

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Лариса Черчик
Наталія Коленда**

**СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ:
ТЕОРІЯ,
МЕТОДОЛОГІЯ,
ОЦІНКА**

Монографія

УДК 330.15:504.062
ББК 65.9 (4Укр – 4Вол)
Ч 50

Ч 50 Черчик Л.М., Коленда Н.В. Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону: теорія, методологія, оцінка. Монографія. – Луцьк: ЛНТУ, 2008. – 233 с.

У монографії викладені теоретико-методологічні основи та прикладні аспекти формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону. Визначено сутність стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону. Охарактеризовано компоненти сукупного потенціалу, здійснено їх оцінку та оцінку сукупного потенціалу субгалузей рекреації, на основі чого визначено стратегічний потенціал рекреаційних систем регіонів, можливості та загрози, сильні та слабкі сторони його реалізації.

Дослідження розраховане на науковців, фахівців рекреаційної сфери, представників державних органів управління, викладачів, студентів.

Рецензенти: Герасимчук З.В., доктор економічних наук, професор, перший проректор Луцького національного технічного університету
Кравців В.С., доктор економічних наук, директор Інституту регіональних досліджень НАН України

Рекомендовано до друку вченою радою Луцького національного технічного університету (протокол № 3 від 28 вересня 2008 р.)

ISBN 966-7667-59-6

© Черчик Л.М.,
Коленда Н.В., 2008

ЗМІСТ

Передмова

Розділ 1. Теоретичні та методологічні основи формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону

- 1.1. Теоретико-методологічні засади формування та функціонування рекреаційної системи регіону
- 1.2. Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону: сутність та структура
- 1.3. Концептуальні основи формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону
- 1.4. Методологічні підходи до аналізу та оцінки сукупного і виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону

Розділ 2. Аналіз складових сукупного, оцінка та виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону

- 2.1. Ресурсно-компонентний аналіз сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону
- 2.2. Оцінка сукупного потенціалу рекреаційних систем регіонів
- 2.3. Оцінка потенціалу субгалузей рекреації та виявлення стратегічного потенціалу рекреаційних систем регіонів

Висновки

Перелік посилань

Додатки

ПЕРЕДМОВА

Розробка нових концепцій розвитку регіону повинна враховувати, в першу чергу, його геополітичне розташування, природно-ресурсне забезпечення та використання цих чинників з метою формування конкурентних переваг регіону. Тому регіональні дослідження теоретико-методологічного та прикладного характеру набули важливого значення. З урахуванням цього, формування та реалізація стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону передбачає вирішення цілого комплексу проблем розвитку рекреаційної сфери, які мають перш за все регіональний характер. Крім того стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону покликаний забезпечити формування та реалізацію її конкурентних переваг з метою зростання конкурентоспроможності. При цьому сам процес формування та реалізації стратегічного потенціалу повинен враховувати регіональні особливості рекреаційних систем, що потребує додаткових аналітичних досліджень.

У монографії, яка призначена для широкого кола читачів, розглянуті питання, пов'язані з формуванням та реалізацією стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, що обумовило її структуру. Перший розділ присвячений визначенню концептуальних основ формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону. У другому розділі представлені результати дослідження компонентів сукупного потенціалу рекреаційних систем регіонів і субгалузей рекреації та виявленого стратегічного потенціалу.

Монографія є однією з перших робіт, де зроблена спроба обґрунтувати теоретико-методологічні основи формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, та вона не претендує на повне вирішення усіх проблем рекреаційної сфери, які існують в наш час в державі. Деякі положення, які розглядаються вимагають подальших теоретико-методологічних досліджень. Проте автори сподіваються, що книга викличе інтерес у читачів і послужить розвитку теоретичних та прикладних аспектів дослідження рекреаційної сфери.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ

- 1.1. Теоретико-методологічні засади формування та функціонування рекреаційної системи регіону**
- 1.2. Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону: сутність та структура**
- 1.3. Концептуальні основи формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону**
- 1.4. Методологічні підходи до аналізу та оцінки сукупного і виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону**

1.1.**Теоретико-методологічні засади формування та функціонування рекреаційної системи регіону**

Теоретичні основи формування та розвитку рекреаційних систем започатковані вченими-географами та розвинуті економістами, зокрема Ю. Веденіним, І. Бачваровим, М. Мироненком, В. Преображенським, Б. Лихачовим, І. Твердохлебовим, В. Мацолою, І. Родичкіним, Л. Черчик, Ф. Мазуром та іншими [1-8].

В. Преображенський рекреаційну систему розглядає як сукупність територіальних мереж підприємств різноманітних субгалузей рекреаційного господарства, що мають як спільні, так і власні, галузеві, закономірності територіальної диференціації [3, с. 5]. На наш погляд, рекреаційна система – це не тільки сукупність підприємств певної спеціалізації, а й наявні ресурси та їх потенціал, сукупність взаємозв'язків між цими елементами системи.

Ф. Мазур рекреаційну систему визначає як систему відкритого типу, яка знаходиться у постійній взаємодії із зовнішнім середовищем і саме функціонування якої неможливе без такої взаємодії на матеріальному, інформаційному, енергетичному та інших рівнях [8, с. 18]. Цей підхід зводиться до відображення тільки сукупності взаємозв'язків між елементами системи, упускаючи з уваги їх самих.

Л. Лук'янова під рекреаційною системою розуміє сукупність взаємодіючих структур, елементів і явищ, які направлені на забезпечення рекреаційних потреб суспільства [9, с. 154]. Найбільш важливим у цьому визначенні вважаємо акцент на забезпеченні рекреаційних потреб.

Таким чином, поняття рекреаційної системи найчастіше розглядається у територіальному аспекті [7]. Проте існують й інші підходи. Зокрема, її розглядають як природно-господарську, антропоєкосистему чи природно-технічну систему. Тобто кожен з науковців робить акцент на певному елементі рекреаційної системи: на територіальному, як у першому випадку, демографічному – у другому, на інфраструктурному – у третьому. Варто зауважити, що при формуванні стратегічного потенціалу враховуємо, який саме ресурс є основним в тому чи іншому регіоні, і який із них чи їх поєднання забезпечить реалізацію конкурентних переваг рекреаційної

системи. Відповідно до цього, залежно від наявних можливостей, у регіоні формується рекреаційна система із стратегічним потенціалом певного типу: природно-ресурсним, кадровим, інфраструктурним тощо.

Глобальний характер соціальної та екологічної кризи, що охопили світову спільноту, вимагає пошуку шляхів її подолання. Вирішити такі складні проблеми буде можливо, коли людство змінить пріоритети свого існування. Вважаємо, першим кроком до цього є прийняття до реалізації концепції сталого розвитку, що нерозривно пов'язане з формуванням ефективної та екологічнобезпечної ринкової економіки, радикальною структурною й техніко-технологічною перебудовою суспільного виробництва, екологізацією усіх сфер людської діяльності. Як найважливіші принципи розвитку розглядаються пріоритети екології над економікою, раціональне поєднання ринкових і державних, економічних та адміністративних інструментів і важелів регулювання екологічних відносин, тобто відносин між суспільством і природою. Проте необхідно продовжувати наукові пошуки у напрямі зміни сучасних парадигм, які визначають суспільний устрій, сприйняття дійсності, формування бачення майбутнього людства.

Цілком доречним в цьому контексті є формування теоретико-методологічних засад функціонування суспільних систем різного територіального рівня та функціонального наповнення. Одним з проявів таких систем є регіональні рекреаційні системи.

Доцільність та правомірність використання терміну “рекреаційна система” в контексті соціальної значущості обумовлено тим, що у рекреаційній сфері:

- абсолютною цінністю є людина з її потребами у відпочинку, відновленні психофізичних кондицій, фізичному та культурно-інтелектуальному розвитку;
- одним із критеріїв ефективності її функціонування є збереження здоров'я нації;
- значна частина потреб реалізується в межах певної групи (соціуму);
- організація діяльності передбачає задіяння рекреаційних ресурсів суспільного, а не індивідуального рівня використання;

Тому виправданим є підхід до визначення сутності та структури рекреаційної системи у контексті архітекtonіки суспільного ладу, що передбачає врахування таких елементів:

- суспільні цінності, на основі яких формуються рекреаційні потреби;
- економічні відносини, що включають ресурсне, кадрове, фінансове та інфраструктурне забезпечення, відносини власності;
- природоресурсне забезпечення;
- державне управління та громадське регулювання.

Таким чином, рекреаційна система відноситься до мегаскладних суспільних систем, оскільки її структурні елементи теж є складними системами. Для сприйняття сутності рекреаційної системи здійснимо два рівні моделювання. Перший полягає у тому, що укрупнено РС можна розглядати як взаємодію трьох підсистем – соціальної, економічної та екологічної (рис. 1.1).

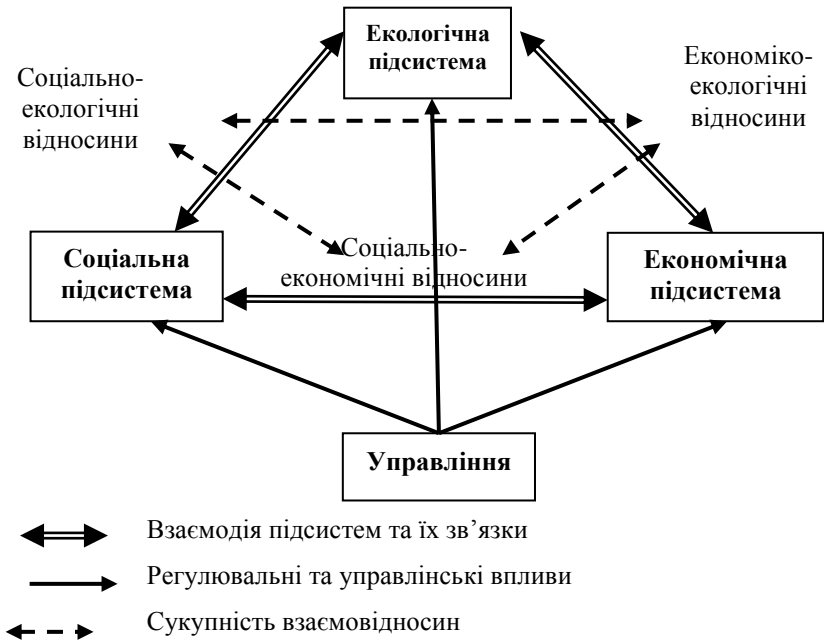

Рис. 1.1. Модель рекреаційної системи на рівні глобальних підсистем¹

Примітка. ¹ Розроблено Черчик Л.М.

При цьому зауважимо, що соціальна та економічна підсистеми виникли, функціонують і розвиваються в екологічній. Екологічна підсистема охоплює живу та неживу природу, продукти природи, трансформовані людською працею. Це природні рекреаційні ресурси та умови, експлуатація яких повинна відбуватися на основі встановлення пріоритетів сталого розвитку, цільового ефективного використання, непорушення, відтворення з метою їх збереження для наступних поколінь, запобігання деградації під впливом антропогенної діяльності, в тому числі й рекреаційної, забезпечення екологічно безпечних умов відпочинку.

Соціальна підсистема в нашому випадку – це населення з його рекреаційними потребами, інтересами, очікуваннями, які визначаються системою цінностей, культурним рівнем, звичаями та традиціями тощо та суспільний устрій. Її вплив на рекреаційну систему реалізується через цінності (ментальність), політико-правову складову суспільного ладу, забезпечення індивідуальних і суспільних потреб, суспільного добробуту та життєвого рівня, громадського

контролю за прийняттям державних рішень, реалізацією державою своїх функцій. Варто наголосити на необхідності вироблення нових цінностей, екологічно орієнтованого світогляду, в основі яких лежить розуміння людьми своєї біосоціальної сутності.

Економічна підсистема включає виробничі відносини та відносини власності, притаманні певному суспільному ладу. Основними первинними елементами, що задіяні у формуванні рекреаційної системи є рекреаційна та загальна інфраструктура, персонал закладів, що її складають.

Кожна підсистема має свої цілі, завдання, інтереси, реалізація яких здійснюється за рахунок іншої. Узгодження цілей, досягнення рівноваги інтересів – основна мета функціонування рекреаційної системи.

Істотні властивості системи впливають із взаємодії її частин, а не з їх дій, взятих окремо. Тому, і це основне, рекреаційна система є цілісністю, сутність якої визначається рівнем кореляції гетерогенних підсистем. Ця ознака значною мірою ускладнює опис і аналіз дієвості рекреаційної системи, оскільки її елементи настільки різноманітні, що цілі функціонування та критерії ефективності часто є несумісними або протилежними.

Рекреаційна система є відкритою системою. Згідно теорії відкритих систем, основними їх характеристиками є незворотність, невірноваженість еволюційних процесів і можлива їх флуктуативність [1, с. 295, 2]. Незворотність проявляється у неможливості відтворення попереднього стану рекреаційної системи та її елементів, з іншого боку – це певна неповторна сукупність чинників, які визначали попит на рекреаційні послуги в певному часовому проміжку. Невірноваженість забезпечує постійний рух, розвиток, пошук оптимального стану, який у результаті зміни зовнішніх умов, внутрішнього стану системи, порушується і процес пошуку відновлюється. Власне, останнє може відбуватись не лише еволюційним шляхом, за певних умов система може перейти в інший стан – це сутність ознаки флуктуативності.

Рекреаційна система є ієрархічною системою у трьох ракурсах: організаційному, територіальному, функціональному. Теорія багаторівневих ієрархічних систем базується на таких постулатах: узгодженість цілей підсистем, наявність цілей трьох типів – вищого рівня, нижчого рівня, системи загалом; міждисциплінарний характер [3]. Вибір конкретних важелів та інструментів регуляторики визначається цілями розвитку соціально-економічної системи країни, окремого регіону чи сектора економіки. Водночас важливо досягти їх максимального узгодження: методи та механізми впливу, що приймаються на різних рівнях управління, різних стадіях технологічного ланцюжка (від виявлення і задіяння у господарський обіг природних рекреаційних ресурсів (ПРР) до отримання та реалізації кінцевої продукції – рекреаційної послуги) не повинні бути суперечливими, протиставлятися. Ознака ієрархічності важлива з позиції керованості та забезпечення стійкості рекреаційної системи.

Рекреаційна система є просторовою, оскільки значна частина характеристик, функцій, ознак визначається регіональними особливостями, основні з яких:

- територіальна вибірковість та розосередженість ПРР, їх цінність, можливість комплексного використання;
- функціональна різноманітність рекреаційних послуг;
- екологічна та технічна місткість;
- рівень розвитку рекреаційної та загальної інфраструктури, рівень техногенних і рекреаційних навантажень, заселення, екологічної стійкості природних комплексів;

- просторова структура природних ландшафтів і культурних комплексів.

Рекреаційній системі властива динамічність, оскільки змінюються цільові орієнтири, пріоритети, а для їх реалізації – кон'юнктура ринку рекреаційних послуг та засоби регуляторики.

Для моделювання рекреаційних суспільних систем можна використати підходи В. Преображенського та Л. Мухіної, які розробили базову модель територіальної рекреаційної системи, що складається з певної кількості елементів, пов'язаних прямими та зворотніми зв'язками (додаток А). Елементами цієї системи є рекреанти, природні та культурні комплекси, технічні системи, обслуговуючий персонал, орган управління [4, с. 12].

Цей підхід характеризує другий рівень моделювання. Проте зауважимо на принциповій відмінності авторського підходу. На відміну від моделі територіальної рекреаційної системи, яка побудована з позицій соціально-економічних інтересів та пріоритетів, ця модель диктує суспільний пріоритет розвитку в екологічнобезпечному природному середовищі як базовому для існування суспільної системи (рис. 1.2).

Як зазначалось, рекреаційна система – система відкрита, має вхід (суспільні рекреаційні потреби) і вихід (показники ефективності виконання нею своїх функцій, що конкретизуються у рекреаційних вигодах). Центральною підсистемою є соціальна, що характеризується обсягом і структурою рекреаційних потреб, вибірковістю і географією попиту на рекреаційні послуги та ресурси, платіжною здатністю рекреантів, сезонністю і різноманітністю рекреаційних потоків. Екологічна підсистема, визначальною складовою якої є рекреаційні ресурси і умови, володіє певною місткістю, надійністю, комфортністю, стійкістю і характеризується обсягом експлуатаційних запасів, площею поширення, періодом експлуатації, багаторазовістю використання в процесі обслуговування рекреантів. В ринкових умовах господарювання важливою характеристикою рекреаційних ресурсів є їх вартість. Економічна підсистема в моделі представлена рекреаційною та загальною інфраструктурою, які забезпечують життєдіяльність рекреантів (послуги розміщення, харчування, транспорту, побутового обслуговування) та специфічні рекреаційні потреби (послуги лікування, оздоровлення, екскурсійне, культурне обслуговування). Їй характерні місткість, різноманітність, надійність,

комфортність, завантаженість, екологічність, рівень експлуатаційної (технологічної) та інженерно-будівельної підготовки. До цієї ж підсистеми відноситься персонал рекреаційних закладів, підприємств і закладів інфраструктури, який виконує функції рекреаційного та побутового обслуговування рекреантів і виробничо-технологічного забезпечення рекреаційних підприємств. В ринкових умовах господарювання до обслуговуючого персоналу висуваються якісно нові вимоги, оскільки у сфері обслуговування саме високі професійні та моральні якості персоналу часто визначають ефективність роботи організації.

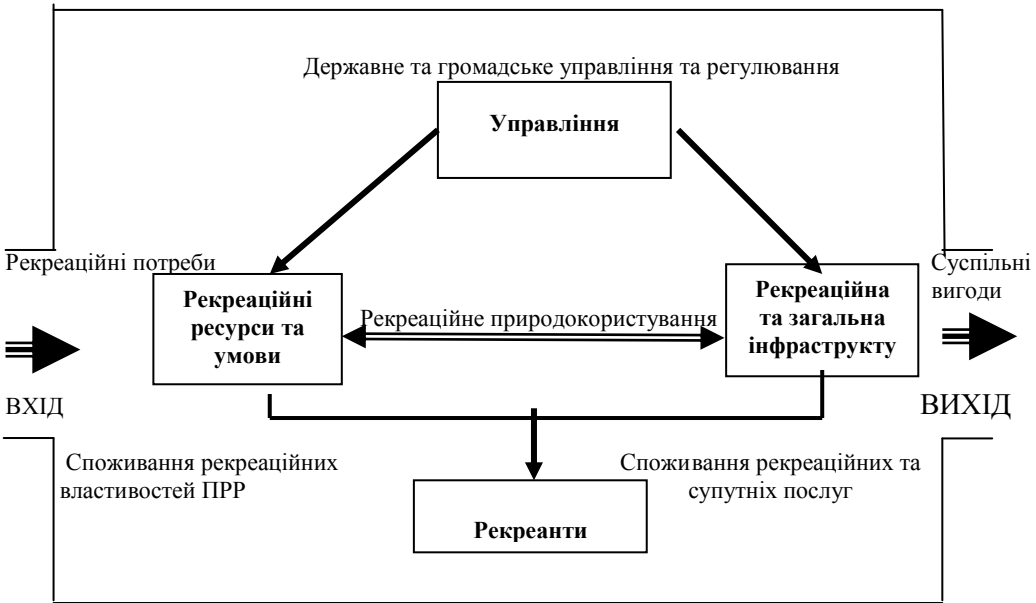

Рис. 1.2. Модель рекреаційної суспільної системи на рівні основних первинних елементів¹

Примітка. ¹ Розроблено Черчик Л.М.

Рекреаційна система володіє певним потенціалом самоорганізації, проте їх характерний досить високий рівень

керованості. Тому необхідно врахувати роль державного та громадського регулювання процесів, що в ній відбуваються. По-перше, це необхідно для забезпечення доступності всім членам суспільства до цінних природних рекреаційних ресурсів, по-друге, це обумовлено потребою реалізації соціальних гарантій у безоплатному наданні рекреаційних послуг для відповідних груп населення (санаторно-курортне лікування, реабілітація, профілактика професійних хвороб).

О. Ігнатенко, розглядаючи рекреаційно-туристичну систему, охарактеризував зв'язки між її елементами з врахуванням основних характеристик [5, с. 51].

Уточнивши їх характер, визначимо рівні взаємодії основних елементів рекреаційної системи. Зокрема, зв'язок і взаємодія елементу “рекреанти” з іншими визначається циклами рекреаційних занять і вибірковістю просторово-часових структур рекреаційної системи, а саме:

- з екологічною підсистемою – вибірковістю різних соціально-демографічних і професійних груп. Даній підсистемі властиві певна атрактивність, місткість, комфортність;

- з економічною підсистемою такими системними властивостями, як різноманітність, місткість, вимогами до якості обслуговування, професіоналізму та компетентності персоналу рекреаційних закладів. Різноманітність типів рекреаційних підприємств та інфраструктури передається їх типологією за функціональною спеціалізацією, поєднанням урбанізованих і природних компонентів. Різний рівень місткості і комфорту засобів розміщення відображається у диференціації туристичних закладів за класами (люкс, вищий, перший і т.д.);

- з управлінською системою – через потребу в інформаційних та організаційних послугах. Високий рівень інформованості ефективно впливає на оптимальний розподіл рекреаційних потоків, готовність до використання туристичних послуг і товарів, прийняття оперативних рішень.

Рекреаційні ресурси та умови потребують:

- від рекреантів – дотримання ряду обмежень через сезонність, природні біологічні цикли (купально-пляжний цикл – влітку, лижний туризм – взимку, повна заборона рибальства в період нересту,

полювання поза сезонами). Таким чином, сезонна динаміка природних процесів вимагає відповідної ритмічності туристичних потоків;

- від рекреаційної інфраструктури – обмеження в потужності, типах об'єктів підсистеми, їх розміщення згідно із стійкістю рекреаційних територій до рекреаційних навантажень. Технологічні процеси рекреаційного обслуговування повинні бути екологічними, не допускати деградації природного комплексу. Важливо, щоб ця вимога була первинною, закладалась на стадії проектування і будівництва інженерно-технічних споруд, конструювання туристичних товарів і спорядження;

- від обслуговуючого персоналу – проведення заходів для підтримки його стійкості, збереження цінних рекреаційних властивостей, утилізації відходів, рекультивациі і меліорації у відповідності до нормативних термінів експлуатації окремих ділянок, сезонної динаміки природних процесів. Регуляція, як системна характеристика взаємозв'язків природного комплексу і обслуговуючого персоналу, відображає характер і послідовність рекультивацийних заходів, їх вартість. Величина площі, яку займає рекреаційний природний комплекс, визначає чисельність обслуговуючого персоналу і його концентрацію;

- від управлінської системи – ефективного нормативного регулювання, що відображає систему нормативних актів та стандартів і забезпечує раціональне використання й охорону природних рекреаційних територій і культурно-історичних об'єктів. Це законодавчі акти і положення про курорти і зони відпочинку, нормативи щодо стану природного середовища на рекреаційних територіях (повітря, вода, ґрунт), норми проектування та будівництва, стійкості природних комплексів до рекреаційних навантажень тощо.

Взаємодія рекреаційної та загальної інфраструктури з іншими елементами виявляється таким чином:

- з рекреантами відображається через забезпеченість закладами спеціального та супутнього рекреаційного призначення з метою надання широкого спектру послуг і характеризується такими показниками як різноманітність, місткість, комфортність;

- з рекреаційними ресурсами і умовами – через характеристики надійності і ресурсного забезпечення функціонування системи. Рекреаційне підприємство певної потужності, класу і спеціалізації повинне мати необхідну ресурсну базу для ефективного

функціонування (площа пляжів, дебіт мінеральних джерел, чисельність екскурсійних об'єктів і т. і.). Ресурсозабезпеченість повинна враховуватись на стадії проектування місткості МТБ, яка характеризується обсягом експлуатаційних запасів, пропускнуою здатністю територій і об'єктів, надійністю;

- з обслуговуючим персоналом визначається рівнем забезпечення робочою силою у відповідності до їх потужності і технології рекреаційного обслуговування. Дефіцит трудових ресурсів може гальмувати освоєння нових районів, стримувати розширення діючих комплексів, потребує додаткового притоку обслуговуючого персоналу в сезон-пік;

- з управлінською підсистемою визначається регуляційними, інформативними, організаційними, координаційними функціями останніх для забезпечення екологічності, надійності, комфортності діяльності рекреаційних закладів та об'єктів інфраструктури.

Взаємозв'язки управлінських систем

- з групою рекреантів носять, в основному, інформаційний (висвітлення нормативно-правових, організаційних, природоохоронних аспектів, реклама) та організаційний характер;

- з рекреаційними ресурсами і умовами визначаються медико-географічним станом району відпочинку. Відсутність вогнищ інфекційних захворювань, отруйних рослин, тварин, комах і т. і., а також ступінь відповідності природного комплексу екологічним, санітарно-гігієнічним нормативам життєдіяльності відпочиваючих відображається характеристикою гігієнічності. Медико-географічні властивості та гігієнічність району відпочинку повинні детально аналізуватися при технологічній і фізіологічній оцінках, при розробці санітарних норм природокористування;

- з рекреаційною інфраструктурою відображається характеристиками завантаженості, яка відображає ступінь використання закладів розміщення, громадського харчування, туристичного транспорту тощо;

- з обслуговуючим персоналом визначаються потребами поповнення рекреаційних закладів кваліфікованими працівниками, вимогами забезпечення спеціальними і побутовими послугами рекреантів на високому рівні, дотриманням вимог проживання на рекреаційних територіях.

Отже, рекреаційна система є складним, багатоаспектним утворенням, цілісність та нову якість якого формують взаємозв'язки та взаємодія соціальної (рекреанти, населення, їх потреби), економічної (рекреаційна та загальна інфраструктура, персонал, відносини власності та виробничі відносини) та екологічної (рекреаційні ресурси й умови, стан довкілля, рівень техногенного навантаження) підсистем з їх характерними особливостями, потенціалом розвитку, який направляється для реалізації суспільних інтересів засобами державного управління та громадського регулювання.

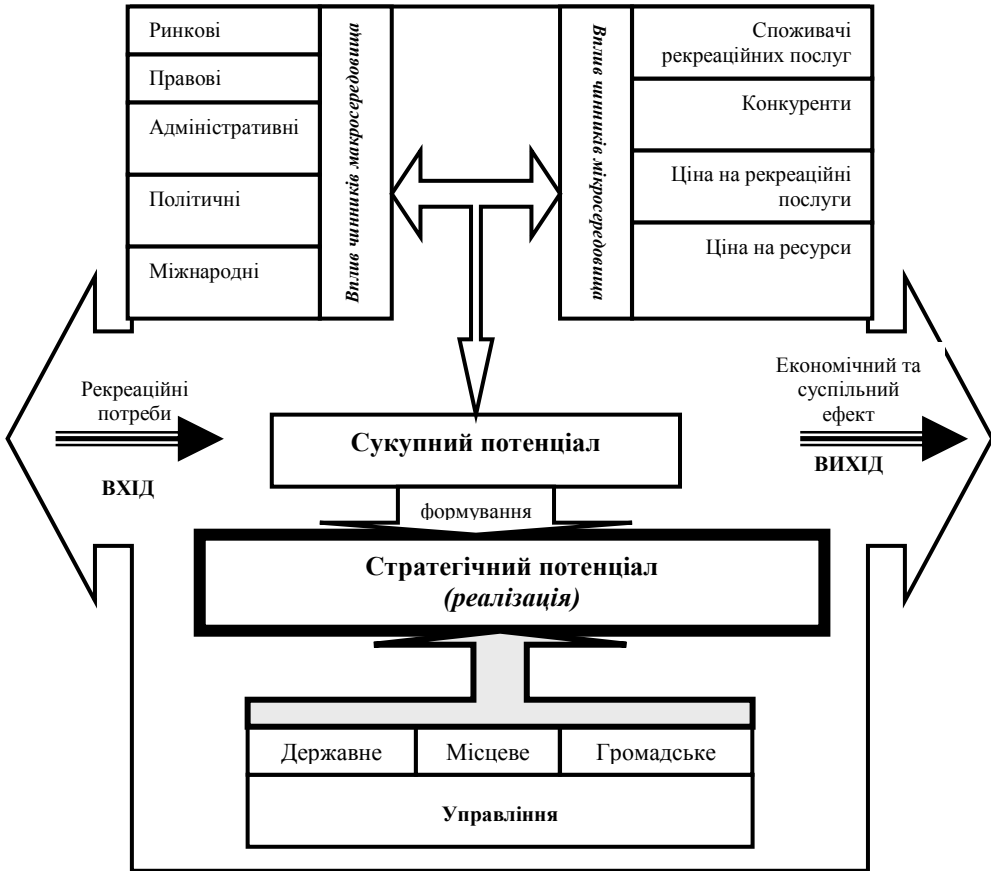
Ефективність функціонування рекреаційної системи визначається тим, наскільки забезпечуються екологобезпечні, комфортні умови відпочинку та проживання рекреантів, охорона, відтворення, ефективне використання природних рекреаційних ресурсів, задовольняються потреби у відповідній продукції та послугах.

Вивчення сутності стратегічного потенціалу та його структури обумовлює видозміну уявлення про саму рекреаційну систему регіону, тому нами запропоновано нову модель її розвитку, в основі якого покладено стратегічний потенціал (рис. 1.3).

Враховуючи таку позицію, рекреаційну систему можна розглядати як відкрите, складне, багатofункціональне утворення, цілісність якого обумовлюється злагодженим механізмом взаємодії компонентів сукупного потенціалу, які формують стратегічний потенціал, регулятивною дією державних і місцевих органів влади, представників громадськості, та забезпечує отримання екологічного, економічного та суспільного ефектів.

На вході у систему – рекреаційні потреби, а, оскільки метою функціонування рекреаційної системи регіону є задоволення потреб споживачів у рекреаційних послугах та підвищення рівня її конкурентоспроможності, то на виході із системи ми отримуємо економічні та суспільні вигоди від рекреаційних послуг. Рекреаційна система початково має певний сукупний потенціал, на основі якого під впливом чинників макро- та мікросередовища формується стратегічний потенціал. Серед зовнішніх чинників впливу виділяємо ринкові, правові, адміністративні, політичні, міжнародні, серед внутрішніх – споживачі рекреаційних послуг, конкуренти, ціни на послуги та ціни на ресурси.

Рис. 1.3. Модель рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹ Розроблено Колендою Н.В.

Рекреаційна система регіону, так як і її стратегічний потенціал, піддається опосередкованому впливу управлінського сектору, в якому виділено державний, місцевий та громадський сегмент. У результаті взаємодії всіх складових рекреаційної системи відбувається реалізація її стратегічного потенціалу, що в кінцевому результаті забезпечує зростання рівня конкурентоспроможності системи (економічний ефект) та задоволення потреб споживачів (суспільний ефект).

Водночас, рекреаційна система регіону функціонує при умові

взаємодії її потенціалу та рекреантів з їх потребами. Зв'язок між цими елементами досить тісний, що обумовлює напрями функціонування системи та формування її стратегічного потенціалу.

Рекреаційна система функціонує в межах вирішення міжгалузевих, соціальних проблем і проблем збереження та відтворення довкілля.

Для підвищення рівня ефективності її функціонування необхідно:

- здійснити аналіз розміщення продуктивних сил регіону;
- визначити роль рекреаційної системи в структурі регіональної суспільної системи, проаналізувавши кількісні (кількість закладів, чисельність зайнятих, їх частка в загальній структурі зайнятості регіону і т. і.) та вартісні (вартість основних фондів рекреаційних закладів, надходження у місцевий та державний бюджет, рентабельність закладів, обсяги їх завантаженості тощо) показники;
- визначити масштаби попиту на рекреаційні послуги за кожним функціональним напрямом;
- проаналізувати ПРП регіону, стан і перспективу розвитку рекреаційних територій, освоєння ПРП, системи управління ними;
- провести попередню оцінку орієнтовних витрат на ці заходи.

Напрями розвитку рекреаційної системи повинні бути обґрунтованими, з чітко визначеними цілями та пріоритетами.

Основною метою функціонування рекреаційної системи є задіяння сукупного її потенціалу для якнайповнішого задоволення всього спектру рекреаційних потреб у процесі беззбиткової діяльності рекреаційних закладів на основі раціонального, невиснажливого використання ПРП.

1.2.**Стратегічний потенціал
рекреаційної системи регіону:
сутність та структура**

На сучасному етапі розвитку економічних відносин забезпечення ефективного функціонування рекреаційної сфери на основі раціонального та комплексного використання її потенціалу є одним із основних напрямів діяльності, який сприятиме стабілізації соціально-економічного розвитку держави загалом та регіонів зокрема. Водночас при обмеженості державного фінансування, саме внутрішній потенціал повинен стати основним чинником розвитку регіону. Крім того, ефективне використання, подальше формування та відновлення ресурсного потенціалу регіону має бути пріоритетним завданням регіональної політики та одним із основних принципів діяльності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.

Розробка теоретико-методологічного інструментарію формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону не випадкове, оскільки створення саме такого типу потенціалу та його ефективне використання забезпечить реалізацію конкурентних переваг розвитку рекреаційної системи кожного регіону.

Рекреаційна сфера досить активно розвивається, з'являються нові рекреаційні утворення, явища, нові економічні поняття, одним з яких є стратегічний потенціал рекреаційної системи, формування якого покликане забезпечити реалізацію конкурентних переваг регіонів.

Це поняття нове, тому праць, які б досліджували проблеми його формування та реалізації, практично відсутні. Для визначення сутності поняття стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону використаємо послідовно методи аналізу та синтезу. Метод аналізу, на основі декомпозиції поняття, дасть можливість проаналізувати елементи складного визначення, знайти необхідне змістовне наповнення, яке дозволило б повною мірою відобразити сутність використаних термінів у їх поєднанні. Метод синтезу допоможе відшукати найбільш суттєві зв'язки, ознаки, які формуватимуть нову якість, що відповідатиме сутності стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

Такий підхід передбачає з'ясування сутності понять „потенціал”, „стратегія”, „стратегічний потенціал”.

Твердження того, що основу ефективності функціонування рекреаційна система регіону становить тип та рівень її потенціалу, вимагає дослідження сутності цього поняття.

У етимологічному значенні термін “потенціал” походить від латинського слова “potential” й в перекладі означає “силу” або “приховані можливості”. Глумачний словник української мови цей термін трактує як “приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов” [12].

О. Федонін у своєму дослідженні стверджує, що запровадження цього терміну пов'язане з розробкою проблем комплексної оцінки рівня розвитку виробничих сил у двадцять роки минулого століття [13, с. 5].

Вітчизняні та зарубіжні науковці у більшості випадків поняття «потенціал» розглядають як можливості, наявні сили, запаси, засоби, які можуть бути використані для виробничої діяльності, задоволення потреб споживачів, отримання суспільного ефекту за певних сприятливих умов [14-16].

Розглядаючи еволюцію поняття “потенціал”, варто згадати праці В. Воблого [17], який дає визначення потенціалу виробничих сил, як потенційній можливості країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення. Певне уточнення вніс В. Вейц [18], а саме, що потенціал виробничих сил включає не тільки певні матеріальні елементи, а й матеріальні умови. Тобто він робив наголос на тому, що потенціал може реалізувати свої можливості тільки за певних сприятливих умов.

З часом сформувалася певна група науковців, які стверджували, що потенціал – це сукупність необхідних для функціонування та розвитку системи різних видів ресурсів. Недоліком визначення поняття “потенціал” вважаємо його ресурсну прив'язаність, коли під потенціалом розуміли сукупність певних ресурсів і не враховували умов його використання. На це звернув увагу Л. Абалкін [19], зауваживши, що потенціал і ресурси – це зовсім різні поняття. На його думку, потенціал – це узагальнена характеристика ресурсів, прив'язана до місця й часу. Він робить акцент на умовах використання певних ресурсів, виділяючи при цьому місце розташування та час використання. Таке визначення може характеризувати природно-

рекреаційний потенціал, як складову стратегічного, який має територіальну прив'язаність, а також, враховуючи сезонність певних видів діяльності, часову залежність використання.

Ще один напрям дослідження розглядає потенціал як здатність комплексу ресурсів економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання [20, с. 6].

Узагальнення використовуваних підходів до визначення сутності поняття здійснили М. Ігнатенко та В. Руденко. Вони встановили, що у 42 % випадків використання цього терміну означає сукупність природних умов і ресурсів, можливостей, запасів, засобів та цінностей; у 16 % – потужність виробництва, фондів, багатств, ресурсів, економічна, природна, регіону; 8 % – можливість продуктивних сил досягти певного ефекту; 5 % – потенціал природних ресурсів, розвитку господарства; 11 % – продуктивність, ефект природних багатств [21].

Проведене В. Руденком дослідження дало змогу дати таке формулювання природно-ресурсному потенціалові території – це сукупна продуктивність природних ресурсів, засобів виробництва і предметів споживання, виражена в їхній суспільній споживчій вартості [22, с. 153].

О. Шаблій згрупував підходи до визначення потенціалу за трьома ознаками: носій – властивість – відношення. Причому перший можна характеризувати як сукупність умов, ресурсів, тобто він носить номінативний аспект потенціалу; другий – відображає атрибутивний аспект та характеризує якісні та кількісні означення потенціалу, включаючи такі значення, як “потужність”, “можливість”, “здатність”. Оскільки рекреаційний потенціал може використовуватися у сільськогосподарських, промислових чи водогосподарських цілях, то врахування атрибутивного аспекту є досить важливим при аналізі. Третій аспект – релятивний – включає лише шостий з вище перерахованих підходів під назвою “продуктивність”. Цей підхід відображає відношення між потенціалом та його використанням, що у свою чергу є диференціальною характеристикою його ефективності [23, с. 104].

На основі критичного аналізу та узагальнення можна зробити висновок, що потенціал – це сукупність чинників та умов, які характеризують можливості розвитку рекреаційної системи з метою досягнення відповідного рівня її конкурентоспроможності.

Деякі науковці у своїх дослідженнях робили спроби формування такого типу потенціалу рекреаційної системи, який би відображав можливості її розвитку в сучасному й майбутньому періодах, та відповідав її функціональному призначенню. Одним із таких є рекреаційний потенціал, під яким О. Шаблій розуміє систему природних і суспільних об'єктів, їх властивостей і відношень, які можуть використовуватись або використовуються для цілей оздоровлення чи відновлення, поповнення, розширення чи нагромадження духовних і фізичних сил людини у вільний від основного виду діяльності час [23, с.105]. Крім цього, акцентуючи увагу на відмінностях між рекреаційними ресурсами та рекреаційним потенціалом, він стверджує, що різниця полягає насамперед у тому, що “якщо перше включає в себе лише множину об'єктів природи, що мають рекреаційні властивості, і деякі історико-культурні об'єкти з подібними рисами, то в обсяг рекреаційного потенціалу крім цього ще входять рекреаційна інфраструктура та сукупність людей, робоча сила, зайнята реалізацією рекреаційних послуг. Це, як мінімум”. Водночас О. Шаблій стверджує, що рекреаційний потенціал залежить від структури рекреаційної системи. Виходячи з цього, стратегічний потенціал володіє тими ж властивостями.

Деякі науковці стратегічний потенціал ототожнюють з інтегральним, під яким розуміють сукупність всіх ресурсів території і саму територію як поле взаємодії суспільно-природних компонентів, включаючи її транспортно-географічне положення [24, с. 51]. Основною відмінністю, яка забезпечує уникнення ототожнення цих двох понять, є те, що стратегічний потенціал – це можливість оптимального якісного та кількісного поєднання певних ресурсів, а не залучення всієї їх сукупності. Крім того, не всі елементи сукупного потенціалу забезпечують ефективний розвиток рекреаційної системи регіону, а лише ті, які найбільшою мірою визначають її конкурентні переваги та рівень конкурентоспроможності. Тому дотримання логіки дослідження вимагає з'ясування сутності стратегії та стратегічного потенціалу. Зважаючи на те, що поняття стратегії в економіці та менеджменті почало використовуватися у підприємстві, скористаємося основними визначеннями.

А. Чендлер під стратегією розуміє сукупність основних довгострокових цілей та намірів підприємства, а також напряму дій і ресурсів, які необхідні для досягнення цих цілей [25]. Науковець

термін “стратегічний” розглядає як синонім “довгостроковий” або “перспективний”. Таке трактування суперечить нашим поглядам, оскільки цьому поняттю ми надаємо значень “конкурентний” або “основний” у довгостроковій перспективі.

І. Ансофф стратегію трактує як набір правил для прийняття рішень, якими організація керується у своїй діяльності [26]. Це визначення характеризує стратегічний потенціал, як і саму стратегію, односторонньо. Оскільки, на нашу думку, термін “стратегічний” повинен включати не тільки правила щодо прийняття рішень, а й ресурсну основу управління певним територіальним утворенням, що і відображено у визначенні Б. Карлофа.

Б. Карлоф стверджує, що стратегія – це узагальнена модель дій, які необхідні для координації та розподілу ресурсів компанії [27]. Недоліком цього визначення є те, що немає цільового спрямування формування стратегії. Тобто поняття “стратегія” необхідно розглядати в точки зору того, що формування стратегічного потенціалу забезпечить реалізацію конкурентних переваг компанії, а в нашому випадку рекреаційної системи регіону.

Зауважимо, що зазначені автори розглядають стратегію на мікрорівні. У цьому дослідженні необхідно розглянути сутність стратегії на рівні регіону.

Проблеми стратегічного управління на рівні регіону розглядалися у працях таких науковців як В. Герасимчук, Г. Кіндрацької, Д. Стеченко, З. Герасимчук, З. Шершньової, І. Вахович, М. Портера, Я. Жаліло та ін. [28-38].

І. Вахович розглядає стратегію як всебічний комплексний план розвитку регіону, спрямований на досягнення довгострокової мети, що включає напрямки, завдання та пріоритети розвитку території і комплекс відповідних заходів, дій та рішень [33, с. 28].

Д. Стеченко під стратегією розвитку регіону розуміє систему концептуальних положень про найефективніші напрями розвитку регіональних систем, розв’язання великих територіальних проблем і розміщення продуктивних сил країни [31, с. 30; 32, с. 68].

В основу цих визначень покладено розгляд управлінських аспектів формування та реалізації стратегії розвитку регіону, при цьому не враховано базу її реалізації, якою може бути стратегічний потенціал.

Тому логічним є розгляд поняття стратегії на рівні регіону з

урахуванням потенційних можливостей її реалізації. Для цього потрібно врахувати таке:

- стратегія – це план розвитку регіону на довгострокову перспективу;

- реалізація стратегії забезпечить раціональне використання наявних ресурсів та їх відтворення;

- стратегія – це модель розвитку регіону, яка включає сукупність дій та рішень, з метою реалізації конкурентних переваг рекреаційної системи;

- стратегія повинна визначати напрями формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону;

- вибір стратегії розвитку рекреаційної системи регіону ґрунтується на якісному та кількісному складі її стратегічного потенціалу.

Проаналізувавши існуючі тлумачення „стратегії” та узагальнюючи вище сказане, пропонуємо таке визначення: стратегія – це сукупність цільових орієнтирів розвитку рекреаційної системи з метою формування та реалізації її стратегічного потенціалу та забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності при врахуванні впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, сильних та слабких сторін регіону. Водночас, стратегія – це план розвитку рекреаційної системи на довгострокову перспективу, який забезпечить раціональне використання наявних ресурсів та їх відтворення в умовах реалізації стратегічного потенціалу з метою досягнення відповідного рівня її конкурентоспроможності. Виходячи із сказаного, стратегічний – це та ресурсна складова сукупного потенціалу чи їх поєднання, яка має максимальний обсяг чи певні унікальні властивості та можливості для забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону.

Вивчення поняття потенціалу та стратегії дає можливість деталізувати дослідження і звернути увагу на використання науковцями такого терміну як “стратегічний потенціал”.

Нині використовується поняття стратегічний потенціал підприємства. Серед науковців, які розглядали цей тип потенціалу, варто назвати М. Ануфрієва, Л. Дейнеко, А. Градова, О. Колеснікова, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, В. Рача, О. Суценко, Н. Ушакову, С. Чимшита, П. Шаповалова [39-51].

Зокрема, Н. Ушакова стратегічний потенціал підприємства

визначає як цінність вкладених у нього інвестицій, що, на нашу думку, характеризує не стратегічний потенціал, а тільки його одну складову – інвестиційний потенціал [46, с. 125].

Найбільш наближеними до суті стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону є тлумачення стратегічного потенціалу підприємства О. Сущенко: “це певним чином упорядкована відповідно до стратегічних напрямів розвитку сукупність ресурсів і резервів, яка дозволяє, при їх комплексному використанні, забезпечити реалізацію потенційних можливостей підприємства” [47, с. 5; 48] та А. Дайан: “система факторів та умов, необхідних для здійснення стратегічної діяльності” [52, с. 55].

П. Шаповалов стратегічний потенціал підприємства розглядає як сукупність наявних ресурсів і можливостей для формування та реалізації обраної стратегії. Крім того, він акцентує увагу на тому, що стратегічний потенціал підприємства значною мірою залежить від реальних можливостей підприємства, основою яких є як наявні ресурси так і їх резерви.

В. Протопопова вважає, що стратегічний потенціал варто використовувати для оцінки перспективних можливостей розвитку як підприємства, так і регіону [53]. На нашу думку, це твердження не зовсім точне, оскільки стратегічний потенціал характеризує не тільки можливості подальшого розвитку рекреаційної системи, а й їх сучасний стан.

Досить близьким до стратегічного потенціалу є визначення економічного потенціалу. Варто зауважити, що О. Сущенко у своєму дисертаційному дослідженні розглядає стратегічний потенціал як систему, яка складається із потенціалів вищого та нижчого порядку. Саме в структурі потенціалів вищого порядку виділено економічний потенціал, під яким розуміють загальну можливість економічних суб'єктів визначати, формувати і максимально задовольняти потреби в процесі раціонального використання ресурсів і збалансованої взаємодії з навколишнім природним середовищем. У цьому визначенні вказується на три основні характерні риси як економічного, так і стратегічного потенціалу – ресурси, умови їх використання та одержуваний результат. Водночас ці види потенціалу не можуть розглядатися абстрактно, оскільки вони повинні відноситися до того чи іншого економічного суб'єкта чи рівня управління [47, с. 6]. Звідси можна виділити стратегічний потенціал

підприємства, адміністративної території, регіону, держави, а в нашому випадку, рекреаційної системи регіону.

Ці визначення стратегічного потенціалу за своєю сутністю практично не відрізняються від базового терміну “потенціал”. На нашу думку, це поняття повинно відображати можливості та перспективи розвитку рекреаційної системи з акцентуванням уваги на ресурсах та умовах її розвитку як основи забезпечення існуючих та майбутніх потреб, формування та ефективної реалізації конкурентних переваг регіону.

Узагальнюючи сказане, стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону – це сукупність умов і чинників, що визначають можливості розвитку рекреаційної системи регіону, формування та реалізацію її конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності.

Це визначення дає можливість сформулювати мету, завдання, виявити ознаки, закономірності, принципи, функції формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

Метою формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону є забезпечення оптимального використання наявних ресурсних можливостей для підвищення рівня конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону.

Основні завдання формування стратегічного потенціалу:

- зростання показників екологічної, соціальної та економічної ефективності функціонування рекреаційної системи;
- стимулювання раціонального використання потенціалу;
- розвиток тих ресурсів, які забезпечують реалізацію довгострокових цілей розвитку рекреаційної системи регіону;
- підвищення рівня задоволення населення від споживання рекреаційних послуг;
- виявлення додаткових можливостей використання наявних ресурсів;
- дослідження потреби використання того чи іншого виду джерел ресурсів.

Стратегічний потенціал рекреаційної системи характеризується тим, що відображає:

- оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу;
- максимальний обсяг окремої компоненти сукупного потенціалу в поєднанні з іншими;

- унікальні властивості певного елемента сукупного потенціалу;
- ступінь відповідності довгостроковим цілям і завданням розвитку рекреаційної системи регіону.

Формування та реалізація стратегічного потенціалу рекреаційної системи здійснюється на основі таких принципів:

- цілісності – ефективне функціонування системи неможливе при відсутності хоча б однієї із складових стратегічного потенціалу;

- поліструктурності – складається з певної сукупності окремих елементів;

- складності – проявляється через сукупність різнонаправлених, ієрархічних внутрішніх та зовнішніх зв'язків елементів рекреаційної системи регіону у взаємозв'язку із стратегічним потенціалом;

- альтернативності – коли різні комбінації елементів стратегічного потенціалу забезпечують досягнення однієї мети;

- комплексності – ефективність використання стратегічного потенціалу досягається у результаті поєднання та комплексної взаємодії його складових;

- стохастичності – характеризується мінливістю параметрів системи;

- унікальності – володіє унікальними, неповторними параметрами;

- адаптивності – пристосованість до умов функціонування відповідної рекреаційної системи;

- синергичності – спрямування можливостей кожного структурного елемента на досягнення єдиного, якісно нового результату;

- конкурентності – коли кожен елемент стратегічного потенціалу може використовуватися для досягнення однієї мети;

- обмеженості – елементи стратегічного потенціалу обмежені в обсягах.

Формування та реалізація стратегічного потенціалу сприяє виконанню певних функцій розвитку рекреаційної системи регіону, які можна коротко охарактеризувати наступним чином.

Інформаційна функція забезпечує зацікавлених суб'єктів господарювання інформацією про сучасний склад та величину стратегічного потенціалу, його резерви та можливості. Для повного відображення та зменшення рівня дефіциту інформації такого плану необхідним є проведення постійного моніторингу стану розвитку

рекреаційної системи регіону.

Реалізація соціальної функції полягає в тому, що функціонування рекреаційної системи направлене на задоволення потреб населення у рекреаційних послугах. Крім того, компонентою стратегічного потенціалу є трудовий потенціал. Тому участь працівників у розвитку рекреаційної системи сприяє зростанню рівня їх добробуту, зайнятості та працевлаштуванню.

Обмежувальна функція спонукає до раціонального використання складових стратегічного потенціалу, їх збереження, впровадження екологобезпечних технологій, боротьби за чистоту довкілля, оскільки це одна з основних умов успішної діяльності рекреаційної системи.

Формування стратегічного потенціалу повинно відбуватися також за рахунок вилучення із сільськогосподарського, промислового обороту територій, що мають цінні рекреаційні властивості і можуть забезпечувати більший соціально-економічний та екологічний ефект. Це сутність перерозподільчої функції.

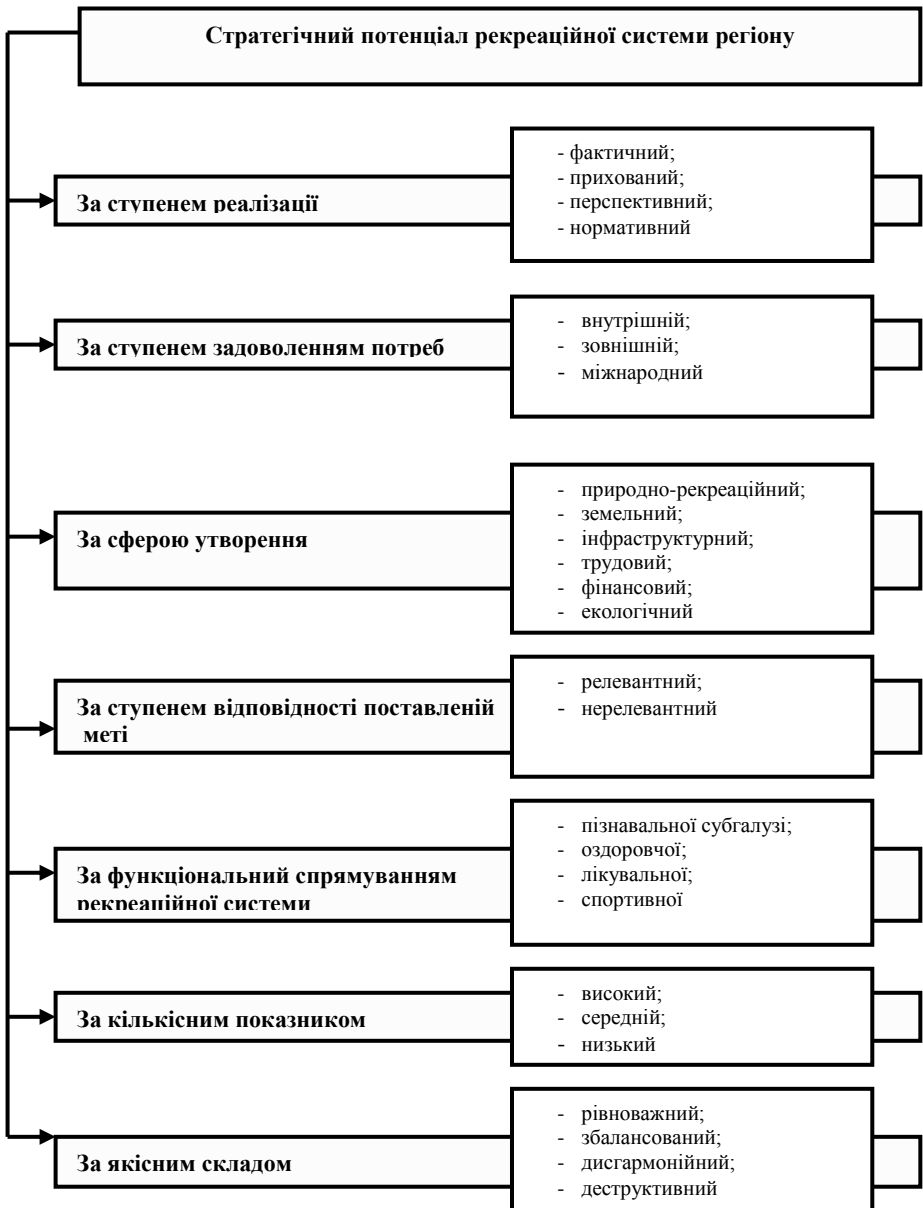
Власники ресурсних складових, які формують стратегічний потенціал, зокрема природно-рекреаційний та земельний, будуть зацікавлені в підвищенні їх цінності, що обумовлює відтворювальну функцію [54, с. 108].

Формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону переслідує єдину мету – підвищення ефективності її розвитку. В цьому полягає суть економічної функції.

Вивчення сутності стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону потребує проведення його типізації із врахуванням певних характеристик (рис. 1.4).

За рівнем реалізації виділяють фактичний, прихований, перспективний та нормативний стратегічний потенціал. Перший тип стратегічного потенціалу – це той, який фактично наявний та використовується системою для реалізації поставлених завдань розвитку на визначений момент часу.

Другий – це приховані можливості розвитку рекреаційної системи, які не використовуються на цей момент із певних об'єктивних чи суб'єктивних причин, тобто резерв розвитку та можливість покриття стратегічного розриву. Третій – потенціал, кількісний та якісний склад якого максимально наближений до оптимального.

Рис. 1.4. Типізація стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Нормативний потенціал – це той його обсяг, який характеризує можливості задоволення існуючого попиту у рекреаційній системі.

Другою класифікаційною ознакою є ступінь задоволення потреб, за якою пропонуємо виділяти внутрішній, зовнішній та міжнародний потенціал. Внутрішній – це стратегічний потенціал, реалізація якого забезпечить задоволення тільки внутрішнього попиту на рекреаційні послуги. Зовнішній – дає можливості рекреаційній системі вступати у міжрегіональну конкурентну боротьбу. Міжнародний – забезпечує можливості рекреаційної системи для участі у міжнародній конкурентній боротьбі.

За сферою утворення виділяємо природно-рекреаційний потенціал, земельний, інфраструктурний, трудовий, фінансово-інвестиційний та екологічний, детальна характеристика яких були подана вище.

За ступенем відповідності поставленій меті виділяють релевантний та нерелевантний стратегічний потенціал. Релевантний потенціал – це стратегічний потенціал, реалізація якого дозволить досягнути бажаного рівня конкурентоспроможності рекреаційної системи, забезпечить виконання поставлених цілей і завдань та рівень ефективності. Нерелевантний – потенціал, якісний та кількісний склад якого не відповідає умовам досягнення поставлених цілей та рівня конкурентоспроможності рекреаційної системи.

За функціональним спрямуванням рекреаційної системи виділяємо стратегічний потенціал оздоровчої субгалузі, лікувальної, пізнавальної та спортивної. Ці типи потенціалів різняться якісно та кількісно, оскільки формуються із складових, які використовуються в тій чи іншій субгалузі рекреації.

Однією з основних характеристик стратегічного потенціалу є наявність певної структури, вивчення якої вимагає дослідження його компонентів, їхньої сутності та будови.

Враховуючи основні характеристики стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, можна стверджувати, що на його структуру мають вплив:

- якісний та кількісний склад компонентів стратегічного потенціалу;
- можливості управління процесом формування та реалізації стратегічного потенціалу;
- рівень гнучкості компонентів стратегічного потенціалу;
- цілі розвитку рекреаційної системи регіону;

- рівень конкурентоспроможності рекреаційної системи.

Компонентами стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону є: природно-рекреаційний, земельний, інфраструктурний, фінансовий, трудовий, екологічний потенціал.

Природно-рекреаційний потенціал – це можливість регіону за рахунок наявних та прихованих природних рекреаційних ресурсів та умов задовольняти потреби населення у рекреаційних послугах та забезпечувати виконання стратегічних завдань розвитку рекреаційної системи регіону. До рекреаційних ресурсів належать: мінеральні води та грязі; водні ресурси; лісові ресурси; об'єкти природно-заповідного фонду; фауністичні ресурси. Умовами розвитку рекреаційної сфери є сприятливі кліматичні та природно-географічні умови. Кліматичні ресурси, як найважливіша умова розвитку рекреаційної системи, розглядаються з позицій забезпечення загальної комфортності території, включаючи відпочинок, оздоровлення, лікування. При вивченні природно-географічних умов розвитку рекреаційної системи регіону враховують його площу, ландшафтні особливості, місце розташування, міжрегіональні та міждержавні зв'язки.

Земельний потенціал – це можливості регіону щодо використання земельних площ у рекреаційній діяльності. Земельний потенціал формується за рахунок земель, які на даний момент використовують у рекреаційній сфері, чи які наділені властивостями для такого використання, що відображається у Земельному кадастрі України. Земельний потенціал включає:

- землі природоохоронного призначення – землі, на яких знаходяться природні заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки;

- землі історичного призначення – землі, на яких розташовані пам'ятки культури й архітектури, природні пам'ятки, сади, парки, музеї, пам'ятні історичні місця, високо естетичні сучасні архітектурні ансамблі, будівлі;

- землі рекреаційного призначення – земельні ділянки зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури та спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів, будинків рибалок і мисливців;

- землі оздоровчого призначення – землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей.

Інфраструктурний потенціал – це можливість об'єктів рекреаційної та загальної інфраструктури забезпечувати умови рекреаційної діяльності (харчування, транспорт, зв'язок, місце проживання) та надання послуг (лікування, оздоровлення, екскурсії). Ці елементи характеризуються місткістю, надійністю, комфортністю, завантаженістю, рівнем експлуатаційної та інженерно-будівельної підготовки.

Фінансовий потенціал – це можливі обсяги власних, залучених та позикових ресурсів (коштів підприємств рекреаційної сфери а також передбачені бюджетом кошти обласного, районного чи місцевого рівня, кошти іноземних та вітчизняних інвесторів), які використовуються для поточних та перспективних витрат на розвиток рекреаційної сфери. На думку М. Верхолаз та Ю. Дорошенка, фінансовий потенціал складається з потенціалу оперативного фінансування та інвестиційного потенціалу. Потенціал оперативного фінансування забезпечує поточну діяльність рекреаційної системи регіону, а інвестиційний – визначає можливості її подальшого розвитку [55].

Існують різні підходи учених до змістовного наповнення поняття трудового потенціалу. Одні автори пов'язують трудовий потенціал з трудовими ресурсами [56, с. 36], інші – з економічно активним населенням [57], треті – з сукупною робочою силою [58, с. 17]. М. Долішній визначає трудовий потенціал як прогнозовану інтегральну здатність групи, колективу підприємства, працездатного населення країни, регіону до продуктивної трудової діяльності, результатом якої є заново створені духовні і матеріальні цінності [59, с. 87].

Є відмінності в підходах авторів до структури трудового потенціалу. О. Сологуб розглядає трудовий потенціал як сукупність демографічного, споживацького, освітнього, наукового, політичного, культурно-творчого і соціально-психологічного потенціалів [60, с. 74]. Згідно із думкою І. Джайн, трудовий потенціал території розглядається як сукупність індивідуальних (особових) потенціалів і потенціалів їх інтеграції в процес трудової діяльності.

Виходячи із сказаного, трудовий потенціал – це навички та

здібності працівників, які забезпечують можливості щодо формування, організації, створення належних умов для функціонування та розвитку рекреаційної системи регіону.

Екологічний потенціал – це характеристики навколишнього природного середовища, які забезпечують можливості ефективного функціонування рекреаційної системи регіону.

З іншої точки зору, екологічний потенціал території визначається можливостями навколишнього природного середовища асимілювати, нейтралізувати шкідливі речовини, самовідновлювати кількісні і якісні характеристики елементів природного середовища, забезпечувати біорізноманітність і підтримку екологічної рівноваги [61].

Структуру стратегічного потенціалу можна розглядати як компонентну, функціональну, територіальну чи організаційну.

Компонентна структура стратегічного потенціалу відображає внутрішньовидові та міжвидові співвідношення потенціалу, що склався в регіоні, де функціонує рекреаційна система. Компонентній структурі властива ієрархічність. Це проявляється в тому, що кожна компонента поділяється на підкомпоненти першого порядку, які складаються з підкомпонент другого порядку і т.д. Відповідно до цього існують і відношення компонентної належності різних ієрархічних рівнів (табл. 1.1).

Функціональна структура стратегічного потенціалу відображає склад і співвідношення ресурсів за їхнім функціональним призначенням та участю у територіальному поділі праці (оздоровчий, пізнавальний, інфраструктурний потенціал). Також вона характеризує ступінь повноти та пропорційності розвитку рекреаційних систем регіонів, рівень налагодженості міжрегіональних зв'язків та їх раціональності.

У нерозривному зв'язку із розглянутими структурними елементами стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону перебуває і його територіальна структура – розміщення основних форм територіального зосередження складових стратегічного потенціалу.

Територіальна структура характеризує стратегічний потенціал за місцем його розташування. Це досить вагомий чинник у рекреаційній сфері, оскільки окремі компоненти стратегічного потенціалу є нетранспортабельними, і саме від їх розташування залежить ефективність функціонування рекреаційної системи.

Таблиця 1.1

Компонентна структура стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Компоненти (потенціал)	Підкомпоненти I рівня	Підкомпоненти II рівня	Функціональне призначення
1	2	3	4
Природно-рекреаційний	Кліматичні	Середньорічна температура, швидкість вітру, тривалість купально-пляжного періоду, товщина снігового покриву	Забезпечення сприятливих кліматичних умов для реалізації рекреаційних цілей
	Ландшафтні	Гірські масиви, яри, печери, урочища	Спортивний відпочинок
	Водні	Річки, озера, водосховища, ставки, моря	Риболовний, спортивний відпочинок, водолікування, загально-оздоровчий ефект
	Лісові	Рекреаційного призначення, водоохоронні, ґрунтоохоронні, захисні, експлуатаційні	Лікування, оздоровлення, любительські промисли, пізнавально-природний, спортивний відпочинок
	Фауністичні	Тваринний світ, риби, плазуни, земноводні	Риболовний та мисливський відпочинок, пізнавально-природний
	Мінеральні	Мінеральні води, лікувальні грязі, озокерит	Оздоровлення та лікування
	Природно-заповідний фонд	Заповідники, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки	Пізнавальний та історичний сектор рекреації
Земельний	Природоохоронні землі	Землі, де знаходяться природні заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники	Пізнавальний та історичний сектор рекреації
	Оздоровчого призначення	Землі, що мають природні лікувальні властивості	Оздоровлення та лікування
	Істрико-культурного призначення	Землі, на яких розташовані пам'ятки культури й архітектури	Пізнавальний та історичний сектор рекреації
	Рекреаційного призначення	Земельні ділянки зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок	Лікування, оздоровлення, любительські промисли, пізнавально-природний, спортивний відпочинок
Інфраструктурний	Послуги зв'язку та транспорту	Транспортна мережа регіону, сума наданих за звітний період послуг зв'язку	Транспортна доступність місць відпочинку, комфортність перебування
	Рекреаційна інфраструктура	Сукупність закладів відпочинку, дитячих таборів, санаторіїв, кемпінгів	Можливість розміщення певної сукупності рекреантів
	Розвиток виробництва і торгівлі	Сукупність виготовлених продовольчих товарів та наданих послуг закладами громадського харчування	Забезпечення комфортності перебування

1	2	3	4
Екологічний	Екологічні характеристики	Екологічна місткість, екологічна безпека, екологічне навантаження, асиміляційний потенціал, витрати на відтворення та охорону природно-рекреаційного потенціалу	Забезпечення екологічних умов для розвитку рекреації
Трудовий	Демографічний потенціал	Сукупність населення регіонів, їх вікова структура	Визначення потенційних споживачів, тобто потенціалу розвитку рекреаційної системи
	Кадровий потенціал	Сукупність працездатного населення регіону з відповідними знаннями, освітою, професійними навиками	Кадрове забезпечення функціонування рекреаційних закладів
Фінансовий	Фінансові ресурси	Це обсяги власних та позикових фінансових ресурсів, які використовуються для поточних та перспективних витрат на розвиток рекреаційної сфери	Фінансове забезпечення розвитку рекреації
	Інвестиційні ресурси	Суми капітальних вкладень на фінансових інвестицій	Розширення можливостей розвитку рекреаційної системи

Примітка. ¹Авторська розробка

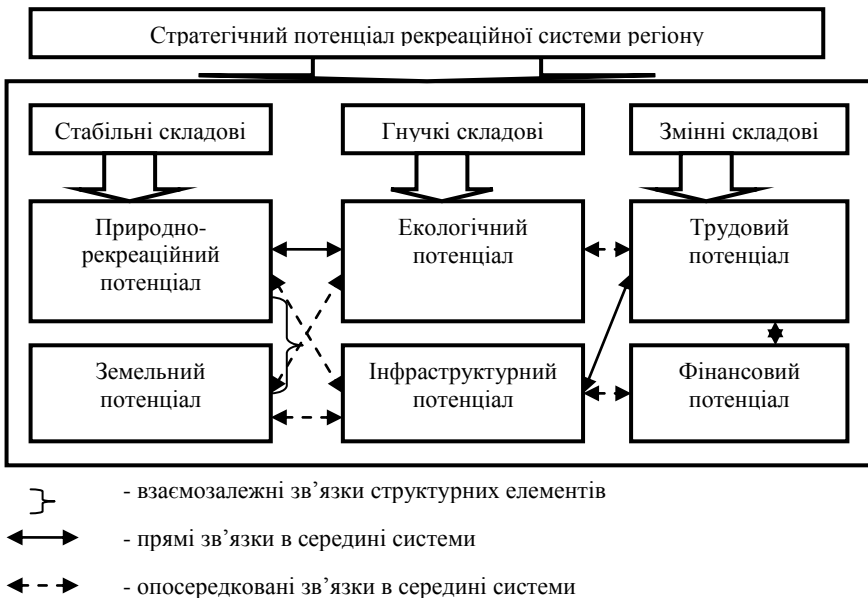
Організаційна структура розглядає компоненти стратегічного потенціалу з позиції самоорганізації, ефективності відтворення та експлуатації.

В умовах ринку актуальний аналіз інституційної структури, основою якої є форми власності та джерела надходжень складових стратегічного потенціалу [62, с. 42].

Рекреаційну систему формують компоненти її сукупного потенціалу. При цьому жодна із складових цієї системи не може бути виключена з неї чи замінена іншою, вона може тільки посилювати чи послаблювати дію одна одної. Наприклад, незначний інфраструктурний потенціал може бути підкріплений значно більшим за обсягами природно-рекреаційним, чи, навпаки, недостатній земельний потенціал – інфраструктурним. Крім того, якщо значне відставання є хоча б в одному із складових сукупного потенціалу і його не намагаються усунути, то це, безперечно, призведе до послаблення всієї системи.

Структура стратегічного потенціалу рекреаційної системи є досить неоднорідною, оскільки певні її компоненти можуть піддаватися значним змінам, інші – є менш гнучкими і можуть

змінюватися тільки при певних умовах, треті – практично незмінні. Тому стратегічний потенціал рекреаційної системи формується на основі змінних, гнучких і стабільних компонент. До змінних складових відносять: трудовий та фінансовий потенціал. Гнучкими компонентами є екологічний та інфраструктурний потенціал, стабільними – природно-рекреаційний потенціал та земельний (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Структура стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Дослідження теоретико-методологічних основ стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону дає змогу зробити наступні висновки: стратегічний потенціал повинен відповідати стратегії розвитку рекреаційної системи регіону, забезпечувати зростання рівня її конкурентоспроможності та задоволення потреб споживачів у рекреаційних послугах. Формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону повинно відбуватися з урахуванням певних принципів та закономірностей. Практичну значимість має

типізація стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, оскільки дозволяє логічно побудувати схему його дослідження. Вивчення структури стратегічного потенціалу показало, що його формують певна сукупність компонентів. Тому дослідження кожної з них дозволяє в подальшому сформувати такий склад потенціалу, який відповідатиме сучасним економічним умовам, та при реалізації принесе позитивний економічний, соціальний та екологічний ефект як для окремої рекреаційної системи, так і країни загалом.

Рекреаційна система та компоненти сукупного потенціалу є складним утворенням, що зумовлює необхідність розробки концептуальних основ формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

1.3.**Концептуальні основи формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону**

Формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону досить складне завдання. Перш за все, це проявляється в тому, що сучасний стан використання потенціалу рекреаційної сфери є нерациональним та носить екстенсивний характер. Крім того, кількісний та якісний склад компонентів сукупного потенціалу, що продукують стратегічний, є досить диверсифікованим у регіонах країни. Тому формування стратегічного потенціалу повинно враховувати конкурентні переваги кожної рекреаційної системи. Виконання цього завдання вимагає вивчення прикладних аспектів формування стратегічного потенціалу та механізмів, які забезпечать можливості його нарощення та раціонального використання.

Науковцями О. Федоніним, І. Репіною та О. Олексюк було досліджено сутність формування потенціалу підприємства, яке характеризують як процес ідентифікації та створення спектра підприємницьких можливостей, його структуризації та побудови певних організаційних форм для стабільного розвитку та ефективного відтворення [13, с. 27].

На нашу думку, формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону – це багатоетапний процес ідентифікації окремих компонентів сукупного потенціалу та створення на їх основі нової якості, яка забезпечить реалізацію конкурентних переваг рекреаційної системи, та ефективного відтворення ресурсних складових власне стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

При формуванні стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону необхідно враховувати, що:

- стратегічний потенціал – це складна система компонентів, жоден із яких не може бути виключеним чи замінений іншим, а лише посилювати чи послаблювати дію один одного;
- при формуванні стратегічного потенціалу діє закон синергії;
- стратегічний потенціал може самостійно трансформуватися із появою нових та зміною існуючих компонентів;

- компоненти стратегічного потенціалу мають функціонувати одночасно і в сукупності;

- складові стратегічного потенціалу мають бути адекватними характеристикам рекреаційних послуг, на яких спеціалізується рекреаційна система;

- внаслідок взаємодії всіх компонентів стратегічного потенціалу з'являється нова якість, якої не має жоден із них.

Формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону має ряд етапів.

I. Підготовчий етап включає:

1) збір інформації про стан всіх компонентів сукупного потенціалу та рекреаційної системи в цілому;

2) розгляд проблем, які стоять на перешкоді формування стратегічного потенціалу та розвитку рекреаційної системи регіону;

3) визначення завдань формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

II. Аналітичний етап:

1) аналіз компонентів сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону;

2) оцінка сукупного потенціалу рекреаційних систем регіону та субгалузей рекреації;

3) прогнозування стану сукупного потенціалу.

III. Оперативний етап:

1) вибір компоненти, яка відіграватиме провідну роль у формуванні стратегічного потенціалу та реалізації конкурентних переваг регіону;

2) виявлення додаткових джерел формування стратегічного потенціалу;

3) безпосереднє формування стратегічного потенціалу.

IV. Етап прикладних розробок:

1) вибір стратегії розвитку рекреаційної системи регіону для реалізації її стратегічного потенціалу;

2) розробка програми реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону;

3) вибір заходів формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

Концептуальна схема формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи відображена на рис. 1.6.

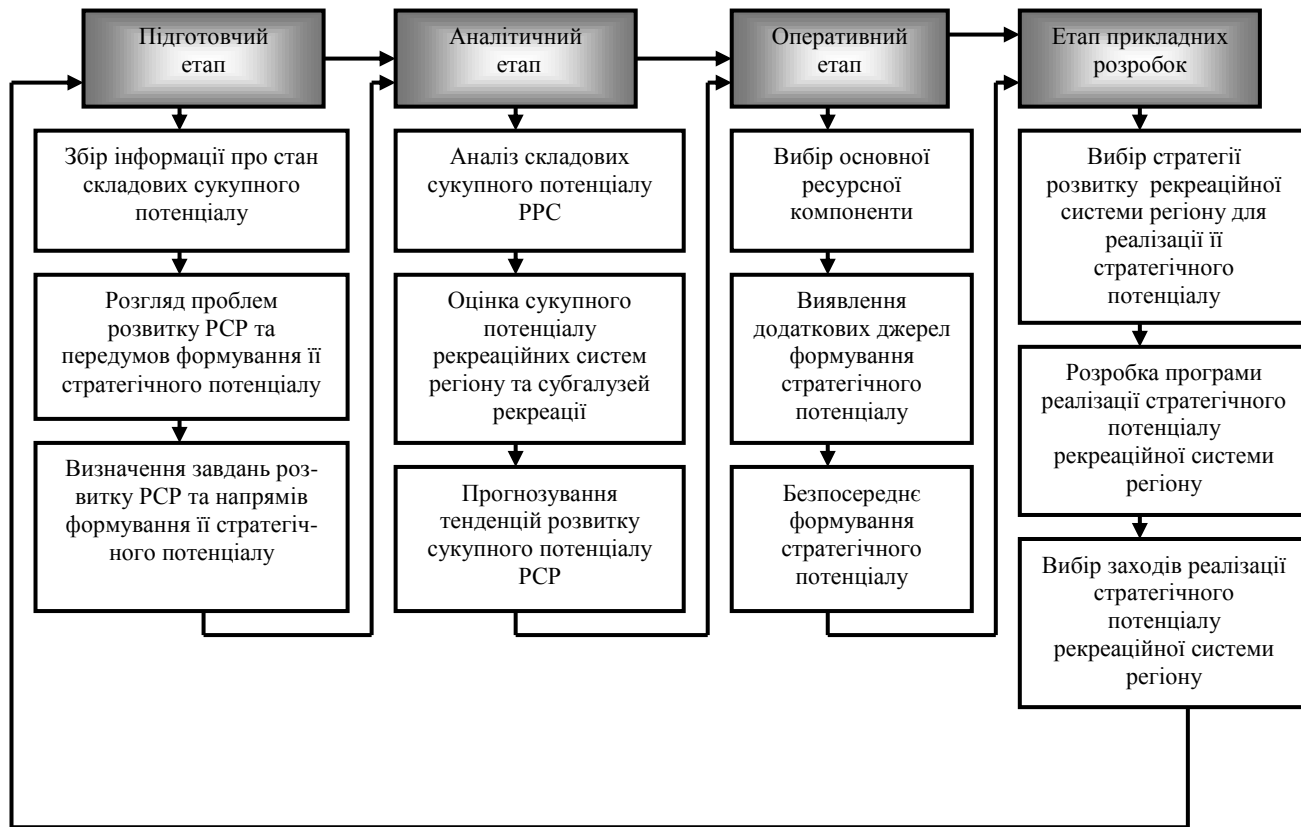

Рис. 1.6. Концептуальна схема формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Детально розглянемо кожен із етапів формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

На першому етапі формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону проводиться збір та обробка статистичної інформації про кількісні та якісні характеристики кожної компоненти сукупного потенціалу. Носіями такого типу інформації є звіти Управління земельних ресурсів (земельний потенціал), статистичні щорічники (природно-рекреаційний, трудовий, інфраструктурний, екологічний та фінансовий потенціал), звіти обласного управління екобезпеки (природно-рекреаційний потенціал).

Важливо виявити проблеми, які стоять на перешкоді формування стратегічного потенціалу та розвитку рекреаційної системи регіону. На цьому етапі необхідно виділити, описати та вивчити першочергові проблеми, які вимагають негайного вирішення, та визначити потреби корегування проблемних ситуацій.

Для цього потрібно визначити сфери виникнення проблем, сформувавти їх перелік. За сферами виникнення виділяємо такі проблеми:

1) економічні:

- відсутність достатнього рівня фінансування та досконалого механізму перерозподілу коштів у рекреаційних системах регіонів;
- низький рівень вкладення іноземних інвестицій у розвиток рекреації;
- монопольна власність держави на природні рекреаційні ресурси;
- не використання альтернативних організаційних форм рекреаційного природокористування, зокрема концесії, оренди;
- низький рівень інфраструктурного забезпечення рекреаційних систем регіону, що проявляється як в кількісному, так і якісному відношенні;
- відсутність системи управління сферою рекреаційного природокористування;

2) екологічні:

- значне антропогенне навантаження на окремі рекреаційні території;
- несприятливий вплив промислового виробництва, забруднення окремих рекреаційних територій каналізаційними стоками великих міст та районних центрів;
- низький розмір штрафів та платежів за викиди в навколишнє

середовище та його забруднення;

3) нормативно-правового забезпечення:

- відсутність досконалої нормативно-правової бази, яка б регулювала відносини власності у рекреаційному природокористуванні;

- відсутність досконалих законодавчо затверджених нормативів щодо раціонального використання рекреаційних ресурсів, у тому числі норм антропогенного навантаження на окремі рекреаційні території, методи та механізми стягнення штрафів та застосування санкцій та штрафів до порушників;

- недосконалість фінансового та податкового законодавства;

- відсутність дієвого екологічного законодавства;

4) соціальні:

- низький рівень екологічної культури населення;

- відсутність навиків ефективного рекреаційного природокористування більшістю природокористувачів;

- мала кількість вищих освітніх закладів, що проводять підготовку фахівців для роботи у рекреаційній сфері;

- низький рівень життя та доходів населення;

- відсутність дієвої політики зайнятості населення.

Чи не основною серед перелічених проблем є неефективне використання рекреаційних ресурсів, яке проявляється в тому, що окремі території рекреаційного призначення не зовсім освоєні, інші ж потерпають від надмірного антропогенного навантаження. Крім того, безліч рекреаційних територій перебувають у самовільному користуванні. Тому є потреба у розробці та впровадженні економічних механізмів, що стимулювали б суб'єктів господарської діяльності бережливо ставитися до рекреаційних ресурсів.

Наступною важливою проблемою, що безпосередньо пов'язана із попередньою, є відсутність якісного, дієвого законодавчого забезпечення. На нашу думку, саме недосконалість цієї ланки породжує інші недоліки. Йдеться про відсутність дієвої правової бази регулювання форм власності на рекреаційні ресурси та землі, правових регулюючих механізмів стягнення штрафів, застосування санкцій до порушників правил рекреаційного природокористування.

Низька частка земель рекреаційного призначення у структурі земельного фонду України свідчить не лише про недоліки відображення реальної інформації, а й про низький рівень використання природно-рекреаційного потенціалу регіонів та

несприйняття його як повноправної і потужної складової природо-ресурсного потенціалу загалом. Це призводить до використання земель з цінними рекреаційними властивостями в інших сферах діяльності.

Держава є безумовним монополістом у сфері рекреаційного землекористування, хоча законодавством України задекларовано плюралізм форм власності на рекреаційні землі. Це є перешкодою на шляху ефективного розвитку рекреаційних систем регіонів та формування їх стратегічного потенціалу.

Ще однією проблемою є відсутність кадастру рекреаційних ресурсів, який би давав достовірні, точні дані про наявні на даний час рекреаційні ресурси, рівень їх використання, кількість потенційно можливих для використання рекреаційних ресурсів. Існуючий земельний кадастр містить багато неточностей і не відображає реальну картину, з якої можна було судити про перспективи та можливості розвитку рекреаційної системи регіонів.

Досить важливою проблемою є відсутність достатнього рівня фінансування суб'єктів рекреації. Крім того, варто звернути увагу на такий момент, як залучення інвестицій і додаткових коштів у найбільш привабливі напрями рекреаційної сфери, зокрема, це стосується оздоровчого відпочинку, який на сучасному етапі досить інтенсивно розвивається, а об'єкти історико-культурного та природоохоронного призначення потерпають від нестачі коштів. Тому варто ретельно переглянути механізми забезпечення та перерозподілу коштів у цій сфері.

Недосконалість управління рекреаційним природокористуванням є однією із найвагоміших проблем, що проявляється у використанні переважно адміністративних методів управління, виконанні зазвичай фіскальних, інспекційних, контролюючих функцій органами управління, негнучкості цієї системи та нездатності вирішувати існуючі проблеми.

Низький рівень екологічної культури населення також має негативний вплив на розвиток рекреаційних систем та стану їх стратегічного потенціалу, що проявляється у нерациональному використанні рекреаційних ресурсів, забрудненні рекреаційних територій, знищенні флори і фауни.

Наступним етапом є визначення завдань розвитку рекреаційної системи регіону, серед яких варто виділити:

- удосконалення системи управління рекреаційною системою

для забезпечення ефективного її розвитку;

- освоєння нових рекреаційних ресурсів, їх охорона, ефективне використання та відновлення;

- забезпечення умов підготовки і перепідготовки персоналу для рекреаційної сфери;

- досягнення раціонального використання природних рекреаційних ресурсів;

- формування інфраструктури інформаційного забезпечення органів управління і господарюючих суб'єктів рекреаційної сфери;

- розробка нормативно-правового забезпечення розвитку рекреаційної сфери;

- підвищення рівня економічної культури та освіти населення;

- формування навиків рекреаційного підприємництва у населення регіону;

- залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у рекреаційну сферу регіону.

Відповідно до визначених проблем можна визначити основні завдання розвитку рекреаційних систем регіонів та формування і реалізації стратегічного потенціалу залежно від сфери їх виникнення (табл. 1.2).

Реалізація економічних завдань спрямована на покращення використання сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону за рахунок розвитку різних форм рекреації, зокрема природно-пізнавального напрямку, екотуризму, короткочасного відпочинку, що забезпечить менше антропогенне навантаження на рекреаційні території.

Реалізація завдань правового спрямування націлена на удосконалення та розробку нових нормативних актів регулювання розвитку рекреаційної системи, які враховуватимуть регіональні особливості, зокрема рівень антропогенного навантаження на рекреаційні території та інтенсивність використання природно-рекреаційних ресурсів.

Реалізація завдань соціального спрямування має забезпечити задоволення внутрішніх потреб у природних рекреаційних ресурсах та послугах, а також зовнішнього в допустимих межах, підвищення рівня екологічної культури населення, відповідний рівень поінформованості населення про проблеми розвитку рекреаційної системи регіону та можливості їх розв'язання за їхньої участі.

Таблиця 1.2

**Завдання розвитку рекреаційних систем регіонів,
формування і реалізації їх стратегічного потенціалу¹**

Основні сфери	Зміст стратегічних завдань
1	2
Економічна	<ul style="list-style-type: none"> - проведення моніторингу діяльності об'єктів рекреаційної сфери; - використання податкових пільг для окремих суб'єктів рекреації; - інтенсифікація розвитку оздоровчої субгалузі рекреації; - розробка програм розвитку природно-пізнавальної субгалузі рекреації; - збільшення кількості суб'єктів господарювання у сфері зеленого туризму; - облагородження та формування сучасних місць тимчасового та короткочасного відпочинку; - використання пільгових умов для вітчизняних та іноземних інвесторів для розвитку рекреаційного підприємництва; - збільшення рівня фінансування соціально значимих субгалузей рекреації із місцевих, районних, обласних та державного бюджету; - розробка пільгової системи кредитування суб'єктів господарювання рекреаційної сфери, які надають соціально значимі послуги
Нормативно-правова	<ul style="list-style-type: none"> - формування законопроекту про кадастр рекреаційних ресурсів; - видача ліцензій на право здійснення рекреаційного природокористування; - проведення сертифікації та стандартизації рекреаційних послуг та ресурсів
Соціальна	<ul style="list-style-type: none"> - повне задоволення внутрішніх потреб на рекреаційні послуги; - забезпечення доступного за вартістю відпочинку; - підвищення рівня екологічної культури населення; - реклама переваг рекреаційних систем регіонів; - створення спеціальних Інтернет-сторінок та каталогів рекреаційних послуг; - підготовка та перекваліфікація кадрів; - інформування населення про проблеми розвитку рекреації та можливості їх розв'язання; - проведення семінарів, конференцій
Екологічна	<ul style="list-style-type: none"> - збереження і відновлення цінних властивостей рекреаційних ресурсів; - розробка нових технологій очищення стічних вод; - проведення рекреаційного зонування території областей; - затвердження обсягів зборів за використання природно-рекреаційних ресурсів та штрафів за екологічне забруднення рекреаційних територій

Примітка. ¹Авторська розробка

Виконання екологічних завдань покликане забезпечити зменшення рівня викидів в атмосферне повітря та воду, покращить екологічну ситуацію в регіональних рекреаційних системах, забезпечить раціональне використання природно-рекреаційних ресурсів та територій, а відповідно, рекреаційну привабливість регіону.

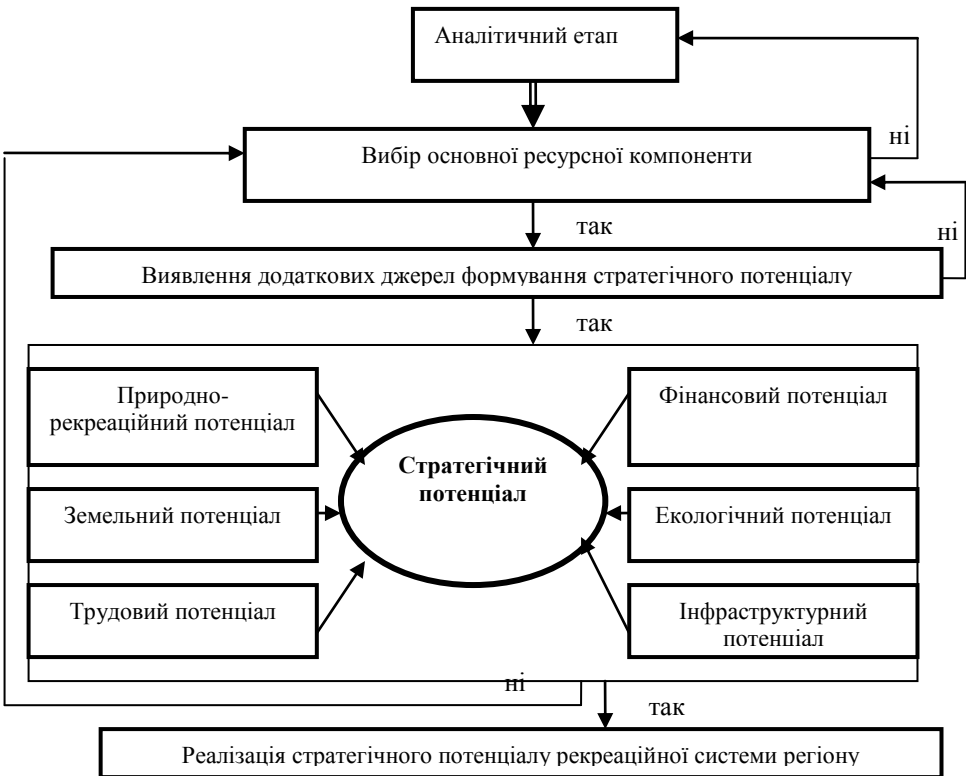
Наступним етапом формування стратегічного потенціалу є аналітичний, основною метою якого є визначення ретроспективної, сучасної оцінки та прогнозного стану складових сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону. Проведення дослідження за таким алгоритмом допоможе з'ясувати передумови формування стратегічного потенціалу, оцінити його сучасний кількісний і якісний склад та зробити прогноз на майбутнє про перспективи використання.

Ретроспективна (базова) складова включає аналіз ресурсного забезпечення розвитку рекреаційної системи, що дасть змогу визначити причини та динаміку змін кількісних та якісних характеристик потенціалу. Оперативний аналіз дає змогу визначити сучасний стан ресурсів. При цьому варто враховувати їх якісні та кількісні характеристики. Це досить важливо, оскільки значна кількість транспортних шляхів, будівель, трудових, рекреаційних ресурсів не говорить про їх високу якість, а стратегічний потенціал повинен формуватися на основі конкурентоспроможних ресурсів, які мають відповідні якісні характеристики. Перспективна оцінка є основою для прогнозування майбутнього розвитку рекреаційної системи та складу стратегічного потенціалу, що базуватиметься на даних двох попередніх – ретроспективній та оперативній.

Безпосередній аналіз, оцінку та прогнозування сукупного потенціалу буде розглянуто в розділі 2. Модель оперативного етапу, який слідує за аналітичним (див. рис. 1.6), відображено на рис. 1.7, де першим кроком є визначення основної ресурсної компоненти стратегічного потенціалу, яка стане основою реалізації конкурентних переваг розвитку рекреаційної системи регіону. Вибір основної компоненти проводиться зі структурних елементів сукупного потенціалу.

Наступний крок – виявлення додаткових джерел формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, що здійснюється на основі ресурсного аналізу, та безпосереднє його формування. Оскільки сукупний потенціал складається із окремих компонент, то його загальна величина буде залежати від величини та

якості кожної з них. Тому більш детально розглянемо особливості формування кожної компоненти сукупного потенціалу, як основи формування стратегічного, та шляхів їх нарощення.

Рис. 1.7. Модель формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Особливістю природно-рекреаційного потенціалу є його територіальна обмеженість, яка обумовлює здійснення рекреаційної діяльності на території розміщення ресурсів, визначає спеціалізацію рекреаційної сфери та потенційні можливості її розвитку. Враховуючи сказане, при формуванні стратегічного потенціалу змінити обсяги природно-рекреаційного потенціалу можна завдяки вилученню ресурсів із нецільового використання, їх збереженню та відтворенню.

Крім того, досягненню поставленої мети сприятиме створення нових заповідників, парків, фондів, заказників, перегляд площ сучасних територій, віднесених до заповідного фонду, стану дотримання екологічних норм у їх межах.

Формування земельного потенціалу повинно включати аналіз наявності земель, придатних для використання у рекреаційній сфері, площу даних земель, які перебувають у фондах запасу, площу земель, які використовуються не за основним призначенням. Підвищення рівня земельного потенціалу, як складової стратегічного, потребує вилучення земель рекреаційного призначення із нецільового їх використання, зокрема, сільськогосподарського та під будівництво, що існує в наш час, удосконалення існуючого кадастру та створення кадастру рекреаційних земель та фонду рекреаційних земель.

Інфраструктурний потенціал включає загальну та спеціальну інфраструктуру рекреаційної сфери. Збільшення величини потенціалу загальної інфраструктури можна досягти за рахунок покращення покриття автодоріг, збільшення кількості шляхів із твердим покриттям, розширення автопарку, покращення якості послуг зв'язку, що, перш за все, полягає у доступності до сучасних засобів зв'язку (мобільного та Інтернету).

Збільшення величини потенціалу спеціальної інфраструктури можливе завдяки розширенню кількості приватних підприємств рекреаційної сфери, узаконення існування колективної та приватної власності на певні категорії рекреаційних земель та види рекреаційних ресурсів, запровадження нових більш ефективних організаційних форм підприємництва.

Формування трудового потенціалу повинно розпочинатися із вивчення статистичних даних про наявне населення в регіоні, його вікову структуру, кількість зайнятих та безробітних, звітів із праці підприємств рекреаційної сфери, кількість студентів у навчальних закладах регіону, які готують фахівців туристично-рекреаційної сфери. Якщо проведений аналіз свідчить про недостатній рівень забезпечення рекреаційної системи регіону фахівцями, то можливі два варіанти вирішення цієї проблеми: залучення із сусідніх регіонів або перекваліфікація та перепідготовка фахівців. Крім того, нарощенню величини трудового потенціалу буде сприяти дієва регіональна політика зайнятості населення, підвищення рівня професійної майстерності та кваліфікації працівників, використання нових форм та систем оплати праці, які сприятимуть підвищенню рівня доходів

робітників, використання системи мотивації праці

Формування фінансового потенціалу повинно включати ефективний та виважений перерозподіл фінансових та інвестиційних ресурсів у середині рекреаційної системи, формування цільових фондів, використання певних форм лізингу, підвищення інвестиційної привабливості рекреаційної системи, сприяння наповненню дохідної частини бюджету та раціонального перерозподілу фінансових ресурсів між сферами господарювання.

Величину екологічного потенціалу можна збільшити за рахунок стимулювання вчасної сплати екологічних зборів підприємствами та організаціями, їх прозорий та раціональний перерозподіл, цільове використання, створення екологічних та природоохоронних фондів, зменшення величини викидів та частоти виникнення екологічних лих та катастроф.

Етап прикладних розробок відображає формування механізму, який забезпечить визначення стратегії, розробку програми розвитку рекреаційної системи регіону та її стратегічного потенціалу, вибір заходів реалізації стратегічного потенціалу, що буде розглянуто в розділі 3.

Під механізмом формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону розуміємо сукупність методів, заходів, дій, інструментів, які, взаємодіючи, забезпечують формування нової якості, тобто стратегічного потенціалу.

Сутність дії механізмів формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону полягає у визначеній, взаємоузгодженій, скоординованій діяльності спеціально уповноважених інститутів влади, спрямовану на втілення у життя системи заходів економічного, соціального, правового, адміністративного та організаційного характеру, які направлені на реалізацію конкурентних переваг розвитку рекреаційної системи регіону.

У напрацюваннях вітчизняних і зарубіжних науковців основна увага зосереджена на вивченні механізмів формування природно-рекреаційного потенціалу (Л. Черчик), екологічного (Л. Мельник, В. Кравців), кадрового та інфраструктурного потенціалу (О. Федонін, І. Репіна, О. Олексик, І. Школа), фінансового потенціалу регіону (О. Веклич, В. Амітан, В. Василенко, В. Гришко, О. Кашенко) [7, 11, 62-72]. Наукові здобутки вчених мають велике наукове та практичне значення. Проте формування стратегічного потенціалу, а також трансформаційні регіональні перетворення докорінно змінюють

внутрішні та зовнішні умови функціонування рекреаційних систем. Тому виникає необхідність в удосконаленні та пошуку нових механізмів, які забезпечать формування та зростання обсягів стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

На основі дослідження М. Долішнього про інструменти ведення екологічної політики [73], можна провести класифікацію механізмів формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація механізмів формування стратегічного потенціалу¹

Типи механізмів	Групи механізмів
1. За способом впливу	1.1. Фінансово-економічний 1.2. Організаційний 1.3. Нормативно-правовий 1.4. Екологічний 1.5. Адміністративний 1.6. Техніко-технологічний
2. Функціональне спрямування	2.1. Стимулюючий 2.2. Контролюючий 2.3. Каральний
3. Термін дії	3.1. Стратегічний 3.2. Тактичний 3.3. Оперативний
4. Способом реалізації	4.1. Одиничний 4.2. Комплексний
5. Особливість застосування	5.1. Добровільний 5.2. Примусовий 5.3. Обов'язковий
6. За сферою регулювання	6.1. Природно-рекреаційного потенціалу 6.2. Земельного потенціалу 6.3. Інфраструктурного потенціалу 6.4. Трудового потенціалу 6.5. Фінансово потенціалу 6.6. Екологічного потенціалу

Примітка. ¹Доповнено та узагальнено авторами

За способом впливу серед основних механізмів формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи, варто виділити:

- 1) фінансово-економічний, основними інструментами якого є:
  - плата за використання природно-рекреаційного потенціалу;
  - економічна оцінка рекреаційних ресурсів та ефективності діяльності рекреаційної системи регіону;
  - запровадження системи місцевих рекреаційних зборів;

- протекціоністська податкова політика;
  - пільгове кредитування підприємств рекреаційної сфери;
  - фонди відтворення й ефективного використання рекреаційних ресурсів;
  - формування сприятливого інвестиційного клімату;
  - удосконалення перерозподільчих процесів у бюджетній системі;
  - система санкцій та зборів за нецільове використання земель рекреаційної сфери;
- 2) нормативно-правовий:
- ліміти за використання рекреаційних ресурсів;
  - формування нормативно-правової бази регулювання рекреаційної діяльності;
- 3) техніко-технологічний:
- впровадженням нових досягнень науки;
  - використання нових очисних систем;
  - запровадження безвідходного виробництва;
  - збільшення кількості сучасних засобів зв'язку;
  - створення транспортної мережі, якісні характеристики якої б задовольняли потреби іноземних туристів;
  - підвищення якісних техніко-технологічних характеристик закладів рекреаційної сфери;
  - використання альтернативних видів транспорту;
- 4) екологічний:
- використання санкцій, зборів, штрафів за екологічне забруднення територій;
  - встановлення та дотримання нормативів якісного складу води та повітря в зоні діяльності рекреаційної системи;
  - перегляд існуючих та встановлення нових норм антропогенного навантаження на окремі рекреаційні території;
  - екологічне страхування;
  - екологічний аудит;
  - екологічний маркетинг;
  - екологічний контролінг;
  - екологічна логістика регіону;
- 5) організаційний:
- навчання та перекваліфікація персоналу;
  - проведення конференцій, семінарів, ярмарків;
  - впровадження нових форм рекреаційного

природокористування;

- моніторинг використання природно-рекреаційного та земельного потенціалу;

- створення фонду рекреаційних земель;

- використання нових форм оплати праці працівників рекреаційної сфери;

- впровадження нових організаційних структур у системі управління рекреаційною сферою;

- консалтингові послуги для підприємців сфери рекреаційної діяльності;

б) адміністративний:

- ліцензії на ведення рекреаційної діяльності;

- сертифікація і стандартизація рекреаційної діяльності та використання природно-рекреаційних ресурсів;

- використання впливу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади;

- участь у розробці регіональних програм розвитку рекреаційної сфери;

- державна та місцева підтримка розвитку рекреаційної системи.

Основою фінансово-економічного механізму є платність рекреаційного природокористування, фінансова підтримка підприємств рекреаційної сфери, а також формування бази даних, яка б забезпечила достовірність та доступність інформації про ресурси потенційним та існуючим споживачам. При використанні фінансово-економічного механізму потрібно звертати увагу на його двосторонній характер, оскільки він може сприяти як підвищенню рівня ефективності використання стратегічного потенціалу, так і, при неправильному застосуванні, знижувати ці показники. Зокрема, такий інструмент, як плата за використання природно-рекреаційних ресурсів, варто застосовувати тільки після того, як вивчені показники діяльності користувача цього виду ресурсів. При цьому встановлювати нормативи плати необхідно тільки за обсяг використання. Якщо виявлено, що споживання ресурсів є надмірним, присутні невинуваті їх витрати, то в такому випадку до звичайної плати потрібно застосовувати ще й і штрафні санкції. Проведення протекціоністської податкової політики повинно передбачати зниження ставки податків з прибутку підприємств. Оскільки більшість підприємств рекреаційної сфери працює в таких умовах, що

отриманого доходу вистачає лише на покриття витрат, а високі податкові ставки взагалі унеможливають отримання прибутку. Крім того, високі податкові ставки сприяють приховуванню дійсних прибутків підприємств, що, відповідно, зменшує надходження до дохідної частини бюджету. Важливим є запровадження механізму перерозподілу доходів між бюджетами різних рівнів. Оскільки в цей час не має відповідності між статтями надходження місцевих бюджетів та статтями видатків, тобто другі значно перевищують перші. Все це є причиною низького рівня фінансового потенціалу як рекреаційної системи, так і регіону загалом. Запровадження системи місцевих рекреаційних зборів сприятиме одночасно раціональному використанню рекреаційних ресурсів та територій, а з іншої сторони – зростанню суми фінансових ресурсів, які направлятимуться на відтворення природно-рекреаційного, земельного та екологічного потенціалів.

Правовий механізм повинен забезпечити формування нормативно-правової бази розвитку рекреаційної сфери. Оскільки, саме її недосконалість на сучасному етапі розвитку викликає стільки порушень у рекреаційній сфері, зокрема використання рекреаційних територій не за їх основним призначенням, а для дачного та житлового будівництва. Тому важливим є створення законодавчої бази, яка регулювала стягнення штрафів, накладання певних санкцій, встановлення лімітів використання рекреаційних ресурсів, регулювання приватного сектору у рекреаційній сфері, що в наслідку вплине на кількісні показники природно-рекреаційного та екологічного потенціалів. У нормативно-правових актах повинна бути передбачена не тільки адміністративна відповідальність, яка включає сплату штрафів за перевищення норм викидів у навколишнє середовище, а й цивільно-правова, а й то кримінальна. Застосування саме цих форм юридичної відповідальності за нанесення шкоди розвитку рекреаційних систем буде сприяти підвищенню рівня екологічної культури населення та стимулювати до раціонального рекреаційного природокористування. Цьому ж буде сприяти перегляд умов адміністративної відповідальності, оскільки розміри штрафів є досить низькими і сплата їх для підприємств є економічно вигіднішим варіантом, ніж будівництво нових очисних споруд.

В основі техніко-технологічного механізму лежить вимога щодо якісного забезпечення інфраструктурного потенціалу рекреаційної системи. Тобто на відповідному рівні повинні бути обладнанні бази

відпочинку, туристичні бази, лікувально-оздоровчі заклади, рівень їх розвитку повинен відповідати міжнародним стандартам. Цьому сприятиме впровадження нових досягнень науки у сфері техніки та технології. Зокрема, доцільним є використання нових технологій будівництва доріг з твердим покриття. Це забезпечить транспортну доступність рекреаційних систем, а, крім того, відповідність доріг європейським та міжнародним стандартам. Також показником високого рівня інфраструктурного потенціалу буде доступність всіх рекреаційних територій до мобільного зв'язку та забезпечення рекреаційних закладів Інтернетом. Нові будівельні технології та зміна смаків і вподобань рекреантів вимагають ремонту застарілих інфраструктурних об'єктів, а також будівництва нових. Реконструкція інфраструктурних об'єктів є економічно виправданою за умови використання енергозберігаючих технологій.

Екологічний механізм включає інструменти, що направлені на забезпечення функціонування рекреаційної системи регіону в екологічно допустимих межах, та вплив на юридичних і фізичних осіб з метою запобігання екологічного лиха, що безпосередньо впливає на формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи. Серед екологічних заходів варто приділити увагу використанню штрафних та каральних санкцій не тільки для юридичних, а й для фізичних осіб. Це сприятиме підвищенню рівня ефективності використання екологічного та природно-рекреаційного потенціалів. Реалізацію цієї мети також забезпечить використання таких інструментів: екологічне страхування, екологічний аудит, маркетинг, контролінг.

Організаційний механізм покликаний забезпечити рекреаційну систему регіону висококваліфікованими кадрами, сприяти підвищенню іміджу сфери та регіону, забезпечити ефективне використання рекреаційних та інших ресурсів за допомогою контролю та моніторингу. Використання нових форм та систем оплати праці, застосування мотиваційних методів підвищить привабливість рекреаційної сфери для працівників, що, в свою чергу, сприятиме нарощенню трудового потенціалу. Крім того, потрібно провести диференціацію оплати праці залежно від субгалузі рекреації. Зокрема, якщо це пізнавальна субгалузь, то в цьому випадку оплата праці повинна проводитися на основі посадових окладів або почасова форма оплати праці, у випадках оздоровчої чи лікувальної субгалузі рекреації – тут доцільним буде застосування відрядної чи безтарифної системи оплати праці. Впровадження нових форм рекреаційного

природокористування, зокрема оренди, концесії, лізингу сприятимуть раціональному використанню природних рекреаційних та земельних ресурсів. Проведення ліцензування та стандартизації рекреаційної сфери, а також сертифікації рекреаційних послуг дасть змогу підвищити рівень їх конкурентоспроможності. Крім того, проведення цих операцій є платним, що сприятиме зростанню рівня надходжень фінансових ресурсів на розвиток рекреаційної сфери.

Адміністративний механізм покликаний забезпечити ефективний розвиток рекреаційної системи регіону за допомогою впливу органів влади, зокрема державних, обласних, районних, місцевих. Ефективність адміністративних заходів буде забезпечена в разі ефективного перерозподілу обов'язків між цими рівнями влади. Тобто адміністративні методи мають регулюючий вплив на стратегічний потенціал. Досить важливим для покращення стану стратегічного потенціалу та рівня розвитку рекреаційної системи регіону є підтримка органів влади. Вона повинна проявлятися через підняття проблем розвитку рекреаційної сфери на сесіях міських та районних рад, ініціативності у проведенні екологічних рейдів, розробленні та поданні проектів законодавчих актів, які б регулювали сферу рекреаційного природокористування на місцях, недопущення надання земель рекреаційного призначення для нецільового використання.

За функціональним спрямуванням розрізняють стимулюючий, контролюючий та каральний механізми. Стимулюючий – включає інструменти, які мотивують користувачів до ефективного використання компонентів сукупного потенціалу та стратегічного. Контролюючий механізм передбачає використання заходів, які забезпечать нагляд за раціональним використанням стратегічного потенціалу. Каральний механізм включає інструменти, які забезпечать адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність за скоєні дії.

За терміном дії розрізняють стратегічний механізм, тобто той, який націлений на довгострокову перспективу (податкова політика), оперативний – заходи, реалізація яких направлена на отримання результату в найближчий час (зміна форм оплати праці робітників), та тактичний – сукупність інструментів поточної дії (регулювання ставок за кредити).

За способом реалізації розрізняють одиничний механізм, тобто той, що впливає тільки на окрему складову рекреаційної системи чи

стратегічного потенціалу. Прикладом може бути застосування нових форм та систем оплати праці. Використання комплексного механізму здійснює вплив на стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону загалом (гармонізація нормативно-правової бази рекреаційної сфери, адаптація податкової політики до сучасних умов розвитку).

За особливістю застосування розрізняють добровільний механізм, тобто його використання залежить від бажання окремої фізичної чи юридичної особи (пільгове кредитування), примусовий – здійснюється при впливі органів виконавчої чи судової влади (адміністративна, цивільно-правова чи кримінальна відповідальність за протиправні дії у сфері рекреаційного природокористування), обов'язковий – застосовуються для всіх суб'єктів рекреаційної діяльності (дотримання норм діючого законодавства).

Крім механізмів, які впливають на стратегічний потенціал як цілісну систему, можна розглянути механізми, які здійснюють вплив на формування окремих його елементів. В основу свого дослідження можна взяти певні напрацювання Н. Кравченко, яка розглядає механізми регулювання рекреаційної системи, а, оскільки стратегічний потенціал є однією із її складових, то, відповідно, ці заходи будуть дієві і при формуванні її потенціалу [74, с. 99].

У сфері регулювання формування та розвитку природно-рекреаційного потенціалу доцільно:

- здійснити оцінку рекреаційного потенціалу, місткості рекреаційних територій та антропогенного навантаження на них;
- забезпечити ефективне та раціональне використання всіх видів рекреаційних ресурсів, контроль за їх використанням;
- забезпечити використання регіональних переваг у формуванні стратегічного потенціалу.

У сфері регулювання фінансового потенціалу забезпечити:

- удосконалення та раціональне використання фінансово-кредитних важелів управління рекреаційною сферою;
- розробку адресних інвестиційних програм;
- доступність кредитних ресурсів;
- стимулювання інвестиційної діяльності у рекреаційній сфері.

У сфері регулювання інфраструктурного потенціалу забезпечити:

- сприяння розвитку регіональної рекреаційної інфраструктури;
- модернізацію та переоснащення закладів рекреації, підвищення їх пропускну здатності.

У сфері регулювання трудового потенціалу доцільно:

- розробити систему навчання та перепідготовки кадрів для рекреаційної сфери;

- проводити семінари, тренінги, навчання щодо ведення рекреаційної діяльності.

У сфері регулювання екологічного потенціалу:

- розробити ефективну систему моніторингу та оцінки;

- забезпечити розвиток рекреаційного природокористування відповідно до законодавчо затверджених нормативів антропогенного навантаження;

- підвищити рівень платежів за нераціональне, надмірне використання природних ресурсів чи забруднення навколишнього середовища.

У сфері регулювання земельного потенціалу:

- удосконалити структуру Земельного кадастру;

- удосконалити законодавство у сфері землекористування.

Оскільки формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону вимагає розробки механізму його використання, то при дослідженні окремих компонентів сукупного потенціалу, потрібно визначати їх переваги та недоліки для формування стратегічного потенціалу а також загрози та можливості розвитку рекреаційної системи, тобто розробляти SWOT-матрицю (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

**Приклад SWOT- матриці
формування стратегічного потенціалу
рекреаційної системи регіону¹**

Складові СПРСР	Переваги	Висновок	Загрози	Заходи
	Недоліки		Можливості	
1	2	3	4	5
Природно-рекреаційний потенціал	Високий рівень забезпечення	Провідний ресурс, скорочення використання, додаткове залучення, недостатній рівень	Зниження якісного рівня ресурсів	Економічні, правові, фінансові, організаційні, техніко-технологічні, екологічні, адміністративні

1	2	3	4	5
	Високий рівень антропогенного навантаження		Використання ресурсів запасу	
Земельний потенціал	Значний потенціал та видова різноманітність	Провідний ресурс, скорочення використання, додаткове залучення , недостатній рівень	Зниження якісного рівня	Економічні, правові, фінансові, організаційні, техніко-технологічні, екологічні, адміністративні
	Використання не за основним призначенням		Використання земель запасу	
Трудовий потенціал	Високий рівень кваліфікації	Провідний ресурс, скорочення використання, додаткове залучення , недостатній рівень	Зниження рівня кваліфікації	Економічні, правові, фінансові, організаційні, техніко-технологічні, екологічні, адміністративні
	Недостатній рівень забезпечення		Залучення із сусідніх регіонів	
Інфраструктурний потенціал	Високий рівень якісних характеристик	Провідний ресурс, скорочення використання, додаткове залучення , недостатній рівень	Зниження рівня обслуговування	Економічні, правові, фінансові, організаційні, техніко-технологічні , екологічні, адміністративні
	Недостатня місткість		Реконструкція	
Фінансовий потенціал	Високий рівень рентабельності	Провідний ресурс, скорочення використання, додаткове залучення , недостатній рівень	Зниження рівня інвестиційної привабливості	Економічні, правові, фінансові , організаційні, техніко-технологічні, екологічні, адміністративні
	Низький рівень бюджетного фінансування		Створення місцевих фондів	
Екологічний потенціал	Сприятливий екологічний клімат	Провідний ресурс, скорочення використання , додаткове залучення , недостатній рівень	Збільшення рівня викидів	Економічні, правові , фінансові, організаційні, техніко-технологічні, екологічні , адміністративні
	Значне антропогенне навантаження		Використання нових технологій	
	Недостатній рівень рекламної діяльності		Використання нових методів стимулювання	

Примітка. ¹Авторська розробка

Крім того, пропонуємо при формуванні згаданої матриці визначати місце ресурсної компоненти у стратегічному потенціалі рекреаційної системи, а також заходи регулювання їх ефективного використання та формування.

Отже, нами визначено сутність та розроблено підходи до формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, що включають ряд етапів, які забезпечують визначення мети, завдань та проблем створення, аналізу компонентів сукупного потенціалу, реалізацію та розробку заходів щодо нарощення стратегічного потенціалу. Також запропоновано модель формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону. Розглянуто сутність механізмів формування та реалізації стратегічного потенціалу, наведено їх класифікацію та обґрунтовано необхідність використання тих чи інших заходів. Ці розробки мають наукову та практичну значимість, оскільки характеризують теоретичні положення щодо формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону та розглядають прикладні аспекти його реалізації.

Крім того, концептуальні основи формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону включають аналітичний та оперативний етапи, сутність яких характеризуватимуть методологічні підходи до аналізу та оцінки сукупного і виявлення стратегічного потенціалу.

1.4.

Методологічні підходи до аналізу та оцінки сукупного і виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону

Ефективність діяльності рекреаційної системи залежить від якісного та кількісного складу компонентів, які формують стратегічний потенціал та рівня їх задіяння. Варто зауважити, що регіони різняться між собою не тільки ресурсним забезпеченням, а й рядом інших визначальних параметрів, які впливають на формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи, зокрема спеціалізацією рекреаційної діяльності (оздоровча, пізнавальна, лікувальна, спортивна), можливістю використання наявних ресурсів, сформованими традиціями та ментальністю, особливостями рекреаційних домінуючих потреб.

В економічній літературі неодноразово проводилися дослідження рекреаційної сфери в регіональному розрізі. Методичним підходам до оцінки й аналізу розвитку рекреаційної сфери присвячені роботи О. Бейдика, Ю. Веденіна, П. Гудзя, М. Долішнього, В. Євдокименка, В. Кифяка, В. Кравціва, В. Преображенського, В. Руденка, Л. Черчик, О. Шаблія [1, 3, 7, 21-23, 59, 64, 75-81]. Саме тому виникає необхідність у розробці методології проведення комплексного аналізу, оцінки, прогнозування сукупного потенціалу і його компонент та виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

Метою проведення дослідження є визначення передумов розвитку рекреаційної системи регіону з метою підвищення рівня їх конкурентоспроможності.

Основним завданням дослідження є аналіз та оцінка сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону і виявлення на їх основі стратегічного.

Методологічна схема дослідження стану та напрямів розвитку стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону включатиме ряд етапів, зокрема:

- формування принципів дослідження;
- вибір підходів до дослідження;
- визначення рівня дослідження;

- визначення напрямів дослідження;
- вибір методики та методів дослідження.

Перший етап дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону включає вибір методологічних принципів, серед яких виділяємо принцип розвитку, цілеспрямованості, науковості, системності та стохастичності.

Принцип розвитку вимагає, щоб дослідження проводилося у трьох напрямках: ретроспективному, сучасному та перспективному, оскільки для розуміння сутності стратегічного потенціалу необхідно знати передумови формування, та на основі цього прогнозувати його майбутній стан.

Застосування принципу цілеспрямованості означає, що формування стратегічного потенціалу та його реалізація повинна відповідати цілям розвитку рекреаційної системи регіону. Тому дослідження компонентів потенціалу має включати не тільки вивчення їх сучасного стану, а й шляхів нарощення.

Принцип науковості передбачає, що дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону має проводитися із використанням наукових методів.

Принцип системності дає можливість розглядати стратегічний потенціал як систему, в якій виділяється ряд компонент. Тому дослідження необхідно проводити комплексно, розглядаючи кожну компоненту, та на основі результатів про їх стан формувати загальне уявлення про рекреаційну систему регіону.

Застосування принципу стохастичності означає, що параметри рекреаційної системи, як і компоненти стратегічного потенціалу, є мінливими та піддаються впливу певних чинників. Тому, аналізуючи ресурсні компоненти сукупного потенціалу, необхідно зважати на їх взаємозв'язок з чинниками внутрішнього та зовнішнього середовища розвитку рекреаційної системи регіону.

Для дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону доцільно використати системний підхід, який передбачає розгляд стратегічного потенціалу, як складної системи, що знаходиться під впливом дії зовнішніх і внутрішніх чинників. Реалізація системного підходу у процесі дослідження здійснюється завдяки поєднанню і взаємодії його основних аспектів: системно-історичного, який розглядає зміни у структурі стратегічного потенціалу, їх якісні та кількісні прояви; системно-цільового, який описує структуру стратегічного потенціалу та формує його так, щоб його реалізація була направлена на виконання цілей розвитку

рекреаційної системи регіону; системно-інтегративного, що виявляє чинники забезпечення цілісності функціонування рекреаційної системи регіону та її стратегічного потенціалу; системно-функціонального, що описує функції, які може здійснювати рекреаційна система регіону при реалізації стратегічного потенціалу; системно-управлінського, що вказує на особливості управління та регулювання процесом реалізації стратегічного потенціалу та розвитку рекреаційної системи регіону [11, с.25].

Характерними особливостями цього підходу, що визначають його вибір у дослідженні, як базового, є:

- розгляд об'єкта дослідження – стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону як складної, проте цілісної системи;

- структуризація об'єкта дослідження, що дозволяє представити його у вигляді ієрархічної сукупності взаємозв'язаних підсистем, виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків;

- можливість виявлення проблем, які стоять на шляху бажаного розвитку об'єкта дослідження і пошук механізмів та шляхів вирішення цих проблем;

- перебудова неефективної організаційної чи управлінської системи відповідно до нової моделі [82-86].

Дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону необхідно проводити на таких рівнях:

- 1) теоретичному, що дозволяє сформулювати підходи та схему дослідження для визначення сутності стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону;

- 2) методологічному, який передбачає визначення особливостей формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону та його дослідження;

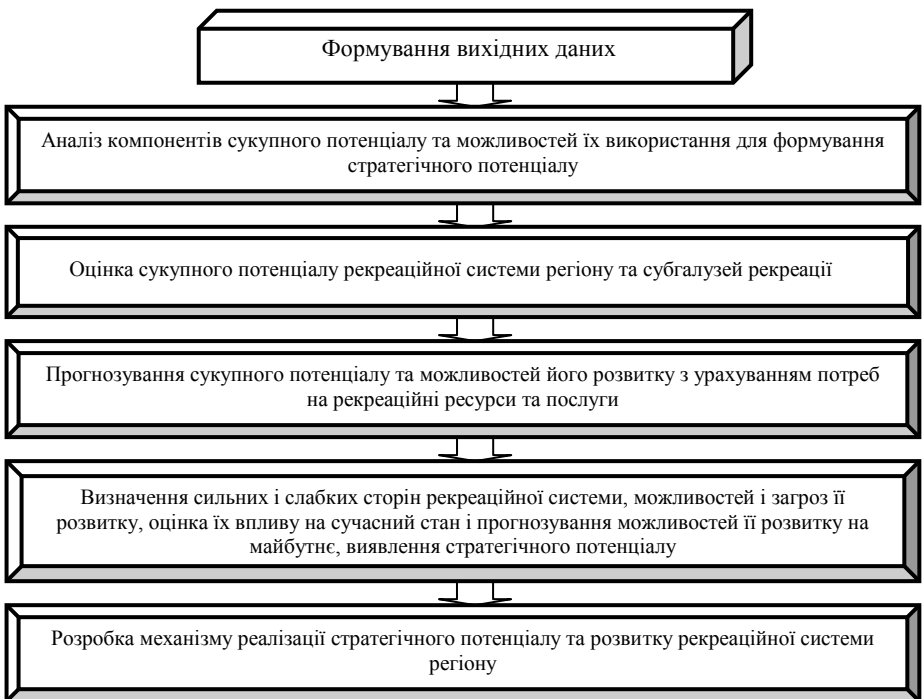
- 3) аналітичному, який передбачає вивчення об'єкта дослідження – стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону як складної системи, яка включає ряд компонентів, що піддаються змінам зі сторони диверсифікованих потреб споживачів рекреаційних послуг та ресурсів, так і під впливом загальнодержавних економічних чи соціальних реформ;

- 3) оціночному, який включає оцінку компонентів сукупного потенціалу та можливостей формування стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону;

- 4) проектному, що передбачає прогнозування можливостей формування та реалізації стратегічного потенціалу і розвитку рекреаційної системи регіону;

5) організаційно-прикладному, на якому розробляється механізм реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону [11].

Відповідно до обраних рівнів дослідження і методики, яка використовується у стратегічному плануванні, схема дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону включатиме ряд етапів. Перш за все, необхідно провести аналіз ресурсних компонент сукупного потенціалу та можливостей їх використання для формування стратегічного, здійснити оцінку сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону та субгалузей рекреації. Наступний етап – прогнозування та виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону, завершальний – розробка механізму реалізації стратегічного потенціалу та розвитку рекреаційної системи регіону, який включає формування стратегії і програми, та вибір заходів їх реалізації (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Схема дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Вихідні дані для проведення аналізу та оцінки сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону формуються на основі статистичної звітності та Державного земельного кадастру.

Аналіз компонентів сукупного потенціалу повинен включати відображення їх ретроспективного та сучасного стану. Аналіз сукупного потенціалу повинен включати дослідження кожної його компоненти, система показників для проведення аналізу яких відображена у таблиці 1. 5.

Таблиця 1.5

Система показників для проведення аналізу сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Система показників для аналізу компонентів сукупного потенціалу	Природно-рекреаційний потенціал	Водні ресурси	ПОКАЗНИКИ:	Протяжність, довжина, площа басейну
		Флора і фауна		Видовий склад і чисельність диких звірів і птахів, рослин
		Природно-заповідний фонд		Заповідники, заказники, пам'ятки природи, їх кількість і площа, архітектурно-містобудівні, сакральні споруди, музеї та музейні комплекси
		Мінеральні ресурси		Тип джерела, його запаси та місткість
		Лісові ресурси		Площа земель лісового фонду, % лісистості, видова характеристика лісів
		Кліматичні умови		Середня температура повітря, рівень опадів
		Природно-географічні умови		Наближеність до морів, великих річок, ступінь сусідства, геологічні особливості регіонів, якісні характеристики рельєфу
	Інфраструктурний потенціал	Зв'язок		Кількість переговорних пунктів, таксофонів, користувачів Інтернетом, мобільним та кабельним зв'язком
		Транспорт		Протяжність залізничних, автодоріг, сума наданих послуг транспорту, пропускна здатність транспорту в регіоні
		Рекреаційна інфраструктура		Кількість закладів рекреаційної сфери, їхня місткість
	Фінансовий потенціал	Фінансові ресурси		Сума доходів від діяльності рекреаційних закладів, готелів, туристичних агентств та мисливських господарств

		Інвестиційні ресурси		Витрати на розвиток готелів та інших місць короткотермінового перебування, мисливських господарств, на відтворення та охорону диких птахів та тварин
		Трудовий потенціал		Чисельність штатних працівників у рекреаційних закладах та готелях
		Земельний потенціал		Площа земель рекреаційного, оздоровчого, природоохоронного, історико-культурного призначення
	Екологічний потенціал	Екологічна комфортність		Частота виникнення катастроф техногенного та природного характеру коефіцієнт радіаційної небезпеки, обсяги викидів в атмосферне повітря та водні об'єкти
		Екологічна місткість		Рівень антропогенного навантаження на водні та лісові ресурси, землі рекреаційної сфери

Примітка. ¹ Авторська розробка

Крім того, при аналізі сукупного потенціалу необхідно звернути увагу на вплив структури потенціалу на діяльність рекреаційної системи регіону, який найбільшою мірою проявляється у компонентному, функціональному, територіальному та організаційному аспектах.

Після аналізу компонентів сукупного потенціалу проводиться його оцінка (див. рис. 1.8). Схема проведення оцінки сукупного потенціалу відображена на рис. 1.9.

Для оцінки сукупного потенціалу обрано шість груп показників, які характеризують природно-рекреаційну, земельну, інфраструктурну, трудову, фінансову та екологічну компоненту.

При наповненні груп показників враховувалися такі чинники:

- можливість отримання достовірної інформації;
- неповторюваність інформації;
- можливість поповнення інформації в часі.

До групи природно-рекреаційних показників входять:

- обсяги розвіданих запасів спеціальних рекреаційних ресурсів;
- площі лісових, водних, мисливських ресурсів;
- кількість та видова структура мисливських тварин;
- площа та кількість об'єктів природно-заповідного фонду;
- кліматичні та природно-географічні умови регіонів.

Рис. 1.9. Загальна схема оцінки сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

До групи показників, що характеризують земельний потенціал, входять фактичні показники площі земель рекреаційного, оздоровчого, природоохоронного та історико-культурного призначення.

Група інфраструктурних показників включає:

- загальна інфраструктура рекреаційної системи характеризується показниками транспортної доступності, розвитку місць тимчасового проживання, закладів сервісного обслуговування, засобів зв'язку;

- показники розвитку спеціальної інфраструктури рекреаційної системи: кількість санаторіїв, пансіонатів з лікуванням, будинків та баз відпочинку, дитячих оздоровчих таборів.

До групи показників, які характеризують трудовий потенціал, входять середньоспискова чисельність працівників санаторіїв, пансіонатів з лікуванням, будинків та баз відпочинку, дитячих оздоровчих таборів, готелів.

Група фінансових показників включає:

- суму доходів рекреаційних закладів, туристичних агентств та мисливських господарств;
- суму доходів від експлуатації готелів;
- суму витрат на розвиток рекреаційних закладів;
- суму витрат на розвиток мисливського господарства та відтворення тварин.

До групи екологічних показників відносять:

- обсяги викидів в атмосферне повітря та воду;
- частота виникнення катастроф природного та техногенного характеру;
- коефіцієнт радіаційної небезпеки;
- рівень антропогенного навантаження.

Методологія дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону включає два напрями: ресурсний та субгалузевий, методика проведення яких буде описана далі.

Дослідження стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону вимагає використання методів, які можна згрупувати за такими ознаками (табл. 1.6):

- інформаційним наповненням;
- способом відображення кінцевих результатів;
- періодом оцінки;
- методом оцінки.

Таблиця 1.6

Класифікація методів оцінки сукупного потенціалу¹

Класифікаційна ознака	Група методів	Типи методів	Особливість використання
1	2	3	4
За інформаційним наповненням	Критеріальні	Індексний	Оцінка проводиться на основі певних критеріїв, якими служать натуральні показники ресурсних компонент
	Експертні	SWOT-аналіз Метод порівнянь Метод рангів	Результати оцінки забезпечують якісне відображення, носять інформативний характер.

1	2	3	4
За способом відображення кінцевих результатів	Графічні	SWOT-аналіз Графоаналітичний метод	Забезпечать більш широке візуальне сприйняття отриманих результатів, яке полягає у відображенні інформації у вигляді схем, таблиць, діаграм
	Математичні	Метод порівнянь Метод рангів Індексний	Оцінка складових сукупного потенціалу відбувається з урахуванням певних індикаторів та формування кінцевого результату як інтегрального показника чи певної показників по кожній компоненті
	Логістичні	SWOT-аналіз	Базуються на певних припущеннях чи аналітичному мисленні і відображуються у вигляді певних матриць чи схем
За періодом оцінки	Оперативні	Метод порівнянь Метод рангів Індексний	Базується на оцінці сучасного стану ресурсних компонент сукупного потенціалу
	Стратегічні	SWOT-аналіз Метод рангів	Забезпечує оцінку не лише сучасного стану конкурентоспроможності рекреаційної системи, а й прогноз її майбутнього розвитку, дає можливість визначити умови та чинники ефективного використання стратегічного потенціалу
За методом оцінки	Індикаторні	Метод порівнянь Метод рангів Індексний	Грунтуються на використанні системи індикаторів, за допомогою якої проводиться оцінка конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону
	Матричні	SWOT-аналіз Групування	Дають можливість оцінити конкурентні переваги рекреаційної системи не окремо визначеного регіону, а й регіонів-конкурентів

Примітка. ¹Авторська розробка

Наступний етап проведення оцінки сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону – визначення проміжних індексів. При оцінці природно-рекреаційного потенціалу визначаються такі проміжні індекси:

- індекс забезпеченості водними ресурсами (I_{B1}) на одиницю площі регіону, який визначається:

$$I_{B1} = \frac{S_{ei}}{S_i}, \quad (1.1)$$

де S_{ei} – площа водних ресурсів в i -тому регіоні, тис.га;
 S_i – площа i -того регіону, тис.га.

- індекс забезпеченості водними ресурсами (I_{B2}) на 1 тис. населення регіону:

$$I_{B2} = \frac{S_{ei}}{N_i}, \quad (1.2)$$

де N_i – кількість жителів i -того регіону, тис.чол.

- індекс забезпеченості водними ресурсами (I_{B3}) на одного рекреанта:

$$I_{B3} = \frac{S_{ei}}{R_i}, \quad (1.3)$$

де R_i – кількість рекреантів, які відвідали i -тий регіон, чол.

Індекс підгрупи розраховуємо, як:

$$I_B = I_{B1} + I_{B2} + I_{B3}, \quad (1.4)$$

де I_B – індекс забезпеченості регіону водними ресурсами.

Аналогічно розраховуємо проміжні індекси забезпеченості регіону лісовими ресурсами.

До проміжних індексів, що характеризують земельний потенціал, відносять:

- індекс концентрації рекреаційних земель на одиницю площі регіону, на 1 тис. населення регіону та на одного рекреанта, що визначається за формулами 1.1-1.4.

- індекс забезпеченості регіону рекреаційними землями (I_3):

$$I_3 = \frac{S_{zi}}{P_i}, \quad (1.5)$$

де S_{vi} – наявна площа рекреаційних земель в і-тому регіоні, тис.га;

P_i – потреба в рекреаційних землях і-того регіону, тис.га.

Група проміжних індексів спеціальної інфраструктури рекреаційної сфери визначається послідовністю кроків:

- розрахунок рівня концентрації місць у рекреаційних закладах (санаторіях та пансіонатах з лікуванням; будинках та базах відпочинку; дитячих оздоровчих таборів) на одиницю площі регіону, на 1 тис. населення регіону та на одного рекреанта;

- розрахунок індексів рівня концентрації місць у рекреаційних закладах (санаторіях та пансіонатах з лікуванням, будинках та базах відпочинку, дитячих оздоровчих таборів) на одиницю площі регіону, на 1 тис. населення регіону та на одного рекреанта:

$$I_{ркм} = P_i/P_{\max}, \quad (1.6)$$

де P_i – рівень концентрації місць у рекреаційних закладах в і-тому регіоні;

$P_{\max}$ – максимальний рівень концентрації місць у рекреаційних закладах j-того виду.

Оцінка трудового потенціалу проводиться за:

- рівнем забезпеченості рекреаційних закладів персоналом ($R_{тр}$):

$$R_{тр} = \frac{\Pi_i}{K_{mi}}, \quad (1.7)$$

де Π_i – кількість штатних працівників на рекреаційних закладах і-того виду, чол.;

K_{mi} – кількість місць на рекреаційних підприємствах і-того виду, місць.

- індексом забезпеченості рекреаційних закладів персоналом ($I_{тр}$):

$$I_{тр} = P_{тр}/P_{\max}, \quad (1.8)$$

де P_i – рівень забезпеченості рекреаційних закладів персоналом в i -тому регіоні;

$P_{\max}$ – максимальний рівень забезпеченості рекреаційних закладів j -того виду персоналом.

Проміжні індекси, що характеризують фінансовий потенціал, включають: індекс забезпеченості фінансовими та інвестиційними коштами рекреаційних закладів, готелів, мисливських господарств та туристичних агентств, які обраховуються, як відношення суми коштів, витрачених в i -тому регіоні в розрахунку на один заклад до максимального цього показника серед регіонів.

Екологічний потенціал характеризують показники екологічної комфортності та екологічної місткості, які мають дестабілізуючий вплив на рівень сукупного та стратегічного потенціалу:

$$I_{e3} = \frac{I_{\min}}{I_i}, \quad (1.9)$$

де $I_{\min}$ – найменший індекс, що характеризує екологічний потенціал,

I_i – індекс i -того регіону.

Наступний етап оцінки стратегічного потенціалу – визначення підгрупових індексів:

$$I_n = \sum_{i=1}^n I_s, \quad (1.10)$$

де I_n – індекс підгрупи показників i -того виду;

I_i – проміжний індекс i -того виду;

n – кількість показників i -того виду.

Груповий індекс рівня природно-рекреаційного потенціалу регіону ($I_{\text{прп}}$) – це співвідношення між наявним потенціалом (P_n) регіону та його максимальним значенням серед регіонів (P_m):

$$I_{\text{прп}} = P_n / P_m \rightarrow \max, \quad (1.11)$$

Крім того визначаються групі індекси величини земельного

потенціалу ($I_{зн}$), стану трудового потенціалу ($I_{тп}$), рівня інфраструктурного потенціалу ($I_{ін}$), величини фінансово потенціалу регіону ($I_{фін}$), стану екологічного потенціалу ($I_{ен}$).

Інтегральний індекс визначається за формулою:

$$I = I_{прп} + I_{зн} + I_{ін} + I_{тп} + I_{фін} - I_{ен}, \quad (1.12)$$

На основі абсолютних значень розрахованих індексів визначають ранги складових сукупного потенціалу (R_{ij}). Регіон, який має найвище значення абсолютного показника, отримує рангове число 1, а регіон із найменшим значенням абсолютного показника – 25. Для показника-дестабілізатора ранжування проводиться навпаки, тобто регіон із найменшим показником отримує рангове число – 1, а з найбільшим – 25.

Для визначення рівня конкурентоспроможності рекреаційної системи регіону загалом необхідно провести аналогічні розрахунки для всіх складових сукупного потенціалу, обрахувавши інтегральний показник:

$$R_{інт} = \sum_{i=1}^n R_{ang_i}, \quad (1.13)$$

Після встановлення загальних рангів визначаємо регіон-лідер ($R_{інт_л}$) та регіон-аутсайдер ($R_{інт_а}$), а також діапазон відстані між ними:

$$D_v = R_{інт_л} - R_{інт_а}, \quad (1.14)$$

Конкурентоспроможність кожної рекреаційної системи ($KSop_{ia}$), включаючи складові її сукупного потенціалу, визначають за формулою:

$$KSop_{ia} = (R_{інт_л} - R_{інт_i}) / D_v. \quad (1.15)$$

Наведені показники зіставляються з аналогічними різних регіонів, що дає змогу оцінити рівень конкурентоспроможності кожного регіону та складових сукупного потенціалу. Далі проводиться групування регіонів за рівнем сукупного потенціалу

рекреаційних систем, визначаються лідери і формуються відповідні стратегії щодо ефективного використання ресурсів та функціонування рекреаційної сфери.

Оцінку сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону в розрізі його ресурсних компонент варто доповнити оцінкою у розрізі субгалузей рекреації: лікувальної, оздоровчої, пізнавальної та спортивної. Крім того, оцінку варто провести як в розрізі регіонів, так і загалом по Україні, щоб визначити, яка із сфер рекреації має найбільші можливості для розвитку в тому чи іншому регіоні, так і в державі загалом, виходячи із стану її стратегічного потенціалу.

Лікувальну субгалузю рекреації оцінюватимемо за показниками: забезпеченості мінеральними водами, лікувальними грязями, кліматичними ресурсами, землями оздоровчого призначення, санаторіями та пансіонатами з лікуванням та їх персоналом, доходами від діяльності санаторіїв та пансіонатів з лікуванням, показниками екологічної комфортності та антропогенного навантаження на землі оздоровчого призначення.

Для оцінки рівня розвитку оздоровчої субгалузі рекреації доцільно використати показники забезпеченості водними та лісовими ресурсами, кліматичними ресурсами, землями оздоровчого та рекреаційного призначення, будинками та пансіонатами відпочинку, дитячими оздоровчими таборами, їх кадровим забезпеченням, доходами від діяльності рекреаційних закладів, показниками екологічної комфортності та антропогенного навантаження на землі оздоровчого і рекреаційного призначення, водні й лісові ресурси.

Для оцінки розвитку пізнавальної субгалузі рекреації варто використати дані про об'єкти природно-заповідного фонду, кількість архітектурно-містобудівних, сакральних споруд, музеїв та музейних комплексів, природно-географічні умови, землі природоохоронного та історико-культурного призначення, щільність автошляхів та залізниць, кількість готелів та їх сервісне забезпечення, забезпеченість працівниками готелів, доходи від діяльності готелів та туристичних агентств, інвестиційних витрат на розвиток готелів, показники екологічної комфортності та антропогенного навантаження на землі природоохоронного та оздоровчого призначення.

Для оцінки спортивної субгалузі рекреації взято відомості про рівень забезпечення водними та лісовими ресурсами, мисливськими угіддями, мисливськими тваринами, природно-географічні умови, землі рекреаційного призначення, готелі та їх сервісні послуги,

персонал готелів, доходи від діяльності готелів та мисливських господарств, інвестиційних витрат на розвиток мисливського господарства та відтворення тварин, показниками екологічної комфортності та антропогенного навантаження на землі рекреаційного призначення, водні та лісові ресурси.

Для виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону пропонуємо здійснити прогнозування та моделювання можливостей розвитку сукупного потенціалу за допомогою графоаналітичної моделі. Вперше графоаналітичний метод дослідження підприємницького потенціалу запропоновано І. Репніною під назвою «Квадрат потенціалу» [87]. У дослідженні використано шість ресурсних векторів.

Прогнозування сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону пропонуємо проводити методом порівняльної комплексної рейтингової оцінки за допомогою системи показників за функціональними блоками, якими в нашому випадку будуть компоненти сукупного потенціалу (природно-рекреаційний, земельний, інфраструктурний, трудовий, фінансовий, екологічний). Цей підхід дасть змогу визначити конкурентні переваги кожної рекреаційної системи.

Алгоритм графоаналітичного методу прогнозування сукупного потенціалу рекреаційної системи «Шестигранник потенціалу» включатиме етапи:

1. Вихідні дані формуються у вигляді матриці, де в рядках записані номери показників ($i=1,2,3,\dots,n$), а в стовпцях – регіони ($j = 1,2,3,\dots,m$).

2. На основі індексів, розрахованих при оцінці сукупного потенціалу, проводять ранжування регіонів з визначенням його місця.

3. Для кожного регіону знаходять суму місць (S_j), отриманих у процесі ранжування за формулою:

$$S_j = \sum_{i=1}^n p_{ij}, \quad (1.16)$$

де p_{ij} – оцінка за кожною позицією j -го регіону.

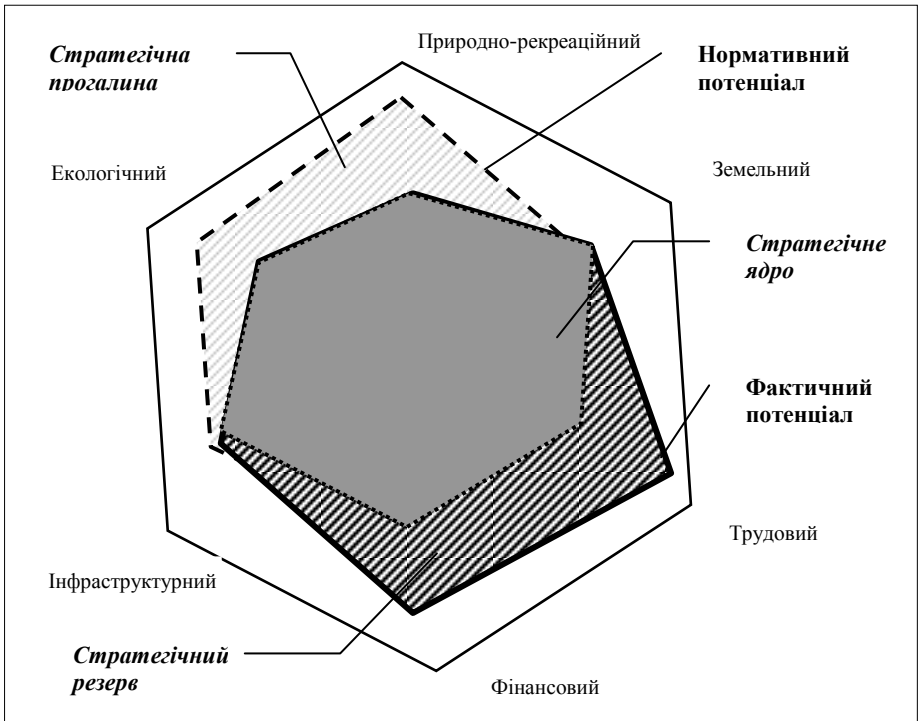
4. Перетворюємо отриману в ході ранжування суму місць (S_j) у довжину вектора, що створює шестигранник потенціалу рекреаційної

системи. Шестигранник потенціалу має шість зон відповідно до обраних показників (b) та шість векторів (V), що створюють його.

Довжину вектора, що створює шестигранник потенціалу рекреаційної системи (V_b , де $b = 1, 2, 3, 4, 5, 6$), знаходимо за формулою:

$$V_b = 100 - (S_j - n) * 100 / (n * (m - 1)), \quad (1.17)$$

5. Визначивши довжину всіх векторів, графічно зображуємо шестигранник сукупного потенціалу рекреаційної системи і робимо відповідні висновки (рис. 1.10).

Рис. 1.10. Шестигранник сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторська розробка

На рисунку 1.10 зображено два шестигранники, один із них відображає фактичний стан сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону, а інший – нормативний, тобто той, який задовольняє наявний попит на рекреаційні послуги, розрахований за нормами забезпечення чи антропогенного навантаження на ресурсні компоненти сукупного потенціалу. Водночас, нормативні значення можуть бути розраховані, виходячи з цілей розвитку рекреаційної системи регіону, відповідати стратегічним цілям.

У випадку, якщо фактичний рівень окремої компоненти сукупного потенціалу чи їх поєднання менший за нормативний, формується стратегічний розрив чи стратегічна прогалина, покриття якої має стати основним завданням на шляху формування та реалізації стратегічного потенціалу та розвитку рекреаційної системи. У випадку, якщо фактичний рівень окремої компоненти потенціалу більший за нормативний, то формується стратегічний резерв, тоді можна скоротити фінансування розвитку цієї компоненти, а зекономлені кошти направити на покриття стратегічного розриву. Проміжок, на якому фактичний та нормативний рівень компонентів сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону співпадають, формує стратегічне ядро (рівень стратегічного потенціалу, який задовольняє попит та відповідний рівень конкурентоспроможності рекреаційної системи).

Залежно від конфігурації рисунка можна розглянути декілька випадків стану сукупного потенціалу. Якщо:

1) усі вектори шестигранника рівні або різниця між ними незначна, то рекреаційна система володіє збалансованим потенціалом, що є передумовою її конкурентоспроможності;

2) величина векторів шестигранника мала і різна, то рекреаційна система володіє незначним сукупним потенціалом і його використання повинно бути зосереджене тільки на внутрішній ринок;

3) один вектор розвинутий набагато краще, ніж інші, отже, рекреаційна система володіє певним видом ресурсів, які відіграють провідну роль у розвитку рекреаційної системи. В цьому випадку діяльність повинна розгортатися, використовуючи оптимально запаси провідного ресурсу;

4) усі вектори розвинуті по-різному, причому величина розриву значна, тобто існує дисгармонія розвитку компонентів сукупного потенціалу. Увагу потрібно зосередити на збалансуванні потенціалу та оптимальному використанні наявних ресурсів.

Для того, щоб отримати межі градації потенціалу на збалансований, рівноважний, дисгармонійний та деструктивний, необхідно сформувати вибірку даних, розбити її на чотири підгрупи та визначити коефіцієнти кореляції між показниками для виключення недостовірної інформації. Коли групи будуть сформовані, потрібно визначити найбільший вектор між складовими сукупного потенціалу і найменший в межах однієї рекреаційної системи (регіону) та розрахувати діапазон відстані між ними за формулою:

$$D_B = V_{\max} - V_{\min}, \quad (1.18)$$

де D_B – діапазон відстаней між складовими сукупного потенціалу;

$V_{\max}$, $V_{\min}$ – відповідно величина найбільшого та найменшого вектора серед компонентів сукупного потенціалу однієї рекреаційної системи.

На основі отриманих у другому розділі результатів та, провівши необхідні розрахунки, визначили, що збалансованим потенціалом володіють рекреаційні системи, в яких різниця у довжині векторів не перевищує 20 одиниць; рівноважним – 35; дисгармонійним – 50, деструктивним – більше 50 умовних одиниць.

Величина сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону так і його компонентів може бути досить різноманітною у всіх регіонах. Крім того, функціонування рекреаційної системи може націлюватися на задоволення зовнішнього чи внутрішнього попиту на рекреаційні послуги. Враховуючи ці чинники, можна судити про стан розвитку і потенційні можливості рекреаційної системи регіону та рівень її стратегічного потенціалу (рис. 1.11).

Рівень сукупного потенціалу	Високий	Рівноважний потенціал	Збалансований потенціал	Збалансований потенціал
	Середній	Дисгармонійний потенціал	Рівноважний потенціал	Рівноважний потенціал
	Низький	Деструктивний потенціал	Дисгармонійний потенціал	Рівноважний потенціал

Часткове задоволення внутрішніх потреб

Повне задоволення внутрішніх потреб

Задоволення внутрішнього і зовнішнього попиту

Рівень розвитку рекреаційної системи

Рис. 1.11. Залежність форми та розміру шестигранника та рівня розвитку рекреаційної системи¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Таким чином, в підрозділі викладені методологічні підходи до аналізу та оцінки сукупного потенціалу, які є основою процесу дослідження та формування стратегічного. Запропоновані підходи дають можливість визначити сильні і слабкі сторони, загрози та можливості розвитку рекреаційної системи, виявити її стратегічний потенціал.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ СУКУПНОГО, ОЦІНКА ТА ВИЯВЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ

- 2.1. Ресурсно-компонентний аналіз
сукупного потенціалу
рекреаційної системи регіону**
- 2.2. Оцінка сукупного потенціалу
рекреаційних систем регіонів**
- 2.3. Оцінка потенціалу субгалузей
рекреації та виявлення
стратегічного потенціалу
рекреаційних систем регіонів**

2.1.**Ресурсно-компонентний аналіз сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону**

Для обґрунтування напрямів подальшого розвитку рекреаційної системи регіону необхідно проаналізувати сучасний стан ресурсних компонент сукупного потенціалу, визначити проблеми, “вузькі місця”, регіональні особливості, передумови та можливості формування стратегічного потенціалу. Для цього використаємо запропоновану у пункті 1.3 методику ресурсно-компонентного аналізу сукупного потенціалу. Дослідження розпочнемо з аналізу ресурсних компонент, які включають природно-рекреаційну, земельну, інфраструктурну, трудову, фінансову та екологічну.

2.1.1. Природно-рекреаційні ресурси

Дослідженню та аналізу регіональних особливостей розміщення та використання природно-рекреаційних ресурсів присвячені роботи О. Бейдика, Ю. Веденіна, Б. Данилишина, М. Долішнього, С. Дорогунцова, В. Мацоли, Є. Панкової, В. Преображенського, Л. Черчик, О. Шаблія та інших [3, 5, 23, 73, 75, 76, 83, 84].

Аналіз природно-рекреаційного складової сукупного потенціалу проводитимемо на основі вивчення її ресурсних компонент: мінеральних, водних, лісових, кліматичних, історико-культурних, мисливських ресурсів, природно-заповідного фонду, природно-географічних умов.

До складу мінеральних ресурсів входять мінеральні води та лікувальні грязі, аналіз забезпеченості якими відображено у таблиці 2.1.

Найбільший рівень забезпеченості мінеральними водами у Тернопільській області, запас яких в 5,68 раз перевищує середній по Україні, Львівській (4,79), Закарпатській (3,75), Івано-Франківській (2,95). Середніми можна вважати запаси мінеральних вод у Полтавській області, де рівень забезпеченості перевищує середній по Україні в 1,62 рази, Хмельницькій (1,61), Чернігівській (1,5) та Донецькій (1,05). Найменші запаси мінеральних вод у Сумській та Волинській областях, де рівень забезпеченості становить тільки 0,16 від середнього в державі, також аутсайдерами є Чернівецька область

(0,22), Дніпропетровська область (0,24), АР Крим (0,26).

Таблиця 2.1

Аналіз забезпеченості мінеральними ресурсами¹

Адміністративні утворення	Мінеральні води, м ³ /добу/люд.	Відношення до середнього по Україні	Лікувальні грязі, м ³ /люд.	Відношення до середнього по Україні
Україна	0,0895	1,00	0,1386	1,00
АР Крим	0,0237	0,26	0,0567	0,41
Вінницька	0,0716	0,80	0,0472	0,34
Волинська	0,0147	0,16	0,1642	1,18
Дніпропетровська	0,0215	0,24	-	-
Донецька	0,0942	1,05	-	-
Житомирська	0,0587	0,66	-	-
Закарпатська	0,3357	3,75	0,0482	0,35
Запорізька	0,0275	0,31	-	-
Івано-Франківська	0,2639	2,95	0,1154	0,83
Київська	0,0301	0,34	-	-
Кіровоградська	0,0832	0,93	-	-
Луганська	0,0451	0,50	-	-
Львівська	0,4287	4,79	0,3290	2,37
Миколаївська	0,0324	0,36	-	-
Одеська	0,0440	0,49	-	-
Полтавська	0,1448	1,62	0,0435	0,31
Рівненська	0,0407	0,45	0,0745	0,54
Сумська	0,0143	0,16	-	-
Тернопільська	0,5081	5,68	0,0034	0,02
Харківська	0,0541	0,60	-	-
Херсонська	0,0409	0,46	-	-
Хмельницька	0,1345	1,50	-	-
Черкаська	0,0317	0,35	-	-
Чернівецька	0,0198	0,22	-	-
Чернігівська	0,1437	1,61	0,0114	0,08

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (75)

Найбільші запаси лікувальних грязей зосереджені у Волинській та Львівській областях, де рівень їх перевищує середній по Україні в

1,18 та 2,37 рази відповідно. Значний запас лікувальних грязей існує в Івано-Франківській області, хоча він і менший за середній в державі на 16 %. Значно менші запаси сконцентровані у АР Крим, Вінницькій, Закарпатській, Полтавській, Рівненській, Чернігівській областях. Найменше лікувальних грязей у Тернопільській області – 0,0034 м³/люд та Чернігівській – 0,0114 м³/люд.

Достатній рівень забезпеченості рекреаційних систем мінеральними ресурсами дає можливості для розвитку оздоровчої та лікувальної субгалузей рекреації та адаптації стратегічного потенціалу до задоволення потреб саме в цих ресурсах та послугах. У разі відсутності чи недостатньої кількості лікувальних грязей та мінеральних вод у регіоні стратегічний потенціал рекреаційної системи повинен орієнтуватися на задоволення інших потреб.

Аналіз водних ресурсів, як складової сукупного потенціалу, включає визначення частки водних ресурсів окремого адміністративного утворення в загальному їх обсязі, частку водних ресурсів окремого регіону у його загальній площі. Результати розрахунків відображено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз забезпеченості водними ресурсами¹

Адміністративні утворення	Площа регіону, тис. км ²	Площа водних ресурсів, км ²	Частка у загальній площі водних ресурсів, %	Частка у загальній площі регіону, %
1	2	3	4	5
Україна	603,7	54448	100	9,02
АР Крим	26,2	3622	6,65	13,82
Вінницька	26,4	2256	4,14	8,55
Волинська	20,2	4644	8,53	22,99
Дніпропетровська	31,9	1809	3,32	5,67
Донецька	26,5	909,8	1,67	3,43
Житомирська	29,9	879	1,61	2,94
Закарпатська	13,44	2135	3,92	15,89
Запорізька	27,3	2018	3,71	7,39
Івано-Франківська	13,9	849	1,56	6,11
Київська	28,1	2270	4,17	8,08

1	2	3	4	5
Кіровоградська	24,6	1668	3,06	6,78
Луганська	26,7	1220	2,24	4,57
Львівська	21,8	3209	5,89	14,72
Миколаївська	24,5	2514,4	4,62	10,26
Одеська	33,3	2267	4,16	6,81
Полтавська	28,8	2130	3,91	7,40
Рівненська	20,1	2950	5,42	14,68
Сумська	23,8	2815	5,17	11,83
Тернопільська	13,8	1844	3,39	13,36
Харківська	31,4	1433	2,63	4,56
Херсонська	28,56	2256	4,14	7,90
Хмельницька	20,6	2660	4,89	12,91
Черкаська	20,9	3738	6,87	17,89
Чернівецька	8,1	580	1,07	7,16
Чернігівська	32,9	1771	3,25	5,38

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (90) станом на 1.01.2007р.

Значна частка водних ресурсів зосереджена в АР Крим (6,65 %), Волинській (8,53 %), Львівській (5,89 %), Рівненській (5,42 %), Сумській (5,17 %) та Черкаській (6,87 %) областях.

Найбільша частка водних ресурсів у загальній площі регіону виявлена в АР Крим (13,82 %), Волинській (22,99 %), Закарпатській (15,89 %), Львівській (14,72 %), Рівненській (14,68 %), Черкаській (17,89 %) областях. Загалом по Україні частка водних ресурсів у площі країни становить 9,02 %.

Забезпеченість регіонів землями, зайнятими водами, має безпосередній вплив на величину природно-рекреаційного, а, відповідно, і сукупного потенціалу рекреаційної системи (додаток В, табл. В.1). Найбільші площі земель, зайнятих водами, в АР Крим (8,75%), Херсонській (17,81 %), Одеській (8,76 %), Київській (7,26 %) та Запорізькій (7,1 %) областях.

Серед земель, зайнятих водами, у регіонах переважають землі, на яких розміщені озера та штучні водосховища, відповідно 874,0 та 790,4 тис. га. Найбільші площі земель, зайнятих штучними водосховищами, знаходяться у Запорізькій (13,52 %), Київській (14,98%), Черкаській (14,06 %), Дніпропетровській (12,06 %) областях. Землі, відведені під ставки, переважають у Київській (33,1 тис. га),

Дніпропетровській (22,8 тис. га) і Вінницькій (22,7 тис. га) областях.

Найбільша площа земель, зайнятих озерами, зафіксована в АР Крим (179,6 тис. га, 20,55 %), Херсонській (327,9 тис. га, 37,52 %), Одеській (168,4 тис. га, 19,27 %), Миколаївській (87,8 тис. га, 10,05%), та Запорізькій (44,3 тис. га, 5,07 %) областях.

Найбільші площі земель річкового фонду зосереджені у Дніпропетровській (9,42 %), Івано-Франківській (6,06 %), Миколаївській (8,22 %), Одеській (6,39 %) та Чернігівській (7,31 %) областях.

При достатньому рівні забезпеченості водними ресурсами формування стратегічного потенціалу має орієнтуватися на задоволення потреб рекреантів у спортивному відпочинку. Зокрема, це можливо в АР Крим, Волинській, Закарпатській, Львівській, Рівненській та Черкаській областях.

Ще однією складовою, що характеризує природно-рекреаційну компоненту, є лісові ресурси, аналіз яких відображено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Ліси та інші лісовкриті площі¹

Адміністративні утворення	Всього лісів та лісовкритих площ, тис.га	Частка лісів у загальній площі регіону, %	Частка регіону у загальній площі лісів, %	Лісові землі, тис.га	Частка у загальній площі лісів та лісовкритих площ, %	Чагарники, тис.га	Частка у загальній площі лісів та лісовкритих площ, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	10503,7	17,4	100	10144,6	0,97	359,1	0,03
АР Крим	298,7	11,4	2,84	289,4	0,97	9,3	0,03
Вінницька	377,2	14,3	3,59	364,7	0,97	12,5	0,03
Волинська	691,8	34,2	6,59	662,1	0,96	29,7	0,04
Дніпропетровська	191,9	6,0	1,83	188,0	0,98	3,9	0,02
Донецька	203,8	7,7	1,94	199,4	0,98	4,4	0,02
Житомирська	1082,1	36,2	10,30	1052,4	0,97	29,7	0,03
Закарпатська	724,2	53,9	6,89	677,6	0,94	46,6	0,06
Запорізька	116,7	4,3	1,11	116,0	0,99	0,7	0,01
Івано-Франківська	636,5	45,8	6,06	610,0	0,96	26,5	0,04
Київська	649,7	23,1	6,19	632,5	0,97	17,2	0,03
Кіровоградська	181,3	7,4	1,73	171,8	0,95	9,5	0,05

Продовж. табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Луганська	347,3	13,0	3,31	330,2	0,95	17,1	0,05
Львівська	693,3	31,8	6,60	662,3	0,96	31,0	0,04
Миколаївська	120,6	4,9	1,15	119,3	0,99	1,3	0,01
Одеська	223,3	6,7	2,13	216,3	0,97	7,0	0,03
Полтавська	275,9	9,6	2,63	263,4	0,95	12,5	0,05
Рівненська	797,2	39,7	7,59	785,1	0,98	12,1	0,02
Сумська	455,2	19,1	4,33	443,8	0,97	11,4	0,03
Тернопільська	199,9	14,5	1,90	193,7	0,97	6,2	0,03
Харківська	416,5	13,3	3,97	402,3	0,97	14,2	0,03
Херсонська	151,4	5,3	1,44	149,3	0,99	2,1	0,01
Хмельницька	285,3	13,8	2,72	277,3	0,97	8,0	0,03
Черкаська	337,6	16,2	3,21	329,1	0,97	8,5	0,03
Чернівецька	257,0	31,7	2,45	252,2	0,98	4,8	0,02
Чернігівська	717,7	21,8	6,83	685,9	0,96	31,8	0,04

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Основні площі лісів та лісовкритих територій зосереджено у Житомирській (10,3 %), Рівненській (7,59 %), Закарпатській (6,89 %), Чернігівській (6,83 %), Львівській (6,6 %), Волинській (6,59 %), Київській (6,19 %), Івано-Франківській (6,06 %) областях. Незначна частка в Запорізькій (1,11 %), Миколаївській (1,15 %), Херсонській (1,44 %), Кіровоградській (1,73%), Дніпропетровській (1,83 %), Донецькій (1,94 %) областях.

Вихідні дані та результати аналізу лісів та лісовкритих площ за функціональним призначенням відображено в додатку В (табл. В.2). У регіонах переважають ліси першої групи. Ліси другої групи, функціональним призначенням яких є забезпечення відпочинку та оздоровлення, наявні в більшості областей, проте частка їх невелика. Найбільша частка лісів, які призначені для відпочинку, зосереджена у Рівненській (13,97 %), Київській (11,53 %), Львівській (9,39 %), Чернівецькій (9,31 %), Житомирській (9,16 %), Закарпатській (6,80 %) областях. У Луганській, Миколаївській, Полтавській, Харківській областях лісів такого призначення не виділено.

Отже, у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Рівненській та Чернігівській областях є можливості для формування такого типу стратегічного потенціалу, реалізація якого забезпечила б задоволення потреб рекреантів у спортивному та оздоровчому відпочинку.

Кліматичні ресурси варто розглядати як одну з важливих

складових природно-рекреаційного потенціалу, оскільки вони не тільки забезпечують передумови для ведення рекреаційної діяльності, а й при певному поєднанні сприятливих температурних режимів та атмосферного тиску лікувальні властивості. Одним із основних показників, який характеризує кліматичну ситуацію, є температурний режим (додаток В, табл. В.3).

Загалом для території України характерні сприятливі температурні показники: середня липнева температура повітря перебуває у межах $+17,3 \dots +22,3^{\circ}\text{C}$, у січні температура коливається від $+3,1^{\circ}\text{C}$ до $-7,7^{\circ}\text{C}$. Найсприятливіші для літнього відпочинку температурні режими АР Крим, Запорізької, Миколаївської, Одеської та Херсонської областей. Варто зауважити, що у Закарпатській, Луганській, Миколаївській, Херсонській областях та АР Крим температура повітря протягом більше шести місяців вища $+10^{\circ}\text{C}$, у Запорізькій, Дніпропетровській та Одеській областях такий температурний режим триває 172-183 дні, на решті території тривалість відповідного періоду становить 155-170 днів. Винятком є Чернівецька область, де середня тривалість періоду з температурою понад $+10^{\circ}\text{C}$ становить 131 день.

Важливе значення при оцінці рекреаційної цінності клімату має вивчення коливань атмосферного тиску. Найбільші значення атмосферного тиску спостерігаються взимку, найменші – влітку. В зимові місяці амплітуда коливань тиску – 19-26 гПа, літом – 8-9 гПа.

Ще однією характеристикою кліматичних умов є рівень опадів. Найбільше опадів випадає у травні, червні та липні (додаток В, табл. В.4). В розрізі адміністративних одиниць найбільше опадів протягом року випадає у Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській, Хмельницькій та Чернівецькій областях.

Таким чином, кліматичні умови регіонів України є сприятливими для розвитку рекреації, а різноманітність кліматичних умов сприяє спеціалізації регіонів у наданні тих чи інших рекреаційних послуг. Для літнього відпочинку найбільш привабливі кліматичні умови Запорізької, Одеської, Херсонської областей та АР Крим, зимового – Івано-Франківської, Чернівецької, Львівської, Тернопільської областей.

Ще однією складовою, яка характеризує природно-рекреаційну компоненту, є мисливські ресурси, результати аналізу яких відображено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Площа мисливських угідь, тис.га¹

Адміністративні утворення	2003	2004	2005	2006	Частка у загальній площі мисливських угідь, %	% змін до 2005р
Україна	47519,4	47210,2	47341,4	47252,2	100	-0,19
АР Крим	2110,4	2075,6	2007,4	1962,1	4,15	-2,26
Вінницька	1963,7	1963,7	2116,2	2118,9	4,48	0,13
Волинська	1583,7	1583,7	1583,7	1583,7	3,35	0,00
Дніпропетровська	2547,2	2547,2	2547,2	2548,0	5,39	0,03
Донецька	2016,1	1988,3	2018,9	2019,5	4,27	0,03
Житомирська	2285,4	2279,3	2292,1	2263,9	4,79	-1,23
Закарпатська	1045,3	1145,8	1146,5	1024,1	2,17	-10,68
Запорізька	2138,6	2151,7	2151,7	2151,7	4,55	0,00
Івано-Франківська	969,0	969,0	968,7	968,7	2,05	0,00
Київська	2045,6	1987,7	1984,6	2208,9	4,67	11,30
Кіровоградська	1982,1	1982,1	1982,1	1982,1	4,19	0,00
Луганська	2132,8	2146,5	2141,3	2122,0	4,49	-0,90
Львівська	1753,8	1754,3	1752,3	1763,9	3,73	0,66
Миколаївська	2068,3	2068,3	2068,3	2068,3	4,38	0,00
Одеська	2426,4	2426,1	2425,5	2425,7	5,13	0,01
Полтавська	2357,7	1903,6	1903,6	1873,7	3,97	-1,57
Рівненська	1574,1	1567,2	1567,2	1565,3	3,31	-0,12
Сумська	2052,4	2055,9	2053,9	2053,8	4,35	0,00
Тернопільська	972,9	972,9	972,9	912,1	1,93	-6,25
Харківська	2639,9	2639,6	2639,6	2639,5	5,59	0,00
Херсонська	2195,9	2196,0	2193,2	2193,2	4,64	0,00
Хмельницька	1576,1	1576,1	1573,3	1575,4	3,33	0,13
Черкаська	1599,8	1628,6	1635,5	1622,4	3,43	-0,80
Чернівецька	617,2	617,2	642,7	644,0	1,36	0,20
Чернігівська	2817,2	2839,0	2828,0	2815,5	5,96	-0,44

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (92) станом на 1.01.2007р.

Площа мисливських угідь в Україні у 2006 році скоротилася на 0,19 % порівняно з попереднім. Така ситуація зумовлена, перш за все, тим, що в окремих регіонах пройшло скорочення мисливських угідь, зокрема у АР Крим на 2,26 % порівняно з попереднім роком, Житомирській області – 1,23 %, Закарпатській – 10,68 %, Луганській – 0,9 %, Полтавській – 1,57 %, Рівненській – 0,12 %, Тернопільській – 6,25 %, Черкаській – 0,8 % та Чернігівській – 0,44 % відбулося зменшення мисливських угідь від 0,02 % до 3,29 %. Збільшення площ мисливських угідь відбулося у Вінницькій області на 0,13 %,

Дніпропетровській та Донецькій – на 0,03 %, Київській – на 11,3 %, Львівській – на 0,66 %, Одеській – на 0,01 %, Хмельницькій – на 0,13%, Чернівецькій – на 0,2 %. В інших областях змін розмірів мисливських площ статистичними службами не зафіксовано.

Розвиток мисливського господарства безпосередньо залежить від кількісного та видового складу тваринного світу. За видовим складом тварин аналіз проведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Чисельність мисливських тварин за регіонами, тис.голів¹

Адміністративні утворення	Копитні тварини	Частка у загальній величині, %	Хутрові звірі	Частка у загальній величині, %	Перната дичина	Частка у загальній величині, %
Україна	208,0	100	2224,7	100	9647,1	100
АР Крим	6,1	2,93	107,5	4,83	199,8	2,07
Вінницька	8,3	3,99	71,9	3,23	273,7	2,84
Волинська	12,1	5,82	77,4	3,48	227,7	2,36
Дніпропетровська	5,4	2,60	135,1	6,07	1069,0	11,08
Донецька	4,3	2,07	122,3	5,50	619,9	6,43
Житомирська	20,2	9,71	91,4	4,11	304,0	3,15
Закарпатська	10,6	5,10	57,1	2,57	141,6	1,47
Запорізька	2,4	1,15	139,2	6,26	525,1	5,44
Івано-Франківська	8,0	3,85	51,7	2,32	68,8	0,71
Київська	16,3	7,84	76,6	3,44	437,2	4,53
Кіровоградська	6,5	3,13	102,5	4,61	794,4	8,23
Луганська	3,9	1,88	95,6	4,30	284,8	2,95
Львівська	16,0	7,69	79,0	3,55	204,6	2,12
Миколаївська	2,0	0,96	71,0	3,19	268,2	2,78
Одеська	4,2	2,02	95,3	4,28	361,1	3,74
Полтавська	8,3	3,99	122,6	5,51	460,0	4,77
Рівненська	11,1	5,34	57,4	2,58	181,2	1,88
Сумська	8,3	3,99	67,6	3,04	180,1	1,87
Тернопільська	3,4	1,63	58,9	2,65	231,0	2,39
Харківська	8,9	4,28	145,9	6,56	604,6	6,27
Херсонська	6,4	3,08	124,2	5,58	659,1	6,83
Хмельницька	5,0	2,40	92,6	4,16	279,9	2,90
Черкаська	8,2	3,94	61,7	2,77	297,7	3,09
Чернівецька	6,3	3,03	29,6	1,33	76,6	0,79
Чернігівська	12,8	6,15	81,3	3,65	882,9	9,15

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (92) станом на 1.01.2007р.

У структурі мисливських тварин найбільша чисельність

припадає на пернату дичину – 9647,1 тис. голів, тоді як чисельність хутрових звірів становить 2224,7 тис. голів, а копитних тварин – 208 тис. голів. Найбільша чисельність копитних тварин у Житомирській (9,71 %), Київській (7,84 %), Львівській (7,69 %), Чернігівській (6,15%), Волинській (5,82 %), Рівненській (5,34 %) та Закарпатській (5,1 %) областях.

Найбільше поголів'я хутрових звірів у Харківській (145,9 тис. голів), Запорізькій (139,2), Дніпропетровській (135,1), Херсонській (124,2), Полтавській (122,6), Донецькій (122,3), Кіровоградській (102,5) областях.

Найбільша популяція пернатої дичини зосереджена на території Дніпропетровської (11,08 %), Чернігівської (9,15 %), Кіровоградської (8,23 %), Херсонської (6,83 %), Донецької (6,43 %), Харківської (6,27%), Запорізької (5,44 %) областей.

У структурі пернатої дичини найбільша частка припадає на качок (31,04 %), лисок (18,31 %), голубів (16,09 %), а найменша на глухарів – 0,04 %, тетеруків – 0,13 %, рябчиків – 0,22 та лебедів – 0,24% (додаток В, табл. В.5). Загалом кількість пернатої дичини зросла порівняно з 2005 роком на 4 %. Щодо видової структури, то значно зросла чисельність качок, перепілок, лиски, куликів та голубів, скоротилася популяція глухарів, сталою лишилася чисельність тетеруків, рябчиків та лебедів.

Кількість копитних тварин у 2006 році в Україні становила 280000 голів. У структурі копитних тварин основну частку займають козулі – 64,46 %, кабани – 22,17 % та олені – 9,38 % (додаток В, табл. В.6). Найменша популяція куланів (89 голів), що відповідає 0,04 % загальної чисельності копитних тварин. Чисельність копитних тварин порівняно з 2006 роком зросла на 4,9 %, при чому зросла популяція усіх тварин, за винятком лані, куланів, муфлонів та зубрів. Чисельність останніх скоротилася на 45 голів.

Серед хутрових звірів найбільшу частку займають зайці (76,21%), значно меншою є популяція ондатри (7,32 %), лисиці (3,74%), байбака (2,97 %), білки (2,64 %) та куниці (2,53 %) (додаток В, табл. В.7). Загальна чисельність хутрових звірів у 2006 році порівняно з 2005 роком скоротилася на 5,5 %. Це зумовлено значним зниженням популяції білки, лисиці та зайця, хоча і відбулося збільшення чисельності борсука, норки вільної та видри, які занесені до Червоної книги України.

Територія країни характеризується значним видовим

різноманітням тваринного світу, що сприятиме спеціалізації регіонів у наданні послуг пізнавальної та спортивної субгалузей рекреації.

До ресурсних складових природно-рекреаційної компоненти належать об'єкти природно-заповідного фонду, результати аналізу яких відображено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Розподіл земель об'єктів природно-заповідного фонду¹

Адміністративні утворення	Кількість об'єктів, одиниць	Загальна площа, га	Частка у загальній площі, %
Україна	36	1104300	100
АР Крим	6	63854,6	5,78
Вінницька	-	-	-
Волинська	2	51952,7	4,70
Дніпропетровська	1	3766,2	0,34
Донецька	2	43204,1	3,91
Житомирська	1	20104,0	1,82
Закарпатська	3	133485,3	12,09
Запорізька	-	-	-
Івано-Франківська	4	102795,0	9,31
Київська	-	-	-
Кіровоградська	-	-	-
Луганська	1	2121,4	0,19
Львівська	3	44453,5	4,03
Миколаївська	1	1675,7	0,15
Одеська	1	50252,9	4,55
Полтавська	-	-	-
Рівненська	1	42289,0	3,83
Сумська	1	16215,1	1,47
Тернопільська	1	10521,0	0,95
Харківська	1	14314,8	1,30
Херсонська	3	174590,6	15,81
Хмельницька	1	261316,0	23,66
Черкаська	1	2027,0	0,18
Чернівецька	1	7928,4	0,72
Чернігівська	1	40700	3,69

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (90) станом на 1.01.2007р.

Найбільша кількість об'єктів природно-заповідного фонду зосереджена в АР Крим – шість, в Івано-Франківській області – чотири, в Закарпатській, Львівській та Херсонській – по три, на один менше у Волинській та Донецькій областях. У Вінницькій,

Запорізькій, Київській, Кіровоградській та Полтавській областях об'єктів природно-заповідного фонду не виділено.

При аналізі природно-рекреаційної компоненти сукупного потенціалу не достатньо дослідити тільки кількість об'єктів природно-заповідного фонду, оскільки це не відображає реальної картини, а вивчення потребують основні показники розвитку згаданих об'єктів. Найбільша частка об'єктів природно-заповідного фонду у загальній площі припадає на Хмельницьку область (23,66 %). У Херсонській області вона становить 15,81 %, у Закарпатській – 12,09 %, Івано-Франківській – 9,31 %, АР Крим – 5,78 %.

У додатку В (табл. В.8) відображено основні характеристики об'єктів природно-заповідного фонду України: 159,6 тис.га земель знаходиться під природними заповідниками, 226,2 – біосферними заповідниками, 670,7 тис.га відведено під національні природні парки. На території згаданих об'єктів під охороною знаходяться 383 види рослин, занесених до Червоної книги України, та 256 видів тварин.

До складу рекреаційних ресурсів також входять історико-культурні, що характеризують кількість архітектурно-містобудівних споруд, сакральних споруд, музеїв та музейних комплексів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Характеристика історико-культурних ресурсів¹

Адміністративні утворення	Архітектурно- містобудівні споруди		Сакральні споруди		Музеї та музейні комплекси	
	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%
1	2	3	4	5	6	7
Україна	2334	100	12069	100	49147	100
АР Крим	177	7,58	185	1,53	3441	7,00
Вінницька	102	4,37	659	5,46	2204	4,48
Волинська	145	6,21	668	5,53	837	1,70
Дніпропетровська	33	1,41	101	0,84	2050	4,17
Донецька	11	0,47	323	2,68	2399	4,88
Житомирська	45	1,93	588	4,87	2314	4,71
Закарпатська	90	3,86	888	7,36	674	1,37
Запорізька	4	0,17	85	0,70	1862	3,79
Івано-Франківська	90	3,86	1004	8,32	1419	2,89
Кіровоградська	11	0,47	70	0,58	1320	2,69
Київська	244	10,45	668	5,53	2886	5,87
Луганська	10	0,43	236	1,96	1644	3,35
Львівська	508	21,77	1817	15,06	3934	8,00
Миколаївська	11	0,47	164	1,36	1445	2,94

Продовж. табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7
Одеська	65	2,78	352	2,92	2663	5,42
Полтавська	48	2,06	221	1,83	2211	4,50
Рівненська	67	2,87	690	5,72	1122	2,28
Сумська	44	1,89	269	2,23	1626	3,31
Тернопільська	111	4,76	1169	9,69	1068	2,17
Харківська	68	2,91	98	0,81	2535	5,16
Херсонська	19	0,81	139	1,15	1726	3,51
Хмельницька	184	7,88	585	4,85	2015	4,10
Черкаська	49	2,10	130	1,08	2143	4,36
Чернівецька	67	2,87	663	5,49	750	1,53
Чернігівська	131	5,61	297	2,46	2859	5,82

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (75)

Проведений аналіз дає можливість виділити регіони-лідери за рівнем забезпеченості історико-культурними ресурсами. Це Львівська область, де знаходиться 508 об'єктів, що становить 21,77 % всіх споруд країни, та Київська область – відповідно 244 та 10,45 %. Найбільша кількість сакральних споруд розташована на території Львівської (15,06 %), Тернопільської (9,69 %), Івано-Франківської (8,32 %) та Закарпатської (7,36 %) областей.

Більшість музеїв та музейних комплексів функціонують на території Львівської області (8 %) та АР Крим (7 %).

Отже, найвищий рівень забезпеченості історико-культурними ресурсами у Львівській, Київській, Одеській областях та АР Крим, а найнижчий – у Кіровоградській, Запорізькій, Луганській, Харківській, Дніпропетровській та Чернівецькій областях.

Враховуючи те, що природно-географічні умови є суттєвим чинником розвитку рекреаційних систем, їх вивчення є необхідним і розглядається як невід'ємна складова природно-рекреаційного потенціалу. Дослідження природно-географічних умов розвитку рекреаційних систем регіонів проводитимемо за методикою, запропонованою О. Бейдиком. Рівень природно-географічних умов характеризуватиметься такими критеріями: ступенем сусідства рекреаційних систем регіонів, положення рекреаційних систем регіонів відносно Чорного й Азовського морів та відносно великих річок.

Аналіз топологічних аспектів сусідства рекреаційних систем регіонів (додаток В, табл. В.9) свідчить про те, що найбільш вигідні умови сусідства характерні для Кіровоградської, Вінницької,

Київської, Полтавської, Черкаської та Житомирської областей, що дає додаткові можливості для розвитку кооперації у сфері рекреації цих адміністративних утворень. Найменш вигідні природно-географічні умови за показником ступеня сусідства у АР Крим, Закарпатської, Луганської, Волинської та Львівської областей, оскільки їх розміщення є прикордонним, тому внутрішнє сусідство обмежується двома-трьома регіонами.

Найвигідніше географічне розміщення відносно Чорного та Азовського морів мають АР Крим, Херсонська, Запорізька, Донецька, Миколаївська, Дніпропетровська, Одеська, Харківська області, при цьому перших два регіони мають вихід до двох морів.

Найвигідніше прирічкове розташування мають Одеська, Кіровоградська, Вінницька та Миколаївська області, на ранг гірше – у Дніпропетровській, Житомирській, Київській, Полтавській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській та Чернівецькій областях. Найменш вигідне прирічкове положення у Волинської, Львівської та Закарпатської областей.

За геологічними особливостями найкращі умови для розвитку рекреації мають АР Крим, Тернопільська та Чернівецька області, на ранг менше – у Вінницькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Одеській, Херсонській та Хмельницькій областях. Найнижчі показники у Волинській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Харківській, Черкаській та Чернігівській областях.

За якісними характеристиками рельєфу найсприятливіші умови для розвитку туристично-рекреаційної діяльності мають АР Крим, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області, найгірші – Житомирська, Київська, Сумська, Херсонська та Чернігівська області.

Загалом найвигідніші природно-географічні умови для розвитку рекреації сформовані в Одеській, Вінницькій, Кіровоградській та Миколаївській областях, а найгірші – у Волинській, Львівській та Закарпатській областях. Решта територій займають проміжну позицію.

Дослідження природно-рекреаційної компоненти сукупного потенціалу рекреаційних систем регіонів показали, що високий рівень забезпечення природно-рекреаційними ресурсами мають АР Крим, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська та Чернівецька області, середній – Вінницька, Волинська, Житомирська, Київська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Хмельницька,

Черкаська, Чернігівська області. До регіонів із низьким рівнем забезпечення природно-рекреаційними ресурсами відноситься Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Тернопільська, Хмельницька області.

2.1.2. Земельні ресурси

Дослідження земельних ресурсів включає аналіз їх функціональної структури за даними Земельного кадастру України: земель природоохоронного, історико-культурного, рекреаційного та оздоровчого призначення (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Функціональна структура земель рекреаційного призначення, тис.га¹

Адміністративні утворення	Всього земель	Частка, %	Природоохоронні	Частка, %	Оздоровчі	Частка, %	Рекреаційні	Частка, %	Історико-культурні	Частка, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Україна	2952,6	100	2779,6	100	23,6	100	105,3	100	44,1	100
АР Крим	132	4,47	122,8	4,42	1,6	6,78	3,3	3,13	4,3	9,75
Вінницька	28,7	0,97	24,0	0,86	0,9	3,81	0,6	0,57	3,2	7,26
Волинська	172,4	5,84	168,7	6,07	0,3	1,27	3,2	3,04	0,2	0,45
Дніпропетровська	31,3	1,06	27,8	1,00	0,1	0,42	3,0	2,85	0,4	0,91
Донецька	86,6	2,93	80,2	2,89	0,4	1,69	3,4	3,23	2,6	5,90
Житомирська	80,3	2,72	79,4	2,86	0,2	0,85	0,5	0,47	0,2	0,45
Закарпатська	155,4	5,26	146,4	5,27	0,4	1,69	8,5	8,07	0,1	0,23
Запорізька	59,2	2,01	54,9	1,98	1,1	4,66	2,7	2,56	0,5	1,13
Івано-Франківська	257,5	8,72	245,5	8,83	0,2	0,85	11,6	11,02	0,2	0,45
Київська	40,1	1,36	38,1	1,37	0,3	1,27	1,1	1,04	0,6	1,36
Кіровоградська	12,5	0,42	11,3	0,41	0,4	1,69	0,7	0,66	0,1	0,23
Луганська	72,8	2,47	66,5	2,39	0,1	0,42	6,1	5,79	0,1	0,23
Львівська	116,4	3,94	113,4	4,08	0,5	2,12	1,4	1,33	1,1	2,49
Миколаївська	58,9	1,99	57,0	2,05	0,1	0,42	1,5	1,42	0,3	0,68
Одеська	114,8	3,89	110,1	3,96	1,6	6,78	3,1	2,94	-	-
Полтавська	118,8	4,02	116,5	4,19	0,6	2,54	0,5	0,47	1,2	2,72
Рівненська	181,4	6,14	169,7	6,11	11,1	47,03	0,6	0,57	-	-
Сумська	161,6	5,47	156,9	5,64	0,1	0,42	1,4	1,33	3,2	7,26
Тернопільська	117,7	3,99	116,5	4,19	0,1	0,42	1,0	0,95	0,1	0,23
Харківська	60	2,03	53,8	1,94	1,2	5,08	4,7	4,46	0,3	0,68
Херсонська	166,4	5,64	163,5	5,88	0,2	0,85	1,9	1,80	0,8	1,81

Продовж. табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницька	309,5	10,48	304,3	10,95	0,5	2,12	4,3	4,08	0,4	0,91
Черкаська	33,8	1,14	23,6	0,85	0,1	0,42	1,4	1,33	8,7	19,73
Чернівецька	67,4	2,28	64,7	2,33	-	-	2,6	2,47	0,1	0,23
Чернігівська	248,6	8,42	232,3	8,36	0,1	0,42	1,9	1,80	14,3	32,43

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Основна частка земель, які використовуються у рекреаційних цілях, розташована у Хмельницькій області 309,5 тис.га, (що становить 10,48 % загальної площі земель), Івано-Франківській – 257,5 (8,72 %), Чернігівській – 248,6 (8,42 %) областях.

Основна частка площ припадає на землі природоохоронного призначення (94,1 %). Найбільші площі цих земель зосереджені у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Одеській, Тернопільській, Херсонській областях (додаток В, табл. В.10). Природоохоронні землі розподілені між різними об'єктами, при цьому основна частка їх перебуває під лісами – 221,1 тис.га (60,1 %), водами – 74,4 тис.га (19,8 %) та безпосередньо у природоохоронному призначенні – 372,5 тис.га (94,5 %).

Основна частина рекреаційних земель зосереджена в АР Крим (3,09 %), Донецькій (2,99 %), Закарпатській (7,86 %), Івано-Франківській (10,6 %), Луганській (5,8 %), Одеській (2,81 %), Хмельницькій (4,02 %), Харківській (4,12 %) областях.

Більш детальний аналіз земель рекреаційного призначення відображено в додатку В (табл. В.11). Землі рекреаційного призначення становлять 13,0 тис.га лісових земель, 15,2 тис.га земель – під забудовами і 27,7 тис.га безпосередньо рекреаційного призначення. Незначні площі земель оздоровчого та історико-культурного призначення (0,2 та 0,1 тис.га).

Найбільші площі земель оздоровчого призначення знаходяться в АР Крим, Одеській, Запорізькій, Рівненській та Харківській областях (додаток В, табл. В.12). Основна частка земель оздоровчого призначення перебуває у безпосередньому використанні (7,9 тис.га) та під забудовами (5,7 тис.га). Досить незначна площа, зокрема 0,1 та 0,2 тис.га цих земель, перебуває в історико-культурному, рекреаційному призначенні та під водами.

Найвищий рівень забезпеченості землями історико-культурного призначення у АР Крим, Вінницькій, Донецькій, Львівській, Полтавській, Сумській, Черкаській, Чернігівській областях. У двох

регіонах України, Рівненському та Одеському, така категорія земель у кадастрі відсутня (додаток В, табл. В.13).

Отже, найбільшими запасами земельних ресурсів володіють Хмельницька, Івано-Франківська та Чернігівська області, середніми – Рівненська, Волинська, Херсонська, Сумська, Закарпатська області та незначним – Кіровоградська, Вінницька, Дніпропетровська, Черкаська, Київська та Миколаївська області.

2.1.3. Інфраструктурні ресурси

Невід’ємною складовою сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону є інфраструктурна, яка включає загальну та спеціальну.

Загальна інфраструктура формує передумови для розвитку рекреації. Зокрема, територією України прокладено 169,1 тис.км автомобільних доріг, при чому 97,46 % з них із твердим покриттям (табл. 2.9). Варто зазначити, що довжина автомобільних доріг в регіонах практично однакова. Найменше прокладено доріг у Чернівецькій (1,71 % загальної довжини), Закарпатській (1,95 %) та Івано-Франківській (2,48 %) областях. Це, в першу чергу, пов’язано із рельєфними особливостями цих регіонів.

Таблиця 2.9

Характеристика автомобільних доріг¹

Адміністративні утворення	Довжина, тис.км	У тому числі з твердим покриттям	Частка у загальній довжині, %	Частка доріг з твердим покриттям, %	Щільність, км/1000 км ²	Коефіцієнт щільності
1	2	3	4	5	6	7
Україна	169,1	165,2	-	97,46	273	-
АР Крим	6,2	6,2	3,90	100	245	0,90
Вінницька	9,5	9,0	5,61	93,68	338	1,24
Волинська	6,2	5,7	3,66	91,94	284	1,04
Дніпропетровська	9,2	9,2	5,43	100	288	1,05
Донецька	8,1	8,0	4,78	98,77	301	1,10
Житомирська	8,5	8,3	5,02	97,65	278	1,02
Закарпатська	3,3	3,3	1,95	100	259	0,95
Запорізька	7,0	6,8	4,13	97,14	250	0,92
Івано-Франківська	4,2	4,2	2,48	100	299	1,10
Київська	8,5	8,5	5,02	100	293	1,07
Кіровоградська	6,3	6,2	3,84	95,38	251	0,92
Луганська	5,8	5,7	3,43	98,28	215	0,79

Продовж. табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7
Львівська	8,3	8,2	4,90	98,80	374	1,37
Миколаївська	4,8	4,8	2,84	100	196	0,72
Одеська	8,3	8,0	4,84	97,56	241	0,88
Полтавська	8,8	8,8	5,20	100	307	1,12
Рівненська	5,1	5,0	3,01	98,04	248	0,91
Сумська	7,2	6,6	4,31	89,04	274	1,00
Тернопільська	5,0	5,0	3,01	98,04	364	1,33
Харківська	9,6	9,3	5,67	96,88	295	1,08
Херсонська	5,0	4,9	2,89	100	172	0,63
Хмельницька	7,1	7,1	4,19	100	344	1,26
Черкаська	6,1	5,9	3,60	96,72	284	1,04
Чернівецька	2,9	2,9	1,71	100	353	1,29
Чернігівська	7,7	7,2	4,55	93,51	224	0,82

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (93) станом на 1.01.2007р.

У більшості регіонів всі дороги з твердим покриттям, зокрема в АР Крим, Дніпропетровській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Миколаївській, Полтавській, Херсонській, Хмельницькій та Чернівецькій областях. Найнижчий цей показник у Волинській (91,91 %), Чернігівській (93, 51 %) та Вінницькій (93,68 %) областях, що говорить про достатню транспортну доступність всіх регіонів країни.

В АР Крим, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Херсонській та Чернігівській областях щільність доріг є нижчою ніж середня по Україні. Найбільша щільність доріг у Львівській (374 км/1000 км²), Чернівецькій (353 км/1000 км²), Хмельницькій (344 км/1000 км²) та Вінницькій (338 км/1000 км²) областях.

Загальний обсяг перевезень у 2006 році становив 2966,77 млн.осіб, з яких 2965,9 млн.осіб було перевезено у міському сполученні, 727092,5 тис.осіб у приміському сполученні, 141884,0 тис.осіб – міжміському та 1622,9 тис.осіб – міжнародному (додаток В, табл. В.14).

Найбільший обсяг послуг було надано у Київській області 17,07 % загального обсягу перевезень, Донецькій 12,53 %, Дніпропетровській – 10,41 %, Луганській – 6,75 % та Одеській – 5,66 %. Найменша кількість пасажирів, перевезених автомобільним транспортом, у Чернівецькій (0,63 %), Житомирській та Закарпатській (1,11 %) областях.

Лідерами у перевезеннях міжнародного сполучення є Волинська, Львівська, Луганська та Харківська області. Це пов'язано із політико-географічним розташуванням згаданих регіонів, оскільки вони межують із зарубіжними країнами. У міжміському сполученні найбільше перевезень здійснюється у Львівській та Рівненській областях. Те, що найбільшу частку приміських перевезень здійснюють у Київській та Донецькій області, в першу чергу, пов'язано із щоденною міграцією робочої сили із приміських зон у міста Київ та Донецьк.

Транспортну доступність рекреаційних систем регіонів можна характеризувати також на основі показників довжини та щільності залізничних колій загального користування (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Характеристика залізничних колій загального користування¹

Адміністративні утворення	Довжина, км	Частка у загальній довжині, %	Щільність, км/ 1000 км ²	Коефіцієнт щільності
1	2	3	4	5
Україна	21870	-	36	-
АР Крим	629	2,88	23	0,64
Вінницька	1101	5,03	42	1,17
Волинська	604	2,76	30	0,83
Дніпропетровська	1545	7,06	48	1,33
Донецька	1597	7,30	60	1,67
Житомирська	1055	4,82	35	0,97
Закарпатська	607	2,78	47	1,31
Запорізька	990	4,53	36	1,00
Івано-Франківська	493	2,25	35	0,97
Київська	827	3,78	29	0,81
Кіровоградська	884	4,04	36	1,00
Луганська	1085	4,96	41	1,14
Львівська	1293	5,91	59	1,64
Миколаївська	711	3,25	29	0,81
Одеська	1068	4,88	32	0,89
Полтавська	853	3,90	30	0,83
Рівненська	586	2,68	29	0,81
Сумська	773	3,53	32	0,89
Тернопільська	562	2,57	41	1,14
Харківська	1512	6,91	48	1,33
Херсонська	452	2,07	16	0,44
Хмельницька	737	3,37	36	1,00

1	2	3	4	5
Черкаська	602	2,75	29	0,81
Чернівецька	413	1,89	51	1,42
Чернігівська	891	4,07	28	0,78

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (93) станом на 1.01.2007р.

Територією країни прокладено 21870 км залізничних колій. Основна їх частка проходить через Донецьку (7,3 %), Дніпропетровську (7,06 %), Харківську (6,91 %), Львівську (5,91 %) області. Найменше залізничних доріг прокладено у Чернівецькій (1,89%), Херсонській (2,09 %), Івано-Франківській (2,25 %) областях.

В АР Крим, Волинській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Херсонській, Черкаській та Чернігівській областях щільність прокладених залізничних колій, нижча ніж середня в Україні. Найбільша щільність залізничних доріг у Донецькій (1,67 км/1000 км²), Львівській (1,64 км/1000 км²), Чернівецькій (1,42 км/1000 км²), Харківській (1,33 км/1000 км²) областях.

Кількість пасажирів, перевезених залізничним транспортом, в період з 2003 по 2005 рік поступово зменшувалася, а в 2006 році відмічено зворотну ситуацію і загальний обсяг перевезень склав 448,4 млн. осіб (додаток В, табл. В.15). Найбільшу кількість послуг надано у Київській (17,73 %), Донецькій (10,93 %) та Харківській (10,48 %) областях. Найменша кількість пасажирів перевезена залізничним транспортом у Чернівецькій (0,56 %), Херсонській (0,65 %), та Миколаївській (0,69 %) областях.

Ще однією складовою, що характеризує загальну інфраструктуру рекреаційної сфери, є зв'язок. Рівень забезпеченості населення засобами зв'язку досить високий (табл. 2.11). На території країни розміщено 47282 таксофони та 5793 телефонні апарати переговорних пунктів, крім того існує 55240,4 тисяч абонентів мобільного зв'язку та 1374,6 тисяч абонентів мережі «Інтернет».

Найбільша кількість таксофонів розміщена на території Донецької (9,72 %), Дніпропетровської (8,2 %), Харківської (8,18 %), Одеської (6,34 %), Запорізької (5,99 %) областей та АР Крим (6,45 %). Досить низький рівень забезпеченості таксофонними апаратами у Закарпатській (1,3 %), Рівненській (1,48 %), Волинській (1,5 %), Тернопільській (1,64 %), Кіровоградській (1,72 %), Івано-Франківській (1,81 %) областях. В розрахунку на одну тисячу населення в

середньому в державі припадає один таксофон.

Таблиця 2.11

Забезпеченість населення основними засобами зв'язку¹

Адміністративні утворення	Всього таксофонів		Телефонні апарати переговорних пунктів		Абоненти мобільного зв'язку		Абоненти мережі «Інтернет»	
	од.	на 1 тис. населення	од.	на 1 тис. населення	тисяч	%	тисяч	%
Україна	47282	1,00	5793	0,12	55240,4	100	1374,6	100
АР Крим	3051	1,53	957	0,48	2114,8	3,83	35,1	2,55
Вінницька	1363	0,79	55	0,03	1312,2	2,38	27,0	1,96
Волинська	707	0,68	90	0,09	897,5	1,62	16,7	1,21
Дніпропетровська	3878	1,12	490	0,14	2689,7	4,87	116,8	8,50
Донецька	4597	0,98	483	0,10	4836,6	8,76	66,0	4,80
Житомирська	1154	0,86	156	0,12	1080,0	1,96	12,6	0,92
Закарпатська	614	0,49	116	0,09	1107,4	2,00	10,4	0,76
Запорізька	2834	1,51	299	0,16	1394,0	2,52	65,7	4,78
Івано-Франківська	856	0,61	70	0,05	1125,9	2,04	16,4	1,19
Київська	1170	0,66	172	0,10	17299,4	31,32	24,4	1,78
Кіровоградська	812	0,75	100	0,09	805,1	1,46	10,9	0,79
Луганська	1832	0,75	316	0,13	2560,8	4,64	17,1	1,24
Львівська	2338	0,90	319	0,12	2004,9	3,63	78,9	5,74
Миколаївська	1429	1,16	139	0,11	1087,9	1,97	18,1	1,32
Одеська	2996	1,24	232	0,10	1932,0	3,50	154,9	11,27
Полтавська	980	0,62	236	0,15	1550,2	2,81	28,4	2,07
Рівненська	702	0,60	87	0,07	889,7	1,61	13,0	0,95
Сумська	811	0,65	154	0,12	1062,5	1,92	24,2	1,76
Тернопільська	761	0,68	151	0,13	828,2	1,50	16,7	1,21
Харківська	3869	1,36	295	0,10	2901,6	5,25	108,9	7,92
Херсонська	1623	1,43	222	0,20	1262,2	2,28	23,7	1,72
Хмельницька	1169	0,84	115	0,08	914,4	1,66	25,7	1,87
Черкаська	877	0,65	138	0,10	1099,8	1,99	16,5	1,20
Чернівецька	803	0,88	83	0,09	879,2	1,59	11,5	0,84
Чернігівська	844	0,71	132	0,11	1163,0	2,11	18,3	1,33

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (94) станом на 1.01.2007р.

Найбільша кількість абонентів мобільного зв'язку у Київській (31,32 %) та Донецькій (8,76 %) областях. Порівняно низька кількість користувачів мобільного зв'язку в Кіровоградській (1,46 %), та Тернопільській (1,5 %) областях. Найбільша кількість користувачів мережі «Інтернет» в Одеській (11,27 %), Дніпропетровській (8,5 %), Харківській (7,92 %), Львівській (5,74 %) областях, а найменша – у Закарпатській (0,76 %), Кіровоградській (0,79 %), Чернівецькій (0,84%), Житомирській (0,92 %), Рівненській (0,95 %) областях.

Готелі та місця короткотермінового проживання посідають

значне місце у розвитку рекреаційної діяльності. Варто зазначити, що, починаючи з 1995 року, в Україні зберігалася тенденція до скорочення числа підприємств готельного господарства, і тільки з 2005 року ситуація дещо змінилася на краще, і вже в 2006 році функціонувало 1269 готельних господарств, що на 77 одиниць більше, ніж у 2004 році (табл. 2.12).

В Україні найбільше підприємств готельного господарства розташовані в АР Крим – 82 (6,4 %), Київській – 138 одиниці (8,8 % від загальної кількості), Дніпропетровській – 106 (8,6 %), та Одеській – 76 (6,3 %) областях, що пов'язано з високим темпом їх індустріального та туристичного розвитку.

Коефіцієнт використання місткості підприємств готельного господарства по країні останні роки становив 0,31-0,38. Номерний фонд протягом року найкраще використовувався у Чернігівській (0,38), Вінницькій (0,37), Миколаївській (0,35), Запорізькій (0,33), Рівненській та Черкаській (0,32), Сумській (0,31) областях.

Однією з найважливіших характеристик якості надання рекреаційних послуг є рівень комфортності перебування рекреантів, який можна визначити, проаналізувавши кількість підприємств у регіонах, які надають додаткові та супутні послуги (додаток В, табл. В.16).

Стан більшості об'єктів готельного господарства залишає бажати кращого, оскільки трохи більше половини закладів мають ресторани, бари, кафе. Найбільша кількість ресторанів, барів та кафе діють при підприємствах в АР Крим – 75 або 12,02 % від загальної кількості, Львівській області – 60 (9,62 %), Донецькій та Одеській областях – по 47 в кожній або 7,53 %. В дванадцяти регіонах частка цих закладів не досягає 2 % від загальної кількості, а в Чернігівській та Луганській областях – 1 %. 21,6 % готелів мають автостоянки, а 40,2 % – сауни та пральні. Значна кількість автостоянок діють при готелях у Львівської області – 8,65 % загальної кількості, Донецької – 7,52 %, АР Крим – 6,39 %. При цьому в таких областях, як Херсонська, Рівненська, Кіровоградська цей показник тільки 1,88 % загальної кількості, або 5 автостоянок. Більше всього саун та пралень розташовано при готелях АР Крим – 54, або 10,91 %, Дніпропетровської – 58, або 11,72 %, Донецької області – 51, або 10,3%, Львівської – 45, або 9,09 % областей. Найбільше закладів торгівлі діє при готелях в АР Крим – 7 підприємств, Одеській (10), Львівській (9), Дніпропетровській (6) та Сумській (6) областях.

Таблиця 2.12

Готелі та інші місця для короткотермінового проживання за регіонами¹

Адміністративні утворення	Кількість закладів / середня місткість одного підприємства/ коефіцієнт використання місткості											
	2003			2004			2005			2006		
Україна	1218	86	0,3	1192	87	0,31	1232	86	0,33	1269	87	0,31
АР Крим	87	177	0,28	83	166	0,38	88	163	0,35	82	166	0,3
Вінницька	25	71	0,71	25	59	0,34	25	61	0,36	24	67	0,37
Волинська	28	75	0,24	25	78	0,27	26	75	0,27	27	72	0,28
Дніпропетровська	106	100	0,26	107	108	0,2	106	110	0,24	106	106	0,2
Донецька	71	76	0,24	73	77	0,2	69	79	0,22	70	82	0,24
Житомирська	36	57	0,20	36	59	0,19	31	57	0,23	34	55	0,26
Закарпатська	38	79	0,23	42	75	0,35	38	83	0,34	39	90	0,29
Запорізька	45	74	0,23	41	69	0,28	40	67	0,30	35	72	0,33
Івано-Франківська	35	66	0,18	28	74	0,20	33	63	0,23	37	66	0,19
Київська	132	145	0,5	135	154	0,56	148	135	0,68	138	63	0,25
Кіровоградська	18	64	0,32	20	57	0,35	17	63	0,36	18	64	0,23
Луганська	39	68	0,28	38	68	0,17	56	68	0,20	79	58	0,19
Львівська	85	79	0,21	82	82	0,21	100	87	0,18	110	86	0,18
Миколаївська	37	47	0,23	31	47	0,27	30	50	0,29	27	52	0,35
Одеська	73	96	0,26	74	89	0,28	79	84	0,28	76	87	0,29
Полтавська	48	50	0,29	49	53	0,26	45	57	0,31	45	60	0,25
Рівненська	21	123	0,29	22	116	0,32	22	115	0,35	22	114	0,32
Сумська	41	52	0,23	41	52	0,21	44	47	0,25	42	47	0,31
Тернопільська	34	99	0,26	33	99	0,30	29	106	0,31	29	106	0,29
Харківська	52	72	0,22	48	75	0,26	51	68	0,24	48	72	0,29
Херсонська	38	60	0,16	37	67	0,17	34	64	0,13	32	66	0,13
Хмельницька	27	62	0,19	25	65	0,26	22	61	0,28	22	63	0,25
Черкаська	34	63	0,36	31	65	0,26	36	59	0,25	33	58	0,32
Чернівецька	17	101	0,2	15	97	0,21	12	117	0,20	17	157	0,2
Чернігівська	52	36	0,31	51	42	0,36	51	41	0,38	50	43	0,38

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (95) станом на 1.01.2007р.

Таким чином, найкраще розвинута загальна інфраструктура рекреаційної сфери в АР Крим, Донецькій, Дніпропетровській, Київській, Харківській областях, а найгірші показники в Житомирській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Рівненській, Херсонській та Чернівецькій областях.

Аналіз спеціальної інфраструктури розпочнемо із вивчення діяльності санаторіїв та пансіонатів відпочинку. В таблиці 2.13 відображено їх загальну кількість та кількість місць у них.

Загальна кількість санаторіїв та пансіонатів з лікуванням у 2006 році зросла в порівнянні з попереднім на 97 закладів. Хоча в таких областях, як Вінницька, Чернігівська та АР Крим чисельність цих закладів скоротилася. Найбільша частка санаторіїв та пансіонатів з лікуванням зосереджена в АР Крим (19,32 % загальної чисельності та 37,76 % місць), Львівській (10,79 % загальної чисельності та 13 % місць) та Донецькій (8,53 % загальної чисельності та 10,15 % місць) областях. Концентрація рекреаційних закладів в АР Крим та Львівській області зумовлена наявністю на їхній території основних покладів мінеральних вод та лікувальних грязей, а Донецькій – переважанням санаторіїв-профілакторіїв. Найменша чисельність санаторіїв та пансіонатів з лікуванням у Кіровоградській області (0,81%), Сумській (0,97 %) та Чернігівській (0,97 %).

Результати дослідження показали, що не у всіх регіонах при збільшенні кількості рекреаційних закладів зростала кількість місць, оскільки їх обсяг скоротився на 13313 одиниці. Це говорить про те, що санаторії та пансіонати з лікуванням зменшують масштаби діяльності, перетворюючись на малі підприємства та скорочуючи свою місткість.

Динаміка зміни кількості пансіонатів та будинків відпочинку та місць у них відображена в таблиці 2.14.

Найбільша кількість пансіонатів і будинків відпочинку знаходиться в АР Крим – 136 (30669 місць), Донецькій – 50 (11118 місць), Херсонській – 48 (10329 місць) областях. Немає цих закладів у Волинській, Житомирській, Луганській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій областях. У порівнянні з попереднім роком у 2006 загальна кількість пансіонатів та будинків відпочинку скоротилася на 19 об'єктів.

Подібна ситуація прослідковується і щодо місць у пансіонатах та будинках відпочинку, порівняно з 2005 роком їх кількість скоротилася на 1221. Ця негативна тенденція притаманна всім регіонам, крім АР Крим, де кількість місць зросла на 1325 та

Таблиця 2.13

Санаторії та пансіонати з лікуванням¹

Адміністративні утворення	Кількість закладів / кількість місць у них											
	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
Україна	555	151361	544	150524	536	147329	531	147369	524	144242	621	130701
АР Крим	147	57531	145	56648	145	55778	141	55607	142	54470	120	42725
Вінницька	22	5042	23	5442	24	5849	24	5809	21	5091	17	3876
Волинська	6	1514	6	1442	7	1983	7	1987	7	2027	10	1933
Дніпропетровська	21	2784	21	2966	20	2285	20	2285	20	2340	43	4716
Донецька	22	4661	24	4778	22	4730	22	5003	21	4889	53	6232
Житомирська	9	2705	8	2455	8	2403	7	1865	6	1665	11	1655
Закарпатська	15	3210	15	3210	15	3008	16	3230	16	3254	26	3936
Запорізька	17	4782	18	5012	17	4509	17	4809	16	2883	29	5178
Івано-Франківська	17	2595	20	3164	21	3199	16	2606	16	2581	17	2211
Київська	16	3002	14	2777	14	2956	14	2836	14	2781	29	5457
Кіровоградська	5	630	4	420	4	420	4	500	3	310	5	450
Луганська	14	1497	14	1497	12	1193	12	1193	12	1193	33	2695
Львівська	81	19500	71	18294	66	17321	66	17336	66	18756	67	15947
Миколаївська	11	4039	11	3883	10	3083	10	3083	11	3958	12	2593
Одеська	35	14183	33	14513	35	14738	36	14549	37	14638	36	13068
Полтавська	15	4416	15	4462	15	4373	15	4245	14	3880	17	4036
Рівненська	11	1914	12	2368	11	1979	13	2714	10	1478	10	1086
Сумська	3	435	3	465	3	450	3	460	3	460	6	665
Тернопільська	10	1763	10	1910	10	1880	10	1862	10	1865	10	1400
Харківська	15	3724	15	3604	15	3610	15	3270	15	3274	18	3149
Херсонська	10	2083	10	2050	10	2591	10	2541	11	2778	15	2682
Хмельницька	12	1570	12	1635	12	1605	12	1683	12	1707	14	1643
Черкаська	10	2201	10	2091	10	2021	10	2133	10	2348	10	1621
Чернівецька	6	917	6	897	6	897	6	966	6	958	7	667
Чернігівська	10	1759	9	1659	8	1531	8	1325	8	1325	6	1080

¹Статистичні щорічники України за 2001-2006 роки (96)

Таблиця 2.14

Пансіонати та будинки відпочинку¹

Адміністративні утворення	Кількість закладів / кількість місць у них											
	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
Україна	273	60919	290	62603	292	61729	302	62337	321	64804	302	63583
АР Крим	110	28234	121	28509	119	27271	129	29590	136	29344	136	30669
Вінницька	-	-	-	-	-	-	-	-	1	400	1	200
Волинська	1	39	1	39	1	44	1	44	1	44	-	-
Дніпропетровська	4	1120	5	1150	5	1150	5	1150	5	1150	4	950
Донецька	56	12386	61	13474	58	12752	52	11546	52	11286	50	11118
Житомирська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	1	200	-	-	-	-	-	-	-	-	1	60
Запорізька	6	1175	6	1041	7	1211	7	1211	9	1211	7	945
Івано-Франківська	2	140	2	195	2	127	6	500	4	244	3	174
Київська	6	758	3	188	3	188	3	188	3	188	3	188
Кіровоградська	1	450	1	450	1	450	1	450	1	450	1	450
Луганська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Львівська	3	98	4	110	9	354	9	439	9	439	8	387
Миколаївська	24	4056	24	4316	23	4611	23	4630	23	4723	20	4567
Одеська	10	1732	12	2223	12	2121	13	2278	13	2092	12	1955
Полтавська	1	177	2	363	2	391	2	391	2	385	2	385
Рівненська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сумська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тернопільська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Харківська	3	925	4	1345	4	1345	4	1296	4	1296	2	606
Херсонська	38	8015	36	7736	40	8636	41	7556	52	10424	48	10329
Хмельницька	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Черкаська	1	146	1	146	-	-	-	-	-	-	-	-
Чернівецька	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чернігівська	1	160	1	160	1	140	1	140	1	140	1	100

¹Статистичні щорічники України за 2001-2006 роки (96)

Таблиця 2.15

Дитячі оздоровчі табори¹

Адміністративні утворення	Кількість закладів, одиниць / кількість місць у них, тис.											
	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
Україна	8578	220,5	10890	230,9	14961	228,4	19443	255,6	18366	235,7	18238	230,8
АР Крим	278	26,065	319	28,752	409	30,7	497	32,9	613	33,9	640	33,4
Вінницька	77	6,744	350	6,130	488	6,3	826	6,8	806	6,1	753	6,1
Волинська	266	2,215	316	2,105	356	2,3	549	3,2	564	3,1	560	3,5
Дніпропетровська	207	13,124	285	13,818	730	13,4	943	17,1	788	14,7	815	14,5
Донецька	662	37,812	688	36,348	776	32,2	787	33,0	924	33,0	923	30,8
Житомирська	38	2,736	124	2,460	329	2,4	477	3,6	528	3,2	632	3,3
Закарпатська	55	4,052	114	4,580	480	4,3	541	7,5	489	7,0	516	7,0
Запорізька	160	18,901	269	20,407	297	20,8	361	22,3	378	18,7	366	19,0
Івано-Франківська	71	3,181	114	2,928	222	2,8	842	4,9	845	3,8	846	4,4
Київська	94	4,23	69	4,203	136	4,3	338	3,8	390	4,0	363	3,8
Кіровоградська	377	2,75	395	3,140	483	2,8	550	2,6	511	2,8	558	3,7
Луганська	708	14,903	715	13,705	803	13,9	1040	15,8	954	14,1	913	12,3
Львівська	43	3,658	90	4,054	618	4,6	712	4,4	684	4,1	879	3,7
Миколаївська	341	8,716	371	9,914	552	7,6	701	8,1	523	6,5	535	6,2
Одеська	439	9,903	616	11,882	883	11,1	947	11,4	1116	11,5	1175	13,1
Полтавська	1009	6,802	1030	6,429	1052	6,9	1086	7,3	1022	7,1	1036	6,2
Рівненська	24	2,94	66	2,180	137	2,3	535	2,0	535	2,6	511	1,9
Сумська	570	5,93	723	6,170	776	5,9	787	5,8	772	5,9	781	5,9
Тернопільська	58	2,354	44	2,324	385	2,3	632	2,3	642	2,4	605	2,6
Харківська	344	11,25	851	12,069	1376	13,3	1786	20,3	1430	10,7	1021	10,2
Херсонська	510	14,228	537	17,378	620	19,0	876	19,1	779	18,6	674	18,3
Хмельницька	1188	2,827	1204	3,061	1236	2,1	1357	2,9	872	2,9	872	3,1
Черкаська	671	2,614	744	3,509	913	3,7	1043	4,2	986	5,1	995	4,4
Чернівецька	86	3,815	234	4,015	276	3,7	391	4,0	343	4,3	386	4,0
Чернігівська	74	2,279	372	2,651	379	3,4	536	4,6	536	4,3	554	4,1

¹Статистичні щорічники України за 2001-2006 роки (96)

Київської, Кіровоградської та Полтавської областей, де змін не відбулося.

У 2006 році на території України функціонувало 18328 дитячих оздоровчих таборів, що на 0,7 % менше, ніж в попередньому (табл. 2.15). Найбільша чисельність дитячих оздоровчих таборів була зафіксована в 2004 році. Саме до цього періоду йшло поступове зростання кількості рекреаційних закладів, а з 2005 року їх чисельність почала скорочуватися, як і кількість місць в них.

За аналізований період кількість таборів скоротилася у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Луганській, Рівненській, Тернопільській, Харківській та Херсонській областях, в інших – відбулося зростання чисельності об'єктів.

У результаті аналізу інфраструктурної компоненти сукупного потенціалу виявлено, що найкраще розвинута загальна інфраструктура в АР Крим, Донецькій, Дніпропетровській, Київській та Харківській областях, що пов'язано з високими темпами їх індустріального розвитку. Спеціальна інфраструктура рекреаційної сфери найкраще розвинута в АР Крим, Донецькій, Львівській та Херсонській областях, що викликано високим рівнем природно-рекреаційного забезпечення цих регіонів або високим попитом на рекреаційні послуги, як у Донецькій області.

2.1.4. Трудові ресурси

Ще однією компонентою, яка має значний вплив на розвиток рекреації, є трудові ресурси, дослідження яких потребує аналізу показників середньооблікової чисельності штатних працівників рекреаційної сфери (табл. 2.16).

Загальна чисельність персоналу, зайнятого у закладах рекреаційної сфери, становить 105366 чоловік. Основна частка працівників зайнята на підприємствах АР Крим (33,69 %) та Львівської області (10,89 %). Це пов'язано із великою кількістю підприємств рекреаційної сфери, що функціонують в цих регіонах.

Найбільша кількість працівників, зайнятих у санаторіях та пансіонатах з лікуванням – 64488 осіб (61,2 %), тоді як в пансіонатах та будинках відпочинку – 10773 (10,2 %) та в дитячих оздоровчих таборах – 30105 (28,6 %).

На підприємствах санаторно-курортного комплексу у 2006 році було зайнято 64488 працівників, що на 1,5 % більше, ніж у попередньому році. Проте основна частка цих працівників

здійснюють свою трудову діяльність у санаторіях та пансіонатах з лікуванням, які розташовані на території АР Крим (30,22 %) та Львівської області (16,05 %), тобто це половина всього зайнятого населення на підприємствах санаторно-курортного комплексу.

Таблиця 2.16

Середньооблікова кількість працюючих у рекреаційних закладах¹

Адміністративні утворення	Всього		у санаторіях та пансіонатах з лікуванням		у пансіонатах та будинках відпочинку		у дитячих оздоровчих таборах	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Україна	105366	100	64488	100	10773	100	30105	100
АР Крим	35502	33,69	19490	30,22	6568	60,97	9444	31,37
Вінницька	4500	4,27	3568	5,53	18	0,17	914	3,04
Волинська	1415	1,34	851	1,32	-	-	558	1,85
Дніпропетровська	3299	3,13	1972	3,06	188	1,75	1139	3,78
Донецька	6397	6,07	3185	4,94	1160	10,77	2052	6,82
Житомирська	1468	1,39	827	1,28	-	-	641	2,13
Закарпатська	2819	2,68	2213	3,43	6	0,06	606	2,01
Запорізька	3432	3,26	2367	3,67	241	2,24	824	2,74
Івано-Франківська	1979	1,88	1037	1,61	186	1,73	756	2,51
Київська	2455	2,33	942	1,46	48	0,45	1465	4,87
Кіровоградська	619	0,59	343	0,53	22	0,19	276	0,92
Луганська	2100	1,99	1561	2,42	-	-	539	1,79
Львівська	11473	10,89	10353	16,05	89	0,83	1031	3,42
Миколаївська	1859	1,76	712	1,10	444	4,12	703	2,34
Одеська	7443	7,06	4655	7,22	258	2,39	2530	8,40
Полтавська	2454	2,33	2166	3,36	18	0,17	270	0,90
Рівненська	1273	1,21	572	0,89	-	-	701	2,33
Сумська	583	0,55	297	0,46	-	-	286	0,95
Тернопільська	1314	1,25	655	1,02	-	-	659	2,19
Харківська	2656	2,52	1720	2,67	37	0,34	899	2,99
Херсонська	2582	2,45	682	1,06	1313	12,19	587	1,95
Хмельницька	1284	1,22	844	1,31	-	-	440	1,46
Черкаська	1617	1,53	784	1,22	-	-	833	2,77
Чернівецька	681	0,65	144	0,22	-	-	537	1,78
Чернігівська	842	0,80	416	0,65	14	0,13	412	1,37

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (96) станом на 1.01.2007р.

У пансіонатах та базах відпочинку здійснюють свою трудову

діяльність 10733 працівники. Основна їх частка зайнята у закладах АР Крим (60,97 %), Херсонської області (12,19 %) та Донецької області (10,77 %).

У дитячих оздоровчих таборах зайнято 30105 працівників. Найбільша їх частка припадає на заклади АР Крим (31,37 %), Одеської (8,40 %) та Донецької (6,82 %) областей.

Як видно з таблиці 2.17, у готелях та інших місцях короткотермінового відпочинку загальна чисельність зайнятих працівників становить 32167 осіб, що на 2,7 % більше, ніж у 2005 році.

Таблиця 2.17

Середньооблікова чисельність штатних працівників готелів та інших місць короткотермінового відпочинку¹

Адміністративні утворення	2003		2004		2005		2006	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Україна	28306	100	29265	100	31312	100	32167	100
АР Крим	3015	10,65	3249	11,10	3892	12,43	4213	13,10
Вінницька	491	1,73	450	1,54	411	1,31	432	1,34
Волинська	635	2,24	622	2,13	609	1,94	604	1,88
Дніпропетровська	1874	6,62	1910	6,53	2027	6,47	1978	6,15
Донецька	1532	5,41	1932	6,60	2104	6,72	2242	6,97
Житомирська	267	0,94	305	1,04	315	1,01	371	1,15
Закарпатська	955	3,37	1039	3,55	936	2,99	914	2,84
Запорізька	709	2,50	724	2,47	751	2,40	734	2,28
Івано-Франківська	761	2,69	712	2,43	788	2,52	753	2,34
Київська	595	2,10	635	2,17	626	2,00	557	1,73
Кіровоградська	317	1,12	233	0,80	101	0,32	310	0,96
Луганська	506	1,79	657	2,25	777	2,48	848	2,64
Львівська	1689	5,97	1894	6,47	2288	7,31	2331	7,25
Миколаївська	387	1,37	368	1,26	374	1,19	230	0,72
Одеська	1705	6,02	1922	6,57	1973	6,30	1933	6,01
Полтавська	698	2,47	640	2,19	618	1,97	611	1,90
Рівненська	568	2,01	741	2,53	630	2,01	609	1,89
Сумська	512	1,81	565	1,93	520	1,66	534	1,66
Тернопільська	374	1,32	386	1,32	335	1,07	310	0,96
Харківська	1390	4,91	1431	4,89	1417	4,53	1481	4,60
Херсонська	489	1,73	503	1,72	458	1,46	404	1,26
Хмельницька	455	1,61	479	1,64	437	1,40	404	1,26
Черкаська	578	2,04	524	1,79	537	1,71	493	1,53
Чернівецька	329	1,16	294	1,00	445	1,42	508	1,58
Чернігівська	399	1,41	384	1,31	417	1,33	417	1,30

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (95) станом на 1.01.2007р.

Основна частка працівників зайнята у закладах АР Крим (13,1%), Львівської (25%), Дніпропетровської, Донецької та Одеської областей (в межах 6%), Харківської (4,6%). Найменша кількість зайнятих у готелях Миколаївської (0,72%), Кіровоградської і Тернопільської (по 0,96%) областей.

Практично половина, зайнятих на підприємствах рекреаційної сфери, здійснюють свою трудову діяльність у закладах АР Крим, дещо менша частина у Львівській, Одеській та Донецькій областях. Найнижчий рівень зайнятості у цій сфері в Кіровоградській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській та Чернігівській областях. Така ситуація, в першу чергу, пов'язана з невеликою кількістю рекреаційних закладів, розташованих у цих регіонах, низьким рівнем заробітної плати та сезонністю робіт.

2.1.5. Фінансові ресурси

Фінансові ресурси характеризуються сумою коштів, вилучених від продажу путівок, доходів від експлуатації готелів та інших місць для тимчасового проживання, доходи від надання туристичних послуг, інвестиції на розвиток туристичної та рекреаційної сфери, ведення мисливського господарства та відтворення диких звірів та птахів. Результати аналізу фінансових надходжень від реалізації рекреаційних послуг відображені в таблиці 2.18.

Основна частка прибутку від діяльності санаторіїв та пансіонатів з лікуванням формується на підприємствах, розташованих в АР Крим (19,32%) та Львівській області (10,79%); 45,03% загальних фінансових надходжень від функціонування пансіонатів та баз відпочинку припадає на АР Крим, 16,56% – на Донецьку, 15,89% – на Херсонську області. Значна сума фінансових надходжень формується у дитячих оздоровчих таборах, які розташовані в Харківській (7,79%), Одеській (6,08%), Полтавській (5,56%) та Черкаській (5,37%) областях. Найбільш прибутково працюють готелі в АР Крим (11,4% доходів), Чернігівській (7,9%), Одеській (6,81%), Дніпропетровській (5,72%), Львівській (5,71%), Донецькій (5,68%) областях. Діяльність туристичних агентств найефективніша в Київській області (47,57% загальнодержавних фінансових надходжень) та АР Крим (21,87%). Найбільшу суму доходів отримують мисливські господарства у Чернігівській (11,5%), Київській (11,1%), Полтавській (9,8%) областях та АР Крим (9,24%).

Таблиця 2.18

Фінансові надходження від реалізації рекреаційних послуг¹

Адміністративні утворення	Доходи від діяльності											
	Санаторіїв та пансіонатів з лікуванням		Пансіонатів та баз відпочинку		Дитячих оздоровчих таборів		Готелів та інших місць короткотермінового проживання		Туристичних агентств		Мисливських господарств	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Україна	1815292	100	81908,7	100	859849,5	100	1478787,7	100	2679034	100	50145,1	100
АР Крим	350781,1	19,32	36886	45,03	28699,10	3,34	168638,1	11,4	586035	21,87	4631,7	9,24
Вінницька	49693,99	2,74	271,22	0,33	37734,87	4,39	9296,0	0,63	7795	0,29	1829,6	3,65
Волинська	29231,76	1,61	-	-	26405,05	3,07	17585,7	1,19	16887	0,63	857,4	1,71
Дніпропетровська	125696,6	6,92	1084,88	1,32	43259,33	5,03	84587,3	5,72	109238	4,08	1846,9	3,68
Донецька	154928,3	8,53	13561	16,56	36892,16	4,29	84024,6	5,68	125360	4,68	2891,2	5,77
Житомирська	32154,94	1,77	-	-	24719,62	2,87	9104,0	0,62	6903	0,26	1190,4	2,37
Закарпатська	76002,58	4,19	271,22	0,33	22893,74	2,66	22682,7	1,53	21522	0,80	377,3	0,75
Запорізька	84772,1	4,67	1898,54	2,32	17697,00	2,06	25836,6	1,75	48845	1,82	1383,9	2,76
Івано-Франківська	49693,99	2,74	813,66	0,99	39560,76	4,60	17239,3	1,17	53701	2,00	714,1	1,42
Київська	84772,1	4,67	813,66	0,99	18258,81	2,12	29003,2	1,96	1274394	47,57	5567,7	11,1
Кіровоградська	14615,88	0,81	271,22	0,33	23923,72	2,78	6582,3	0,45	11659	0,44	1313,0	2,62
Луганська	96464,81	5,31	-	-	44663,86	5,19	13443,8	0,91	32576	1,22	1689,0	3,37
Львівська	195852,8	10,79	2169,76	2,65	32023,14	3,72	84419,2	5,71	61823	2,31	1480,4	2,95
Миколаївська	35078,11	1,93	5424,41	6,62	24485,53	2,85	10661,0	0,72	24681	0,92	775,6	1,55
Одеська	105234,3	5,80	3254,65	3,97	52248,29	6,08	100640,2	6,81	93593	3,49	897,4	1,79
Полтавська	49693,99	2,74	542,44	0,66	47847,45	5,56	16712,7	1,13	36664	1,37	4913,7	9,80
Рівненська	29231,76	1,61	-	-	25047,34	2,91	18072,1	1,22	17063	0,64	1062,6	2,12
Сумська	17539,06	0,97	-	-	36143,08	4,20	8577,7	0,58	6985	0,26	2816,8	5,62
Тернопільська	29231,76	1,61	-	-	30056,81	3,50	13021,8	0,88	9538	0,36	92,8	0,19
Харківська	52617,17	2,90	542,44	0,66	66948,97	7,79	43300,5	2,93	55553	2,07	2944,4	5,87
Херсонська	43847,64	2,42	13018,6	15,89	36470,80	4,24	7456,0	0,50	21936	0,82	1505,0	3,00
Хмельницька	40924,46	2,25	-	-	40824,83	4,75	8243,8	0,56	17393	0,65	939,9	1,87
Черкаська	29231,76	1,61	-	-	46162,02	5,37	13372,5	0,90	12293	0,46	1174,7	2,34
Чернівецька	20462,23	1,13	-	-	16058,39	1,87	12342,1	0,83	13947	0,52	831,9	1,66
Чернігівська	17539,06	0,97	271,22	0,33	25094,16	2,92	116885,7	7,90	12647	0,47	5778,7	11,5

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (90,92,95,96) станом на 1.01.2007р.

Отже, найкращий рівень забезпеченості фінансовими ресурсами в АР Крим, Львівській та Одеській областях, а найнижчий – у Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Сумській, Тернопільській, Чернівецькій та Черкаській областях.

У таблиці 2.19 відображено обсяги інвестування в рекреаційну сферу. Найбільші інвестиційні вкладення йдуть на розвиток готелів. Причому основна частка інвестиційних ресурсів для розвитку готелів припадає на Київську область (65,43 %) та АР Крим (12,5 %). Для розвитку місць короткотермінового проживання найбільша частка інвестицій освоєна в АР Крим (48,45 %), Київській (4,16 %), Одеській (10,84 %) та Донецькій (10,33 %) областях. На розвиток мисливського господарства найбільша сума інвестицій у Київській (13,54 %), Чернігівській (7,62 %) області та АР Крим (6,21 %). Серед регіонів найбільша частка витрат на охорону та відтворення диких птахів та тварин припадає на Київську – 13,55 %, Чернігівську – 8,8 %, Черкаську – 8,37 %, Харківську – 7,23 % та Житомирську – 7,09 % області.

Таблиця 2.19

Інвестиційні ресурси¹

Адміністративні утворення	Інвестиції на розвиток							
	Готелів		Місць коротко- термінового проживання		Мисливського господарства		Відтворення диких звірів та птахів	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	750536	100	553034	100	93121	100	33815,4	100
АР Крим	93819	12,5	267951	48,45	5781,8	6,21	918,1	3,30
Вінницька	276	0,04	354	0,06	2758,4	2,96	944,3	2,45
Волинська	1729	0,23	2405	0,43	2789,5	3,00	1013,8	2,83
Дніпропетровська	7098	0,95	5092	0,92	3129,4	3,36	1404,4	3,75
Донецька	16363	2,18	57122	10,33	4422,3	4,75	1154,8	3,15
Житомирська	2380	0,32	173	0,03	5513,5	5,92	2174,5	7,09
Закарпатська	10045	1,34	6169	1,12	2006,6	2,15	658,3	2,01
Запорізька	3872	0,52	41174	7,45	2746,0	2,95	530,4	2,08
Івано-Франківська	2858	0,38	1288	0,23	1680,0	1,80	601,8	1,36
Київська	491061	65,43	78337	14,16	12608,4	13,54	5782,0	13,5
Кіровоградська	343	0,05	775	0,14	1088,0	1,17	411,2	1,60
Луганська	7768	1,03	793	0,14	1894,7	2,03	564,4	1,71
Львівська	35609	4,74	1358	0,25	4457,5	4,79	1239,4	4,31
Миколаївська	5865	0,78	14686	2,66	1333,1	1,43	534,0	1,54
Одеська	39850	5,31	59950	10,84	1732,3	1,86	735,0	2,11

Продовж. табл. 2.19

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Полтавська	7262	0,97	1145	0,21	4628,6	4,97	2085,2	6,56
Рівненська	218	0,03	-	-	3083,3	3,31	981,9	3,44
Сумська	780	0,10	76	0,01	4055,7	4,36	1788,2	2,84
Тернопільська	1738	0,23	45	0,01	748,9	0,80	287,1	0,95
Харківська	7755	1,03	668	0,12	5299,3	5,69	2127,8	7,23
Херсонська	2702	0,36	9046	1,64	3519,6	3,78	1251,2	3,44
Хмельницька	438	0,06	24	0,008	2342,3	2,52	791,2	2,04
Черкаська	8982	1,20	794	0,14	5213,1	5,60	2330,2	8,37
Чернівецька	1221	0,16	487	0,09	1684,5	1,81	651,6	2,02
Чернігівська	504	0,07	30	0,01	7100,2	7,62	2150,2	8,80

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (92,95) станом на 1.01.2007р.

Підсумовуючи, зазначимо, що найвищий рівень забезпечення фінансовими ресурсами у Київській області, АР Крим, Одеській та Донецькій областях, а найнижчий – у Вінницькій, Житомирській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Рівненській, Сумській, Тернопільській та Чернівецькій областях. Розподіл фінансових та інвестиційних ресурсів має дисгармонійний характер, оскільки основна їх частка спрямовується у чотири регіони, в яких на достатньо високому рівні розвинута рекреація (окрім Донецької області). Тому з метою покращення ситуації у рекреаційній сфері та формування стратегічного потенціалу необхідно збільшувати рівень прибутковості та інвестиційну привабливість інших регіонів. Тільки в цьому випадку ці адміністративні утворення зможуть сформувати відповідний стратегічний потенціал, з достатнім рівнем розвитку фінансової компоненти.

2.1.6. Екологічні ресурси

Дослідження екологічної компоненти проводимо за двома складовими: рівнем екологічної комфортності регіонів та їх екологічної місткості регіонів (див. п. 1.2 та 1.3). Аналіз показників екологічної комфортності рекреаційних систем регіонів відображено в таблиці 2.20.

Найвищий коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки у Дніпропетровській, Житомирській – по 0,95, Волинській та Київській – 0,94, Миколаївській – 0,93, Рівненській – 0,92, Чернігівській – 0,9, Запорізькій – 0,86, Одеській та Хмельницькій – 0,85 областях.

Таблиця 2.20

Екологічна комфортність рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки територій	Частота виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, випадків	Частота виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, випадків	Скидання забруднених вод у природні поверхневі водні об'єкти		Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря		Наявність промислових токсичних відходів у сховищах організованого складування	
				млн. м. ³	%	тис. т	%	тис. т	%
Україна	0,52	304	508	3444	100	6600,4	100	21674	100
АР Крим	0	15	25	83	2,4	125,3	1,9	966,5	4,46
Вінницька	0,3	10	10	2	0,1	180,4	2,7	1,2	0,01
Волинська	0,94	7	7	1	0,009	50,4	0,8	0,7	0,009
Дніпропетровська	0,95	20	36	703	20,4	1165,3	17,7	951,3	4,39
Донецька	0	10	61	735	21,3	1862,9	28,2	7270,1	33,54
Житомирська	0,95	10	9	29	0,8	72,5	1,1	20,4	0,09
Закарпатська	0	16	4	13	0,4	50,7	0,8	392,3	1,81
Запорізька	0,86	20	20	498	14,5	383,4	5,8	7477,1	34,50
Івано-Франківська	0	11	14	31	0,9	252,2	3,8	48,9	0,23
Київська	0,94	20	32	19	0,6	170	2,6	158,4	0,73
Кіровоградська	0,75	19	26	26	0,8	70,3	1,1	15,2	0,07
Луганська	0	16	56	269	7,8	593,6	9,0	1744,6	8,05
Львівська	0,15	15	52	193	5,6	187,6	2,8	240,5	1,11
Миколаївська	0,93	8	12	35	1,0	71,4	1,1	679,8	3,14
Одеська	0,85	7	27	198	5,7	141,1	2,1	1,9	0,01
Полтавська	0,2	13	10	6	0,2	161,1	2,4	3,7	0,02
Рівненська	0,92	8	19	30	0,9	60,9	0,9	9,9	0,05
Сумська	0,5	9	17	11	0,3	78,1	1,2	1661,4	7,67
Тернопільська	0,75	14	6	3	0,1	47,7	0,7	0,1	0,001
Харківська	0	9	14	19	0,6	301,6	4,6	8,8	0,04
Херсонська	0,65	11	11	3	0,1	62,6	0,9	6,8	0,03
Хмельницька	0,85	11	18	6	0,2	52,5	0,8	2	0,01
Черкаська	0,6	4	11	23	0,7	95,5	1,4	2,1	0,01
Чернівецька	0	9	6	9	0,3	33,6	0,5	0,1	0,001
Чернігівська	0,9	12	5	30	0,9	83,4	1,3	6,6	0,03

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (97) станом на 1.01.2007р.

Найбільша кількість надзвичайних ситуацій техногенного характеру у 2006 році зафіксована у Дніпропетровській, Запорізькій та Київській областях (по 20 випадків), Кіровоградській (19), Закарпатській та Луганській областях (по 16), АР Крим та Львівській області (по 15). Найменше техногенних катастроф виникло у Волинській та Одеській області (по 7), Миколаївській та Рівненській (по 8), Сумській, Харківській та Чернівецькій (по 9) областях.

Найчастіше надзвичайні ситуації природного характеру виникали у Донецькій (61 випадків), Луганській (56), Львівській (52), Дніпропетровській (36) областях. Найменше їх зафіксовано у Закарпатській – 4 випадки, Чернігівській – 5, Тернопільській та Чернівецькій – по 6, Волинській – 7, Житомирській – 9 областях.

Найбільший рівень скидів у води зафіксований у Донецькій (21,3 %), Дніпропетровській (20,4 %), Запорізькій (14,5 %), Луганській (7,8 %), Одеській (5,7 %), Львівській (5,6 %) областях, АР Крим (2,4%). Найменше їх у Волинській області (0,009 %).

Викиди шкідливих речовин в атмосферу найменші у Чернівецькій (0,5 %), Тернопільській (0,7 %), Волинській, Закарпатській та Хмельницькій (по 0,8 % відповідно), Рівненській та Херсонській (по 0,9 %) областях, а найбільші у Донецькій (28,7 %), Дніпропетровській (17,7 %), Луганській (9,0 %), Запорізькій (5,8 %) та Харківській (4,6 %) областях.

Найбільша кількість токсичних відходів зосереджена у Запорізькій (34,5 %) та Донецькій (33,54 %) областях.

Отже, за рівнем екологічної комфортності рекреаційних систем регіонів найкращі показники у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Рівненській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій та Чернівецькій областях, а найнижчі – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій та Луганській областях.

Результати аналізу екологічної місткості регіонів відображено в таблиці 2.21.

Антропогенне навантаження на лісові угіддя найвище у Донецькій (22,9 чол/га), Дніпропетровській (18,1 чол/га), Запорізькій (16,1 чол/га), Одеській (10,8 чол/га) та Миколаївській (10,2 чол/га) областях, що перевищує граничні норми. Найменші рекреаційні навантаження на лісові угіддя Житомирської (1,2 чол/га), Волинської та Рівненської (по 1,5), Чернігівської та Закарпатської (по 1,7) областей.

Таблиця 2.21

Екологічна місткість рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Антропогенне навантаження на 1 га лісових угідь, чол/га	Антропогенне навантаження на водні об'єкти, чол/км ²	Антропогенне навантаження на рекреаційні землі, чол/га
Україна	4,5	877,09	16,2
АР Крим	6,7	550,61	15,1
Вінницька	4,6	762,46	59,9
Волинська	1,5	224,98	6,1
Дніпропетровська	18,1	1921,61	111,1
Донецька	22,9	5134,32	53,9
Житомирська	1,2	1530,49	16,8
Закарпатська	1,7	584,78	8,0
Запорізька	16,1	930,23	31,7
Івано-Франківська	2,2	1648,53	5,4
Київська	2,7	783,66	44,4
Кіровоградська	6,0	649,82	86,7
Луганська	7,0	2000,25	33,5
Львівська	3,7	806,48	22,2
Миколаївська	10,2	488,98	20,9
Одеська	10,8	1065,59	21,0
Полтавська	5,7	738,26	13,2
Рівненська	1,5	393,46	6,4
Сумська	2,7	441,88	7,7
Тернопільська	5,6	607,16	9,5
Харківська	6,8	1987,72	47,5
Херсонська	7,5	504,52	6,8
Хмельницька	4,9	521,80	4,5
Черкаська	4,0	363,06	40,2
Чернівецька	3,5	1571,55	13,5
Чернігівська	1,7	670,64	4,8

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91,96) станом на 1.01.2007р.

Найвищий рівень антропогенного навантаження на водні об'єкти зафіксований у Донецькій (5134,32 чол/км²), Луганській (2000,25 чол/км²), Харківській (1987,72 чол/км²), Дніпропетровській (1921,61 чол/км²), Івано-Франківській (1648,53 чол/км²), Чернівецькій (1571,55 чол/км²), Житомирській (1530,49 чол/км²) та Одеській (1065,59 чол/км²) областях. Найнижче рекреаційне навантаження у Волинській (224,98 чол/км²), Черкаській (363,06 чол/км²) та Рівненській (393,46 чол/км²) областях.

Найвищий рівень антропогенного навантаження на рекреаційні

землі Дніпропетровської області – 111,1 чол/га та Кіровоградської області – 86,7 чол/га.

Отже, за показниками екологічної місткості найкраща ситуація у Волинській, Закарпатській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій та Чернігівській областях, найгірша – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській та Харківській областях.

Загалом найкраща екологічна ситуація для розвитку рекреації у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій та Чернігівській областях, а найгірша – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській та Луганській областях.

На основі результатів аналітичного дослідження компонентів сукупного потенціалу, можна зробити висновок, що найкращі можливості для розвитку рекреації у АР Крим, Львівській та Одеській областях. При правильній обраній стратегії та політиці розвитку рекреаційної системи значні можливості мають Волинська, Івано-Франківська, Закарпатська, Київська, Херсонська, Чернівецька області. Значно нижчі можливості розвитку рекреаційних систем Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської та Харківської областей, в яких проблемним є забезпечення природно-рекреаційними, земельними ресурсами та несприятлива екологічна ситуація. Найгірші передумови для розвитку рекреації за результатами аналізу виявилися у Кіровоградській області.

Висновки на основні аналізу компонентів сукупного потенціалу мають дещо суб'єктивний характер. Це пов'язано, в першу чергу, з тим, що ресурсні компоненти досить різняться своїми якісними та кількісними характеристиками, тому для отримання достовірних та більш точних результатів необхідно провести оцінку потенціалу.

2.2.**Оцінка сукупного потенціалу
рекреаційних систем регіонів**

Для оцінки сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону застосуємо метод конкурентних переваг, методика проведення якого описана в пункті 1.3. Для реалізації поставленої мети необхідно сформувати таблиці вихідних даних та здійснити розрахунок індексів показників, які характеризують сукупний потенціал рекреаційних систем регіонів.

Оцінку природно-рекреаційного потенціалу розпочнемо з вивчення забезпеченості регіонів водними ресурсами. Для цього спершу визначимо рівень забезпеченості водними ресурсами на основі вихідних даних, поданих в таблиці 2.2 (додаток Д, табл. Д.1), після чого проведемо розрахунок індексів рівня забезпеченості водними ресурсами (табл. 2.22).

Таблиця 2.22

**Результати розрахунку індексів рівня забезпеченості
водними ресурсами¹**

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості водними ресурсами			Індекс підгруп и	Ранг
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта		
1	2	3	4	5	6
АР Крим	0,601	0,409	0,009	1,019	9
Вінницька	0,372	0,295	0,077	0,744	15
Волинська	1,000	1,000	0,375	2,375	1
Дніпропетровська	0,247	0,117	0,053	0,417	21
Донецька	0,149	0,044	0,009	0,202	25
Житомирська	0,128	0,147	0,115	0,390	22
Закарпатська	0,691	0,385	0,084	1,160	8
Запорізька	0,322	0,242	0,026	0,590	18
Івано-Франківська	0,266	0,136	0,077	0,479	20
Київська	0,351	0,287	0,094	0,733	16
Кіровоградська	0,295	0,346	0,237	0,878	12
Луганська	0,199	0,112	0,077	0,388	23
Львівська	0,640	0,279	0,033	0,953	11
Миколаївська	0,446	0,460	0,050	0,956	10
Одеська	0,296	0,211	0,021	0,529	19
Полтавська	0,322	0,305	0,083	0,709	17
Рівненська	0,638	0,572	0,298	1,509	3
Сумська	0,514	0,509	0,471	1,494	4

Продовж. табл. 2.22

1	2	3	4	5	6
Тернопільська	0,581	0,371	0,263	1,215	7
Харківська	0,199	0,113	0,062	0,374	24
Херсонська	0,344	0,446	0,034	0,823	14
Хмельницька	0,562	0,431	0,353	1,346	6
Черкаська	0,778	0,620	0,266	1,664	2
Чернівецька	0,311	0,143	1,000	1,455	5
Чернігівська	0,234	0,335	0,259	0,829	13

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Рівень забезпеченості водними ресурсами на 1000 км² площі найвищим є у Волинській області, Черкаській, Закарпатській, Львівській та АР Крим, а найнижчим – у Житомирській, Донецькій, Луганській та Харківській областях, що пов'язано із достатньо великою площею цих регіонів та малою водних об'єктів.

За рівнем забезпечення водними ресурсами на тисячу жителів загалом лідирують Волинська, Черкаська, Рівненська та Сумська області. Це обумовлено, в першу чергу, низькою чисельність населення цих регіонів. Найнижчі показники у Донецькій області, Луганській, Харківській, Івано-Франківській, Житомирській та Чернівецькій. Рівень забезпеченості водними ресурсами на одного рекреанта найвищий у Чернівецькій, Волинській, Сумській, Хмельницькій, Рівненській, Черкаській, Чернігівській, Тернопільській та Кіровоградській областях, що викликано низьким рекреаційним навантаженням цих регіонів. Найнижчі показники в АР Крим, Одеській, Донецькій, Запорізькій та Дніпропетровській областях. В перших двох регіонах така ситуація викликана високим антропогенним навантаженням на водні об'єкти, в інших трьох – невеликим обсягом водних ресурсів. З результатів оцінки видно, що найвищий рівень забезпеченості водними ресурсами у Волинській, Черкаській, Рівненській, Сумській, Чернівецькій областях; найнижчий – Донецькій, Харківській, Луганській, Житомирській, Дніпропетровській, Івано-Франківській областях.

Результати розрахунку рівня забезпеченості лісовими ресурсами відображено в додатку Д (табл. Д.2), а індексів у таблиці 2.23. Вихідні дані для обчислень взяті в таблиці 2.3.

Лідерами за рівнем забезпеченості лісовими ресурсами на одиницю площі є Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Житомирська, Волинська, Львівська та Чернівецька області.

Таблиця 2.23

**Результати розрахунку індексів рівня забезпеченості
лісовими ресурсами¹**

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості лісовими ресурсами			Індекс підгрупи	Ранг
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта		
АР Крим	0,212	0,186	0,002	0,400	19
Вінницька	0,265	0,273	0,029	0,567	13
Волинська	0,636	0,823	0,126	1,585	5
Дніпропетровська	0,112	0,069	0,013	0,193	24
Донецька	0,143	0,054	0,004	0,201	23
Житомирська	0,672	1,000	0,319	1,990	1
Закарпатська	1,000	0,721	0,064	1,786	3
Запорізька	0,079	0,077	0,003	0,160	25
Івано-Франківська	0,850	0,565	0,131	1,546	6
Київська	0,429	0,454	0,061	0,944	9
Кіровоградська	0,137	0,208	0,058	0,403	18
Луганська	0,241	0,177	0,050	0,468	16
Львівська	0,590	0,333	0,016	0,940	10
Миколаївська	0,091	0,122	0,005	0,219	22
Одеська	0,124	0,115	0,005	0,244	21
Полтавська	0,178	0,218	0,024	0,420	17
Рівненська	0,736	0,854	0,182	1,772	4
Сумська	0,355	0,455	0,172	0,982	8
Тернопільська	0,269	0,222	0,064	0,555	14
Харківська	0,246	0,182	0,041	0,469	15
Херсонська	0,098	0,165	0,005	0,269	20
Хмельницька	0,257	0,256	0,086	0,598	12
Черкаська	0,300	0,309	0,054	0,663	11
Чернівецька	0,589	0,351	1,000	1,939	2
Чернігівська	0,405	0,751	0,237	1,393	7

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Це регіони, в яких досить висока частка території перебуває під лісами. Найнижчі показники в Запорізькій, Миколаївській, Херсонській, Дніпропетровській, Одеській, Кіровоградській, Донецькій та Полтавській областях. Рівень забезпеченості лісовими ресурсами жителів регіонів є найнижчим у Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській, Херсонській областях, а найвищим – у Житомирській, Волинській, Рівненській, Чернігівській та Закарпатській областях. На одного рекреанта найбільше лісів припадає у Чернівецькій області, Житомирській, Чернігівській,

Рівненській, Сумській, Івано-Франківській та Волинській, найменше – в АР Крим, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Херсонській та Дніпропетровській областях. Загалом найвищий рівень забезпеченості лісовими ресурсами у Житомирській, Чернівецькій, Закарпатській, Рівненській, Волинській, Івано-Франківській, Чернігівській, Сумській областях; найнижчий – Запорізькій, Дніпропетровській, Донецькій, Миколаївській, Одеській та Херсонській областях.

Результати оцінки кліматичних ресурсів відображено в додатку Д (табл. Д. 3). Вихідними даними для оцінки слугували відомості, подані в таблицях В.3 та В.4 (додаток В). Кліматичні умови сприятливі для розвитку рекреаційної сфери у всіх регіонах, але найкращі умови за результатами оцінки склалися в АР Крим, Херсонській, Миколаївській, Дніпропетровській, Одеській, Луганській, Запорізькій, Донецькій, Київській та Черкаській областях. Аутсайдерами за цим показником виявилися Львівська, Чернівецька, Івано-Франківська, Хмельницька та Тернопільська області. Така ситуація викликана низькою середньою температурою липня, що є перешкодою на шляху задоволення потреб у літньому відпочинку, хоча в цих регіонах сприятливою є температура для зимового відпочинку. Також у цих областях річний обсяг опадів найбільший.

На основі результатів оцінки (вихідні дані табл. 2.4) можна стверджувати, що найвищі показники рівня концентрації мисливських угідь на одиницю площі у Сумській, Чернігівській, Миколаївській, Харківській областях, найнижчі ж у Полтавській та Тернопільській областях (додаток Д, табл. Д.4). Найвищий показник концентрації мисливських угідь на тисячу населення в Чернігівській області, Херсонській, Кіровоградській та Миколаївській, аутсайдерами є Донецька, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області (табл. 2.24).

За рівнем концентрації мисливських угідь на одного рекреанта лідирують Чернівецька область, Чернігівська, Сумська, Житомирська та Кіровоградська, найнижчі позиції в АР Крим, Донецької, Запорізької, Львівської, Одеської та Херсонської областей. Загалом найкраща ситуація щодо забезпеченості мисливськими угіддями склалася в Чернігівській, Чернівецькій, Сумській, Кіровоградській та Житомирській областях. Останні позиції в рейтинговому списку посідають Донецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська, Закарпатська області та АР Крим.

Таблиця 2.24

Результати розрахунку індексів концентрації мисливських угідь¹

Адміністративні утворення	Індекс концентрації мисливських угідь			Індекс підгрупи	Ранг
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта		
АР Крим	0,868	0,415	0,005	1,287	20
Вінницька	0,930	0,520	0,065	1,515	12
Волинська	0,909	0,639	0,115	1,663	8
Дніпропетровська	0,926	0,309	0,068	1,302	18
Донецька	0,883	0,182	0,018	1,083	25
Житомирська	0,877	0,710	0,266	1,853	5
Закарпатська	0,883	0,346	0,036	1,265	21
Запорізька	0,913	0,484	0,025	1,422	15
Івано-Франківська	0,808	0,292	0,079	1,179	24
Київська	0,911	0,524	0,083	1,517	11
Кіровоградська	0,934	0,771	0,253	1,958	4
Луганська	0,921	0,367	0,121	1,409	16
Львівська	0,938	0,288	0,017	1,242	22
Миколаївська	0,978	0,710	0,037	1,725	7
Одеська	0,844	0,424	0,021	1,288	19
Полтавська	0,754	0,503	0,065	1,322	17
Рівненська	0,902	0,569	0,143	1,614	9
Сумська	1,000	0,697	0,309	2,006	3
Тернопільська	0,766	0,344	0,117	1,227	23
Харківська	0,974	0,391	0,103	1,468	14
Херсонська	0,890	0,813	0,030	1,732	6
Хмельницька	0,886	0,479	0,188	1,553	10
Черкаська	0,900	0,504	0,104	1,508	13
Чернівецька	0,921	0,298	1,000	2,219	2
Чернігівська	0,992	1,000	0,372	2,363	1

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку загального індексу забезпеченості мисливськими тваринами рекреаційних систем регіонів (вихідні дані табл. 2.5) показують, що найкраща ситуація склалася у Дніпропетровській, Чернігівській, Харківській, Житомирській та Херсонській областях (додаток Д, табл. Д.5). Найменший рівень забезпеченості мисливськими тваринами у Чернівецькій, Тернопільській, Івано-Франківській та Миколаївській областях.

Розрахунки рівня забезпеченості рекреаційних систем регіонів культурно-історичними ресурсами відображено в додатку Д (табл. Д.6) а індексів у таблиці 2.25. Вихідні дані для оцінки подані в таблиці 2.7.

Таблиця 2.25

Результати розрахунку індексів забезпеченості культурно-історичними ресурсами¹

Адміністративні утворення	Індекси забезпеченості						Індекс підгрупи	Ранг
	архітектурно-містобудівними спорудами		сакральними спорудами		музеями та музейними комплексами			
	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта		
АР Крим	0,394	0,004	0,089	0,0009	0,648	0,007	1,142	14
Вінницька	0,263	0,030	0,367	0,020	0,481	0,058	1,220	12
Волинська	0,617	0,101	0,612	0,047	0,301	0,052	1,730	7
Дніпропетровська	0,042	0,008	0,028	0,003	0,221	0,047	0,349	24
Донецька	0,010	0,001	0,066	0,003	0,193	0,018	0,291	25
Житомирська	0,149	0,051	0,419	0,067	0,646	0,233	1,565	9
Закарпатська	0,320	0,031	0,681	0,031	0,203	0,021	1,286	11
Запорізька	0,009	0,000	0,043	0,001	0,373	0,019	0,446	22
Івано-Франківська	0,286	0,071	0,687	0,080	0,381	0,100	1,604	8
Кіровоградська	0,027	0,004	0,038	0,003	0,279	0,042	0,393	23
Київська	1,000	0,300	0,590	0,083	1,000	0,317	3,289	2
Луганська	0,018	0,005	0,093	0,013	0,253	0,080	0,463	21
Львівська	0,872	0,046	0,672	0,017	0,571	0,032	2,209	3
Миколаївська	0,040	0,002	0,128	0,003	0,441	0,022	0,636	19
Одеська	0,120	0,005	0,140	0,003	0,414	0,019	0,701	18
Полтавська	0,136	0,016	0,135	0,007	0,528	0,066	0,888	16
Рівненська	0,256	0,059	0,569	0,061	0,363	0,088	1,396	10
Сумська	0,157	0,064	0,207	0,039	0,491	0,210	1,169	13
Тернопільська	0,440	0,137	1,000	0,146	0,358	0,118	2,199	4
Харківська	0,106	0,026	0,033	0,004	0,334	0,085	0,588	20
Херсонська	0,074	0,002	0,117	0,002	0,570	0,020	0,785	17
Хмельницька	0,589	0,212	0,404	0,068	0,545	0,207	2,024	6
Черкаська	0,160	0,030	0,092	0,008	0,593	0,118	1,001	15
Чернівецька	0,327	1,000	0,697	1,000	0,309	1,000	4,332	1
Чернігівська	0,490	0,166	0,239	0,038	0,904	0,324	2,162	5

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Найвищий рівень забезпеченості архітектурно-містобудівними спорудами в розрахунку на тисячу жителів у Київській області, Львівській, Волинській та Хмельницькій, сакральними спорудами – Тернопільській, Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській, Львівській та Волинській областях, музеями та музейними комплексами – Київській, Чернігівській, Житомирській областях та АР Крим. Найнижчі позиції в рейтинговій шкалі за рівнем забезпеченості архітектурно-містобудівними спорудами посідають Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська та Херсонська області, сакральними спорудами – АР Крим, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Харківська та Черкаська області, музеями та музейними комплексами – Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Кіровоградська, Луганська області.

За рівнем забезпеченості культурно-історичними ресурсами на одного рекреанта лідирують Чернівецька область, Київська, Чернігівська та Хмельницька. Найнижчі показники в АР Крим, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Херсонській областях. Загалом рівень забезпеченості культурно-історичними ресурсами найвищий у Чернівецькій, Київській, Львівській, Тернопільській, Чернігівській областях, а найнижчий – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській та Харківській областях.

Оцінку природно-географічних умов проведено на основі розрахунків індексів ступеня сусідства рекреаційних систем регіонів, віддаленості від морів та великих річок, індексів закарстованості територій та забезпеченості орографічними ресурсами. Вихідними даними для дослідження слугуватимуть результати оцінки геополітичного положення адміністративно-територіальних суб'єктів України, проведеного О. Бейдиком [75, с. 168-186]. Результати оцінки відображено в додатку Д (табл. Д. 7). Найкращі природно-географічні умови для розвитку рекреаційних систем регіонів в АР Крим, Тернопільській, Вінницькій, Одеській, Херсонській та Чернівецькій областях, а найгірші – Волинській області, Сумській, Чернігівській, Рівненській, Житомирській та Луганській.

На основі групового індексу забезпеченості рекреаційних систем регіонів природно-рекреаційним потенціалом лідерами є Чернівецька, Волинська, Чернігівська, Львівська, Кіровоградська, Хмельницька, Закарпатська області (табл. 2.26). Це обумовлено тим, що основна

Таблиця 2.26

Результати розрахунку групового індексу для оцінки природно-рекреаційної компоненти сукупного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекси забезпеченості регіону																				Груповий індекс	Ранг	Рівень КСП
	мінеральними водами	ранг	лікувальними грязями	ранг	водними ресурсами	ранг	лісовими ресурсами	ранг	місливими угіддями	ранг	місливим і тваринами	ранг	об'єктами ПЗФ	ранг	культурно-історичними ресурсами	ранг	індустріальних	ранг	природно-географічні умови	ранг			
АР Крим	0,047	19	0,173	5	1,019	9	0,400	19	1,287	20	1,226	13	0,244	5	1,142	14	0,939	2	0,681	1	7,158	15	0,564
Вінницька	0,142	10	0,143	7	0,744	15	0,567	13	1,515	12	1,160	15	-	0	1,220	12	0,799	13	0,566	3	6,856	16	0,654
Волинська	0,030	22	0,498	2	2,375	1	1,585	5	1,663	8	1,343	12	0,199	6	1,730	7	0,756	15	0,277	25	10,456	2	0,615
Дніпропетровська	0,043	20	-	0	0,417	21	0,193	24	1,302	18	2,193	1	0,014	17	0,349	24	0,907	4	0,434	14	5,852	20	0,103
Донецька	0,185	8	-	0	0,202	25	0,201	23	1,083	25	1,631	9	0,165	9	0,291	25	0,836	8	0,435	13	5,029	25	0,077
Житомирська	0,116	11	-	0	0,390	22	1,990	1	1,853	5	1,911	4	0,077	11	1,565	9	0,741	19	0,346	21	8,989	8	0,615
Закарпатська	0,661	3	0,146	6	1,160	8	1,786	3	1,265	21	1,049	20	0,511	3	1,286	11	0,759	14	0,387	17	9,01	7	0,577
Запорізька	0,055	18	-	0	0,590	18	0,160	25	1,422	15	1,564	10	-	0	0,446	22	0,863	7	0,465	9	5,565	23	0,346
Івано-Франківська	0,520	4	0,350	3	0,479	20	1,546	6	1,179	24	0,815	23	0,393	4	1,604	8	0,721	22	0,439	12	8,046	11	0,321
Київська	0,059	17	-	0	0,733	16	0,944	9	1,517	11	1,741	7	-	0	0,393	23	0,824	9	0,373	19	6,584	18	0,513
Кіровоградська	0,163	9	-	0	0,878	12	0,403	18	1,958	4	1,767	6	-	0	3,289	2	0,755	15	0,488	7	9,701	5	1,000
Луганська	0,089	13	-	0	0,388	23	0,468	16	1,409	16	1,115	17	0,008	19	0,463	21	0,873	6	0,365	20	5,178	24	0,000
Львівська	0,844	2	1,000	1	0,953	11	0,940	10	1,242	22	1,525	11	0,170	8	2,209	3	0,683	24	0,413	16	9,979	4	0,551
Миколаївська	0,063	16	-	0	0,956	10	0,219	22	1,725	7	0,837	22	0,006	20	0,636	19	0,914	3	0,486	8	5,842	21	0,308
Одеська	0,087	14	-	0	0,529	19	0,244	21	1,288	19	1,199	14	0,192	7	0,701	18	0,880	5	0,559	4	5,679	22	0,385
Полтавська	0,285	5	0,134	8	0,709	17	0,420	17	1,322	17	1,682	8	-	0	0,888	16	0,808	12	0,425	15	6,673	17	0,462
Рівненська	0,081	15	0,228	4	1,509	3	1,772	4	1,614	9	1,112	18	0,162	10	1,396	10	0,756	15	0,328	22	8,958	9	0,526
Сумська	0,028	23	-	0	1,494	4	0,982	8	2,006	3	1,043	21	0,062	12	1,169	13	0,754	17	0,308	24	7,846	12	0,333
Тернопільська	1,000	1	0,009	9	1,215	7	0,555	14	1,227	23	0,788	24	0,040	14	2,199	4	0,732	20	0,588	2	8,353	10	0,423
Харківська	0,106	12	-	0	0,374	24	0,469	15	1,468	14	2,006	3	0,055	13	0,588	20	0,816	11	0,384	18	6,266	19	0,269
Херсонська	0,081	15	-	0	0,823	14	0,269	20	1,732	6	1,785	5	0,668	2	0,785	17	0,984	1	0,531	5	7,658	13	0,846
Хмельницька	0,266	7	-	0	1,346	6	0,598	12	1,553	10	1,144	16	1,000	1	2,024	6	0,723	21	0,456	10	9,11	6	0,795
Черкаська	0,063	16	-	0	1,664	2	0,663	11	1,508	13	1,107	19	0,008	18	1,001	15	0,819	10	0,447	11	7,28	14	0,462
Чернівецька	0,039	21	-	0	1,455	5	1,939	2	2,219	2	0,586	25	0,030	16	4,332	1	0,691	23	0,509	6	11,8	1	0,641
Чернігівська	0,283	6	-	0	0,829	13	1,393	7	2,363	1	2,017	2	0,037	15	2,162	5	0,749	18	0,316	23	10,149	3	0,782

Примітка. ¹Авторські розрахунки

частка цих регіонів за господарською спрямованістю є непромисловими, при цьому рівень природно-рекреаційного потенціалу досить високий з низьким чи середнім рівнем використання.

Найнижчі показники у Донецькій, Луганській, Запорізькій, Одеській, Миколаївській, Дніпропетровській та Харківській областях. Ці регіони є промисловими центрами країни, крім того на їхній території проживає основна частка населення країни. Тому низький природно-рекреаційний потенціал піддається значному антропогенному навантаженню. Найбільш конкурентоспроможний природно-рекреаційний потенціал, тобто той, який може стати основою стратегічного, у Кіровоградській, Херсонській, Хмельницькій та Чернігівській областях. Неконкурентоспроможною на ринку природно-рекреаційних ресурсів виявилася рекреаційна система Луганської області.

Для оцінки земельного потенціалу необхідно визначити індекси рівня концентрації та забезпеченості регіонів землями рекреаційного призначення (додаток Д, табл. Д.8). Вихідні дані для розрахунків відображені в таблиці 2.8. Найвищі показники в розрахунку на одиницю площі виявилися в Івано-Франківській, Хмельницькій, Закарпатській, Рівненській, Волинській, Тернопільській, Чернівецькій та Чернігівській областях. Найнижчі – у Вінницькій, Дніпропетровській, Київській, Кіровоградській та Черкаській областях. Найменше земель рекреаційного призначення на тисячу населення припадає у Дніпропетровській, Донецькій, Кіровоградській та Харківській областях, що пов'язано із малою площею земель та великою кількістю населення.

Найбільший рівень концентрації земель рекреаційного призначення у Хмельницькій, Чернігівській, Івано-Франківській, Волинській та Рівненській областях.

У розрахунку на одного рекреанта за рівнем концентрації земель рекреаційного призначення лідирують Чернівецька, Чернігівська, Хмельницька, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська та Волинська області. Найгірші позиції посідають АР Крим, Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська та Одеська області. Така ситуація в цих регіонах викликана двома чинниками: великою кількістю рекреантів та незначною площею рекреаційних земель.

Загалом за рівнем концентрації земель рекреаційного

призначення лідерами є Хмельницька, Івано-Франківська, Чернігівська, Чернівецька, Рівненська, Сумська, Волинська, Тернопільська та Закарпатська області. Найменші показники у Дніпропетровській, Кіровоградській, Вінницькій, Харківській, Черкаській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Луганській та Миколаївській областях.

Рівень забезпечення землями рекреаційного призначення найвищий у Хмельницькій, Рівненській, Херсонській, Волинській, Сумській та Тернопільській областях, а найнижчий – у Київській, Дніпропетровській, Кіровоградській, Харківській, Черкаській та Донецькій областях (табл. 2.27).

Таблиця 2.27

Результати розрахунку групового індексу показників земельного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Загальний індекс концентрації земель рекреаційного призначення	Ранг	Індекс рівня забезпечення землями рекреаційного призначення	Ранг	Груповий індекс	Ранг	Рівень КСП
1	2	3	4	5	6	7	8
АР Крим	0,572	12	0,070	21	0,642	15	0,326
Вінницька	0,142	23	0,105	18	0,247	22	0,152
Волинська	1,321	6	0,583	4	1,904	6	0,826
Дніпропетровська	0,101	24	0,043	24	0,144	24	0,000
Донецька	0,266	18	0,094	19	0,360	19	0,239
Житомирська	0,503	13	0,264	13	0,767	12	0,478
Закарпатська	1,235	7	0,215	15	1,450	10	0,565
Запорізька	0,265	19	0,118	17	0,383	18	0,261
Івано-Франківська	2,027	2	0,433	7	2,460	2	0,848
Київська	0,192	22	0,034	25	0,226	23	0,022
Кіровоградська	0,094	25	0,048	23	0,142	25	0,000
Луганська	0,321	17	0,318	10	0,639	16	0,457
Львівська	0,500	14	0,173	16	0,673	14	0,391
Миколаївська	0,355	16	0,228	14	0,583	17	0,391
Одеська	0,408	15	0,312	11	0,720	13	0,478
Полтавська	0,602	11	0,341	9	0,943	11	0,609
Рівненська	1,346	5	0,800	2	2,146	3	0,891
Сумська	1,183	8	0,512	6	1,695	7	0,739
Тернопільська	1,075	9	0,516	5	1,591	8	0,739
Харківська	0,219	21	0,063	22	0,282	21	0,109
Херсонська	0,992	10	0,588	3	1,580	9	0,761
Хмельницька	2,165	1	1,000	1	3,165	1	1,000

Продовж. табл. 2.27

1	2	3	4	5	6	7	8
Черкаська	0,220	20	0,073	20	0,293	20	0,174
Чернівецька	1,781	3	0,274	12	2,055	4	0,717
Чернігівська	1,660	4	0,381	8	2,041	5	0,783

Примітка. ¹Авторські розрахунки

За показниками групового індексу земельного потенціалу лідирують Хмельницька, Івано-Франківська, Рівненська, Чернівецька, Чернігівська, Волинська, Сумська, Тернопільська, Херсонська та Закарпатська області, середні показники в АР Крим, Полтавській, Житомирській, Одеській, Львівській, Луганській та Миколаївській областях, а найнижчі – у Запорізькій, Донецькій, Черкаській, Харківській, Вінницькій, Київській, Дніпропетровській та Кіровоградській областях.

Рівень конкурентоспроможності при реалізації земельного потенціалу найвищий у рекреаційної системи Хмельницької, Рівненської, Івано-Франківської та Волинської областей.

Оцінку інфраструктурного потенціалу проведемо за показниками розвитку загальної та спеціальної інфраструктури рекреаційної сфери. Дослідження загальної інфраструктури включатиме вивчення показників щільності автошляхів, залізниць, забезпеченості засобами зв'язку, місткості готелів, сервісного забезпечення діяльності готелів. Вихідні дані для оцінки відображені в таблицях 2.9-2.12.

Індекс щільності автошляхів найвищий у Львівській, Тернопільській, Чернівецькій, Хмельницькій та Вінницькій областях, а найнижчий у Херсонській, Миколаївській, Луганській, Чернігівській, Одеській областях та АР Крим.

Лідерами за показником індексу щільності залізниць є Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Донецька та Львівська області, найнижчі позиції у Херсонської області, АР Крим, Чернігівської, Рівненської, Миколаївської та Полтавської областей.

Індекс забезпеченості засобами зв'язку найвищий в Одеській області, АР Крим, Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Донецькій та Львівській областях, що пов'язано із високим рівнем промислового розвитку цих регіонів та значною часткою інвестицій, які ідуть на розвиток зв'язку. Найнижчі показники забезпеченості засобами зв'язку у Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Рівненській та Волинській областях.

За показником індексу місткості готелів лідирують АР Крим, Чернівецька, Рівненська, Тернопільська, Дніпропетровська області. Найнижчі показники в Чернігівській, Сумській, Миколаївській, Житомирській, Луганській областях.

Оцінку сервісного забезпечення готелів проведемо на основі вихідних даних, відображених в додатку В (табл. В.16). Найвищі показники в АР Крим, Чернівецькій, Кіровоградській, Вінницькій, Донецькій, Закарпатській, Черкаській областях (додаток Д, табл. Д.9). У більшості областей України рівень сервісного забезпечення готелів досить низький. Така ситуація пов'язана, в першу чергу, з тим, що кількість закладів, які здійснюють сервісне обслуговування готелів, недостатня.

Загалом найкращі показники розвитку загальної інфраструктури рекреаційної системи в АР Крим, Чернівецькій та Донецькій областях (табл. 2.28). Досить слабо розвинута загальна інфраструктура у Луганській, Чернігівській, Київській, Херсонській, Миколаївській, Житомирській областях.

Таблиця 2.28

Результати розрахунку індексів розвитку загальної інфраструктури¹

Адміністративні утворення	Індекс щільності автошляхів	Ранг	Індекс щільності залізниць	Ранг	Індекс забезпеченості засобами зв'язку	Ранг	Індекс місткості готелів	Ранг	Індекс сервісного забезпечення	Ранг	Індекс підгрупи	Ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
АР Крим	0,655	20	0,069	24	0,606	2	1,000	1	2,826	2	5,156	2
Вінницька	0,904	5	0,120	10	0,221	18	0,404	10	2,666	4	4,315	4
Волинська	0,759	13	0,084	19	0,207	20	0,434	9	2,314	9	3,798	14
Дніпропетровська	0,770	11	0,134	8	0,545	4	0,639	4	1,659	16	3,747	15
Донецька	0,805	7	0,169	4	0,423	7	0,494	8	2,627	5	4,518	3
Житомирська	0,743	14	0,100	14	0,246	13	0,331	16	1,535	18	2,955	20
Закарпатська	0,693	16	0,134	7	0,165	24	0,542	5	2,567	6	4,101	8
Запорізька	0,668	18	1,000	1	0,491	5	0,434	9	1,532	19	4,125	7
Івано-Франківська	0,799	8	0,972	2	0,177	22	0,398	11	1,752	14	4,098	9
Київська	0,783	10	0,807	3	0,462	6	0,380	13	0,393	25	2,825	23
Кіровоградська	0,671	17	0,105	13	0,204	21	0,386	12	2,775	3	4,141	6
Луганська	0,575	23	0,118	11	0,264	10	0,349	15	0,517	24	1,823	25

Продовж. табл. 2.28

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Львівська	1,000	1	0,163	5	0,407	8	0,518	7	2,070	12	4,158	5
Миколаївська	0,524	24	0,082	21	0,301	9	0,313	17	1,731	15	2,951	21
Одеська	0,644	21	0,091	17	0,614	1	0,524	6	2,149	10	4,022	11
Полтавська	0,821	6	0,082	20	0,263	11	0,361	14	1,479	21	3,006	19
Рівненська	0,663	19	0,080	22	0,175	23	0,687	3	2,382	8	3,987	12
Сумська	0,733	15	0,091	16	0,236	14	0,283	18	1,789	13	3,132	17
Тернопільська	0,973	2	0,114	12	0,227	17	0,639	4	2,121	11	4,074	10
Харківська	0,789	9	0,133	9	0,549	3	0,434	9	1,591	17	3,496	16
Херсонська	0,460	25	0,044	25	0,407	8	0,398	11	1,523	20	2,832	22
Хмельницька	0,920	4	0,099	15	0,247	12	0,380	13	1,465	22	3,111	18
Черкаська	0,759	12	0,086	18	0,210	19	0,349	15	2,518	7	3,922	13
Чернівецька	0,944	3	0,144	6	0,228	16	0,946	2	2,919	1	5,181	1
Чернігівська	0,599	22	0,079	23	0,229	15	0,259	19	0,930	23	2,096	24

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Оцінку розвитку спеціальної інфраструктури рекреаційної системи проводитимемо на основі розрахунку таких показників:

- рівня концентрації місць у санаторіях та пансіонатах з лікуванням на одиницю площі регіону, що визначається як відношення місткості цих закладів до площі регіонів; на 1 тис. населення регіону; на одного рекреанта;
- рівня концентрації пансіонатів та будинків відпочинку на одиницю площі регіону, на 1 тис. населення регіону; на одного рекреанта;
- рівня концентрації дитячих оздоровчих таборів на одиницю площі регіону, на 1 тис. населення регіону; на одного рекреанта;
- рівня концентрації місць у рекреаційних закладах загалом.

Вихідні дані для розрахунків відображені в таблицях 2.13-2.15. Розрахунки рівня та індексів концентрації місць у рекреаційних закладах відображено в додатку Д (табл. Д.10 та Д.11) а індекси цих показників у таблиці 2.29.

Таблиця 2.29

Результати розрахунку підгрупових індексів рівня концентрації місць у рекреаційних закладах¹

Адміністративні утворення	Індекс підгрупи рівня концентрації місць у							
	санаторіях та пансіонатах з лікуванням	ран г	пансіонатах та будинках відпочинку	ран г	дитячих оздоровчих таборах	ран г	рекреаційних закладах загалом	ран г
АР Крим	2,096	1	2,509	1	2,012	1	2,034	1
Вінницька	0,310	9	0,058	14	0,423	15	0,248	16
Волинська	0,281	12	-	0	0,377	19	0,218	19
Дніпропетровська	0,275	14	0,224	6	0,668	8	0,337	11
Донецька	0,259	16	1,207	3	1,349	4	0,696	4
Житомирська	0,279	13	-	0	0,295	22	0,190	24
Закарпатська	0,462	5	0,022	16	0,783	6	0,419	7
Запорізька	0,304	10	0,142	9	1,186	5	0,517	5
Івано-Франківська	0,346	7	0,121	11	0,494	13	0,287	13
Київська	0,459	6	0,063	13	0,256	23	0,230	17
Кіровоградська	0,086	24	0,454	5	0,398	17	0,206	22
Луганська	0,262	15	-	0	0,775	7	0,371	9
Львівська	0,881	3	0,051	15	0,224	24	0,396	8
Миколаївська	0,208	18	0,985	4	0,517	12	0,370	10
Одеська	0,600	4	0,222	7	0,650	9	0,458	6
Полтавська	0,342	8	0,124	10	0,439	14	0,268	15
Рівненська	0,172	22	-	0	0,200	25	0,122	25
Сумська	0,139	23	-	0	0,621	10	0,303	12
Тернопільська	0,294	11	-	0	0,340	20	0,209	20
Харківська	0,232	17	0,200	8	0,533	11	0,276	14
Херсонська	0,203	20	1,899	2	1,502	3	0,841	3
Хмельницька	0,294	11	-	0	0,311	21	0,199	23
Черкаська	0,204	19	-	0	0,404	16	0,207	21
Чернівецька	1,085	2	-	0	1,649	2	1,237	2
Чернігівська	0,200	21	0,103	12	0,391	18	0,219	18

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Найвищий рівень концентрації місць у санаторіях та пансіонатах з лікуванням в АР Крим, Чернівецькій, Львівській, Одеській, Закарпатській та Київській областях, а найменший – у Кіровоградській, Сумській, Рівненській, Чернігівській, Херсонській, Черкаській та Миколаївській областях. У розрахунку на одиницю площі на тисячу жителів лідирує за цим показником АР Крим, а в розрахунку на одного рекреанта – Чернівецька область. Це пов'язано найперше з великою кількістю рекреантів в АР Крим. Хоча кількість санаторно-курортних та оздоровчих закладів є достатньо великою, антропогенне навантаження на них перевищує норми. Рівень концентрації місць у пансіонатах та будинках відпочинку найвищий в АР Крим, Херсонській, Донецькій та Миколаївській областях. Низькі показники в Закарпатській, Львівській, Вінницькій та Київській областях. За рівнем концентрації місць у дитячих оздоровчих таборах лідирують АР Крим, Чернівецька, Херсонська, Донецька області. Найнижчі позиції займають Рівненська, Львівська, Київська, Житомирська, Хмельницька та Тернопільська області.

Рівень концентрації місць у рекреаційних закладах загалом найвищий в АР Крим, Чернівецькій, Херсонській, Донецькій, Запорізькій та Одеській областях. Останні позиції в рейтинговій таблиці посідають Рівненська, Житомирська, Хмельницька, Кіровоградська, Черкаська, Тернопільська, Волинська, Чернігівська області.

Стан інфраструктурного потенціалу характеризується сумою двох показників: індексом розвитку загальної інфраструктури та індексом розвитку спеціальної інфраструктури (табл. 2.30).

Таблиця 2.30

Результати розрахунку загального індексу інфраструктурного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс підгрупи показників загальної інфраструктури	Індекс підгрупи показників спеціальної інфраструктури	Загальний індекс інфраструктурного потенціалу	Ранг	Рівень КСП
1	2	3	4	5	6
АР Крим	5,156	8,652	13,808	1	0,835
Вінницька	4,315	1,040	5,355	9	0,562
Волинська	3,798	0,875	4,673	17	0,430
Дніпропетровська	3,747	1,503	5,250	12	0,678

Продовж. табл. 2.30

1	2	3	4	5	6
Донецька	4,518	3,511	8,029	3	0,818
Житомирська	2,955	0,764	3,719	23	0,355
Закарпатська	4,101	1,686	5,787	7	0,562
Запорізька	4,125	2,149	6,274	5	0,636
Івано-Франківська	4,098	1,249	5,347	10	0,537
Київська	2,825	1,009	3,834	22	0,446
Кіровоградська	4,141	1,145	5,286	11	0,339
Луганська	1,823	1,408	3,231	24	0,397
Львівська	4,158	1,552	5,710	8	0,645
Миколаївська	2,951	2,080	5,031	13	0,273
Одеська	4,022	1,930	5,952	6	0,645
Полтавська	3,006	1,172	4,178	20	0,405
Рівненська	3,987	0,494	4,481	18	0,256
Сумська	3,132	1,062	4,194	19	0,364
Тернопільська	4,074	0,843	4,917	14	0,628
Харківська	3,496	1,240	4,736	16	0,579
Херсонська	2,832	4,445	7,277	4	0,322
Хмельницька	3,111	0,804	3,915	21	0,455
Черкаська	3,922	0,815	4,737	15	0,388
Чернівецька	5,181	3,971	9,152	2	1,000
Чернігівська	2,096	0,912	3,008	25	0,000

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Найвищі показники розвитку інфраструктурного потенціалу в АР Крим, Чернівецькій, Донецькій, Херсонській, Запорізькій, Одеській, Закарпатській та Львівській областях. Такі адміністративні утворення, як АР Крим, Донецька та Херсонська області, вийшли на передові позиції завдяки високому розвитку як загальної, так і спеціальної інфраструктури, тоді як в інших лідируючих областях добре розвинута тільки загальна інфраструктура.

Найнижчий рівень інфраструктурного потенціалу в Чернігівській, Луганській, Житомирській, Київській, Хмельницькій, Полтавській та Сумській областях. З метою підвищення рівня інфраструктурного потенціалу в Київській та Луганській областях необхідно зменшити рівень антропогенного навантаження на рекреаційні заклади, для інших – збільшувати кількість інфраструктурних об'єктів як загального, так і спеціального призначення.

Найвищий рівень конкурентоспроможності за показником забезпечення інфраструктурними ресурсами у рекреаційної системи

Чернівецької області, АР Крим та Донецької області, а нульовий – у Чернігівській області.

Оцінку трудового потенціалу проведемо на основі розрахунків рівня та індексів забезпеченості персоналом рекреаційних закладів. Вихідні дані для оцінки трудового потенціалу відображені в таблицях 2.16-2.17. У додатку Д (табл. Д.12) відображені результати розрахунків рівня забезпеченості персоналом рекреаційних закладів та готелів у розрізі рекреаційних систем регіонів, а в таблиці 2.31 – індекси цих показників.

Найбільший рівень забезпеченості персоналом санаторіїв та пансіонатів з лікуванням у Вінницькій, Кіровоградській, Львівській, Луганській та Закарпатській областях. Така ситуація зумовлена тим, що у всіх областях, крім Львівської, кількість рекреаційних закладів є невеликою, а працівників – достатньо для забезпечення безперебійного функціонування закладів. У Львівській області, не дивлячись на велику кількість санаторіїв та пансіонатів з лікуванням, свою трудову діяльність здійснюють 16 % всіх зайнятих у цій сфері. Найнижчі показники у Київській, Чернівецькій, Миколаївській, Одеській областях.

За рівнем забезпеченості персоналом пансіонатів та будинків відпочинку лідирують Івано-Франківська, Запорізька, Львівська області та АР Крим. Найнижчі показники у Полтавській, Кіровоградській, Харківській, Вінницькій та Миколаївській областях. Серед дитячих оздоровчих таборів найбільший рівень забезпеченості персоналом у АР Крим, Київській, Рівненській та Львівській областях, а найнижчий – у Херсонській, Запорізькій, Полтавській, Луганській, Сумській, Донецькій, Кіровоградській та Дніпропетровській областях.

Найбільший рівень забезпеченості персоналом готелів у Львівській, Харківській, Донецькій, Сумській та Закарпатській областях. До регіонів, де рівень забезпеченості трудовими ресурсами готелів найнижчий, належать Кіровоградська, Тернопільська, Житомирська, Херсонська, Запорізька, Миколаївська та Вінницька області.

Загалом за рівнем зайнятості у рекреаційній сфері лідирують АР Крим, Івано-Франківська, Львівська, Вінницька, Рівненська, Київська області. Два останні регіони зайняли передові позиції тільки завдяки зростанню показників рівня забезпеченості персоналом дитячих оздоровчих таборів. Оскільки в попередньому році цей показник був значно меншим, а названі регіони відносилися до групи із низьким

Таблиця 2.31

Результати розрахунку індексів рівня трудового потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості персоналом										Рівень КСП
	санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	Ранг	пансіонатів та будинків відпочинку	Ранг	дитячих оздоровчих таборів	Ранг	готелів	Ранг	Індекс підгрупи	Ранг	
АР Крим	0,496	16	0,200	4	0,733	3	0,821	7	2,250	3	0,716
Вінницька	1,000	1	0,084	12	0,389	11	0,643	19	2,116	5	0,522
Волинська	0,478	18	-	0	0,414	10	0,748	9	1,640	13	0,612
Дніпропетровська	0,454	19	0,185	5	0,204	18	0,725	11	1,568	14	0,373
Донецька	0,555	10	0,098	9	0,173	20	0,931	3	1,757	10	0,537
Житомирська	0,543	11	-	0	0,504	6	0,405	23	1,452	20	0,567
Закарпатська	0,611	5	0,094	10	0,225	17	0,882	5	1,811	9	0,612
Запорізька	0,497	15	0,239	2	0,112	24	0,636	21	1,484	18	0,239
Івано-Франківська	0,510	13	1,000	1	0,446	9	0,820	8	2,775	1	0,701
Київська	0,188	25	0,239	2	1,000	1	0,656	18	2,082	6	0,478
Кіровоградська	0,828	2	0,046	14	0,193	19	0,221	25	1,288	23	0,269
Луганська	0,629	4	-	0	0,114	22	0,710	12	1,453	19	0,597
Львівська	0,705	3	0,215	3	0,723	4	1,000	1	2,643	2	1,000
Миколаївська	0,298	22	0,091	11	0,294	14	0,641	20	1,324	22	0,164
Одеська	0,387	21	0,123	7	0,501	7	0,825	6	1,836	8	0,552
Полтавська	0,583	7	0,044	15	0,113	23	0,691	13	1,431	21	0,299
Рівненська	0,572	8	-	0	0,957	2	0,663	17	2,192	4	0,761
Сумська	0,485	17	-	0	0,126	21	0,882	4	1,493	16	0,537
Тернопільська	0,508	14	-	0	0,657	5	0,357	24	1,523	15	0,522
Харківська	0,593	6	0,057	13	0,229	16	0,980	2	1,859	7	0,612
Херсонська	0,276	23	0,119	8	0,083	25	0,613	22	1,091	25	0,000
Хмельницька	0,558	9	-	0	0,368	12	0,733	10	1,659	12	0,701
Черкаська	0,525	12	-	0	0,491	8	0,675	15	1,691	11	0,642
Чернівецька	0,235	24	-	0	0,348	13	0,666	16	1,249	24	0,373
Чернігівська	0,418	20	0,131	6	0,261	15	0,681	14	1,491	17	0,343

Примітка. ¹Авторські розрахунки

рівнем забезпеченості персоналом рекреаційних закладів. Найнижчі показники у Херсонській, Чернівецькій, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Житомирській та Луганській областях.

Найвищий рівень конкурентоспроможності рекреаційної системи за показником забезпечення персоналом у Львівській, Рівненській, Івано-Франківській, Хмельницькій областях та АР Крим. Неконкурентоспроможною за цим показником виявилася Херсонська область.

Оцінку фінансового потенціалу проведемо на основі показників рівня та індексів забезпеченості фінансовими та інвестиційними ресурсами. Вихідні дані для проведення оцінки фінансового потенціалу відображені в таблицях 2.18 та 2.19. Результати розрахунку рівня забезпеченості фінансовими ресурсами рекреаційних закладів відображено в додатку Д (табл. Д.13), а індексів відповідних показників – у таблиці 2.32.

За рівнем фінансового забезпечення розвитку санаторіїв та пансіонатів з лікуванням лідирують Луганська, Кіровоградська, Чернівецька, Рівненська, Дніпропетровська та Сумська області. Найвищий рівень фінансового забезпечення пансіонатів та баз відпочинку у Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській та Київській областях.

Фінансове забезпечення розвитку дитячих оздоровчих таборів найкраще у Рівненській, Тернопільській, Івано-Франківській та Львівській областях. Рівень фінансового забезпечення розвитку готелів найвищий в АР Крим, Чернігівській, Одеській, Донецькій, Харківській, Рівненській, Дніпропетровській, Львівській, Запорізькій та Чернівецькій областях.

Найвищий рівень прибутковості діяльності туристичних агентств у Київській, Івано-Франківській областях та АР Крим. Рівень фінансового забезпечення розвитку мисливських господарств найвищий в АР Крим, Полтавській, Київській та Чернігівській областях.

Загалом найкращий рівень забезпеченості фінансовими ресурсами в АР Крим, Київській, Івано-Франківській, Чернігівській та Львівській областях. Низьким є фінансове забезпечення у Черкаській, Херсонській, Житомирській, Миколаївській, Вінницькій, Волинській та Запорізькій областях.

Таблиця 2.32

Результати розрахунку індексів забезпеченості фінансовими ресурсами¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості фінансовими ресурсами											Індекс підгрупи	Ранг	
	санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	Ранг	пансіонатів та баз відпочинку	Ранг	дитячих оздоровчих таборів	Ранг	готелів	Ранг	туристичних агенств	ранг	мисливських господарств			ранг
АР Крим	0,229	22	0,215	12	0,065	22	0,880	2	0,871	3	0,923	3	3,182	4
Вінницька	0,358	20	0,242	9	0,469	10	0,166	17	0,148	23	0,346	8	1,728	21
Волинська	0,422	18	-	0	0,572	6	0,279	11	0,268	15	0,192	12	1,733	20
Дніпропетровська	0,746	5	0,204	14	0,226	18	0,341	7	0,498	4	0,269	10	2,284	12
Донецька	0,696	7	0,218	11	0,091	20	0,513	4	0,414	6	0,538	5	2,470	9
Житомирська	0,542	10	-	0	0,568	7	0,115	21	0,163	20	0,192	12	1,580	23
Закарпатська	0,539	11	0,806	3	0,248	17	0,249	12	0,294	13	0,154	13	2,290	11
Запорізька	0,458	14	0,358	6	0,071	21	0,316	9	0,337	10	0,231	11	1,771	19
Івано-Франківська	0,628	8	0,834	2	0,682	3	0,199	13	0,874	2	0,269	10	3,487	2
Київська	0,433	17	0,772	4	0,364	13	0,090	23	1,000	1	0,962	2	3,621	1
Кіровоградська	0,908	2	0,108	16	0,490	9	0,156	20	0,332	11	0,269	10	2,263	13
Луганська	1,000	1	-	0	0,275	16	0,073	25	0,297	12	0,308	9	1,953	15
Львівська	0,344	21	1,000	1	0,657	4	0,328	8	0,276	14	0,308	9	2,912	5
Миколаївська	0,377	19	0,212	13	0,300	15	0,169	16	0,422	5	0,154	13	1,633	22
Одеська	0,226	23	0,297	7	0,303	14	0,566	3	0,397	7	0,154	13	1,943	17
Полтавська	0,344	21	0,251	8	0,585	5	0,159	19	0,374	9	1,000	1	2,713	6
Рівненська	0,751	4	-	0	1,000	1	0,351	6	0,233	17	0,269	10	2,605	8
Сумська	0,737	6	-	0	0,465	11	0,087	24	0,116	25	0,538	5	1,944	16
Тернопільська	0,584	9	-	0	0,877	2	0,192	14	0,159	22	0,038	14	1,850	18
Харківська	0,466	13	0,160	15	0,498	8	0,386	5	0,231	18	0,423	7	2,164	14
Херсонська	0,455	15	0,225	10	0,151	19	0,100	22	0,375	8	0,269	10	1,575	24
Хмельницька	0,696	7	-	0	1,000	1	0,160	18	0,224	19	0,231	11	2,311	10
Черкаська	0,503	12	-	0	0,465	11	0,173	15	0,162	21	0,269	10	1,572	25
Чернівецька	0,858	3	-	0	0,877	2	0,311	10	0,140	24	0,500	6	2,685	7
Чернігівська	0,453	16	0,484	5	0,464	12	1,000	1	0,240	16	0,808	4	3,448	3

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Розрахунок показників рівня забезпеченості інвестиційними ресурсами відображено в додатку Д (табл. Д.14), а індексів – у таблиці 2.33.

Таблиця 2.33

Результати розрахунку індексів забезпеченості інвестиційними ресурсами¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості інвестиційними ресурсами								Індекс підгрупи	Ранг
	мисливських господарств, грн./га	Ранг	готелів, грн./об'єкт	Ранг	короткотерміново го проживання, грн./	Ранг	відтворення мисливських тварин, грн./голову	Ранг		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
АР Крим	0,322	2	1,000	1	0,516	3	0,269	12	2,106	2
Вінницька	0,003	20	0,010	13	0,228	18	0,245	14	0,486	19
Волинська	0,018	16	0,087	8	0,309	14	0,293	10	0,706	13
Дніпропетровська	0,019	15	0,015	12	0,215	20	0,106	22	0,356	22
Донецька	0,066	7	0,442	3	0,384	9	0,142	20	1,033	5
Житомирська	0,020	14	0,003	17	0,427	8	0,480	5	0,929	7
Закарпатська	0,072	6	0,223	6	0,343	13	0,288	11	0,927	8
Запорізька	0,031	10	0,371	4	0,224	19	0,073	24	0,699	14
Івано-Франківська	0,022	13	0,015	12	0,304	15	0,429	6	0,770	11
Київська	1,000	1	0,652	2	1,000	1	1,000	1	3,652	1
Кіровоградська	0,005	19	0,017	11	0,096	25	0,042	25	0,160	25
Луганська	0,028	11	0,005	16	0,156	21	0,135	21	0,324	23
Львівська	0,091	4	0,006	15	0,443	5	0,379	7	0,919	9
Миколаївська	0,061	8	0,159	7	0,113	24	0,143	19	0,476	20
Одеська	0,147	3	0,260	5	0,125	23	0,146	17	0,678	15
Полтавська	0,045	9	0,007	14	0,433	7	0,324	9	0,809	10
Рівненська	0,003	20	-	0	0,345	12	0,361	8	0,708	12
Сумська	0,005	19	0,0009	19	0,346	11	0,640	2	0,992	6
Тернопільська	0,017	17	0,001	18	0,144	22	0,090	23	0,251	24
Харківська	0,045	9	0,003	17	0,352	10	0,257	13	0,657	16
Херсонська	0,024	12	0,052	10	0,281	16	0,145	18	0,502	18
Хмельницька	0,006	18	0,0009	19	0,260	17	0,192	16	0,459	21
Черкаська	0,076	5	0,017	11	0,563	2	0,581	3	1,238	3
Чернівецька	0,020	14	0,053	9	0,458	4	0,531	4	1,062	4
Чернігівська	0,003	20	0,0009	19	0,442	6	0,202	15	0,647	17

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Найвищий рівень інвестиційного забезпечення мисливських господарств у АР Крим, Київській, Одеській та Львівській областях.

За рівнем інвестиційного забезпечення розвитку готелів лідирують АР Крим, Київська, Донецька та Запорізька області. На розвиток інших місць короткотермінового перебування найбільше інвестиційних коштів виділяється у Київській області, Черкаській та АР Крим. На відтворення та охорону мисливських тварин та звірів найбільшу суму інвестиційних коштів виділяють у Київській, Сумській, Черкаській, Чернівецькій областях.

Загалом за рівнем інвестиційного забезпечення розвитку рекреаційних суб'єктів лідирують АР Крим, Київська, Черкаська, Чернівецька та Донецька області. Останні позиції в рейтинговій таблиці займають Кіровоградська, Тернопільська, Луганська та Дніпропетровська області.

Розрахунок загального індексу фінансового потенціалу рекреаційних систем регіонів показав, що найвищий він у Київській області, АР Крим, Івано-Франківській області, Чернігівській та Львівській (табл. 2.34). Найнижчі ж показники у Херсонській, Тернопільській, Миколаївській, Вінницькій, Луганській та Кіровоградській областях.

Найвищий рівень конкурентоспроможності за показником забезпечення фінансовими ресурсами рекреаційної системи Київської області, а нульовий – Вінницької.

Таблиця 2.34

Результати розрахунку загального індексу фінансового потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс підгрупи показників фінансового забезпечення	Індекс підгрупи показників інвестиційного забезпечення	Загальний індекс фінансового потенціалу	Ранг	Рівень КСП
1	2	3	4	5	6
АР Крим	3,182	2,106	5,288	2	0,805
Вінницька	1,728	0,486	2,214	22	0,000
Волинська	1,733	0,706	2,439	19	0,483
Дніпропетровська	2,284	0,356	2,640	15	0,287
Донецька	2,470	1,033	3,503	8	0,690
Житомирська	1,580	0,929	2,509	17	0,437
Закарпатська	2,290	0,927	3,217	10	0,540
Запорізька	1,771	0,699	2,470	18	0,276
Івано-Франківська	3,487	0,770	4,257	3	0,782
Київська	3,621	3,652	7,273	1	1,000

Продовж. табл. 2.34

1	2	3	4	5	6
Кіровоградська	2,263	0,160	2,423	20	0,046
Луганська	1,953	0,324	2,277	21	0,230
Львівська	2,912	0,919	3,831	5	0,736
Миколаївська	1,633	0,476	2,109	23	0,149
Одеська	1,943	0,678	2,621	16	0,425
Полтавська	2,713	0,809	3,522	7	0,575
Рівненська	2,605	0,708	3,313	9	0,851
Сумська	1,944	0,992	2,936	11	0,345
Тернопільська	1,850	0,251	2,101	24	0,126
Харківська	2,164	0,657	2,821	12	0,425
Херсонська	1,575	0,502	2,077	25	0,138
Хмельницька	2,311	0,459	2,770	14	0,299
Черкаська	1,572	1,238	2,810	13	0,713
Чернівецька	2,685	1,062	3,747	6	0,874
Чернігівська	3,448	0,647	4,095	4	0,437

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Оцінку екологічного потенціалу проведемо шляхом розрахунку індексів показників екологічної комфортності та екологічної місткості рекреаційних систем регіонів. Вихідні дані для проведення розрахунків відображені в таблицях 2.20 та 2.21. Найкращі показники рівня екологічної комфортності рекреаційних систем регіонів у Чернівецькій, Закарпатській, Івано-Франківській та Харківській областях (додаток Д, табл. Д.15). Вихід перших трьох областей на лідируючі позиції зумовлений тим, що рівень викидів в атмосферне повітря та воду є досить низьким, а інші показники знаходяться в межах норми. Харківська область зайняла передові позиції завдяки низькому коефіцієнту потенційної радіаційної небезпеки, а також низькій частці викидів у воду та незначній величині промислових токсичних відходів. У Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Кіровоградській та Луганській областях рівень екологічного потенціалу є досить низьким, що зумовлено тим, що це промислово розвинуті регіони, де рівень викидів у воду та атмосферне повітря, а також кількість сховищ токсичних відходів є великими.

За показниками рівня екологічної місткості рекреаційних систем регіонів лідирують Волинська, Закарпатська, Рівненська, Сумська та Хмельницька області, що зумовлено достатньою площею рекреаційних угідь у цих регіонах та невеликою кількістю рекреантів (додаток Д, табл. Д.16). Найнижчі показники у Дніпропетровській,

Донецькій, Запорізькій, Кіровоградській та Харківській областях. Тобто це регіони, в яких є значний попит на рекреаційні послуги та ресурси, а можливостей для їх задоволення недостатньо.

У таблиці 2.35 відображено розрахунки загального індексу екологічного потенціалу, за яким лідирують Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Полтавська та Волинська області. Найнижчий рівень екологічного потенціалу в Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Кіровоградській областях.

За рівнем розвитку екологічної складової найбільш конкурентоспроможною виявилася рекреаційна система Волинської області, а неконкурентоспроможною – Дніпропетровської.

Таблиця 2.35¹

Результати розрахунку загального індексу екологічного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс підгрупи показників екологічної комфортності	Ранг	Індекс підгрупи показників екологічної місткості	Ранг	Загальний індекс екологічного потенціалу	Ранг	Рівень КСП
АР Крим	1,469	9	0,536	13	2,005	12	0,517
Вінницька	1,080	5	0,889	19	1,969	11	0,538
Волинська	1,482	10	0,164	1	1,646	5	1,000
Дніпропетровська	4,299	24	2,165	24	6,464	24	0,000
Донецька	4,472	25	2,485	25	6,957	25	0,077
Житомирська	1,729	13	0,502	10	2,231	16	0,643
Закарпатська	0,964	3	0,260	4	1,224	2	0,888
Запорізька	4,117	23	1,170	23	5,287	23	0,161
Івано-Франківська	0,964	4	0,466	8	1,43	3	0,587
Київська	2,652	22	0,670	16	3,322	20	0,336
Кіровоградська	2,240	20	1,169	22	3,409	21	0,476
Луганська	2,636	21	0,997	20	3,633	22	0,161
Львівська	2,156	19	0,518	12	2,674	18	0,399
Миколаївська	1,753	14	0,729	17	2,482	17	0,594
Одеська	2,033	18	0,868	18	2,901	19	0,448
Полтавська	1,120	7	0,512	11	1,632	4	0,622
Рівненська	1,754	15	0,200	2	1,954	9	0,853
Сумська	1,534	11	0,273	5	1,807	7	0,720
Тернопільська	1,617	12	0,448	7	2,065	14	0,860
Харківська	0,869	2	1,112	21	1,981	10	0,385
Херсонська	1,453	8	0,487	9	1,94	8	0,762
Хмельницька	1,776	16	0,356	6	2,132	15	0,839
Черкаська	1,094	6	0,607	15	1,701	6	0,727
Чернівецька	0,578	1	0,580	14	1,158	1	0,902
Чернігівська	1,788	17	0,248	3	2,036	13	0,783

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця 2.36

Результати розрахунку інтегрального індексу рівня сукупного потенціалу регіонів України¹

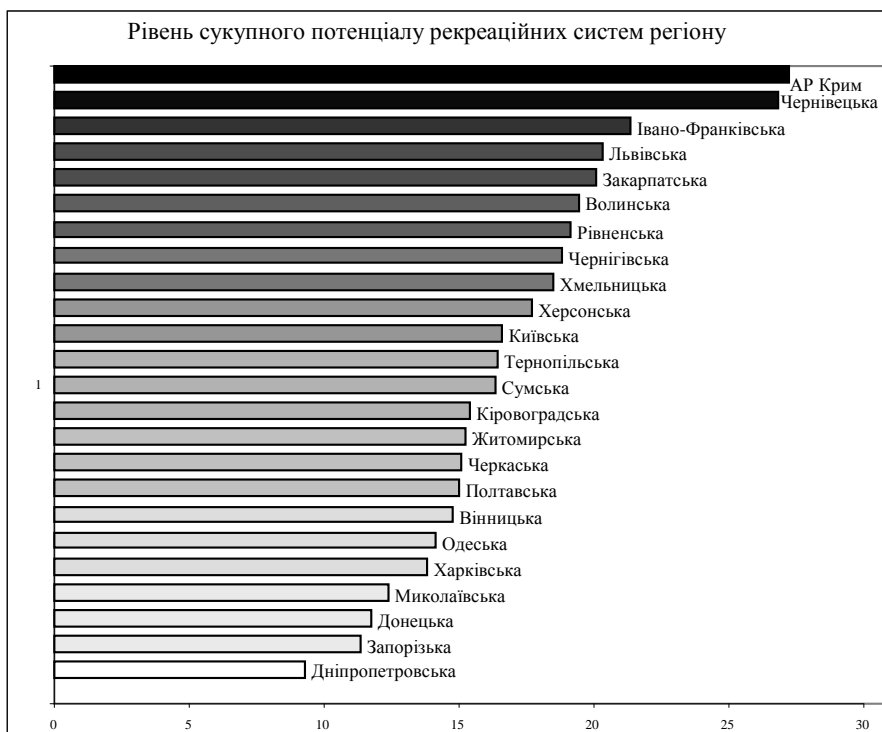
Адміністративні утворення	Індекс групи показників						Інтегральний індекс	Ранг	Рівень КСП
	Природно-рекреаційного потенціалу	Земельного потенціалу	Інфраструктурного потенціалу	Трудового потенціалу	Фінансового потенціалу	Екологічного потенціалу (дестабілізатор)			
АР Крим	7,158	0,642	13,808	2,250	5,288	2,005	27,141	1	0,813
Вінницька	6,856	0,247	5,355	2,116	2,214	1,969	14,819	18	0,427
Волинська	10,456	1,904	4,673	1,640	2,439	1,646	19,466	6	0,667
Дніпропетровська	5,852	0,144	5,250	1,568	2,640	6,464	8,99	25	0,177
Донецька	5,029	0,360	8,029	1,757	3,503	6,957	11,721	22	0,375
Житомирська	8,989	0,767	3,719	1,452	2,509	2,231	15,205	15	0,313
Закарпатська	9,01	1,450	5,787	1,811	3,217	1,224	20,051	5	0,844
Запорізька	5,565	0,383	6,274	1,484	2,470	5,287	10,889	23	0,219
Івано-Франківська	8,046	2,460	5,347	2,775	4,257	1,43	21,455	3	1,000
Київська	6,584	0,226	3,834	2,082	7,273	3,322	16,677	11	0,375
Кіровоградська	9,701	0,142	5,286	1,288	2,423	3,409	15,431	14	0,219
Луганська	5,178	0,639	3,231	1,453	2,277	3,633	9,145	24	0,000
Львівська	9,979	0,673	5,710	2,643	3,831	2,674	20,162	4	0,781
Миколаївська	5,842	0,583	5,031	1,324	2,109	2,482	12,407	21	0,135
Одеська	5,679	0,720	5,952	1,836	2,621	2,901	13,907	20	0,438
Полтавська	6,673	0,943	4,178	1,431	3,522	1,632	15,115	16	0,479
Рівненська	8,958	2,146	4,481	2,192	3,313	1,954	19,136	7	0,771
Сумська	7,846	1,695	4,194	1,493	2,936	1,807	16,357	13	0,563
Тернопільська	8,353	1,591	4,917	1,523	2,101	2,065	16,42	12	0,427
Харківська	6,266	0,282	4,736	1,859	2,821	1,981	13,983	19	0,427
Херсонська	7,658	1,580	7,277	1,091	2,077	1,94	17,743	10	0,438
Хмельницька	9,11	3,165	3,915	1,659	2,770	2,132	18,487	9	0,594
Черкаська	7,28	0,293	4,737	1,691	2,810	1,701	15,11	17	0,490
Чернівецька	11,8	2,055	9,152	1,249	3,747	1,158	26,845	2	0,917
Чернігівська	10,149	2,041	3,008	1,491	4,095	2,036	18,748	8	0,615

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Як видно з таблиці 2.36, за рівнем сукупного потенціалу рекреаційних систем регіонів лідирують АР Крим, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська та Закарпатська області. Найнижчі показники у Дніпропетровській, Луганській, Запорізькій, Донецькій, Миколаївській, Одеській та Харківській областях.

Найвищий рівень конкурентоспроможності рекреаційних систем мають Івано-Франківська область, за нею слідує Чернівецька, Закарпатська та АР Крим. Неконкурентоспроможною виявилася рекреаційна система Луганської області. Також незначні можливості для участі у конкурентній боротьбі мають рекреаційні системи Дніпропетровської та Миколаївської областей.

Схематично розподіл регіонів за рівнем сукупного потенціалу відображено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Розподіл регіонів за рівнем сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Групування регіонів проведемо за трьома групами: з високим, середнім та низьким рівнем сукупного потенціалу. Межі груп визначимо на основі формування трьох вибірок та знаходження коефіцієнтів кореляції. Виходячи із проведених розрахунків, граничні межі групи із високим рівнем сукупного потенціалу становлять від 19 до 28, середнім – від 15 до 19 та низьким – від 0 до 15. Якщо провести групування регіонів за величиною інтегрального індексу, то отримаємо такі групи регіонів (таблиця 2.37).

Таблиця 2.37

Групування регіонів за рівнем сукупного потенціалу¹

		Інтегральний індекс рівня сукупного потенціалу		
		високий ($19 \leq I \leq 28$)	середній ($15 \leq I \leq 19$)	низький ($0 \leq I \leq 15$)
Адміністративні утворення	АР Крим, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська, Волинська, Рівненська	Чернігівська, Хмельницька Херсонська, Київська, Тернопільська, Сумська, Кіровоградська, Житомирська, Полтавська, Черкаська	Дніпропетровська, Луганська, Запорізька, Донецька, Миколаївська, Одеська, Харківська, Вінницька	

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Для того, щоб зробити висновок про якісний склад сукупного потенціалу, проведемо його оцінку за допомогою графоаналітичного методу, методика проведення якого описана в пункті 1.3. Перш за все, для кожного регіону знаходимо суму міських (S_j), отриманих у процесі ранжування, на основі показників, які характеризують складові сукупного потенціалу (додаток Д, табл. Д.17). Наступний крок – перетворення отриманої в ході ранжування суми міських у довжину векторів (V_b) (таблиця 2.38). Довжину вектора, що створює шестигранник потенціалу рекреаційної системи, знаходимо за формулою 1.17.

Таблиця 2.38

Результати розрахунку довжини векторів шестигранника¹

Адміністративні утворення	Довжина вектора, що характеризує					
	природно-рекреаційний потенціал	земельний потенціал	інфраструктурний потенціал	трудоий потенціал	фінансовий потенціал	екологічний потенціал
	$V_{прп}$	$V_{зп}$	$V_{ін}$	$V_{тп}$	$V_{фп}$	$V_{еп}$
АР Крим	59,58	35,42	77,08	72,92	70,00	55,09
Вінницька	62,50	18,75	59,90	59,38	40,83	56,48
Волинська	61,25	83,33	51,56	65,63	58,33	87,04
Дніпропетровська	44,58	4,17	67,19	48,96	51,25	20,83
Донецька	43,75	27,08	76,04	60,42	65,83	25,93
Житомирська	61,25	50,00	46,88	62,50	56,67	63,43
Закарпатська	60,00	58,33	59,90	65,63	60,42	79,63
Запорізька	52,50	29,17	64,58	39,58	50,83	31,48
Івано-Франківська	51,67	85,42	58,33	71,88	69,17	59,72
Київська	57,92	6,25	52,60	56,25	77,08	43,06
Кіровоградська	73,75	4,17	45,83	41,67	42,50	52,31
Луганська	41,25	47,92	49,48	64,58	49,17	31,48
Львівська	59,17	41,67	65,10	92,71	67,50	47,22
Миколаївська	51,25	41,67	41,67	34,38	46,25	60,19
Одеська	53,75	50,00	65,10	61,46	56,25	50,46
Полтавська	56,25	62,50	50,00	43,75	61,67	62,04
Рівненська	58,33	89,58	40,63	76,04	71,67	77,31
Сумська	52,08	75,00	47,40	60,42	53,33	68,52
Тернопільська	55,00	75,00	64,06	59,38	45,42	77,78
Харківська	50,00	14,58	60,94	65,63	56,25	46,30
Херсонська	68,75	77,08	44,79	22,92	45,83	71,30
Хмельницька	67,08	100,00	53,13	71,88	51,67	76,39
Черкаська	56,25	20,83	48,96	67,71	66,67	68,98
Чернівецька	62,08	72,92	87,50	48,96	72,50	80,56
Чернігівська	66,67	79,17	24,48	46,88	56,67	72,69

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Визначивши довжину всіх векторів, графічно зображуємо шестигранники сукупного потенціалу рекреаційної системи кожного регіону (додаток Д, рис. Д.1)

На основі проведеного дослідження проведемо групування регіонів за рівнем інтегрального індексу рівня сукупного потенціалу та за його якісним складом. Результати групування відобразимо у вигляді матриці (табл. 2.39).

Таблиця 2.39

Групування регіонів України за рівнем розвитку сукупного потенціалу рекреаційної системи та його якісним складом¹

Якісний склад сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону					
		Збалансований	Рівноважний	Дисгармонійний	Диструктивний
Рівень сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону	Високий	Закарпатська	Львівська, АР Крим, Івано-Франківська, Волинська	Рівненська	-
	Середній	Житомирська, Полтавська	Сумська, Чернівецька	Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська, Черкаська	Київська, Кіровоградська
	Низький	Одеська	Луганська, Запорізька, Миколаївська	Вінницька, Донецька, Харківська	Дніпропетровська

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Проведена оцінка сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону дає можливість зробити такі висновки:

- із регіонів, що мають високий рівень сукупного потенціалу тільки у Закарпатській області він збалансований. Тому розвиток регіону повинен бути націленим на задоволення внутрішнього та зовнішнього попиту на рекреаційні послуги;

- у Рівненській області, де рівень сукупного потенціалу є високим, його якісний склад дисгармонійний. Крім того, в цьому регіоні є досить високим земельний потенціал, а інші – значно відстають. Тому для цієї рекреаційної системи актуальним буде нарощення інших складових сукупного потенціалу;

- серед регіонів із середнім рівнем сукупного потенціалу дисгармонія у Тернопільській області пов'язана із досить низьким

рівнем природно-рекреаційного та фінансового потенціалів, у Херсонській – недостатнім рівнем інфраструктурного, трудового та фінансового потенціалів, величину яких можна збільшити, сформувавши збалансований сукупний потенціал. У Хмельницькій області дисгармонія викликана значним перевищенням земельного потенціалу над усіма іншими, у Чернігівській – недостатнім інфраструктурним та трудовим потенціалом, а у Черкаській – низьким рівнем земельного та інфраструктурного;

- у Київській та Кіровоградській областях, де сукупний потенціал середнього рівня, якісний склад – є деструктивним, оскільки є значне відставання у рівні забезпеченості земельним потенціалом;

- серед регіонів із низьким рівнем сукупного потенціалу він збалансований в Одеській області. Це говорить про те, що всі складові сукупного потенціалу розвинуті досить рівномірно і дають змогу для розвитку рекреаційної системи, націленої на задоволення внутрішнього попиту на рекреаційні послуги;

- у Дніпропетровській області сукупний потенціал є деструктивним за своїми якісними характеристиками. Така ситуація зумовлена низьким рівнем земельного та природно-рекреаційного потенціалів, тому рекреаційна система регіону може забезпечувати часткове задоволення внутрішнього попиту у рекреаційних послугах.

2.3.	Оцінка потенціалу субгалузей рекреації та виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону
-------------	--

Оцінка сукупного потенціалу субгалузей рекреації дасть можливість визначити, які з них мають найбільше можливостей для розвитку, яку субгалузь рекреації найбільш доцільно розвивати в тому чи іншому регіоні. Крім того, проведена оцінка дасть можливість визначити рівень компонентів сукупного потенціалу тої чи іншої субгалузі рекреації та виявити стратегічний потенціал.

Більшість науковців розглядають чотири субгалузі рекреації: оздоровчу, лікувальну, пізнавальну та спортивну.

Проведемо оцінку рівня потенціалу субгалузей рекреації загалом у країні, сформувавши таблиці вихідних даних, які подані у додатку Е (табл. Е.1-Е.4). Далі визначимо проміжні індекси, які характеризуватимуть рівень розвитку складових сукупного потенціалу тої чи іншої субгалузі рекреації. Результати розрахунків відображені в таблицях 2.40-2.43.

Таблиця 2.40

**Результати розрахунку проміжних індексів групи
індикаторів сукупного потенціалу оздоровчої субгалузі рекреації¹**

Вид потенціалу	Показники	Проміжні індекси
1	2	3
Природно-рекреаційний	Водні ресурси	0,929
	Лісові ресурси	0,828
	Кліматичні ресурси	0,800
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,852
Земельний	Землі оздоровчого призначення	0,014
	Землі рекреаційного призначення	0,051
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,033
Інфраструктурний	Будинки та пансіонати відпочинку	0,335
	Дитячі оздоровчі табори	0,672
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,504
Трудовий	Забезпеченість персоналом будинків та пансіонатів відпочинку	0,119
	Забезпеченість персоналом дитячих оздоровчих таборів	0,386
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,252

Продовж. табл. 2.40

1	2	3
Фінансовий	Фінансові ресурси	0,363
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,363
Екологічний	Екологічна комфортність	0,259
	Екологічна місткість	0,246
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,252

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Для розвитку оздоровчої субгалузі рекреації у країні сформований достатній природно-рекреаційний потенціал, проте низький земельний, необхідно нарощувати величину трудового, фінансового та екологічного потенціалів.

Таблиця 2.41

Результати розрахунку проміжних індексів групи індикаторів сукупного потенціалу лікувальної субгалузі рекреації¹

Вид потенціалу	Показники	Проміжні індекси
Природно-рекреаційний	Мінеральні води	0,176
	Лікувальні грязі	0,421
	Кліматичні ресурси	0,800
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,466
Земельний	Землі оздоровчого призначення	0,014
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,014
Інфраструктурний	Санаторії та пансіонати з лікуванням	0,411
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,411
Трудовий	Забезпеченість персоналом санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	0,517
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,517
Фінансовий	Фінансові ресурси	0,550
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,550
Екологічний	Екологічна комфортність	0,259
	Екологічна місткість	0,249
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,254

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Для розвитку лікувальної субгалузі рекреації є достатній природно-рекреаційний та трудовий потенціал. Для ефективного розвитку цієї субгалузі необхідним є нарощення земельного, інфраструктурного та екологічного потенціалів.

Таблиця 2.42

**Результати розрахунку проміжних індексів групи індикаторів
сукупного потенціалу пізнавальної субгалузі рекреації¹**

Вид потенціалу	Показники	Проміжні індекси
Природно-рекреаційний	Культурно-історичні ресурси	0,912
	Об'єкти природно-заповідного фонду	0,529
	Природно-географічні умови	0,331
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,591
Земельний	Землі природоохоронного призначення	0,628
	Землі історико-культурного призначення	0,012
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,320
Інфраструктурний	Щільність автошляхів	0,749
	Щільність залізничних колій	0,204
	Кількість готелів	0,475
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,476
Трудовий	Забезпеченість персоналом готелів	0,704
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,704
Фінансовий	Фінансові ресурси	0,648
	Інвестиційні ресурси	0,136
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,392
Екологічний	Екологічна комфортність	0,381
	Екологічна місткість	0,246
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,314

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Високий рівень природно-рекреаційного, інфраструктурного та трудового потенціалів дає можливості для ефективного розвитку пізнавальної субгалузі рекреації. Проте потребують нарощення фінансовий, земельний та екологічний потенціал.

Таблиця 2.43

**Результати розрахунку проміжних індексів групи
індикаторів сукупного потенціалу спортивної субгалузі рекреації¹**

Вид потенціалу	Показники	Проміжні індекси
1	2	3
Природно-рекреаційний	Водні ресурси	0,929
	Лісові ресурси	0,828
	Мисливські угіддя	0,094
	Мисливські тварини	0,256
	Природно-географічні умови	0,331
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,488
Земельний	Землі рекреаційного призначення	0,051
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,051

1	2	3
Інфраструктурний	Кількість готелів	0,475
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,475
Трудовий	Забезпеченість персоналом готелів	0,704
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,704
Фінансовий	Фінансові ресурси	0,385
	Інвестиційні ресурси	0,726
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,556
Екологічний	Екологічна комфортність	0,381
	Екологічна місткість	0,246
	<i>Індекс підгрупи</i>	0,314

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Високий рівень природно-рекреаційного, інфраструктурного, трудового та фінансового потенціалів дає можливість для ефективного розвитку спортивної субгалузії рекреації. Проте значне відставання у величині земельного потенціалу створює просторові перешкоди для розвитку цієї субгалузії рекреації. Крім того, нарощення потребує екологічний потенціал.

Визначені інтегральні індекси розвитку субгалузій рекреації (табл. 2.44) показують, що природно-рекреаційний потенціал у країні дає можливості для найкращого розвитку оздоровчої субгалузії рекреації, земельний – пізнавальної, інфраструктурний – оздоровчої, трудовий – пізнавальної та спортивної, фінансовий – спортивної та лікувальної.

Таблиця 2.44

Результати розрахунку інтегральних індексів сукупного потенціалу субгалузій рекреації¹

Субгалузь рекреації	Вид потенціалу						Інтегральний індекс
	природно-рекреаційний	земельний	інфраструктурний	трудовий	фінансовий	екологічний	
Оздоровча	0,852	0,033	0,504	0,252	0,363	0,252	1,752
Лікувальна	0,466	0,014	0,411	0,517	0,550	0,254	1,704
Пізнавальна	0,591	0,320	0,476	0,704	0,392	0,314	2,169
Спортивна	0,488	0,051	0,475	0,704	0,556	0,314	1,960

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Отже, найкращі можливості у країні є для розвитку пізнавальної та спортивної субгалузей рекреації. Хоча сукупний потенціал оздоровчої та пізнавальної субгалузей менший, проте достатнім для ефективного їх розвитку. Тому можна зробити висновок, що у країні достатньо можливостей для розвитку всіх субгалузей рекреації, а, щоб підвищити рівень ефективності їх діяльності, необхідно нарощувати величину окремих компонент сукупного потенціалу.

Варто зауважити, що підвищення сукупного потенціалу оздоровчої субгалузії вимагає збільшення трудового потенціалу, оскільки він є найнижчим серед усіх субгалузей рекреації. Зростання обсягу сукупного потенціалу лікувальної субгалузії потребує підвищення рівня інфраструктурного та екологічного потенціалів. Для збільшення можливостей розвитку пізнавальної субгалузії рекреації необхідно нарощувати земельний, інфраструктурний, фінансовий та екологічний потенціал. Збільшення сукупного потенціалу спортивної субгалузії рекреації можливе шляхом нарощення земельного, екологічного та інфраструктурного потенціалу.

Далі проведемо оцінку рівня сукупного потенціалу субгалузей рекреації в розрізі регіонів. Це дасть змогу зробити висновки про те, яка субгалузь рекреації має найбільші можливості для розвитку в тому чи іншому регіоні, а також визначити рівень кожної складової сукупного потенціалу. В подальшому це дозволить виявити стратегічний потенціал та правильно обрати стратегії розвитку рекреаційної системи регіону.

Результати розрахунку інтегрального індексу сукупного потенціалу оздоровчої субгалузії рекреації відображено в таблиці 2.45.

Найкращі передумови для розвитку оздоровчої субгалузії в АР Крим, Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській, Рівненській та Чернівецькій областях. Через досить низький рівень екологічного потенціалу низькі можливості мають Дніпропетровська, Донецька та Запорізька області. Для розвитку оздоровчої субгалузії рекреації найбільший природно-рекреаційний потенціал у Волинській, Рівненській, Чернівецькій та Закарпатській областях, земельний – в Івано-Франківській, Закарпатській та Рівненській областях, інфраструктурний – у в АР Крим, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Херсонській та Чернівецькій областях, трудовий – в АР Крим, Івано-Франківській, Київській, Львівській та Рівненській областях, фінансовий – у Закарпатській,

Таблиця 2.45

Результати розрахунку інтегрального індексу сукупного потенціалу оздоровчої субгалузі рекреації¹

Вид потенціалу	Природно-рекреаційний			Земельний			Інфраструктурний			Трудовий			Фінансовий		Екологічний			Інтегральний індекс	
Індекси забезпеченості регіону	водними ресурсами	лісовими ресурсами	кліматичними ресурсами	<i>індекс підгрупи</i>	землями оздоровчого призначення	землями рекреаційного призначення	<i>індекс підгрупи</i>	пансіонатами та будинками відпочинку	дитячими оздоровчими таборами	<i>індекс підгрупи</i>	персоналом пансіонатів та будинків відпочинку	персоналом дитячих оздоровчих таборів	<i>індекс підгрупи</i>	фінансовими ресурсами	<i>індекс підгрупи</i>	екологічної комфортності	екологічної місткості		індекс підгрупи
Адміністративні утворення	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
АР Крим	1,019	0,400	0,939	2,358	0,110	0,151	0,261	2,50 9	2,012	4,521	0,200	0,733	0,933	0,28	0,28	0,719	0,536	1,255	7,098
Вінницька	0,744	0,567	0,799	2,11	0,062	0,027	0,089	0,05 8	0,423	0,481	0,084	0,389	0,473	0,711	0,711	0,580	0,889	1,469	2,395
Волинська	2,375	1,585	0,756	4,716	0,027	0,192	0,219	-	0,377	0,377	-	0,414	0,414	0,572	0,572	1,132	0,164	1,296	5,002
Дніпропетровська	0,417	0,193	0,907	1,517	0,006	0,113	0,119	0,22 4	0,668	0,892	0,185	0,204	0,389	0,43	0,43	3,299	2,165	5,464	-2,117
Донецька	0,202	0,201	0,836	1,239	0,027	0,153	0,18	1,20 7	1,349	2,556	0,098	0,173	0,271	0,309	0,309	3,972	2,485	6,457	-1,902
Житомирська	0,390	1,990	0,741	3,121	0,012	0,020	0,032	-	0,295	0,295	-	0,504	0,504	0,568	0,568	1,229	0,502	1,731	2,789
Закарпатська	1,160	1,786	0,759	3,705	0,054	0,758	0,812	0,02 2	0,783	0,805	0,094	0,225	0,319	1,054	1,054	0,164	0,260	0,424	6,271

Запорізька	0,590	0,160	0,863	1,613	0,073	0,119	0,192	0,14 2	1,186	1,328	0,239	0,112	0,351	0,429	0,429	3,117	1,170	4,287	-0,374
Івано-Франківська	0,479	1,546	0,721	2,746	0,026	1,000	1,026	0,12 1	0,494	0,615	1,000	0,446	1,446	1,516	1,516	0,414	0,466	0,88	6,469
Київська	0,733	0,944	0,824	2,501	0,019	0,047	0,066	0,06 3	0,256	0,319	0,239	1,000	1,239	1,136	1,136	1,652	0,670	2,322	2,939
Кіровоградська	0,878	0,403	0,755	2,036	0,030	0,035	0,065	0,45 4	0,398	0,852	0,046	0,193	0,239	0,598	0,598	1,290	1,169	2,459	1,331
Луганська	0,388	0,468	0,873	1,729	0,007	0,274	0,281	-	0,775	0,775	-	0,114	0,114	0,275	0,275	1,836	0,997	2,833	0,341

Продовж. табл. 2.45

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Львівська	0,953	0,940	0,683	2,576	0,041	0,077	0,118	0,05 1	0,224	0,275	0,215	0,723	0,938	1,657	1,657	1,406	0,518	1,924	3,64
Миколаївська	0,956	0,219	0,914	2,089	0,007	0,074	0,081	0,98 5	0,517	1,502	0,091	0,294	0,385	0,512	0,512	1,353	0,729	2,082	2,487
Одеська	0,529	0,244	0,880	1,653	0,087	0,112	0,199	0,22 2	0,650	0,872	0,123	0,501	0,624	0,6	0,6	1,683	0,868	2,551	1,397
Полтавська	0,709	0,420	0,808	1,937	0,038	0,021	0,059	0,12 4	0,439	0,563	0,044	0,113	0,157	0,836	0,836	0,470	0,512	0,982	2,57
Рівненська	1,509	1,772	0,756	4,037	1,000	0,036	1,036	-	0,200	0,2	-	0,957	0,957	1	1	1,354	0,200	1,554	5,676
Сумська	1,494	0,982	0,754	3,23	0,008	0,071	0,079	-	0,621	0,621	-	0,126	0,126	0,465	0,465	1,084	0,273	1,357	3,164
Тернопільська	1,215	0,555	0,732	2,502	0,013	0,087	0,1	-	0,340	0,34	-	0,657	0,657	0,877	0,877	0,917	0,448	1,365	3,111

Харківська	0,374	0,469	0,816	1,659	0,069	0,180	0,249	0,20 0	0,533	0,733	0,057	0,229	0,286	0,658	0,658	0,419	1,112	<i>1,531</i>	2,054
Херсонська	0,823	0,269	0,984	2,076	0,013	0,081	0,094	1,89 9	1,502	3,401	0,119	0,083	0,202	0,376	0,376	0,903	0,487	<i>1,39</i>	4,759
Хмельницька	1,346	0,598	0,723	2,667	0,044	0,252	0,296	-	0,311	0,311	-	0,368	0,368	1	1	1,226	0,356	<i>1,582</i>	3,06
Черкаська	1,664	0,663	0,819	3,146	0,009	0,081	0,09	-	0,404	0,404	-	0,491	0,491	0,465	0,465	0,894	0,607	<i>1,501</i>	3,095
Чернівецька	1,455	1,939	0,691	4,085	0,000	0,385	0,385	-	1,649	1,649	-	0,348	0,348	0,877	0,877	0,128	0,580	<i>0,708</i>	6,636
Чернігівська	0,829	1,393	0,749	2,971	0,006	0,071	0,077	0,10 3	0,391	0,494	0,131	0,261	0,392	0,948	0,948	1,188	0,248	<i>1,436</i>	3,446

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Івано-Франківській, Київській, Львівській, Рівненській та Хмельницькій областях та екологічний – у Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях. Найгірші умови за рівнем забезпечення розвитку оздоровчої субгалузі природно-рекреаційними ресурсами – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Одеській, Полтавській та Харківській областях, земельними – у Вінницькій, Житомирській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Сумській та Чернігівській областях, інфраструктурними – у Житомирській, Львівській та Рівненській областях, трудовими – у Донецькій області, Кіровоградській, Луганській, Полтавській, Сумській, фінансовими – в АР Крим, Донецькій області, Луганській та Херсонській та екологічними – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській та Одеській областях.

Найкращі передумови для розвитку лікувальної сфери рекреації у АР Крим, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Рівненській, Тернопільській та Чернівецькій областях (табл. 2.46). Мінімальними можливостями для розвитку лікувальної сфери рекреації володіють Дніпропетровська, Донецька, Запорізька та Київська області. Найвищий рівень природно-рекреаційними ресурсами лікувальної сфери рекреації у Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській областях, земельними – у АР Крим та Рівненській області, інфраструктурними – в АР Крим та Чернівецькій області, трудовими – у Вінницькій, Кіровоградській та Львівській областях, фінансовими – у Луганській, Кіровоградській та Чернівецькій областях та екологічними – у Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях. Найнижчий рівень природно-ресурсного забезпечення лікувальної субгалузі у Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській та Чернівецькій областях, земельного – у Дніпропетровській, Луганській, Миколаївській, Сумській, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській області, інфраструктурного – у Кіровоградській, Рівненській та Сумській областях, трудового – у Київській, Миколаївській, Херсонській та Чернівецькій областях, фінансового – в АР Крим та Одеській області, екологічного – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій та Київській областях.

Таблиця 2.46

Результати розрахунку інтегрального індексу сукупного потенціалу лікувальної субгалузі рекреації¹

Вид потенціалу	Природно-рекреаційний				Земельний		Інфраструктурний		Трудовий		Фінансовий		Екологічний			Інтегральний індекс
	Індекси забезпеченості регіону	мінеральними водами	лікувальними грязями	кліматичними ресурсами	індекс підгрупи	землями оздоровчого призначення	індекс підгрупи	санаторіями та пансіонатами з лікуванням	індекс підгрупи	персоналом санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	індекс підгрупи	фінансовими ресурсами	індекс підгрупи	екологічної комфортності	екологічної місткості	
Адміністративні утворення	мінеральними водами	лікувальними грязями	кліматичними ресурсами	індекс підгрупи	землями оздоровчого призначення	індекс підгрупи	санаторіями та пансіонатами з лікуванням	індекс підгрупи	персоналом санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	індекс підгрупи	фінансовими ресурсами	індекс підгрупи	екологічної комфортності	екологічної місткості	індекс підгрупи	Інтегральний індекс
АР Крим	0,047	0,173	0,939	1,159	0,110	0,110	2,096	2,096	0,496	0,496	0,229	0,229	0,719	0,136	0,855	3,235
Вінницька	0,142	0,143	0,799	1,084	0,062	0,062	0,310	0,310	1,000	1,000	0,358	0,358	0,580	0,539	1,119	1,695
Волинська	0,030	0,498	0,756	1,284	0,027	0,027	0,281	0,281	0,478	0,478	0,422	0,422	1,132	0,055	1,187	1,305
Дніпропетровська	0,043	0,000	0,907	0,95	0,006	0,006	0,275	0,275	0,454	0,454	0,746	0,746	3,299	1,000	4,299	-1,868
Донецька	0,185	0,000	0,836	1,021	0,027	0,027	0,259	0,259	0,555	0,555	0,696	0,696	3,972	0,485	4,457	-1,899
Житомирська	0,116	0,000	0,741	0,857	0,012	0,012	0,279	0,279	0,543	0,543	0,542	0,542	1,229	0,151	1,38	0,853
Закарпатська	0,661	0,146	0,759	1,566	0,054	0,054	0,462	0,462	0,611	0,611	0,539	0,539	0,164	0,072	0,236	2,996
Запорізька	0,055	0,000	0,863	0,918	0,073	0,073	0,304	0,304	0,497	0,497	0,458	0,458	3,117	0,285	3,402	-1,152
Івано-Франківська	0,520	0,350	0,721	1,591	0,026	0,026	0,346	0,346	0,510	0,510	0,628	0,628	0,414	0,049	0,463	2,638
Київська	0,059	0,000	0,824	0,883	0,019	0,019	0,459	0,459	0,188	0,188	0,433	0,433	1,652	0,400	2,052	-0,07
Кіровоградська	0,163	0,000	0,755	0,918	0,030	0,030	0,086	0,086	0,828	0,828	0,908	0,908	1,290	0,780	2,07	0,7
Луганська	0,089	0,000	0,873	0,962	0,007	0,007	0,262	0,262	0,629	0,629	1,000	1,000	1,836	0,302	2,138	0,722
Львівська	0,844	1,000	0,683	2,527	0,041	0,041	0,881	0,881	0,705	0,705	0,344	0,344	1,406	0,200	1,606	2,892
Миколаївська	0,063	0,000	0,914	0,977	0,007	0,007	0,208	0,208	0,298	0,298	0,377	0,377	1,353	0,188	1,541	0,326
Одеська	0,087	0,000	0,880	0,967	0,087	0,087	0,600	0,600	0,387	0,387	0,226	0,226	1,683	0,189	1,872	0,395
Полтавська	0,285	0,134	0,808	1,227	0,038	0,038	0,342	0,342	0,583	0,583	0,344	0,344	0,470	0,119	0,589	1,945
Рівненська	0,081	0,228	0,756	1,065	1,000	1,000	0,172	0,172	0,572	0,572	0,751	0,751	1,354	0,058	1,412	2,148
Сумська	0,028	0,000	0,754	0,782	0,008	0,008	0,139	0,139	0,485	0,485	0,737	0,737	1,084	0,069	1,153	0,998
Тернопільська	1,000	0,009	0,732	1,741	0,013	0,013	0,294	0,294	0,508	0,508	0,584	0,584	0,917	0,086	1,003	2,137
Харківська	0,106	0,000	0,816	0,922	0,069	0,069	0,232	0,232	0,593	0,593	0,466	0,466	0,419	0,428	0,847	1,435
Херсонська	0,081	0,000	0,984	1,065	0,013	0,013	0,203	0,203	0,276	0,276	0,455	0,455	0,903	0,061	0,964	1,048
Хмельницька	0,266	0,000	0,723	0,989	0,044	0,044	0,294	0,294	0,558	0,558	0,696	0,696	1,226	0,041	1,267	1,314
Черкаська	0,063	0,000	0,819	0,882	0,009	0,009	0,204	0,204	0,525	0,525	0,503	0,503	0,894	0,362	1,256	0,867
Чернівецька	0,039	0,000	0,691	0,73	0,000	0,000	1,085	1,085	0,235	0,235	0,858	0,858	0,128	0,122	0,25	2,658
Чернігівська	0,283	0,000	0,749	1,032	0,006	0,006	0,200	0,200	0,418	0,418	0,453	0,453	1,188	0,043	1,231	0,878

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Дніпропетровській, Луганській, Миколаївській, Сумській, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській області, інфраструктурного – у Кіровоградській, Рівненській та Сумській областях, трудового – у Київській, Миколаївській, Херсонській та Чернівецькій областях, фінансового – в АР Крим та Одеській області, екологічного – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій та Київській областях.

Як видно з таблиці 2.47, для розвитку пізнавальної субгалузі рекреації найкращі можливості в АР Крим, Чернівецькій, Івано-Франківській, Хмельницькій, Чернігівській та Закарпатській областях. Низький рівень екологічного потенціалу зумовлює зниження можливостей до мінімальних для розвитку пізнавальної субгалузі у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій та Луганській областях. Найкращі умови для розвитку пізнавальної субгалузі за рівнем забезпечення природно-рекреаційними ресурсами у Чернівецькій, Кіровоградській та Хмельницькій областях, земельними – в Івано-Франківській, Черкаській та Чернігівській областях, інфраструктурними – у Івано-Франківська, Черкаська та Чернігівська області, трудовими – у Львівській, Харківській та Донецькій областях, фінансовими – АР Крим, Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Одеській та Чернігівській областях, екологічними – у Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській, Полтавській та Чернівецькій областях. Найнижчий рівень природно-ресурсного забезпечення пізнавальної субгалузі – у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській та Луганській, аутсайдерами за рівнем розвитку земельної компоненти є Дніпропетровська та Кіровоградська області, інфраструктурної – Миколаївська, Херсонська та Чернігівська області, трудової – Кіровоградська та Тернопільська області, фінансової – Вінницька, Житомирська, Луганська, Тернопільська, Хмельницька та Черкаська області, екологічна – Дніпропетровська, Донецька та Запорізька області.

У таблиці 2.48 проведено розрахунок інтегрального індексу сукупного потенціалу спортивної субгалузі рекреації, за яким лідирують Чернівецька, Волинська, Закарпатська, Чернігівська та Київська області. Найменшими можливостями для розвитку цього напрямку рекреації володіють Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська області.

Таблиця 2.47

Результати розрахунку інтегрального індексу сукупного потенціалу пізнавальної субгалузі рекреації¹

Вид потенціалу	Природно-рекреаційний			Земельний				Інфраструктурний				Трудовий		Фінансовий			Екологічний			Інтегральний індекс
	Індекси забезпеченості регіону	Адміністративні утворення	культурно-історичними ресурсами	об'єктами ПЗФ	природно-географічні умови	<i>індекс підгрупи</i>	землями охороненого призначення	землями історико-культурного призначення	<i>індекс підгрупи</i>	індекс щільності автострад	індекс щільності залізниць	готелями	<i>індекс підгрупи</i>	персоналом готелів	<i>індекс підгрупи</i>	інвестиційними ресурсами	фінансовими ресурсами	<i>індекс підгрупи</i>	екологічної комфортності	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
АР Крим	1,142	0,244	0,681	2,067	0,266	0,372	0,638	0,655	0,069	1,000	1,724	0,821	0,821	1,000	1,751	2,751	1,469	0,536	2,005	5,996
Вінницька	1,220	0,000	0,566	1,786	0,052	0,275	0,327	0,904	0,120	0,404	1,428	0,643	0,643	0,010	0,314	0,324	1,080	0,889	1,969	2,539
Волинська	1,730	0,199	0,277	2,206	0,477	0,023	0,5	0,759	0,084	0,434	1,277	0,748	0,748	0,087	0,547	0,634	1,482	0,164	1,646	3,719
Дніпропетровська	0,349	0,014	0,434	0,797	0,049	0,028	0,077	0,770	0,134	0,639	1,543	0,725	0,725	0,015	0,839	0,854	4,299	2,165	6,464	-2,468
Донецька	0,291	0,165	0,435	0,891	0,171	0,221	0,392	0,805	0,169	0,494	1,468	0,931	0,931	0,442	0,927	1,369	4,472	2,485	6,957	-1,906
Житомирська	1,565	0,077	0,346	1,988	0,152	0,015	0,167	0,743	0,100	0,331	1,174	0,405	0,405	0,003	0,278	0,281	1,729	0,502	2,231	1,784
Закарпатська	1,286	0,511	0,387	2,184	0,617	0,017	0,634	0,693	0,134	0,542	1,369	0,882	0,882	0,223	0,543	0,766	0,964	0,260	1,224	4,611
Запорізька	0,446	0,000	0,465	0,911	0,114	0,042	0,156	0,668	1,000	0,434	2,102	0,636	0,636	0,371	0,653	1,024	4,117	1,170	5,287	-0,458
Івано-Франківська	1,604	0,393	0,439	2,436	1,000	0,032	1,032	0,799	0,972	0,398	2,169	0,820	0,820	0,015	1,073	1,088	0,964	0,466	1,43	6,115
Київська	0,393	0,000	0,373	0,766	0,077	0,048	0,125	0,783	0,807	0,380	1,97	0,656	0,656	0,652	1,09	1,742	2,652	0,670	3,322	1,937

Продовж. табл. 2.47

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Кіровоградська	3,289	0,000	0,488	3,777	0,026	0,009	0,035	0,671	0,105	0,386	1,162	0,221	0,221	0,017	0,488	0,505	2,240	1,169	3,409	2,291
Луганська	0,463	0,008	0,365	0,836	0,141	0,008	0,149	0,575	0,118	0,349	1,042	0,710	0,710	0,005	0,37	0,375	2,636	0,997	3,633	-0,521
Львівська	2,209	0,170	0,413	2,792	0,294	0,114	0,408	1,000	0,163	0,518	1,681	1,000	1,000	0,006	0,604	0,61	2,156	0,518	2,674	3,817
Миколаївська	0,636	0,006	0,486	1,128	0,133	0,028	0,161	0,524	0,082	0,313	0,919	0,641	0,641	0,159	0,591	0,75	1,753	0,729	2,482	1,117
Одеська	0,701	0,192	0,559	1,452	0,188	0,000	0,188	0,644	0,091	0,524	1,259	0,825	0,825	0,260	0,963	1,223	2,033	0,868	2,901	2,046
Полтавська	0,888	0,000	0,425	1,313	0,231	0,095	0,326	0,821	0,082	0,361	1,264	0,691	0,691	0,007	0,533	0,54	1,120	0,512	1,632	2,502
Рівненська	1,396	0,162	0,328	1,886	0,482	0,000	0,482	0,663	0,080	0,687	1,43	0,663	0,663	-	0,584	0,584	1,754	0,200	1,954	3,091
Сумська	1,169	0,062	0,308	1,539	0,377	0,307	0,684	0,733	0,091	0,283	1,107	0,882	0,882	0,0009	0,203	0,2039	1,534	0,273	1,807	2,6089
Тернопільська	2,199	0,040	0,588	2,827	0,479	0,016	0,495	0,973	0,114	0,639	1,726	0,357	0,357	0,001	0,351	0,352	1,617	0,448	2,065	3,692
Харківська	0,588	0,055	0,384	1,027	0,097	0,022	0,119	0,789	0,133	0,434	1,356	0,980	0,980	0,003	0,617	0,62	0,869	1,112	1,981	2,121
Херсонська	0,785	0,668	0,531	1,984	0,329	0,064	0,393	0,460	0,044	0,398	0,902	0,613	0,613	0,052	0,475	0,527	1,453	0,487	1,94	2,479
Хмельницька	2,024	1,000	0,456	3,48	0,841	0,044	0,885	0,920	0,099	0,380	1,399	0,733	0,733	0,0009	0,384	0,3849	1,776	0,356	2,132	4,7499
Черкаська	1,001	0,008	0,447	1,456	0,064	0,945	1,009	0,759	0,086	0,349	1,194	0,675	0,675	0,017	0,335	0,352	1,094	0,607	1,701	2,985
Чернівецька	4,332	0,030	0,509	4,871	0,452	0,028	0,48	0,944	0,144	0,946	2,034	0,666	0,666	0,053	0,451	0,504	0,578	0,580	1,158	7,397
Чернігівська	2,162	0,037	0,316	2,515	0,407	1,000	1,407	0,599	0,079	0,259	0,937	0,681	0,681	0,0009	1,24	1,2409	1,788	0,248	2,036	4,7449

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця 2.48

Результати розрахунку інтегрального індексу сукупного потенціалу спортивної субгалузі рекреації¹

Вид потенціалу	Природно-рекреаційний						Земельний		Інфраструктурний		Трудовий		Фінансовий			Екологічний			Інтегральний індекс
	Індекси забезпеченості регіону	водними ресурсами	лісовими ресурсами	містиськими угіддями	містиськими тваринами	природно-географічні умови	індекс підрупи	землями рекреаційного призначення	індекс підрупи	готелями	індекс підрупи	персоналом готелів	індекс підрупи	інвестиційними ресурсами	фінансовими ресурсами	індекс підрупи	екологічної комфортності	екологічної місткості	
Адміністративні утворення																			
АР Крим	1,019	0,400	1,287	1,226	0,681	4,613	0,151	0,151	1,000	1,000	0,821	0,821	1,107	0,923	2,03	1,469	0,536	2,005	6,61
Вінницька	0,744	0,567	1,515	1,160	0,566	4,552	0,027	0,027	0,404	0,404	0,643	0,643	0,476	0,346	0,822	1,080	0,889	1,969	4,479
Волинська	2,375	1,585	1,663	1,343	0,277	7,243	0,192	0,192	0,434	0,434	0,748	0,748	0,62	0,192	0,812	1,482	0,164	1,646	7,783
Дніпропетровська	0,417	0,193	1,302	2,193	0,434	4,539	0,113	0,113	0,639	0,639	0,725	0,725	0,34	0,269	0,609	4,299	2,165	6,464	0,161
Донецька	0,202	0,201	1,083	1,631	0,435	3,552	0,153	0,153	0,494	0,494	0,931	0,931	0,592	0,538	1,13	4,472	2,485	6,957	-0,697
Житомирська	0,390	1,990	1,853	1,911	0,346	6,49	0,020	0,020	0,331	0,331	0,405	0,405	0,927	0,192	1,119	1,729	0,502	2,231	6,134
Закарпатська	1,160	1,786	1,265	1,049	0,387	5,647	0,758	0,758	0,542	0,542	0,882	0,882	0,703	0,154	0,857	0,964	0,260	1,224	7,462
Запорізька	0,590	0,160	1,422	1,564	0,465	4,201	0,119	0,119	0,434	0,434	0,636	0,636	0,328	0,231	0,559	4,117	1,170	5,287	0,662
Івано-Франківська	0,479	1,546	1,179	0,815	0,439	4,458	1,000	1,000	0,398	0,398	0,820	0,820	0,755	0,269	1,024	0,964	0,466	1,43	6,27
Київська	0,733	0,944	1,517	1,741	0,373	5,308	0,047	0,047	0,380	0,380	0,656	0,656	3	0,962	3,962	2,652	0,670	3,322	7,031
Кіровоградська	0,878	0,403	1,958	1,767	0,488	5,494	0,035	0,035	0,386	0,386	0,221	0,221	0,143	0,269	0,412	2,240	1,169	3,409	3,139
Луганська	0,388	0,468	1,409	1,115	0,365	3,745	0,274	0,274	0,349	0,349	0,710	0,710	0,319	0,308	0,627	2,636	0,997	3,633	2,072
Львівська	0,953	0,940	1,242	1,525	0,413	5,073	0,077	0,077	0,518	0,518	1,000	1,000	0,913	0,308	1,221	2,156	0,518	2,674	5,215
Миколаївська	0,956	0,219	1,725	0,837	0,486	4,223	0,074	0,074	0,313	0,313	0,641	0,641	0,317	0,154	0,471	1,753	0,729	2,482	3,24
Одеська	0,529	0,244	1,288	1,199	0,559	3,819	0,112	0,112	0,524	0,524	0,825	0,825	0,418	0,154	0,572	2,033	0,868	2,901	2,951
Полтавська	0,709	0,420	1,322	1,682	0,425	4,558	0,021	0,021	0,361	0,361	0,691	0,691	0,802	1,000	1,802	1,120	0,512	1,632	5,801
Рівненська	1,509	1,772	1,614	1,112	0,328	6,335	0,036	0,036	0,687	0,687	0,663	0,663	0,709	0,269	0,978	1,754	0,200	1,954	6,745
Сумська	1,494	0,982	2,006	1,043	0,308	5,833	0,071	0,071	0,283	0,283	0,882	0,882	0,991	0,538	1,529	1,534	0,273	1,807	6,791
Тернопільська	1,215	0,555	1,227	0,788	0,588	4,373	0,087	0,087	0,639	0,639	0,357	0,357	0,251	0,038	0,289	1,617	0,448	2,065	3,68
Харківська	0,374	0,469	1,468	2,006	0,384	4,701	0,180	0,180	0,434	0,434	0,980	0,980	0,654	0,423	1,077	0,869	1,112	1,981	5,391
Херсонська	0,823	0,269	1,732	1,785	0,531	5,14	0,081	0,081	0,398	0,398	0,613	0,613	0,45	0,269	0,719	1,453	0,487	1,94	5,011
Хмельницька	1,346	0,598	1,553	1,144	0,456	5,097	0,252	0,252	0,380	0,380	0,733	0,733	0,458	0,231	0,689	1,776	0,356	2,132	5,019
Черкаська	1,664	0,663	1,508	1,107	0,447	5,389	0,081	0,081	0,349	0,349	0,675	0,675	1,22	0,269	1,489	1,094	0,607	1,701	6,282
Чернівецька	1,455	1,939	2,219	0,586	0,509	6,708	0,385	0,385	0,946	0,946	0,666	0,666	1,009	0,500	1,509	0,578	0,580	1,158	9,056
Чернігівська	0,829	1,393	2,363	2,017	0,316	6,918	0,071	0,071	0,259	0,259	0,681	0,681	0,647	0,808	1,455	1,788	0,248	2,036	7,348

Примітка. ¹ Авторські розрахунки

Найкращі умови для розвитку спортивної субгалузі за рівнем забезпечення природно-рекреаційними ресурсами у Волинській, Чернівецькій та Чернігівській областях, земельними – в Івано-Франківській, Закарпатській та Чернівецькій областях, інфраструктурними – в АР Крим, Дніпропетровській, Рівненській, Тернопільській та Чернівецькій області, трудовими та фінансовими – у Київській області та АР Крим, екологічними – у Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях. Найгірші передумови розвитку спортивної субгалузі за рівнем природно-рекреаційної компоненти – у Донецькій, Луганській та Одеській областях, земельної – у Вінницькій, Житомирській, Київській, Кіровоградській, Полтавській та Рівненській областях, інфраструктурної – у Сумській та Чернігівській областях, трудової – у Кіровоградській області та Тернопільській, фінансової – у Тернопільській, Кіровоградській та Миколаївській областях, екологічної – у Дніпропетровській, Донецькій та Запорізькій областях.

На основі проведеної оцінки здійснимо ранжування (додаток Е, табл. Е.5) та групування регіонів за рівнем сукупного потенціалу субгалузей рекреації (таблиця 2.49).

Таблиця 2.49

Групування регіонів за рівнем сукупного потенціалу субгалузей рекреації¹

		Рівень сукупного потенціалу		
		Високий	Середній	Низький
1	2	3	4	5
Субгалузі рекреації	Оздоровча	АР Крим, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська	Житомирська, Київська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська, Чернівецька, Черкаська	Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Одеська, Харківська
	Лікувальна	АР Крим, Закарпатська, Львівська, Чернівецька	Вінницька, Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Полтавська, Рівненська, Тернопільська, Сумська, Харківська, Хмельницька, Херсонська, Черкаська, Чернігівська	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська

1	2	3	4	5
	Пізнавальна	АР Крим, Івано-Франківська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська	Вінницька, Волинська, Закарпатська, Кіровоградська, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Черкаська	Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Київська, Луганська, Миколаївська
	Спортивна	Волинська, Закарпатська, Київська, Чернівецька, Чернігівська	АР Крим, Вінницька, Житомирська, Івано-Франківська, Львівська, Полтавська, Рівненська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Отже, серед регіонів із високим рівнем сукупного потенціалу АР Крим має достатньо можливостей для розвитку усіх чотирьох субгалузей рекреації, Чернівецька – лікувальної, пізнавальної та спортивної, Закарпатська – оздоровчої, лікувальної та спортивної, для розвитку пізнавальної вона володіє середніми можливостями. Івано-Франківська володіє сукупним потенціалом, який дає можливості задовольняти попит на послуги оздоровчої та пізнавальної субгалузі рекреації, хоча доцільний є розвиток спортивної та лікувальної субгалузі, оскільки регіон володіє середніми можливостями для діяльності у цих напрямках. Львівська область має достатньо можливостей для розвитку лікувальної та оздоровчої субгалузі рекреації, які повинні бути для регіону стратегічними напрямками діяльності. Крім того, в області є достатньо можливостей для розвитку пізнавальної та спортивної субгалузі рекреації. У Волинській області є найкращі можливості для розвитку оздоровчої та спортивної субгалузі рекреації, для розвитку лікувальної та пізнавальної – вона володіє середніми можливостями. У Чернігівській області доцільно формувати стратегічний потенціал, який би давав можливості для задоволення потреб пізнавальної та спортивної субгалузі рекреації. У Рівненській області найкращі передумови для розвитку оздоровчої субгалузі рекреації та середні – для інших. Київська область володіє найкращими можливостями для розвитку спортивної сфери рекреації. Проте велике антропогенне навантаження зменшує можливості регіону до мінімальних для розвитку пізнавальної та лікувальної субгалузей рекреації.

Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська та Харківська області володіють невеликими можливостями для розвитку всіх субгалузей рекреації. Тому при формуванні стратегічного потенціалу цих рекреаційних систем регіонів потрібно враховувати чинник їх промислового розвитку, націлюючи їх на повне чи часткове задоволення внутрішнього попиту на рекреаційні послуги чи ресурси, розвиток короткотермінового відпочинку, оздоровлення.

Завершивши оцінку фактичного сукупного потенціалу, зауважимо, що для з'ясування його достатності для розвитку рекреаційних систем регіонів, виявлення стратегічного потенціалу, визначення стратегічних резервів і стратегічних прогалін, які вкажуть на шляхи його нарощення, необхідно розрахувати нормативний потенціал рекреаційних систем, який відобразатиме можливості задоволення існуючого попиту на рекреаційні послуги. З цією метою визначимо обсяги складових сукупного потенціалу на основі нормативних показників їх використання чи антропогенного навантаження.

Дослідження проводимо за тією ж методикою, що й для виявлення фактичного потенціалу: розраховуємо нормативно необхідні обсяги складових сукупного потенціалу, потім – їх індекси, проводимо ранжування рекреаційних систем та будуємо графоаналітичні моделі «шестигранник потенціалу», що і відобразатиме результати дослідження.

Розрахунок планового природно-рекреаційного потенціалу проведемо на основі норм витрат мінеральних вод (0,003 куб.м) та лікувальних грязей (0,290 куб. м) на курс лікування в розрахунку на загальну кількість рекреантів окремої рекреаційної системи регіону, нормативних навантажень на водні (10 м²/чол. або 100000 чол/км²), лісові (2000 м²/чол. або 10 чол/га), історико-культурні (архітектурно-містобудівні споруди – 2 м²/чол., сакральні споруди – 2,5 м²/чол., музеї та музейні комплекси – 3 м²/чол.), мисливські ресурси (100 чол/км²), норм оптимальної щільності мисливських тварин (копитні тварини – 14,25 гол/1000 га, хутрові звірі – 43,23 та перната дичина – 99,51) [93-97]. Результати розрахунків відображено в додатку Ж, таблиця Ж.1.

Планову величину земельного потенціалу визначаємо на основі нормативних показників землекористування, які розраховані окремо для кожного регіону [98]. Результати розрахунків відображені в

додатку Ж, таблиця Ж.2.

Визначення нормативного інфраструктурного потенціалу проводимо на основі розрахунку кількості рекреаційних закладів та готелів за вимогами Державних будівельних норм та СНіПів.

Для розрахунку кількості готелів ми використали нормативи, подані у СНіП 11-79-78 «Готелі». Для визначення планової кількості рекреаційних закладів та готелів спочатку визначили необхідну площу, якщо за нормами у дитячих оздоровчих таборих $9 \text{ м}^2/\text{чол.}$, пансіонатах та санаторіях з лікуванням – $5 \text{ м}^2/\text{чол.}$ та пансіонатах і базах відпочинку – $4,5 \text{ м}^2/\text{чол.}$, готелях – $2,5 \text{ м}^2/\text{чол.}$ (середній). Отриману величину ділили на максимальну кількість місць, передбачену при будівництві цих закладів, зокрема для дитячих оздоровчих таборів 1640 місць, пансіонатів та санаторіїв з лікуванням, пансіонатів і баз відпочинку – 1000, готелів – 650, у результаті чого отримали кількість закладів (додаток Ж, табл. Ж.3).

Згідно ДБН 360-92 кількість персоналу для обслуговування рекреаційних установ приймається (одиниць постійного персоналу на одне місце): будинки (пансіонати) відпочинку для дорослих і для сімей з дітьми, курортні і туристичні готелі – 0,3; бази відпочинку, молодіжні та позашкільні табори (дитячі оздоровчі табори), туристські бази для дорослих і для сімей з дітьми, приюти – 0,2; кемпінги і мотелі – 0,15; оздоровчі табори для старшокласників – 0,1. Обслуговуючий персонал повинен становити 20 % від основного. На основі цих нормативів розрахуємо нормативну чисельність працівників у кожному закладі (додаток Ж, таблиця Ж.4).

Для визначення обсягу фінансових ресурсів на основі даних про доходи та витрати суб'єктів рекреаційної діяльності розрахуємо показники рентабельності та порівняємо їх із нормативними. У разі їх невідповідності скорегуємо суму фінансових надходжень до планового показника (додаток Ж, табл. Ж.5).

Визначення нормативних обсягів інвестиційних ресурсів проведено на основі результатів попередніх розрахунків природно-рекреаційного та інфраструктурного потенціалів. Нами отримані результати про створення додаткових рекреаційних закладів, розширення мисливських господарств та розширення фауни мисливських тварин, це потребує інвестицій. На основі нормативних показників про собівартість створення одного місця у рекреаційному закладі або відтворення поголів'я мисливських тварин розрахуємо інвестиційний потенціал (додаток Ж, табл. Ж.6).

Нормативний екологічний потенціал також включатиме дві складові, які формуються із показників екологічної комфортності та екологічної місткості (додаток Ж, табл. Ж.7, Ж.8). Потенційну екологічну комфортність будемо визначати на основі нормативів викидів у природні поверхневі води, атмосферне повітря, нормативів зберігання токсичних відходів. Нормативи для розрахунків взяті із джерела [99]. Нормативне антропогенне навантаження на лісові угіддя, водні об'єкти та рекреаційні землі, які характеризують екологічну місткість, розраховані на основі даних джерел [92, 94, 97].

На основі проведених розрахунків побудуємо шестигранники потенціалів, в яких відобразимо нормативний та фактичний сукупний потенціали кожної рекреаційної системи. Це дозволить визначити стратегічне ядро, тобто основу формування стратегічного потенціалу, стратегічні прогаліни, які потребують покриття, та стратегічний резерв, що відображає незадіяні можливості розвитку рекреаційної системи. Графоаналітичне відображення показано в додатку Ж, рис. Ж.1.

На основі проведених розрахунків визначимо стратегічний потенціал, можливості та загрози, сильні та слабкі сторони його реалізації та розвитку рекреаційної системи регіону (табл. 2.50).

У Волинській, Тернопільській та Хмельницькій областях фактичний потенціал є достатнім для задоволення наявного попиту, в Івано-Франківській області – стратегічну прогаліну утворює екологічний потенціал, який потребує нарощення з метою підвищення конкурентоспроможності рекреаційної системи. Недостатнім для задоволення існуючого попиту за всіма складовими сукупний потенціал в АР Крим, Дніпропетровській, Київській, Луганській та Харківській областях, тобто потенціал в цих регіонах є вичерпаний і для його відновлення необхідно зменшувати величину антропогенного навантаження. Значний стратегічний резерв розвитку рекреаційної системи у Сумській, Рівненській, Тернопільській та Чернівецькій областях.

Таблиця 2.50

Результати виявлення стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону¹

Адміністративні утворення	Сильні сторони Можливості	Слабкі сторони Загрози	Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону
1	2	3	4
АР Крим	Унікальні природно-рекреаційні ресурси Розвиток усіх субгалузей рекреації	Вичерпані усі компоненти сукупного потенціалу Зниження рівня конкурентоспроможності	Природно-рекреаційний Унікальні властивості природно-рекреаційного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
Вінницька	Наднормативний інфраструктурний та трудовий потенціал, достатній земельний Розвиток пізнавальної та спортивної субгалузів рекреації	Недостатній природно-рекреаційний, фінансовий та екологічний потенціал Втрата конкурентних переваг	Інфраструктурний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
Волинська	Високий рівень природно-рекреаційного, трудового та фінансового потенціалу Збільшення обсягу реалізації рекреаційних послуг оздоровчої та лікувальної субгалузів	На межі вичерпання земельний, інфраструктурний та екологічний потенціал Збільшення антропогенного навантаження на рекреаційні території	Природно-рекреаційний Оптимальне поєднання компонент сукупного потенціалу
Дніпропетровська	Високий попит на рекреаційні послуги Часткове задоволення внутрішнього попиту рекреаційних послугах	Наявний потенціал значно нижчий за нормативний Втрата наявного потенціалу	Інфраструктурний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
Донецька	Достатній земельний потенціал Часткове задоволення внутрішнього попиту рекреаційних послугах	Низький рівень компонент сукупного потенціалу, окрім земельного Втрата конкурентних переваг	Земельний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
Житомирська	Високий природно-рекреаційний, інфраструктурний, трудовий та фінансовий потенціал Розвиток оздоровчої та спортивної субгалузів рекреації	Нижчий за нормативний рівень земельного та екологічного потенціалу Збільшення антропогенного навантаження	Природно-рекреаційний Максимальний обсяг природно-рекреаційного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
Закарпатська	Резерв інфраструктурного та фінансового потенціалу Розвиток усіх субгалузів рекреації	Низький рівень земельного та екологічного потенціалу Вичерпання сукупного потенціалу	Природно-рекреаційний Унікальні властивості природно-рекреаційного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
Запорізька	Високий рівень земельного потенціалу Часткове задоволення внутрішнього попиту рекреаційних послугах	Низький рівень усіх компонент сукупного потенціалу, крім земельної Зниження попиту на рекреаційні послуги	Земельний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи

Продовж. табл. 2.50

1	2	3	4
Івано-Франківська	Наднормативний інфраструктурний, трудовий та фінансовий потенціал	Недостатній екологічний потенціал	Інфраструктурний Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Розширення сегментів рекреаційного ринку	Погіршення екологічної ситуації в системі	
Київська	Високий попит на рекреаційні послуги	Вичерпаний сукупний потенціал	Природно-рекреаційний Унікальні властивості природно-рекреаційного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
	Розвиток оздоровчої, спортивної та пізнавальної субгалузей рекреації	Втрата конкурентних переваг	
Кіровоградська	Високий рівень природно-рекреаційного, інфраструктурного, трудового та фінансового потенціалу	Недостатній земельний та екологічний потенціал	Природно-рекреаційний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
	Розвиток пізнавальної субгалузів рекреації	Погіршення екологічної ситуації в системі	
Луганська	Достатній інфраструктурний потенціал	Недостатній рівень інших складових сукупного потенціалу	Інфраструктурний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
	Часткове задоволення внутрішнього попиту на тимчасовий відпочинок	Втрата існуючого потенціалу	
Львівська	Наднормативний трудовий потенціал	Сукупний потенціал, за виключенням трудової компоненти, нижчий нормативного	Трудовий Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Розвиток лікувальної та оздоровчої субгалузей рекреації	Втрата унікальних рекреаційних ресурсів	
Миколаївська	Високий земельний та достатній фінансовий та екологічний потенціал	Недостатній природно-рекреаційний та трудовий потенціал	Земельний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
	Часткове задоволення внутрішнього попиту на оздоровчому відпочинку	Зниження рівня обслуговування рекреантів, втрата природно-рекреаційних ресурсів	
Одеська	Наднормативний земельний потенціал	Вичерпані інші складові сукупного потенціалу	Земельний Максимальний обсяг земельного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
	Розвиток пізнавальної субгалузів рекреації	Нерівномірне антропогенне навантаження на рекреаційні території	
Полтавська	Достатній земельний, інфраструктурний та фінансовий потенціал	Вичерпаний природно-рекреаційний, трудовий та екологічний потенціал	Земельний Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Розвиток усіх субгалузей рекреації за умови покращення рівня обслуговування рекреантів	Зниження попиту на рекреаційні послуги	
Рівненська	Достатній природно-рекреаційний, трудовий та фінансовий потенціал	На межі вичерпання земельний, інфраструктурний та трудовий потенціал	Природно-рекреаційний Максимальний обсяг природно-рекреаційного та трудового потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
	Розвиток оздоровчої субгалузів рекреації	Втрата конкурентних переваг	

Продовж. табл. 2.50

1	2	3	4
Сумська	Достатній рівень сукупного потенціалу, крім екологічної компоненти	Недостатній екологічний потенціал	Природно-рекреаційний Максимальний обсяг природно-рекреаційного та інфраструктурного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
	Розвиток усіх субгалузей рекреації	Погіршення екологічної ситуації в системі	
Тернопільська	Достатній рівень сукупного потенціалу	На межі вичерпання екологічний потенціал	Інфраструктурний Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Розширення ринків збуту рекреаційних послуг	Погіршення екологічної ситуації в системі	
Харківська	Достатній трудовий потенціал	Фактичний сукупний потенціал нижчий за нормативний	Трудовий Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
	Розвиток пізнавальної та спортивної субгалузей рекреації	Втрата існуючих конкурентних переваг	
Херсонська	Достатній земельний потенціал	Низький трудовий, фінансовий потенціал	Земельний Відповідність довгостроковим цілям розвитку рекреаційної системи
	Задоволення внутрішнього попиту в рекреаційних послугах	Втрата конкурентних переваг	
Хмельницька	Достатній сукупний потенціал	На межі вичерпання фінансовий та екологічний потенціал	Природно-рекреаційний Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Розширення ринків збуту послуг пізнавальної субгалузів рекреації	Погіршення екологічної ситуації в системі	
Черкаська	Достатній природно-рекреаційний, трудовий та фінансовий потенціал	Низький земельний, інфраструктурний та екологічний потенціал	Природно-рекреаційний Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Задоволення внутрішнього попиту в рекреаційних послугах	Втрата конкурентних переваг	
Чернівецька	Високий рівень сукупного потенціалу та його перевищення над нормативним	На межі вичерпання земельний потенціал	Природно-рекреаційний Оптимальне поєднання компонентів сукупного потенціалу
	Розвиток усіх субгалузей рекреації	Погіршення екологічної ситуації в системі	
Чернігівська	Наднормативний рівень сукупного потенціалу	Недостатній інфраструктурний потенціал та екологічний	Природно-рекреаційний Максимальний обсяг природно-рекреаційного потенціалу в поєднанні з іншими компонентами
	Розвиток пізнавальної та спортивної субгалузей рекреації	Вниження попиту на рекреаційні послуги	

Примітка. ¹Авторська розробка

ВИСНОВКИ

У монографії розглянуто теоретичні і методологічні засади формування та реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону. Це визначає новий підхід до вирішенні проблем розвитку рекреаційної сфери шляхом формування такого типу потенціалу, який забезпечить зростання її конкурентоспроможності та сприятиме ефективній діяльності. У процесі дослідження зроблені такі висновки.

Розвиток рекреації ґрунтується на використанні сукупного потенціалу рекреаційних систем регіонів, що є недоцільним, економічно та екологічно невиправданим, оскільки сукупний потенціал охоплює всі наявні ресурси, проте їх кількість не завжди достатня для задоволення наявного попиту та реалізації конкурентних переваг системи. Крім того, величина одних складових сукупного потенціалу може бути надлишковою, інших – недостатня. Проте цих диспропорцій у структурі потенціалу не враховують, що сприяє нерациональному його використанню та повному вичерпанню певних компонентів. Це спонукало до появи та вивчення нового поняття, яке буде відображати сукупність тих складових, обсяги яких дозволять задовольнити існуючий попит, реалізацію конкурентних переваг рекреаційної системи та зростання її конкурентоспроможності, тобто стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону.

Реалізація поставленого завдання передбачає вивчення сутності стратегічного потенціалу, його основних характеристик та структури, розроблення концептуальних основ формування та реалізації стратегічного потенціалу, які передбачають вибір відповідного інструментарію, адекватного особливостям рекреаційних систем регіонів. Розроблена методологія оцінки та виявлення стратегічного потенціалу передбачає, що його формування повинно відбуватися з врахуванням існуючого попиту на рекреаційні послуги та дотриманням умов екологозбалансованого розвитку рекреаційної системи регіону. Саме такий розвиток рекреаційної системи забезпечить зростання показників її ефективності та поліпшення якості життя та здоров'я населення. Уміле використання набутих теоретичних знань у поєднанні з ефективними формами рекреаційного природокористування дозволить вирішувати складні еколого-економічні проблеми регіону, переорієнтацію регіональної економіки на нові пріоритети, які забезпечать її піднесення.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Рекреационные ресурсы СРСР / за ред. Ю. Веденина. М.: 1976. – 196 с.
2. Рекреационные системы. Ред. Мироненко Н.С., Бачваров И.Г. – М.: Изд-во Моск.ун-та, 1986. – 180 с.
3. Преображенский В.С., Лихачов Б.Н., Веденин Ю.А. Рекреационная география, ее состояние и перспективы // Социально-экономические и географические аспекты исследования. – М., 1974. – С. 1-16.
4. Мироненко М.С., Твердохлебов И.Г. Рекреационная география. – М.: МГУ, 1981. – 207 с.
5. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів: 1997. – 259 с.
6. Родичкин И.Д. Территориальная организация региональных рекреационных систем Украины. – К.: Буливецьник, 1977.
7. Павлов В.І., Черчик Л.М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи: Монографія. – Луцьк: Надстиря, 1998. – 124 с.
8. Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 96 с.
9. Лукьянова Л.Г., Цыбух В.И. Рекреационные комплексы: Учеб.пособие / Под общ.р. В.К. Федоренко. – К.: Вища школа, 2004. – 346 с.
10. Теоретические основы рекреационной географии. М.: «Наука», 1975. – 224 с.
11. Черчик Лариса Миколаївна. Ринкові трансформації у сфері рекреаційного природокористування: Дис. док. екон. наук: 08.00.06 – Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, Одеса, 2007. – 410 с.
12. Івченко Анатолій Олександрович. Глумачний словник української мови. – 12-те випр. вид. – Х.: Фоліо, 2007. – 540 с.
13. Федонін О.С., Репніна І.М., Олексик О.І. Потенціал підприємства: формування та реалізація: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
14. Должанська І.З., Загорна Т.О. Конкурентоспроможність підприємства: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної л-ри, 2006. – 384 с.

15. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної л-ри, 2005. – 352 с.
16. Управління ресурсами підприємства: Навч.посібник / Під.ред. к.е.н. Ю.М. Воробйова і д.е.н. Б.І. Холода. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 288 с.
17. Воблый К.Г. Производительные силы Украины. Техника, экономика и право / Науч.записки Ин-та нар.хоз-ва. – 1924. – № 4 – 5. – С. 126 – 149.
18. Вейц В. Потенциальные и кинетические производительные силы мирового хозяйства. – Кн.1. – М., 1927. – С. 22.
19. Абалкин Л.И. Диалектика социалистической экономики. – М., 1982. – С. 24.
20. Архангельский В.Н., Зиновьев Л.Е. Управление научно-техническим прогрессом в машиностроении. – М., 1983. – С. 6.
21. Игнатенко Н.Г., Руденко В.П. Природно-ресурсный потенциал территории: географический анализ и синтез. – Львов: "Вища школа", 1986. – 164 с.
22. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. –Львів: Світ, 1993. – 240 с.
23. Шаблій О., Шаблій З. Нові підходи до категорії “рекреаційний потенціал” // Проблеми регіональної політики. – Львів, 1995.
24. Бойко-Бойчук О.В. Стратегії розвитку міст України: практичний посібник. – К.: Універ. вид-во «Пульсари», 2002. – 156 с.
25. Чэндлер А. Стратегия и структура: Пер. с англ. – М.: Мир, 1988. – 464 с.
26. Ансофф И. Стратегическое управление: Сокр. пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
27. Карлофф Б. Деловая стратегия. Пер. с англ./ Науч. ред. и авт. послесл. В.Н. Приписнов, – М.: Экономика, 1991. – 240 с.
28. Герасимчук В.Г. Развитие предприятия: диагностика, стратегия, эффективность. – К.: Вища школа, 1995. – 266 с.
29. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством: графічне моделювання: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 457 с.
30. Кіндрацька Г.І. Основи стратегічного менеджменту. – Львів, 2002. – 264 с.
31. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. – К.: Вікар, 2001.

32. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч.посіб. – К.: Вища школа, 2000, – 223 с.
33. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Організаційно–економічні механізми формування та реалізації стратегії розвитку регіону. Монографія. – Луцьк: ЛДТУ, 2002. – 248 с.
34. Шершньова В.Є. Стратегічне управління: Підручник. – 2-ге вид., перероблене і доповнене. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.
35. Портер М. Конкуренция: Учебное пособие / Пер. с англ. под ред. Я. В. Заблоцкого. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2000. – 495 с.
36. Портер М. Международная конкуренция. Пер. с англ. / Под. ред. и с предисловием В.Д. Щетинина. – М.: Международн. Отношения, 1993. – 896 с.
37. Портер М. Стратегія конкуренції. методика аналізу галузей і діяльності конкурентів. – К.: ОСНОВИ, – 1998. – 390 с.
38. Жаліло Ярослав Анатолійович, Базилюк Ярослава Борисівна, Белінська Я. В., Венцовський Д. Ю., Давиденко С. В. Українська економіка сьогодні – досягнення, проблеми, перспективи / Національний ін-т стратегічних досліджень; Центр антикризових досліджень / Ярослав Анатолійович Жаліло (відп. ред.). – К.: НІСД, 2007. – 92 с.
39. Ануфрієв Максим Юрійович. Моделювання стратегічного потенціалу асоційованої системи: Дис. канд. екон. наук: 08.03.02 / Донецький національний університет. – Донецьк, 2002. – 184 с.
40. Економіка промисловості України: збірник наукових праць / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України / Л.В. Дейнеко (відп. ред.). – К. : РВПС України НАН України, 2006. – 196 с.
41. Коваленко Андрій Олексійович, Князев Святослав Ігорович, Дейнеко Людмила Вікторівна, Страшинська Лариса Володимирівна. Теоретико-методологічні засади розвитку конкурентного середовища у сфері виробництва продовольчих товарів / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К. : Науковий світ, 2003. – 132 с.
42. Градов А. П., Кузин Б. И., Федотов А. В., Слабиков Г. В., Соколицын А. С. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / А.П. Градов (ред.), Б.И. Кузин (ред.). – СПб. : Специальная литература, 1996. – 510 с.
43. Экономическая стратегия фирмы: Учеб. пособие / А.П. Градов (ред.). – 2.изд., испр. и доп. – СПб. : Специальная Литература,

1999. – 589 с.

44. Колесніков Олександр Олександрович. Управління стратегічним потенціалом підприємства: Дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Харківський національний економічний ун-т. – Харків, 2005. – 189 с.

45. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. – К., 2000. – 390с. – Бібліогр.: с. 381-390.

46. Мазаракі А. А. та ін. Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів / Під ред. проф. Н. М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.

47. Сущенко Елена Анатольевна. Формирование стратегического потенциала предприятия: Дис. канд. экон. наук: 08.06.01 / Восточнокитайский национальный ун-т им. Владимира Даля. – Луганск, 2002. – 230 л.

48. Бузько И.Р., Дмитриенко Н.Е., Сущенко Е.А. Стратегический потенциал и формирование приоритетов в развитии предприятий. – Алчевск: ДГМИ, 2002. – 216 с.

49. Рач В. А. Стратегічний потенціал підприємства в умовах нової економіки // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. Наук. Пр. – Луганськ: Східноукраїнський державний університет, 2002. – № 1 (4). – С. 5-9.

50. Чимшит Сергей Иванович. Организационно-методические основы формирования стратегического потенциала предприятия: Дис. канд. экон. наук: 08.06.01 / Днепропетровский ун-т экономики и права. – Д., 2002. – 193 л.

51. Управління стратегічним потенціалом підприємства аптечної торгівлі. Дис. канд. еконо. наук: 08.06.01 / П.О. Шаповалов; Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2006. – 176 с.

52. Академия рынка: маркетинг / А.Дайан, Ф.Букерель и др. – М.: Экономика, 1993. – 570 с.

53. Протопопова Валентина Остапівна. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Протопопова Валентина Остапівна, Полонський Олександр Миколайович. – К.: ЦУЛ, 2002. – 219 с.

54. Л. Черчик. Теоретичні аспекти формування ринку рекреаційних ресурсів // Галицький економічний вісник. – 2004. – №3. – С. 108-112.

55. Верхолаз М.А. Дорошенко Ю.А. Совершенствование механизма межбюджетных отношений на региональном уровне на

основе использования экономического потенциала территории // Социально-экономическое развитие региона в условиях рынка. – Белгород: Изд-во БелГТАСМ, 1997. – С. 3-7.

56. Одегов Ю.Г. и др. Трудовой потенциал предприятия: пути эффективного использования / Ю.Г. Одегов, В.Б. Бычин, К.Л. Андреев; Под ред. Н.А. Иванова. – Саратов: Изд-во Сарат. Ун-та, 1991. – 172 с.

57. Слезингер Г.Э. Труд в условиях рыночной политики. – М.: ИНФРА – М, 1996. – 336 с.

58. Буланов Р.С. Рабочая сила в условиях реформирующихся рыночных отношений. – М.: РАУ, 1994. – 207 с.

59. Долишній М.І. Соціально-психологічні компоненти трудового потенціалу // Демографічні аспекти відтворення трудового потенціалу. В 3 ч. – К.: Наукова думка, 1994. – Ч.3 – С. 86-92.

60. Сологуб О.П. Демографічний потенціал регіонів // Регіональна економіка. – 1997. – № 4. – С. 73-79.

61. Федорцов М.М. Экологический потенциал в проблеме экологизации природопользования // Изв. РГО. – 1993. – Т.125. – Вып. 5. – С. 64-68.

62. Черчик Л.М. Формування ринкових відносин у рекреаційному природокористуванні. Монографія. – Луцьк: ЛДТУ, 2006. – 352 с.

63. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. – Суми: Університетська книга, 2002. – 346 с.

64. Кравців Василь Степанович. Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації) / НАН України; Інститут регіональних досліджень. – Л., 2007. – 338с. – Бібліогр.: с. 299-336.

65. Економічний потенціал регіону: пріоритети використання: Монографія / І.М. Школа, Т.М. Ореховська, І.Д. Козменко та ін.; за ред. І.М. Школи. – Чернівці, 2003. – 464 с.

66. Алимов Олександр Миколайович, Даниленко Анатолій Іванович, Трегобчук Валентин Михайлович, Веклич О. О., Венгер В. В. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення / НАН України; Об'єднаний ін-т економіки. – К., 2005. – 540с. – Бібліогр.: с. 510-536.

67. Веклич О. Економічний механізм природокористування: аналіз дієвості / Економіка України. – 2003. – №10. – С. 62-70.

68. Амітан Веніамін Наумович, Ларіна Рена Рінатівна, Пілюшенко Віталій Лаврентійович. Логістизація процесів в

організаційно-економічних системах: Монографія. – Донецьк : Юго-Восток, 2003. – 72 с.

69. Авер'янова Є., Артем'єва Л., Василенко В., Лашко І., Нетьоса Н. Спрощена система оподаткування: Консультації. Роз'яснення спеціалістів міністерств та відомств. Нормативна база. Первинна документація / А. Бабак (голов.ред.). – Д.: ТОВ "Баланс-клуб", 2006. – 207 с.

70. Гришко Валерій Анатолійович. Промислово-фінансова диверсифікація в розвитку підприємств: Дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Київський національний економічний ун-т. – К., 1999. – 199с.

71. Кашенко О.Л. Основи природокористування. – К.: Вища школа, 1999. – 304 с.

72. Кашенко О.Л. Фінанси природокористування. – Суми: Університетська книга, 1999. – 421 с.

73. Долишний М.И., Нудельман М.С., Ткаченко О.В. Карпатський рекреаційний комплекс. – Львів: 1997. – 157 с.

74. Кравченко Наталія Олександрівна. Рекреаційне господарство Полісся: сучасний стан та перспективи розвитку. – Ніжин : МІЛАНІК, 2007. – 172 с. – Бібліогр.: с. 151-154.

75. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: «Київський університет», 2001. – 395 с.

76. Веденин Ю.А. Динаміка територіально-рекреаційних систем. – М.: Наука, 1982. – 260 с.

77. Гудзь Петро Васильович. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, ЛТД", 2001. – 269с. : рис. – Бібліогр.: с.257-269.

78. П. Гудзь. Економічна ефективність використання природних рекреаційних ресурсів // Регіональна економіка – 2000. – №4. – С.148 – 155.

79. Білик Ростислав Васильович, Гайнічеру Михайло Іванович, Євдокименко Валерій Кирилович, Кифяк Василь Федорович, Маниліч Михайло Іванович. Концепція соціально-економічного розвитку Чернівецької області на період до 2011 року / Чернівецька обласна держ. адміністрація. – Чернівці: Прут, 2004. – 144 с.

80. Кифяк Василь Федорович. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 312с. – Бібліогр.: с. 305-308.

81. Руденко В.П, Трофимчук О.М. Український природно-ресурсний потенціал: Серія оцінкових картосхем: Ч.2. – К.: УНІС, 2000. – 186 с.
82. Афанасьев В.Г. Системность и общество. – М., 1980.
83. Барков Я. Методи аналізу показників і тенденцій економічного розвитку // Економіка України. – 1994. – № 8. – С. 90.
84. Берталанфи Л. Общая теория систем: критический обзор // Исследования по общей теории систем. – М.: Прогресс, 1969.
85. Блацберг И.В., Юдин Э.Т. Становление и сущность системного подхода. – М., 1973.
86. Денисов А.А. Колесников Д.Н. Теория больших систем управления. – Л.: Энергоиздат, 1982. – 287 с.
87. Репніна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління // Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 1998. – №2. – С.262 – 271.
88. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Під. ред. Б.М. Данилишина, С.І. Дорогунцова, В.С. Міщенко, Я.В. Коваля, О.С. Новоторова, М.М. Паламарчука. – К.: РВСП України, 1999. – 716 с.
89. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. К.: Альт прес, 2003. – 278 с.
90. Туризм в Україні: Статистичний збірник. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 182 с.
91. Державний земельний кадастр України за станом на 1 січня 2007 року” // Державний комітет України по земельних ресурсах. – К.: Держкомзем, 2007.
92. Про ведення мисливського господарства у 2006 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 14 с.
93. Статистичний щорічник України за 2006 рік / За редакцією Осауленка О.П. – К.: Видавництво “Консультант”, 2007. – 591 с.
94. Стан і розвиток зв’язку в Україні за 2006 рік. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 32 с.
95. Готелі та інші місця для тимчасового проживання. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 170 с.
96. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Україні. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2002. – 71 с.; Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Україні. Статистичний бюлетень.

– К.: Державний комітет статистики України, 2003. – 98 с.; Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Україні. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України 2004. – 100 с.; Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Україні. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2005. – 100 с.; Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Україні. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2006. – 100 с.; Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Україні. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 93 с.

97. Довкілля України: Статистичний збірник. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 221с.

98. Овчинников О. М. Минеральные воды. – Госгеоиздат: 1963. – 375 с.

99. Васильев Ю.С., Кукушкин В.А. Использование водоемов и рек в целях рекреации. – Л.: Гидрометеиздат, 1988. – 229 с.

100. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура / Под ред. И. Д. Родичкина. – К.: Будивельник, 1990. – 336 с.

101. Настанова з упорядкування мисливських угідь. Державний комітет лісового господарства України. Київ, 2002. – 113 с.

102. Бондаренко В.Д., Делегат І.В., Соловій І.П., Рудишин М.П. Облік диких тварин. Практичні рекомендації // Львів. – 1989. – 65 с.

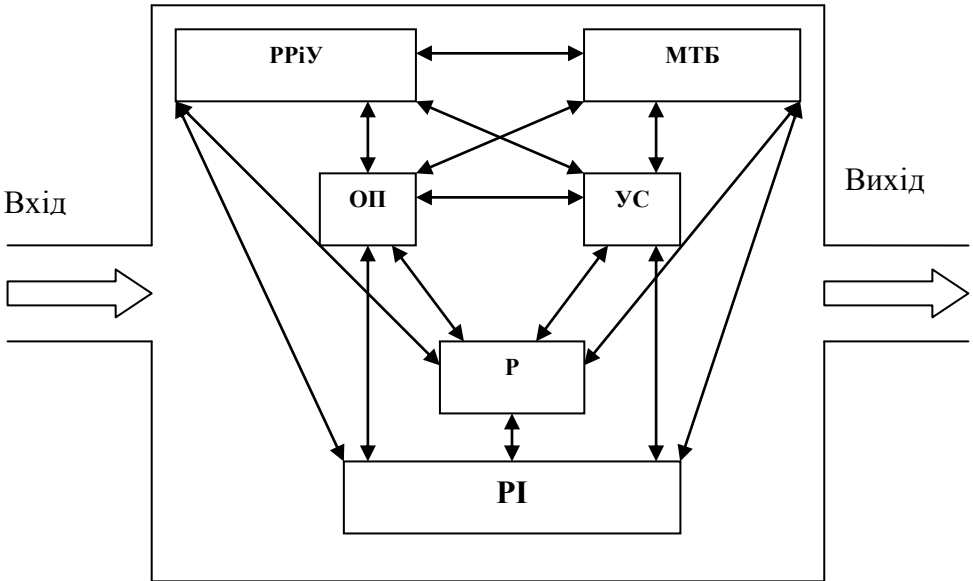
103. Ніколаєнко Т.С. Соціо-еколого-економічна ефективність землекористування в Україні: просторовий аспект / Під ред. чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – 72 с.

104. Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище / заг. ред. проф. В.В. Тарасової. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 276 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Модель територіальної рекреаційної системи

Елементи ТРС:

РРiУ – рекреаційні ресурси та умови;

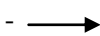
МТБ – матеріально-технічна база рекреаційної сфери;

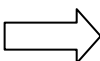
РІ – рекреаційна інфраструктура;

Р – рекреанти;

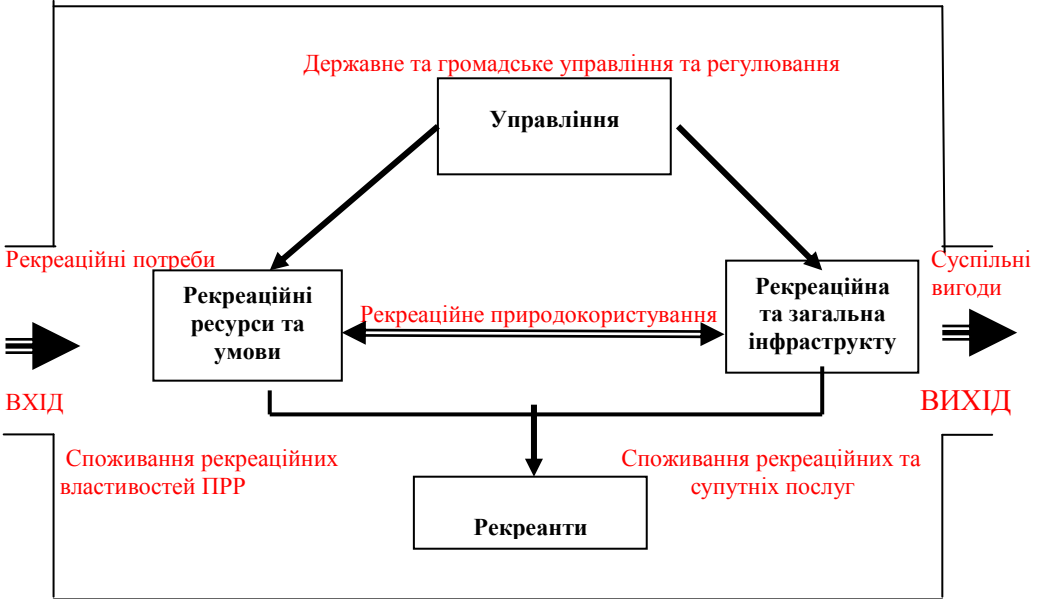
ОП – обслуговуючий персонал;

УС – управлінські системи;

- внутрішні зв'язки між елементами ТРС;

 - зовнішні зв'язки ТРС.

**Модель рекреаційної суспільної системи на рівні основних
первинних елементів**

Додаток В

Таблиця В.1

Землі, зайняті водами, тис.га¹

Адміністративні утворення	Всього	Частка, %	Річки	Частка, %	Штучні водотоки	Частка, %	Озера	Частка, %	Ставки	Частка, %	Штучні водосховища	Частка, %
Україна	2416,9	100	240,9	100	180,4	100	874,0	100	331,2	100	790,4	100
АР Крим	211,4	8,75	2,8	1,16	14,5	8,04	179,6	20,55	7,7	2,32	6,8	0,86
Вінницька	42,8	1,77	8,9	3,69	1,4	0,78	-	-	22,7	6,85	9,8	1,24
Волинська	45,6	1,89	3,6	1,49	20,6	11,42	14,5	1,66	6,9	2,08	-	-
Дніпропетровська	155,1	6,42	22,7	9,42	4,3	2,38	10,0	1,14	22,8	6,88	95,3	12,06
Донецька	42,0	1,74	5,6	2,32	1,9	1,05	1,9	0,22	18,8	5,68	13,8	1,75
Житомирська	48,9	2,02	7,3	3,03	20,2	11,20	0,7	0,08	16,6	5,01	4,1	0,52
Закарпатська	18,5	0,77	9,9	4,11	5,8	3,22	0,5	0,06	1,4	0,42	0,9	0,11
Запорізька	171,5	7,10	6,5	2,70	4,7	2,61	44,3	5,07	9,1	2,75	106,9	13,52
Івано-Франківська	23,8	0,98	14,6	6,06	3,6	2,00	0,3	0,03	3,9	1,18	1,4	0,18
Київська	175,5	7,26	10,6	4,40	9,8	5,43	3,6	0,41	33,1	9,99	118,4	14,98
Кіровоградська	75,8	3,14	4,2	1,74	0,7	0,39	1,0	0,11	20,2	6,10	49,7	6,29
Луганська	22,0	0,91	6,3	2,62	1,3	0,72	1,3	0,15	5,1	1,54	8,0	1,01
Львівська	42,7	1,77	12,8	5,31	14,5	8,04	1,2	0,14	9,7	2,93	4,5	0,57
Миколаївська	127,5	5,28	19,8	8,22	4,1	2,27	87,8	10,05	11,5	3,47	4,3	0,54
Одеська	211,6	8,76	15,4	6,39	8,3	4,60	168,4	19,27	11,3	3,41	8,2	1,04
Полтавська	148,3	6,14	10,3	4,28	2,0	1,11	5,0	0,57	20,1	6,07	110,9	14,03
Рівненська	42,6	1,76	7,4	3,07	20,5	11,36	4,2	0,48	8,2	2,48	2,3	0,29
Сумська	30,7	1,27	7,8	3,24	2,7	1,50	3,8	0,43	15,2	4,59	1,2	0,15
Тернопільська	19,5	0,81	5,9	2,45	3,3	1,83	0,7	0,08	6,7	2,02	2,9	0,37
Харківська	60,6	2,51	9,2	3,82	2,6	1,44	4,5	0,51	15,3	4,62	29,0	3,67
Херсонська	430,5	17,81	10,7	4,44	15,3	8,48	327,9	37,52	12,3	3,71	64,3	8,14
Хмельницька	40,5	1,68	5,5	2,28	4,1	2,27	0,6	0,07	19,6	5,92	10,7	1,35
Черкаська	135,5	5,61	3,8	1,58	2,5	1,39	0,6	0,07	17,5	5,28	111,1	14,06
Чернівецька	18,6	0,77	6,6	2,74	1,4	0,78	0,1	0,01	4,5	1,36	6,0	0,76
Чернігівська	67,8	2,81	17,6	7,31	10,3	5,71	10,5	1,20	10,6	3,20	18,8	2,38

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.2

**Структура лісів та лісовкритих площ за функціональним
призначенням, тис.га¹**

Адміністративні утворення	Група I	Частка у загальній	Група II	Частка у загальній площі, %	Природоохор онної та біологічної	Частка у загальній площі, %	Для відпочинку	Частка у загальній площі, %
Україна	5406,8	100	4242,0	100	5083,0	100	135,3	100
АР Крим	278,3	5,15	-	-	277,7	5,46	0,6	0,44
Вінницька	218,3	4,04	137,0	3,23	180,9	3,56	0,8	0,59
Волинська	133,3	2,47	511,6	12,06	71,9	1,41	2,7	2,00
Дніпропетровська	164,4	3,04	-	-	166,8	3,28	0,2	0,15
Донецька	200,2	3,70	-	-	199,5	3,92	0,7	0,52
Житомирська	255,7	4,73	779,9	18,39	223,0	4,39	12,4	9,16
Закарпатська	313,3	5,79	361,1	8,51	323,3	6,36	9,2	6,80
Запорізька	108,3	2,00	-	-	108,3	2,13	0,3	0,22
Івано-Франківська	248,1	4,59	341,6	8,05	249,0	4,90	7,2	5,32
Київська	290,0	5,36	99,4	2,34	291,3	5,73	15,6	11,53
Кіровоградська	163,7	3,03	-	-	161,2	3,17	1,1	0,81
Луганська	324,3	6,00	-	-	324,3	6,38	-	-
Львівська	263,2	4,87	399,1	9,41	200,4	3,94	12,7	9,39
Миколаївська	113,8	2,10	-	-	113,8	2,24	-	-
Одеська	206,1	3,81	-	-	205,8	4,05	0,3	0,22
Полтавська	252,4	4,67	-	-	252,4	4,97	-	-
Рівненська	134,8	2,49	621,1	14,64	119,3	2,35	18,9	13,97
Сумська	314,2	5,81	126,2	2,98	215,6	4,24	6,6	4,88
Тернопільська	107,3	1,98	81,4	1,92	74,2	1,46	0,2	0,15
Харківська	379,5	7,02	-	-	416,5	8,19	-	-
Херсонська	133,5	2,47	-	-	147,8	2,91	1,5	1,11
Хмельницька	100,7	1,86	165,2	3,89	85,1	1,67	2,0	1,48
Черкаська	292,3	5,41	33,9	0,80	318,1	6,26	1,2	0,89
Чернівецька	83,3	1,54	169,8	4,00	70,7	1,39	12,6	9,31
Чернігівська	258,2	4,78	414,5	9,77	260,4	5,12	1,1	0,81

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.3

Середні значення температури повітря, градусів Цельсія¹

Адміністративні утворення	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
АР Крим	3,1	-3,6	5,7	10,5	15,2	19,7	22,0	21,8	18,0	12,8	9,0	5,5
Вінницька	-5,8	-4,3	0,2	8,0	14,1	17,1	18,3	17,7	13,4	7,6	1,9	-2,5
Волинська	-4,9	-3,5	0,9	8,0	13,5	16,8	18,0	17,4	13,3	7,9	2,6	-2,0
Дніпропетровська	-5,5	-4,1	0,8	9,4	16,0	19,6	21,3	20,6	15,4	8,4	2,5	-2,1
Донецька	-6,1	-4,8	0,4	9,3	15,5	19,0	20,9	20,1	14,9	7,8	2,0	-2,6
Житомирська	-6,0	-4,6	-0,1	7,7	13,9	17,0	18,0	17,4	13,0	7,4	1,8	-2,7
Закарпатська	-2,8	-0,2	4,7	10,7	15,6	18,5	19,9	19,4	15,5	10,3	4,6	-0,4
Запорізька	-4,2	-2,9	1,7	9,9	16,4	20,2	22,0	21,2	16,2	9,5	3,8	-0,8
Івано-Франківська	-5,1	-3,2	1,4	8,1	13,5	16,6	17,9	17,3	13,5	8,0	2,6	-2,1
Київська	-5,7	-4,3	0,5	8,9	15,3	18,6	20,0	19,4	14,7	8,1	2,3	-2,3
Кіровоградська	-5,6	-4,2	0,7	8,7	15,2	18,2	19,3	18,6	13,9	8,1	2,1	-2,3
Луганська	-5,9	-4,8	0,8	10,0	16,3	19,9	21,7	20,6	15,0	7,9	2,4	-2,2
Львівська	-4,6	-3,1	1,1	7,7	13,2	16,1	17,3	16,8	13,0	8,0	2,5	-2,1
Миколаївська	-3,1	-1,8	2,6	10,2	16,5	20,4	22,3	21,8	16,9	10,3	4,4	-0,1
Одеська	-1,7	-1,0	2,6	9,0	15,1	19,4	21,4	21,2	17,1	11,1	5,9	1,4
Полтавська	-6,6	-5,3	-0,1	8,8	15,4	18,7	20,1	19,4	14,3	7,6	1,5	-3,1
Рівненська	-5,4	-4,0	0,3	7,7	13,7	16,6	17,8	17,2	13,1	7,7	2,2	-2,4
Сумська	-7,7	-6,4	-1,1	7,9	14,9	18,0	19,2	18,2	13,0	6,6	0,6	-4,1
Тернопільська	-5,8	-4,2	0,0	7,4	13,3	16,2	17,4	16,8	12,9	7,4	1,8	-2,9
Харківська	-7,0	-5,7	-0,3	8,9	15,6	19,0	20,4	19,5	14,1	7,3	1,3	-3,3
Херсонська	-3,0	-1,8	2,3	10,0	16,0	19,9	21,9	21,3	16,4	9,8	4,4	0,1
Хмельницька	-5,5	-4,0	0,3	7,8	13,9	16,8	18,0	17,4	13,2	7,6	2,0	-2,6
Черкаська	-5,9	-4,6	0,4	8,7	15,3	18,4	19,8	19,1	14,2	7,8	2,1	-2,5
Чернівецька	-4,9	-2,9	1,7	8,7	14,3	17,4	18,7	18,0	14,3	8,6	2,9	-1,9
Чернігівська	-7,1	-5,6	-0,6	7,8	14,5	17,6	18,7	17,7	12,8	6,8	1,2	-3,3

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (90) станом на 1.01.2007 р.

Таблиця В.4

Середня кількість опадів, міліметрів¹

Адміністративні утворення	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Всього в регіоні
Україна	975	875	821	1034	1352	1774	1858	1383	1108	831	1062	1160	14233
АР Крим	39	34	30	26	26	38	33	31	42	28	47	54	428
Вінницька	39	37	34	48	62	87	93	67	46	33	41	43	630
Волинська	31	30	27	39	60	68	76	61	56	37	36	38	559
Дніпропетровська	45	36	34	38	46	59	56	37	36	32	42	52	513
Донецька	43	34	33	41	52	62	48	41	40	27	42	52	515
Житомирська	33	28	31	43	59	76	94	75	51	34	44	38	606
Закарпатська	57	46	48	45	70	88	85	71	53	50	58	69	740
Запорізька	49	39	36	38	46	60	48	40	32	27	43	52	510
Івано-Франківська	30	31	34	53	87	97	103	81	52	36	37	40	681
Київська	32	31	27	36	45	66	72	48	38	27	35	42	499
Кіровоградська	47	46	39	49	53	73	88	69	47	35	51	52	649
Луганська	36	29	29	39	44	62	51	39	32	27	42	43	473
Львівська	42	43	43	51	77	98	102	76	58	47	46	57	740
Миколаївська	35	35	29	32	43	52	58	41	39	22	36	43	465
Одеська	42	41	31	34	39	42	49	34	36	26	42	48	464
Полтавська	43	37	35	40	51	60	71	46	44	42	49	51	569
Рівненська	30	28	26	41	56	81	84	63	48	38	36	37	568
Сумська	43	33	38	39	55	69	77	62	45	38	52	54	605
Тернопільська	34	34	32	47	68	81	92	63	52	33	36	39	611
Харківська	44	32	27	36	47	58	60	50	41	35	44	45	519
Херсонська	33	30	26	33	43	45	49	38	40	28	36	40	441
Хмельницька	38	40	32	48	64	105	107	69	51	30	42	43	669
Черкаська	36	33	29	38	37	63	76	53	36	31	41	44	517
Чернівецька	32	32	36	58	77	105	103	61	51	33	36	37	661
Чернігівська	42	36	35	42	45	79	83	67	42	35	48	47	601

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (90) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.5

Загальна кількість пернатої дичини, тис.голів¹

Види пернатої дичини	2002	2003	2004	2005	2006	Структура пернатої дичини
Всього	9485,2	9037,8	9201,7	9280,9	9647,1	-
з них						
куріпки	961,6	909,0	882,0	927,9	935,46	9,70
глухарі	4,0	4,3	4,3	3,8	3,6	0,04
тетеруки	12,8	12,3	12,8	12,7	12,7	0,13
гуси	217,0	130,5	98,4	103,7	104,86	1,09
качки	3062,0	2938,7	2984,9	2892,8	2994,49	31,04
фазани	290,5	289,6	278,0	281,6	290,13	3,01
перепілки	886,8	830,6	809,0	890,1	970,69	10,06
рябчики	18,3	19,2	20,0	21,6	21,6	0,22
лебеді	28,6	24,1	26,4	21,9	21,9	0,23
лиски	1652,9	1584,0	1699,6	1667,1	1766,11	18,31
кулики	864,9	785,7	904,7	938,4	973,27	10,09
голуби	1485,8	1509,8	1481,6	1519,3	1552,01	16,09

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (92) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.6

Загальна кількість копитних тварин, голів¹

Види тварин	2002	2003	2004	2005	2006	Структура копитних тварин
Усього	179677	184804	187630	195005	208000	-
з них лосі	4377	4489	4596	4510	4810	2,31
олені	15944	16734	16992	17606	19506	9,38
кабани	37390	38796	40351	43119	46114	22,17
козулі	119455	121666	122476	126267	134067	64,46
зубри	405	375	325	303	258	0,13
дані	1616	2217	2268	2692	2692	1,29
муфлони	422	449	539	419	419	0,20
кулани	68	78	83	89	89	0,04

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (92) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.7

Загальна кількість хутрових звірів, тис.голів¹

Види звірів	2002	2003	2004	2005	2006	Структура хутрових звірів
Всього	2466,5	2412,0	2335,0	2348,4	2224,7	-
білки	62,5	60,8	58,6	62,1	55,7	2,64
зайці	1878,2	1857,3	1808,2	1789,8	1711,8	76,21
куниці	57,2	57,3	55,7	59,5	56,5	2,53
лисиці	104,3	88,2	84,3	87,8	79,9	3,74
ондатри	183,2	182,6	159,0	172,0	152,8	7,32
норки вільні	3,5	3,2	3,5	3,6	4,53	0,15
бобр	17,8	19,1	19,7	23,4	23,4	1,00
вовки	2,5	2,4	2,4	2,6	2,6	0,11
ведмеді бурі	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,01
дикі кролики	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,01
байбаки	78,8	65,7	68,6	69,8	59,8	2,97
енотовидні собаки	10,6	9,7	10,1	10,6	10,6	0,45
борсуки	25,3	23,5	24,1	24,7	26,16	1,05
видри	10,5	10,7	11,0	11,7	12,23	0,50
тхори чорні	22,4	22,4	21,7	21,8	19,8	0,93
коти лісові	0,9	0,9	0,9	1,0	1,09	0,04
рисі	0,4	0,4	0,4	0,4	0,44	0,02
горностаї	7,8	7,0	6,2	7,0	6,66	0,30
нурті	-	0,2	-	-	-	-

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (92) станом на 1.01.2007р.

Основні дані про об'єкти природно-заповідного фонду України¹

Об'єкти ПЗФ	Місцезнаходження (область)	Загальна площа, тис.га	Кількість видів рослин, занесених до Червоної книги України	Кількість видів тварин, занесених до Червоної книги України
1	2	3	4	5
Україна		1104,3	383	256
Природні заповідники		159,6	-	-
Горгани	Івано-Франківська	5,3	28	20
Дніпровсько – Орільський	Дніпропетровська	3,8	12	29
Єланецький степ	Миколаївська	1,7	14	10
Казантипський	АР Крим	0,5	14	38
Канівський	Черкаська	2,0	30	65
Карадагський	АР Крим	2,9	78	125
Кримський	АР Крим	44,2	87	75
Луганський	Луганська	2,1	35	61
Медобори	Тернопільська	10,5	30	17
Мис Март'ян	АР Крим	0,2	43	20
Опукський	АР Крим	1,6	20	46
Поліський	Житомирська	20,1	21	28
Рівненський	Рівненська	42,3	24	17
Розточчя	Львівська	2,1	26	22
Український степовий	Донецька	2,8	53	50
Черемиський	Волинська	3,0	36	40
Ялтинський гірсько-лісовий	АР Крим	14,5	75	68
Біосферні заповідники		226,2	-	-
Асканія – Нова	Херсонська	33,3	10	22
Дунайський	Одеська	50,2	16	104

Продовж.табл. В.8

1	2	3	4	5
Карпатський	Закарпатська	53,6	122	38
Чорноморський	Херсонська	89,1	15	33
Національні природні парки		670,7	-	-
Азово-Сиваський	Херсонська	52,1	9	41
Винницький	Чернівецька	7,9	38	22
Галицький	Івано-Франківська	14,7	37	21
Гомільшанські ліси	Харківська	14,3	-	-
Гуцульщина	Івано-Франківська	32,3	37	50
Деснянсько-Старогутський	Сумська	16,2	20	45
Ічнянський	Чернігівська	9,7	10	16
Карпатський	Івано-Франківська	50,5	78	36
Подільські Товтри	Хмельницька	261,3	-	-
Синевир	Закарпатська	40,7	8	9
Сколівські Бескиди	Львівська	35,3	30	29
Святі гори	Донецька	40,4	46	34
Ужанський	Закарпатська	39,2	32	10
Шацький	Волинська	49,0	27	32
Яворівський	Львівська	7,1	17	30

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (90) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.9

Кількісна характеристика топологічних аспектів сусідства рекреаційних систем регіону¹

Адміністративні утворення	АР Крим	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська
АР Крим	-	4	7	2	3	5	7	2	6	5	3	4	7	2	3	6	6	4	6	3	1	5	4	5	4
Вінницька	4	-	3	3	4	1	3	4	2	1	1	4	3	2	1	2	2	3	2	3	3	1	1	1	2
Волинська	7	3	-	5	6	2	2	6	2	3	4	6	1	5	4	4	1	5	2	5	6	2	4	3	4
Дніпропетровська	2	3	5	-	1	3	6	1	5	2	1	2	6	1	2	1	4	2	5	1	1	4	2	4	2
Донецька	3	4	6	1	-	4	7	1	6	3	2	1	7	2	3	2	5	2	6	1	2	5	3	5	3
Житомирська	5	1	2	3	4	-	3	4	3	1	2	4	2	3	2	2	1	3	2	3	4	1	2	2	2
Закарпатська	7	3	2	6	7	3	-	7	1	4	4	7	1	5	4	5	2	6	2	6	6	2	4	2	5
Запорізька	2	4	6	1	1	4	7	-	6	3	2	2	7	2	3	2	5	3	6	2	1	5	3	5	3
Івано-Франківська	6	2	2	5	6	3	1	6	-	3	3	6	1	4	3	4	2	5	1	5	5	2	3	1	4
Київська	5	1	3	2	3	1	4	3	3	-	2	3	3	3	2	1	2	2	3	2	3	2	1	2	1
Кіровоградська	3	1	4	1	2	2	4	2	3	2	-	3	4	1	1	1	3	2	3	2	2	2	1	2	2
Луганська	4	4	6	2	1	4	7	2	6	3	3	-	7	3	4	2	5	2	6	1	3	5	3	5	3
Львівська	7	3	1	6	7	2	1	7	1	3	4	7	-	5	4	5	1	5	1	6	6	2	4	2	5
Миколаївська	2	2	5	1	2	3	5	2	4	3	1	3	5	-	1	2	4	3	4	2	1	3	2	3	3
Одеська	3	1	4	2	3	2	4	3	3	2	1	4	4	1	-	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3
Полтавська	3	2	4	1	2	2	5	2	4	1	1	2	5	2	2	-	3	3	1	4	1	2	3	1	3
Рівненська	6	2	1	4	5	1	2	5	2	2	3	5	1	4	3	3	-	4	1	4	5	1	3	2	3
Сумська	7	3	5	2	2	3	6	3	5	2	2	2	5	3	3	1	4	-	5	1	3	4	2	4	1
Тернопільська	6	2	2	5	6	2	6	1	3	3	6	1	4	3	4	1	5	-	5	5	1	3	1	4	4
Харківська	3	3	5	1	1	3	6	2	5	2	2	1	6	2	3	1	4	1	5	-	2	4	2	4	2
Херсонська	1	3	6	1	2	4	6	1	5	3	2	3	6	1	2	2	5	3	5	2	-	4	3	4	3
Хмельницька	5	1	2	4	5	1	2	5	2	2	2	5	2	3	2	3	1	4	1	4	4	-	2	1	3
Черкаська	4	1	4	2	3	2	4	3	3	1	1	3	4	2	2	1	3	2	3	2	3	2	-	2	2
Чернівецька	5	1	3	4	5	2	2	5	1	2	2	5	2	3	2	3	2	4	1	4	4	1	2	-	3
Чернігівська	4	2	4	2	3	2	5	3	4	1	2	3	5	3	3	1	3	1	4	2	3	3	2	3	-

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (75)

Природоохоронні землі¹

Адміністративні утворення	Загальна площа	Сільсько-господарські землі	Ліси та інші лісовкриті площі	Забудовані землі	Внутрішні води	Природоохоронного призначення	Рекреаційного призначення
Україна	374,1	20,1	221,1	1,3	74,4	372,5	0,5
АР Крим	5,3	1,2	1,1	0,2	1,2	5,3	-
Вінницька	0,1	-	-	0,1	-	0,1	-
Волинська	24,0	0,2	15,9	0,1	6,2	24,0	0,5
Дніпропетровська	4,4	0,3	2,7	0,1	0,6	4,4	-
Донецька	14,3	1,6	11,3	-	-	14,3	-
Житомирська	20,1	0,2	17,7	-	-	20,1	-
Закарпатська	77,8	4,9	71,0	0,2	0,5	77,8	-
Запорізька	2,6	1,5	0,1	0,1	-	1,2	-
Івано-Франківська	43,7	1,1	41,2	-	0,2	43,7	-
Київська	7,3	0,1	0,3	-	6,7	7,3	-
Кіровоградська	1,0	0,4	0,6	-	-	1,0	-
Луганська	2,1	0,5	0,5	-	-	2,1	-
Львівська	29,5	0,7	28,3	-	0,1	29,5	-
Миколаївська	2,5	1,5	0,1	0,1	0,2	2,5	-
Одеська	19,0	-	-	-	2,5	19,0	-
Полтавська	0,3	0,1	0,1	0,1	-	0,3	-
Рівненська	-	-	-	-	-	-	-
Сумська	7,5	0,1	6,8	-	-	7,5	-
Тернопільська	10,8	0,2	10,5	-	-	10,7	-
Харківська	0,7	0,5	0,1	-	-	0,7	-
Херсонська	88,2	4,7	1,2	0,1	56,1	88,2	-
Хмельницька	3,3	0,1	2,6	0,1	-	3,2	-
Черкаська	2,0	0,1	1,7	-	-	2,0	-
Чернівецька	7,1	0,1	6,9	-	0,1	7,1	-
Чернігівська	0,2	-	0,2	-	-	0,2	-

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.11

Землі рекреаційного призначення¹

Адміністративні утворення	Загальна площа	Сільсько-господарські землі	Ліси	Забудовані	Внутрішні води,	Природоохоронні	Оздоровчі	Рекреаційні	Історико-культурні
Україна	30,6	0,8	13,0	15,2	0,9	1,1	0,2	27,7	0,1
АР Крим	2,3	-	0,1	2,1	-	0,1	-	2,3	-
Вінницька	0,2	-	0,1	0,1	-	-	-	0,2	-
Волинська	0,2	-	-	0,2	-	-	-	0,2	-
Дніпропетровська	1,2	-	-	1,2	-	-	-	1,2	-
Донецька	1,6	-	0,1	1,5	-	0,7	-	1,6	-
Житомирська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1	-
Закарпатська	0,5	-	0,1	0,3	0,1	-	-	0,4	-
Запорізька	1,0	-	0,1	0,9	-	-	0,2	0,6	-
Івано-Франківська	11,5	0,2	10,5	0,4	0,1	-	-	11,5	-
Київська	2,5	0,2	0,4	1,8	0,1	-	-	0,7	-
Кіровоградська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1	-
Луганська	0,2	-	-	0,2	-	-	-	0,2	-
Львівська	0,6	-	0,2	0,3	0,1	-	-	0,6	-
Миколаївська	0,6	0,1	-	0,5	-	-	-	0,5	-
Одеська	2,0	0,2	0,1	1,6	-	-	-	2,0	-
Полтавська	0,3	-	-	0,3	-	-	-	0,3	-
Рівненська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1	-
Сумська	0,2	-	0,1	0,1	-	-	-	0,2	-
Тернопільська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1	-
Харківська	1,6	-	0,1	1,4	0,1	-	-	1,6	-
Херсонська	1,4	-	-	1,2	-	-	-	1,4	-
Хмельницька	0,1	-	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Черкаська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	-	-
Чернівецька	0,3	0,1	-	0,2	-	-	-	0,3	-
Чернігівська	1,6	-	1,0	0,3	0,3	0,3	-	1,3	-

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.12

Землі оздоровчого призначення¹

Адміністративні утворення	Загальна площа	Сільсько-господарські землі	Ліси	Забудовані	Внутрішні води	Природоохоронні	Оздоровчі	Рекреаційні	Історико-культурні
Україна	8,3	0,7	1,6	5,7	0,2	0,6	7,9	0,2	0,1
АР Крим	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	0,5	0,1	-	-	-	-	-	-	-
Волинська	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-
Дніпропетровська	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-
Донецька	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Житомирська	0,2	-	0,1	0,1	-	-	0,2	-	-
Закарпатська	0,2	-	0,1	0,1	-	-	0,2	-	-
Запорізька	0,9	-	-	0,9	-	-	0,9	-	-
Івано-Франківська	0,2	0,1	-	0,1	-	-	0,2	-	-
Київська	0,5	-	0,2	0,3	-	-	0,1	0,2	-
Кіровоградська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Луганська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Львівська	0,5	-	0,2	0,3	-	-	0,5	-	-
Миколаївська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Одеська	0,8	0,1	0,2	0,4	-	-	0,8	-	-
Полтавська	0,5	0,3	0,1	0,1	-	-	0,5	-	-
Рівненська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Сумська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Тернопільська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Харківська	0,4	-	0,1	0,3	-	-	0,4	-	0,1
Херсонська	0,2	-	-	0,1	0,1	-	0,2	-	-
Хмельницька	0,2	0,1	-	0,1	-	-	0,2	-	-
Черкаська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-
Чернівецька	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чернігівська	0,1	-	-	0,1	-	-	0,1	-	-

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.13

Землі історико-культурного призначення¹

Адміністративні утворення	Загальна площа	Сільсько-господарські землі	Ліси	Забудовані	Внутрішні води	Природо-охоронні	Рекреаційні	Історико-культурні
Україна	7,2	1,3	1,8	2,3	0,7	0,4	0,1	6,5
АР Крим	1,5	0,3	0,5	0,3	-	-	-	1,5
Вінницька	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Волинська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Дніпропетровська	0,2	0,2	-	-	-	-	-	0,2
Донецька	0,1	-	-	-	-	-	-	0,1
Житомирська	-	-	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Запорізька	0,4	0,3	-	-	-	-	-	0,2
Івано-Франківська	0,1	-	0,1	-	-	-	-	0,1
Київська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Кіровоградська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Луганська	0,1	-	0,1	-	-	-	-	0,1
Львівська	0,7	0,1	0,1	0,5	-	0,4	0,1	0,7
Миколаївська	0,3	0,2	-	-	-	-	-	0,2
Одеська	-	-	-	-	-	-	-	-
Полтавська	-	-	-	-	-	-	-	-
Рівненська	-	-	-	-	-	-	-	-
Сумська	0,9	-	-	0,3	0,5	-	-	0,9
Тернопільська	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Харківська	0,2	-	0,1	-	-	-	-	0,2
Херсонська	0,1	-	-	-	-	-	-	0,1
Хмельницька	0,1	-	-	0,1	-	-	-	-
Черкаська	0,6	0,2	0,2	0,1	0,1	-	-	0,3
Чернівецька	0,1	-	-	0,1	-	-	-	0,1
Чернігівська	0,6	-	0,4	-	0,1	-	-	0,6

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (91) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.14

Перевезення пасажирів автомобільним транспортом¹

Адміністративні утворення	Міжнародне сполучення, тис. осіб	Міжміське сполучення, тис. осіб	Приміське сполучення, тис. осіб	Міське сполучення, млн. осіб	Загальний обсяг перевезень, млн. осіб	Частка в загальних перевезеннях, %
Україна	1622,9	141884,0	727092,5	2965,9	2966,77	-
АР Крим	86,5	5478,7	27466,8	132,4	132,43	4,46
Вінницька	1,6	7965,6	37976,1	46,4	46,45	1,57
Волинська	257,6	6094,4	15807,5	84,0	84,02	2,83
Дніпропетровська	32,3	5404,4	27059,6	308,9	308,93	10,41
Донецька	40,6	9673,5	67270,0	371,7	371,78	12,53
Житомирська	0,7	4910,0	23661,1	32,9	32,93	1,11
Закарпатська	55,0	3102,2	16989,2	33,0	33,02	1,11
Запорізька	49,6	3168,3	20938,8	99,5	99,52	3,35
Івано-Франківська	15,8	7183,3	25006,9	43,6	43,63	1,47
Київська	153,2	5996,8	80103,2	506,2	506,29	17,07
Кіровоградська	-	2033,2	10194,4	69,8	69,81	2,35
Луганська	191,3	4774,6	64842,5	200,2	200,27	6,75
Львівська	278,7	23688,6	47603,3	99,9	99,97	3,37
Миколаївська	0,3	1628,0	6380,2	96,0	96,01	3,24
Одеська	38,5	6785,9	33780,7	167,9	167,94	5,66
Полтавська	4,5	2676,1	22363,4	94,9	94,93	3,20
Рівненська	74,0	11454,0	41568,0	39,6	39,65	1,34
Сумська	37,7	2772,7	10689,4	73,6	73,61	2,48
Тернопільська	22,4	5144,4	19356,9	39,9	39,92	1,35
Харківська	151,4	3244,8	37416,7	116,3	116,34	3,92
Херсонська	2,3	3947,9	16036,9	69,0	69,02	2,33
Хмельницька	57,0	4095,0	28213,9	74,6	74,63	2,52
Черкаська	-	3616,3	20038,0	92,5	92,52	3,12
Чернівецька	30,4	2064,5	7181,7	18,8	18,81	0,63
Чернігівська	41,5	4981,8	19147,3	54,3	54,32	1,83

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (103) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.15

Перевезення пасажирів залізничним транспортом, млн. осіб¹

Адміністративні утворення	2003	2004	2005	2006	Частка в загальному обсязі перевезень, %
Україна	476,7	452,2	445,6	448,4	-
АР Крим	22,7	22,6	22,8	23,0	5,13
Вінницька	19,4	18,0	17,1	17,4	3,88
Волинська	5,9	5,6	5,1	5,2	1,16
Дніпропетровська	42,8	39,0	36,8	37,5	8,36
Донецька	57,8	53,7	49,8	49,0	10,93
Житомирська	14,5	13,8	12,7	12,2	2,72
Закарпатська	13,5	10,1	9,5	9,3	2,07
Запорізька	20,3	18,1	17,3	17,2	3,84
Івано-Франківська	6,3	6,4	6,4	5,9	1,32
Київська	73,7	75,5	78,0	79,5	17,73
Кіровоградська	5,7	3,9	4,5	4,6	1,03
Луганська	13,8	12,8	12,5	12,7	2,83
Львівська	30,9	29,8	30,2	30,0	6,69
Миколаївська	2,7	2,1	2,6	3,1	0,69
Одеська	15,4	15,0	17,5	17,9	3,99
Полтавська	16,8	16,0	15,5	15,5	3,46
Рівненська	8,5	8,1	7,6	7,5	1,67
Сумська	15,5	15,6	14,9	14,8	3,30
Тернопільська	6,0	5,7	5,3	5,1	1,14
Харківська	49,7	47,4	46,1	47,0	10,48
Херсонська	2,5	2,3	2,5	2,9	0,65
Хмельницька	11,1	10,5	10,6	10,6	2,36
Черкаська	4,6	4,0	4,8	5,4	1,20
Чернівецька	3,2	3,0	2,7	2,5	0,56
Чернігівська	13,4	13,2	12,8	12,6	2,81

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (103) станом на 1.01.2007р.

Таблиця В.16

**Структурні підрозділи сфери сервісу у готелях та інших
місцях для короткотермінового проживання за регіонами¹**

Адміністративні утворення	Автостоянки		Ресторани, кафе, бари		Сауни, пральні		Заклади торгівлі	
	к-сть	%	к- сть	%	к- сть	%	к- сть	%
Україна	266	100	624	100,00	495	100	96	100
АР Крим	17	6,39	75	12,02	54	10,91	7	7,29
Вінницька	7	2,63	12	1,92	14	2,83	3	3,13
Волинська	10	3,76	16	2,56	10	2,02	1	1,04
Дніпропетровська	10	3,76	40	6,41	58	11,72	6	6,25
Донецька	20	7,52	47	7,53	51	10,30	2	2,08
Житомирська	7	2,63	10	1,60	7	1,41	3	3,13
Закарпатська	10	3,76	34	5,45	20	4,04	2	2,08
Запорізька	9	3,38	13	2,08	11	2,22	-	-
Івано-Франківська	6	2,26	23	3,69	14	2,83	1	1,04
Київська	7	2,63	12	1,92	10	2,02	2	2,08
Кіровоградська	5	1,88	9	1,44	7	1,41	4	4,17
Луганська	9	3,38	5	0,80	5	1,01	1	1,04
Львівська	23	8,65	60	9,62	45	9,09	9	9,38
Миколаївська	6	2,26	10	1,60	5	1,01	3	3,13
Одеська	13	4,89	47	7,53	25	5,05	10	10,42
Полтавська	11	4,14	11	1,76	15	3,03	1	1,04
Рівненська	5	1,88	10	1,60	8	1,62	4	4,17
Сумська	6	2,26	13	2,08	14	2,83	6	6,25
Тернопільська	10	3,76	14	2,24	14	2,83	-	-
Харківська	12	4,51	20	3,21	13	2,63	1	1,04
Херсонська	5	1,88	8	1,28	10	2,02	3	3,13
Хмельницька	6	2,26	7	1,12	3	0,61	1	1,04
Черкаська	9	3,38	17	2,72	20	4,04	3	3,13
Чернівецька	6	2,26	10	1,60	4	0,81	4	4,17
Чернігівська	9	3,38	4	0,64	13	2,63	-	-

Примітка. ¹Таблиця розрахована на основі використаних джерел (95) станом на 1.01.2007р.

Додаток Д

Таблиця Д.1

**Результати розрахунку рівня забезпеченості
водними ресурсами¹**

Адміністративні утворення	Рівень забезпеченості водними ресурсами		
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта
АР Крим	138,2	1,816	0,004
Вінницька	85,5	1,312	0,029
Волинська	229,9	4,445	0,141
Дніпропетровська	56,7	0,520	0,020
Донецька	34,3	0,195	0,003
Житомирська	29,4	0,653	0,043
Закарпатська	158,9	1,710	0,032
Запорізька	73,9	1,075	0,010
Івано-Франківська	61,1	0,607	0,029
Київська	80,8	1,276	0,035
Кіровоградська	67,8	1,539	0,089
Луганська	45,7	0,500	0,029
Львівська	147,2	1,240	0,013
Миколаївська	102,6	2,045	0,019
Одеська	68,1	0,938	0,008
Полтавська	74,0	1,355	0,031
Рівненська	146,8	2,542	0,112
Сумська	118,3	2,263	0,177
Тернопільська	133,6	1,647	0,099
Харківська	45,6	0,503	0,023
Херсонська	79,0	1,982	0,013
Хмельницька	129,1	1,916	0,133
Черкаська	178,9	2,754	0,100
Чернівецька	71,6	0,636	0,375
Чернігівська	53,8	1,491	0,097

Примітка. ¹Авторські розрахунки

**Результати розрахунку рівня забезпеченості
лісовими ресурсами¹**

Адміністративні утворення	Рівень забезпеченості лісовими ресурсами		
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта
АР Крим	11,401	0,150	0,0003
Вінницька	14,288	0,219	0,005
Волинська	34,248	0,662	0,021
Дніпропетровська	6,016	0,055	0,002
Донецька	7,691	0,044	0,001
Житомирська	36,191	0,804	0,053
Закарпатська	53,884	0,580	0,011
Запорізька	4,275	0,062	0,001
Івано-Франківська	45,791	0,455	0,022
Київська	23,121	0,365	0,010
Кіровоградська	7,370	0,167	0,010
Луганська	13,007	0,142	0,008
Львівська	31,803	0,268	0,003
Миколаївська	4,922	0,098	0,001
Одеська	6,706	0,092	0,001
Полтавська	9,580	0,175	0,004
Рівненська	39,662	0,687	0,030
Сумська	19,126	0,366	0,029
Тернопільська	14,486	0,179	0,011
Харківська	13,264	0,146	0,007
Херсонська	5,301	0,133	0,001
Хмельницька	13,850	0,206	0,014
Черкаська	16,153	0,249	0,009
Чернівецька	31,728	0,282	0,166
Чернігівська	21,815	0,604	0,039

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.3

Результати оцінки кліматичних ресурсів рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Середня температура липня, °С	Індекс	Ранг	Тривалість періоду з температурою понад +10 °С, дні	Індекс	Ранг	Річна кількість опадів, мм	Індекс	Ранг	Індекс підгрупи	Ранг
АР Крим	22,0	0,987	1	185	0,830	2	428	1,000	1	0,939	2
Вінницька	18,3	0,821	4	200	0,897	1	630	0,679	3	0,799	13
Волинська	18,0	0,807	4	155	0,695	4	559	0,766	2	0,756	15
Дніпропетровська	21,3	0,955	1	208	0,933	1	513	0,834	2	0,907	4
Донецька	20,9	0,937	2	165	0,740	3	515	0,831	2	0,836	8
Житомирська	18,0	0,807	4	158	0,709	4	606	0,706	3	0,741	19
Закарпатська	19,9	0,892	3	180	0,807	2	740	0,578	4	0,759	14
Запорізька	22,0	0,987	1	170	0,762	3	510	0,839	2	0,863	7
Івано-Франківська	17,9	0,803	5	163	0,731	3	681	0,628	3	0,721	22
Київська	20,0	0,897	2	160	0,717	4	499	0,858	1	0,824	9
Кіровоградська	19,3	0,865	3	165	0,740	3	649	0,659	3	0,755	15
Луганська	21,7	0,973	1	165	0,740	3	473	0,905	1	0,873	6
Львівська	17,3	0,776	5	155	0,695	4	740	0,578	4	0,683	24
Миколаївська	22,3	1,000	1	183	0,821	2	465	0,920	1	0,914	3
Одеська	21,4	0,960	1	169	0,758	3	464	0,922	1	0,880	5
Полтавська	20,1	0,901	2	172	0,771	2	569	0,752	2	0,808	12
Рівненська	17,8	0,798	5	160	0,717	4	568	0,754	2	0,756	15
Сумська	19,2	0,861	3	155	0,695	4	605	0,707	3	0,754	17
Тернопільська	17,4	0,780	5	160	0,717	4	611	0,700	3	0,732	20
Харківська	20,4	0,915	2	158	0,709	4	519	0,825	2	0,816	11
Херсонська	21,9	0,982	1	223	1,000	1	441	0,971	1	0,984	1
Хмельницька	18,0	0,807	4	161	0,722	3	669	0,640	3	0,723	21
Черкаська	19,8	0,888	3	165	0,740	3	517	0,828	2	0,819	10
Чернівецька	18,7	0,839	4	131	0,587	5	661	0,648	3	0,691	23
Чернігівська	18,7	0,839	4	155	0,695	4	601	0,712	3	0,749	18

Примітка. ¹Авторські розрахунки

**Результати розрахунку рівня концентрації
мисливських угідь¹**

Адміністративні утворення	Рівень концентрації мисливських угідь		
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта
АР Крим	74,889	0,984	0,002
Вінницька	80,261	1,232	0,027
Волинська	78,401	1,516	0,048
Дніпропетровська	79,875	0,733	0,028
Донецька	76,208	0,432	0,007
Житомирська	75,716	1,683	0,111
Закарпатська	76,198	0,820	0,015
Запорізька	78,817	1,146	0,011
Івано-Франківська	69,691	0,692	0,033
Київська	78,609	1,242	0,034
Кіровоградська	80,573	1,829	0,106
Луганська	79,476	0,870	0,050
Львівська	80,913	0,682	0,007
Миколаївська	84,420	1,682	0,015
Одеська	72,844	1,004	0,009
Полтавська	65,059	1,192	0,027
Рівненська	77,876	1,349	0,059
Сумська	86,294	1,651	0,129
Тернопільська	66,094	0,815	0,049
Харківська	84,061	0,927	0,043
Херсонська	76,793	1,927	0,012
Хмельницька	76,476	1,135	0,079
Черкаська	77,627	1,195	0,043
Чернівецька	79,506	0,707	0,417
Чернігівська	85,578	2,371	0,155

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку індексів забезпеченості мисливськими тваринами¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості мисливськими тваринами			Індекс підгрупи	Ранг
	копитними	хутровими	пернатою дичиною		
АР Крим	0,302	0,737	0,187	1,226	13
Вінницька	0,411	0,493	0,256	1,160	15
Волинська	0,599	0,531	0,213	1,343	12
Дніпропетровська	0,267	0,926	1,000	2,193	1
Донецька	0,213	0,838	0,580	1,631	9
Житомирська	1,000	0,626	0,284	1,911	4
Закарпатська	0,525	0,391	0,132	1,049	20
Запорізька	0,119	0,954	0,491	1,564	10
Івано-Франківська	0,396	0,354	0,064	0,815	23
Київська	0,807	0,525	0,409	1,741	7
Кіровоградська	0,322	0,703	0,743	1,767	6
Луганська	0,193	0,655	0,266	1,115	17
Львівська	0,792	0,541	0,191	1,525	11
Миколаївська	0,099	0,487	0,251	0,837	22
Одеська	0,208	0,653	0,338	1,199	14
Полтавська	0,411	0,840	0,430	1,682	8
Рівненська	0,550	0,393	0,170	1,112	18
Сумська	0,411	0,463	0,168	1,043	21
Тернопільська	0,168	0,404	0,216	0,788	24
Харківська	0,441	1,000	0,566	2,006	3
Херсонська	0,317	0,851	0,617	1,785	5
Хмельницька	0,248	0,635	0,262	1,144	16
Черкаська	0,406	0,423	0,278	1,107	19
Чернівецька	0,312	0,203	0,072	0,586	25
Чернігівська	0,634	0,557	0,826	2,017	2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку рівня забезпеченості культурно-історичними ресурсами¹

Адміністративні утворення	Рівень забезпеченості					
	архітектурно-містобудівними спорудами		сакральними спорудами		музеями та музейними комплексами	
	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта
АР Крим	0,089	0,0002	0,093	0,0002	1,725	0,003
Вінницька	0,059	0,0013	0,383	0,0085	1,281	0,028
Волинська	0,139	0,0044	0,639	0,0202	0,801	0,025
Дніпропетровська	0,009	0,0004	0,029	0,0011	0,590	0,023
Донецька	0,002	0,0000	0,069	0,0012	0,514	0,009
Житомирська	0,033	0,0022	0,437	0,0288	1,720	0,113
Закарпатська	0,072	0,0013	0,711	0,0131	0,540	0,010
Запорізька	0,002	0,0000	0,045	0,0004	0,992	0,009
Івано-Франківська	0,064	0,0031	0,717	0,0343	1,014	0,049
Київська	0,225	0,0130	0,616	0,0356	2,663	0,154
Кіровоградська	0,006	0,0002	0,039	0,0011	0,742	0,021
Луганська	0,004	0,0002	0,097	0,0056	0,674	0,039
Львівська	0,196	0,0020	0,702	0,0071	1,520	0,015
Миколаївська	0,009	0,0001	0,133	0,0012	1,175	0,011
Одеська	0,027	0,0002	0,146	0,0012	1,102	0,009
Полтавська	0,031	0,0007	0,141	0,0032	1,406	0,032
Рівненська	0,058	0,0025	0,594	0,0262	0,967	0,043
Сумська	0,035	0,0028	0,216	0,0169	1,307	0,102
Тернопільська	0,099	0,0059	1,044	0,0625	0,954	0,057
Харківська	0,024	0,0011	0,034	0,0016	0,890	0,041
Херсонська	0,017	0,0001	0,122	0,0008	1,516	0,010
Хмельницька	0,133	0,0092	0,421	0,0292	1,452	0,100
Черкаська	0,036	0,0013	0,096	0,0035	1,579	0,057
Чернівецька	0,074	0,0434	0,727	0,4291	0,823	0,485
Чернігівська	0,110	0,0072	0,250	0,0163	2,407	0,157

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.7

Результати оцінки природно-географічних умов розвитку рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Середній ступінь сусідства		Віддаленість від морів		Віддаленість від великих річок		Закарстованість території	Забезпеченість орографічними ресурсами	Інтегральний індекс	Ранг
	коэф.	індекс	коэф.	індекс	коэф.	індекс	індекс	індекс		
АР Крим	4,04	0,525	0,75	1,000	2,250	0,333	0,546	1,000	0,681	1
Вінницька	2,24	0,946	2,5	0,300	1,250	0,600	0,185	0,800	0,566	3
Волинська	3,68	0,576	4,75	0,158	3,0	0,250	-	0,400	0,277	25
Дніпропетровська	2,64	0,803	1,5	0,500	1,625	0,462	0,006	0,400	0,434	14
Донецька	3,36	0,631	1,25	0,600	2,250	0,333	0,012	0,600	0,435	13
Житомирська	2,44	0,869	3,25	0,231	1,750	0,429	-	0,200	0,346	21
Закарпатська	4,04	0,525	4,75	0,158	3,125	0,240	0,013	1,000	0,387	17
Запорізька	3,4	0,624	1,0	0,750	2,125	0,353	-	0,600	0,465	9
Івано-Франківська	3,32	0,639	4,0	0,188	2,5	0,300	0,068	1,000	0,439	12
Київська	2,28	0,930	2,75	0,273	1,625	0,462	-	0,200	0,373	19
Кіровоградська	2,12	1,000	2,0	0,375	1,125	0,667	-	0,400	0,488	7
Луганська	3,64	0,582	2,0	0,375	2,875	0,261	0,006	0,600	0,365	20
Львівська	3,8	0,558	4,75	0,158	3,0	0,250	0,099	1,000	0,413	16
Миколаївська	2,64	0,803	1,25	0,600	1,250	0,600	0,025	0,400	0,486	8
Одеська	2,48	0,855	1,75	0,429	0,750	1,000	0,113	0,400	0,559	4
Полтавська	2,28	0,930	2,25	0,333	1,625	0,462	-	0,400	0,425	15
Рівненська	2,88	0,736	4,0	0,188	2,375	0,316	-	0,400	0,328	22
Сумська	3,00	0,707	2,5	0,300	2,250	0,333	-	0,200	0,308	24
Тернопільська	3,24	0,654	4,0	0,188	2,5	0,300	1,000	0,800	0,588	2
Харківська	2,8	0,757	1,75	0,429	2,250	0,333	-	0,400	0,384	18
Херсонська	3,08	0,688	0,75	1,000	1,625	0,462	0,303	0,200	0,531	5
Хмельницька	2,64	0,803	3,25	0,231	1,875	0,400	0,047	0,800	0,456	10
Черкаська	2,36	0,898	2,75	0,273	1,625	0,462	-	0,600	0,447	11
Чернівецька	2,72	0,779	3,25	0,231	1,875	0,400	0,136	1,000	0,509	6
Чернігівська	2,72	0,779	3,0	0,250	2,125	0,353	-	0,200	0,316	23

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.8

Результати розрахунку рівня та індексів концентрації земель рекреаційного призначення¹

Адміністративні утворення	Рівень концентрації земель рекреаційного призначення			Індекс концентрації земель рекреаційного призначення			Індекс підгрупи
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	
АР Крим	5,038	0,066	0,0001	0,272	0,297	0,003	0,572
Вінницька	1,087	0,017	0,0004	0,059	0,075	0,008	0,142
Волинська	8,535	0,165	0,0052	0,461	0,740	0,120	1,321
Дніпропетровська	0,981	0,009	0,0003	0,053	0,040	0,008	0,101
Донецька	3,268	0,019	0,0003	0,176	0,083	0,007	0,266
Житомирська	2,686	0,060	0,0039	0,145	0,268	0,090	0,503
Закарпатська	11,563	0,124	0,0023	0,624	0,558	0,053	1,235
Запорізька	2,168	0,032	0,0003	0,117	0,141	0,007	0,265
Івано-Франківська	18,525	0,184	0,0088	1,000	0,825	0,202	2,027
Київська	1,427	0,023	0,0006	0,077	0,101	0,014	0,192
Кіровоградська	0,508	0,012	0,0007	0,027	0,052	0,015	0,094
Луганська	2,727	0,030	0,0017	0,147	0,134	0,040	0,321
Львівська	5,339	0,045	0,0005	0,288	0,202	0,010	0,500
Миколаївська	2,404	0,048	0,0004	0,130	0,215	0,010	0,355
Одеська	3,447	0,048	0,0004	0,186	0,213	0,009	0,408
Полтавська	4,125	0,076	0,0017	0,223	0,339	0,040	0,602
Рівненська	9,025	0,156	0,0069	0,487	0,701	0,158	1,346
Сумська	6,790	0,130	0,0101	0,367	0,583	0,233	1,183
Тернопільська	8,529	0,105	0,0063	0,460	0,471	0,144	1,075
Харківська	1,911	0,021	0,0010	0,103	0,094	0,022	0,219
Херсонська	5,826	0,146	0,0009	0,315	0,656	0,021	0,992
Хмельницька	15,024	0,223	0,0154	0,811	1,000	0,354	2,165
Черкаська	1,617	0,025	0,0009	0,087	0,112	0,021	0,220
Чернівецька	8,321	0,074	0,0436	0,449	0,332	1,000	1,781
Чернігівська	7,556	0,209	0,0137	0,408	0,939	0,313	1,660

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.9

Результати розрахунку рівня та індексів сервісного забезпечення готелів¹

Адміністративні утворення	Рівень сервісного забезпечення готелів				Індекс сервісного забезпечення готелів				Індекс підгрупи
	авто- стоянками	ресторанами, кафе, барами	саунами, пральнями	закладами торгівлі	авто- стоянками	ресторанами, кафе, барами	саунами, пральнями	закладами торгівлі	
АР Крим	0,207	0,915	0,659	0,085	0,560	1,000	0,904	0,363	2,826
Вінницька	0,292	0,500	0,583	0,125	0,788	0,547	0,801	0,531	2,666
Волинська	0,370	0,593	0,370	0,037	1,000	0,648	0,508	0,157	2,314
Дніпропетровська	0,094	0,377	0,547	0,057	0,255	0,413	0,751	0,241	1,659
Донецька	0,286	0,671	0,729	0,029	0,771	0,734	1,000	0,121	2,627
Житомирська	0,206	0,294	0,206	0,088	0,556	0,322	0,283	0,375	1,535
Закарпатська	0,256	0,872	0,513	0,051	0,692	0,953	0,704	0,218	2,567
Запорізька	0,257	0,371	0,314	0,000	0,694	0,406	0,431	0,000	1,532
Івано-Франківська	0,162	0,622	0,378	0,027	0,438	0,680	0,519	0,115	1,752
Київська	0,051	0,087	0,072	0,014	0,137	0,095	0,099	0,062	0,393
Кіровоградська	0,278	0,500	0,389	0,222	0,750	0,547	0,534	0,944	2,775
Луганська	0,114	0,063	0,063	0,013	0,308	0,069	0,087	0,054	0,517
Львівська	0,209	0,545	0,409	0,082	0,565	0,596	0,561	0,348	2,070
Миколаївська	0,222	0,370	0,185	0,111	0,600	0,405	0,254	0,472	1,731
Одеська	0,171	0,618	0,329	0,132	0,462	0,676	0,451	0,559	2,149
Полтавська	0,244	0,244	0,333	0,022	0,660	0,267	0,458	0,094	1,479
Рівненська	0,227	0,455	0,364	0,182	0,614	0,497	0,499	0,773	2,382
Сумська	0,143	0,310	0,333	0,143	0,386	0,338	0,458	0,607	1,789
Тернопільська	0,345	0,483	0,483	0,000	0,931	0,528	0,663	0,000	2,121
Харківська	0,250	0,417	0,271	0,021	0,675	0,456	0,372	0,089	1,591
Херсонська	0,156	0,250	0,313	0,094	0,422	0,273	0,429	0,398	1,523
Хмельницька	0,273	0,318	0,136	0,045	0,736	0,348	0,187	0,193	1,465
Черкаська	0,273	0,515	0,606	0,091	0,736	0,563	0,832	0,386	2,518
Чернівецька	0,353	0,588	0,235	0,235	0,953	0,643	0,323	1,000	2,919
Чернігівська	0,180	0,080	0,260	0,000	0,486	0,087	0,357	0,000	0,930

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.10

Результати розрахунку рівня концентрації місць у рекреаційних закладах¹

Адміністративні утворення	Рівень концентрації місць у											
	санаторіях та пансіонатах з лікуванням			пансіонатах та будинках відпочинку			дитячих оздоровчих таборах			рекреаційних закладах загалом		
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис жителів	на 1 рекреанта
АР Крим	1630,7	21,4	0,041	1170,6	15,4	0,030	1274,8	16,7	0,032	4076,1	53,5	0,103
Вінницька	146,8	2,3	0,050	7,6	0,1	0,003	231,1	3,5	0,078	385,5	5,9	0,130
Волинська	95,7	1,9	0,059	0,0	0,0	0,000	173,3	3,3	0,106	269,0	5,2	0,164
Дніпропетровська	147,8	1,4	0,052	29,8	0,3	0,011	454,5	4,2	0,160	632,2	5,8	0,223
Донецька	235,2	1,3	0,023	419,5	2,4	0,040	1162,3	6,6	0,112	1817,0	10,3	0,175
Житомирська	55,4	1,2	0,081	0,0	0,0	0,000	110,4	2,5	0,162	165,7	3,7	0,243
Закарпатська	292,9	3,2	0,058	4,5	0,0	0,001	520,8	5,6	0,104	818,2	8,8	0,163
Запорізька	189,7	2,8	0,025	34,6	0,5	0,005	696,0	10,1	0,093	920,3	13,4	0,123
Івано-Франківська	159,1	1,6	0,076	12,5	0,1	0,006	316,5	3,1	0,150	488,1	4,8	0,232
Київська	194,2	3,1	0,085	6,7	0,1	0,003	135,2	2,1	0,059	336,1	5,3	0,147
Кіровоградська	18,3	0,4	0,024	18,3	0,4	0,024	150,4	3,4	0,197	187,0	4,2	0,245
Луганська	100,9	1,1	0,064	0,0	0,0	0,000	460,7	5,0	0,292	561,6	6,1	0,356
Львівська	731,5	6,2	0,062	17,8	0,1	0,002	169,7	1,4	0,014	919,0	7,7	0,078
Миколаївська	105,8	2,1	0,019	186,4	3,7	0,034	253,1	5,0	0,046	545,3	10,9	0,099
Одеська	392,4	5,4	0,046	58,7	0,8	0,007	393,4	5,4	0,046	844,5	11,6	0,100
Полтавська	140,1	2,6	0,059	13,4	0,2	0,006	215,3	3,9	0,090	368,8	6,8	0,155
Рівненська	54,0	0,9	0,041	0,0	0,0	0,000	94,5	1,6	0,072	148,6	2,6	0,113
Сумська	27,9	0,5	0,042	0,0	0,0	0,000	247,9	4,7	0,370	275,8	5,3	0,412
Тернопільська	101,4	1,3	0,075	0,0	0,0	0,000	188,4	2,3	0,139	289,9	3,6	0,214
Харківська	100,3	1,1	0,051	19,3	0,2	0,010	324,8	3,6	0,166	444,4	4,9	0,227
Херсонська	93,9	2,4	0,015	361,7	9,1	0,058	640,8	16,1	0,103	1096,3	27,5	0,176
Хмельницька	79,8	1,2	0,082	0,0	0,0	0,000	150,5	2,2	0,155	230,2	3,4	0,236
Черкаська	77,6	1,2	0,043	0,0	0,0	0,000	210,5	3,2	0,118	288,1	4,4	0,161
Чернівецька	82,3	0,7	0,432	0,0	0,0	0,000	493,8	4,4	2,589	576,2	5,1	3,021
Чернігівська	32,8	0,9	0,059	3,0	0,1	0,006	124,6	3,5	0,226	160,5	4,4	0,290

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку індексів концентрації місць у рекреаційних закладах¹

Адміністративні утворення	Індекс концентрації місць у											
	санаторіях та пансіонатах з лікуванням			пансіонатах та будинках відпочинку			дитячих оздоровчих таборак			рекреаційних закладах загалом		
	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта	на 1000 км ²	на 1 тис. жителів	на 1 рекреанта
АР Крим	1,000	1,000	0,096	1,000	1,000	0,509	1,000	1,000	0,012	1,000	1,000	0,034
Вінницька	0,090	0,105	0,115	0,006	0,008	0,044	0,181	0,212	0,030	0,095	0,110	0,043
Волинська	0,059	0,086	0,136	0,000	0,000	0,000	0,136	0,200	0,041	0,066	0,097	0,054
Дніпропетровська	0,091	0,063	0,121	0,025	0,018	0,180	0,357	0,249	0,062	0,155	0,108	0,074
Донецька	0,144	0,062	0,052	0,358	0,155	0,694	0,912	0,394	0,043	0,446	0,192	0,058
Житомирська	0,034	0,057	0,188	0,000	0,000	0,000	0,087	0,146	0,062	0,041	0,069	0,080
Закарпатська	0,180	0,147	0,135	0,004	0,003	0,015	0,409	0,335	0,040	0,201	0,164	0,054
Запорізька	0,116	0,129	0,059	0,030	0,033	0,080	0,546	0,604	0,036	0,226	0,250	0,041
Івано-Франківська	0,098	0,074	0,175	0,011	0,008	0,102	0,248	0,188	0,058	0,120	0,091	0,077
Київська	0,119	0,143	0,197	0,006	0,007	0,050	0,106	0,128	0,023	0,082	0,099	0,049
Кіровоградська	0,011	0,019	0,056	0,016	0,027	0,412	0,118	0,204	0,076	0,046	0,079	0,081
Луганська	0,062	0,052	0,148	0,000	0,000	0,000	0,361	0,301	0,113	0,138	0,115	0,118
Львівська	0,449	0,288	0,144	0,015	0,010	0,026	0,133	0,085	0,006	0,225	0,145	0,026
Миколаївська	0,065	0,098	0,045	0,159	0,242	0,584	0,199	0,301	0,018	0,134	0,203	0,033
Одеська	0,241	0,253	0,107	0,050	0,053	0,119	0,309	0,324	0,018	0,207	0,217	0,033
Полтавська	0,086	0,120	0,136	0,011	0,016	0,096	0,169	0,235	0,035	0,090	0,126	0,051
Рівненська	0,033	0,044	0,096	0,000	0,000	0,000	0,074	0,098	0,028	0,036	0,048	0,038
Сумська	0,017	0,025	0,097	0,000	0,000	0,000	0,194	0,283	0,143	0,068	0,099	0,136
Тернопільська	0,062	0,058	0,174	0,000	0,000	0,000	0,148	0,139	0,054	0,071	0,067	0,071
Харківська	0,061	0,052	0,119	0,016	0,014	0,170	0,255	0,214	0,064	0,109	0,091	0,075
Херсонська	0,058	0,110	0,035	0,309	0,590	1,000	0,503	0,960	0,040	0,269	0,514	0,058
Хмельницька	0,049	0,055	0,190	0,000	0,000	0,000	0,118	0,133	0,060	0,056	0,064	0,078
Черкаська	0,048	0,056	0,100	0,000	0,000	0,000	0,165	0,194	0,045	0,071	0,083	0,053
Чернівецька	0,050	0,034	1,000	0,000	0,000	0,000	0,387	0,262	1,000	0,141	0,096	1,000
Чернігівська	0,020	0,042	0,138	0,003	0,005	0,094	0,098	0,206	0,087	0,039	0,083	0,096

Примітка. ¹Авторські розрахунки

**Результати розрахунку рівня забезпеченості персоналом
рекреаційної сфери регіонів України¹**

Адміністративні утворення	Забезпеченість персоналом санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	Забезпеченість персоналом пансіонатів та будинків відпочинку	Забезпеченість персоналом дитячих оздоровчих таборів	Забезпеченість персоналом готелів
АР Крим	0,456	0,214	0,283	0,607
Вінницька	0,921	0,090	0,150	0,475
Волинська	0,440	-	0,159	0,553
Дніпропетровська	0,418	0,198	0,079	0,536
Донецька	0,511	0,104	0,067	0,688
Житомирська	0,500	-	0,194	0,299
Закарпатська	0,562	0,100	0,087	0,652
Запорізька	0,457	0,255	0,043	0,470
Івано-Франківська	0,469	1,069	0,172	0,606
Київська	0,173	0,255	0,386	0,485
Кіровоградська	0,762	0,049	0,075	0,163
Луганська	0,579	-	0,044	0,525
Львівська	0,649	0,230	0,279	0,739
Миколаївська	0,275	0,097	0,113	0,474
Одеська	0,356	0,132	0,193	0,610
Полтавська	0,537	0,047	0,044	0,511
Рівненська	0,527	-	0,369	0,490
Сумська	0,447	-	0,048	0,652
Тернопільська	0,468	-	0,253	0,264
Харківська	0,546	0,061	0,088	0,724
Херсонська	0,254	0,127	0,032	0,453
Хмельницька	0,514	-	0,142	0,542
Черкаська	0,484	-	0,189	0,499
Чернівецька	0,216	-	0,134	0,492
Чернігівська	0,385	0,140	0,100	0,503

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку рівня забезпеченості фінансовими ресурсами¹

Адміністративні утворення	Рівень забезпеченості фінансовими ресурсами					
	санаторіїв та пансіонатів з лікуванням, грн./місце	пансіонатів та баз відпочинку, грн./місце	дитячих оздоровчих таборів, грн./місце	готелів, грн./об'єкт	туристичних агентств, грн./об'єкт	мисливських господарств, грн./га
АР Крим	8,2	1,2	0,9	2056,6	1274,0	2,4
Вінницька	12,8	1,4	6,2	387,3	216,5	0,9
Волинська	15,1	-	7,5	651,3	392,7	0,5
Дніпропетровська	26,7	1,1	3,0	798,0	728,3	0,7
Донецька	24,9	1,2	1,2	1200,4	605,6	1,4
Житомирська	19,4	-	7,5	267,8	238,0	0,5
Закарпатська	19,3	4,5	3,3	581,6	430,4	0,4
Запорізька	16,4	2,0	0,9	738,2	493,4	0,6
Івано-Франківська	22,5	4,7	9,0	465,9	1278,6	0,7
Київська	15,5	4,3	4,8	210,2	1463,1	2,5
Кіровоградська	32,5	0,6	6,5	365,7	485,8	0,7
Луганська	35,8	-	3,6	170,2	434,3	0,8
Львівська	12,3	5,6	8,7	767,4	404,1	0,8
Миколаївська	13,5	1,2	3,9	394,9	617,0	0,4
Одеська	8,1	1,7	4,0	1324,2	581,3	0,4
Полтавська	12,3	1,4	7,7	371,4	547,2	2,6
Рівненська	26,9	-	13,2	821,5	341,3	0,7
Сумська	26,4	-	6,1	204,2	170,4	1,4
Тернопільська	20,9	-	11,6	449,0	232,6	0,1
Харківська	16,7	0,9	6,6	902,1	338,7	1,1
Херсонська	16,3	1,3	2,0	233,0	548,4	0,7
Хмельницька	24,9	-	13,2	374,7	328,2	0,6
Черкаська	18,0	-	10,5	405,2	236,4	0,7
Чернівецька	30,7	-	4,0	726,0	205,1	1,3
Чернігівська	16,2	2,7	6,1	2337,7	351,3	2,1

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку рівня забезпеченості інвестиційними ресурсами¹

Адміністративні утворення	Рівень забезпеченості інвестиційними ресурсами			
	мисливських господарств, грн./га	готелів, грн./об'єкт	міськ короткотермінового проживання, грн./об'єкт	відтворення мисливських тварин, грн./голову
АР Крим	1144,1	9239,7	2,9	2,9
Вінницька	11,5	88,5	1,3	2,7
Волинська	64,0	801,7	1,8	3,2
Дніпропетровська	67,0	141,4	1,2	1,2
Донецька	233,8	4080,1	2,2	1,5
Житомирська	70,0	24,7	2,4	5,2
Закарпатська	257,6	2056,3	2,0	3,1
Запорізька	110,6	3431,2	1,3	0,8
Івано-Франківська	77,2	143,1	1,7	4,7
Київська	3558,4	6025,9	5,7	10,9
Кіровоградська	19,1	155,0	0,5	0,5
Луганська	98,3	46,6	0,9	1,5
Львівська	323,7	52,2	2,5	4,1
Миколаївська	217,2	1468,6	0,6	1,6
Одеська	524,3	2398,0	0,7	1,6
Полтавська	161,4	67,4	2,5	3,5
Рівненська	9,9	-	2,0	3,9
Сумська	18,6	2,9	2,0	7,0
Тернопільська	59,9	5,6	0,8	1,0
Харківська	161,6	24,7	2,0	2,8
Херсонська	84,4	476,1	1,6	1,6
Хмельницька	19,9	4,0	1,5	2,1
Черкаська	272,2	158,8	3,2	6,3
Чернівецька	71,8	487,0	2,6	5,8
Чернігівська	10,1	3,0	2,5	2,2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.15

Результати розрахунку індексів показників екологічної комфортності рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Індивідуальні індекси												Груповий індекс-дестабілізатор підгрупи показників екологічної комфортності
	Скидання забруднених вод у природні верхні водні об'єкти, млн. м. ³	Ранг	Викиди речовин у атмосферне повітря, у розрахунку на км. кв., т	Ранг	Наявність промислових кисличних відходів у сховищах організованого кладування, тис.т	Ранг	Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки територій	Ранг	Частота виникнення надзвичайних ситуацій, природного характеру, випадків	Ранг	Частота виникнення надзвичайних ситуацій, техногенного характеру, випадків	Ранг	
АР Крим	0,113	14	0,067	14	0,1293	17	0,000	1	0,750	9	0,410	14	1,469
Вінницька	0,003	18	0,097	18	0,0002	3	0,316	4	0,500	5	0,164	6	1,080
Волинська	0,001	4	0,027	4	0,0001	2	0,989	14	0,350	2	0,115	4	1,482
Дніпропетровська	0,956	24	0,626	24	0,1272	16	1,000	15	1,000	12	0,590	18	4,299
Донецька	1,000	25	1,000	25	0,9723	20	0,000	1	0,500	5	1,000	21	4,472
Житомирська	0,039	10	0,039	10	0,0027	10	1,000	15	0,500	5	0,148	5	1,729
Закарпатська	0,018	3	0,027	3	0,0525	14	0,000	1	0,800	10	0,066	1	0,964
Запорізька	0,678	22	0,206	22	1,0000	21	0,905	10	1,000	12	0,328	13	4,117
Івано-Франківська	0,042	20	0,135	20	0,0065	11	0,000	1	0,550	5	0,230	9	0,964
Київська	0,026	17	0,091	17	0,0212	12	0,989	14	1,000	12	0,525	17	2,652
Кіровоградська	0,035	9	0,038	9	0,0020	9	0,789	8	0,950	11	0,426	15	2,240
Луганська	0,366	23	0,319	23	0,2333	19	0,000	1	0,800	10	0,918	20	2,636
Львівська	0,263	19	0,101	19	0,0322	13	0,158	2	0,750	9	0,852	19	2,156
Миколаївська	0,048	8	0,038	8	0,0909	15	0,979	13	0,400	3	0,197	8	1,753
Одеська	0,269	15	0,076	15	0,0003	4	0,895	9	0,350	2	0,443	16	2,033
Полтавська	0,008	16	0,086	16	0,0005	5	0,211	3	0,650	7	0,164	6	1,120
Рівненська	0,041	6	0,033	6	0,0013	8	0,968	12	0,400	3	0,311	12	1,754
Сумська	0,015	11	0,042	11	0,2222	18	0,526	5	0,450	4	0,279	10	1,534
Тернопільська	0,004	2	0,026	2	0,0000	1	0,789	8	0,700	8	0,098	3	1,617
Харківська	0,026	21	0,162	21	0,0012	7	0,000	1	0,450	4	0,230	9	0,869
Херсонська	0,004	7	0,034	7	0,0009	6	0,684	7	0,550	5	0,180	7	1,453
Хмельницька	0,008	5	0,028	5	0,0003	4	0,895	9	0,550	5	0,295	11	1,776
Черкаська	0,031	13	0,051	13	0,0003	4	0,632	6	0,200	1	0,180	7	1,094
Чернівецька	0,012	1	0,018	1	0,0000	1	0,000	1	0,450	4	0,098	3	0,578
Чернігівська	0,113	12	0,045	12	0,0009	6	0,947	11	0,600	6	0,082	2	1,788

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Д.16

Результати розрахунку індексів показників екологічної місткості рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Індивідуальні індекси						Індекс підгрупи
	Антропогенного навантаження на 1 га лісових угідь, чол/га	ранг	Антропогенного авантаження на водні об'єкти, чол/км ²	ранг	Антропогенного навантаження на рекреаційні землі, чол/га	ранг	
АР Крим	0,293	17	0,107	8	0,136	12	0,536
Вінницька	0,201	12	0,149	14	0,539	23	0,889
Волинська	0,066	2	0,044	1	0,055	4	0,164
Дніпропетровська	0,790	24	0,374	22	1,000	25	2,165
Донецька	1,000	25	1,000	25	0,485	22	2,485
Житомирська	0,052	1	0,298	19	0,151	13	0,502
Закарпатська	0,074	4	0,114	9	0,072	8	0,260
Запорізька	0,703	23	0,181	17	0,285	17	1,170
Івано-Франківська	0,096	6	0,321	21	0,049	3	0,466
Київська	0,119	8	0,153	15	0,400	20	0,670
Кіровоградська	0,262	16	0,127	11	0,780	24	1,169
Луганська	0,306	19	0,390	24	0,302	18	0,997
Львівська	0,162	10	0,157	16	0,200	16	0,518
Миколаївська	0,445	21	0,095	5	0,188	14	0,729
Одеська	0,472	22	0,208	18	0,189	15	0,868
Полтавська	0,249	15	0,144	13	0,119	10	0,512
Рівненська	0,067	3	0,077	3	0,058	5	0,200
Сумська	0,118	7	0,086	4	0,069	7	0,273
Тернопільська	0,245	14	0,118	10	0,086	9	0,448
Харківська	0,297	18	0,387	23	0,428	21	1,112
Херсонська	0,328	20	0,098	6	0,061	6	0,487
Хмельницька	0,214	13	0,102	7	0,041	1	0,356
Черкаська	0,175	11	0,071	2	0,362	19	0,607
Чернівецька	0,153	9	0,306	20	0,122	11	0,580
Чернігівська	0,075	5	0,131	12	0,043	2	0,248

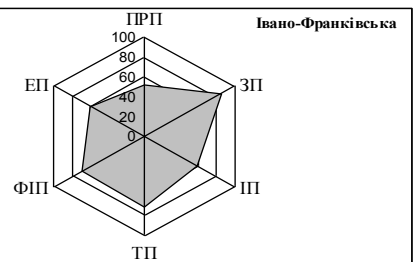
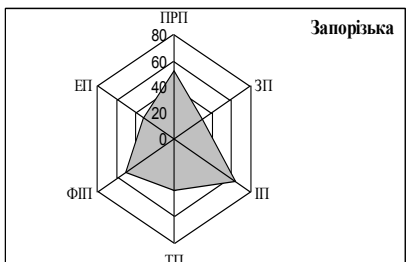
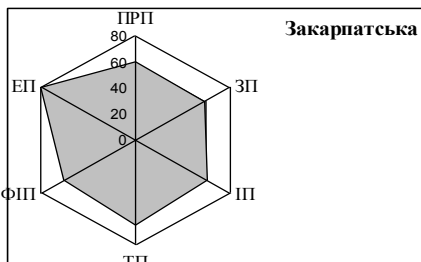
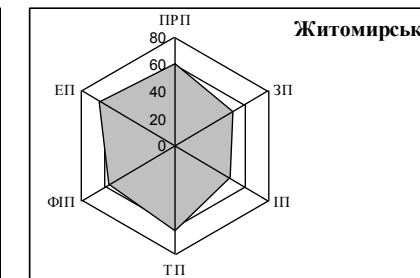
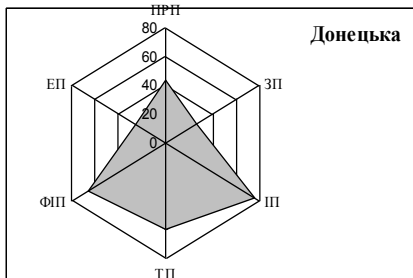
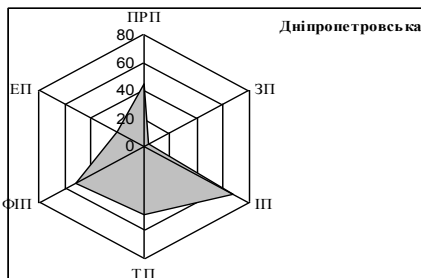
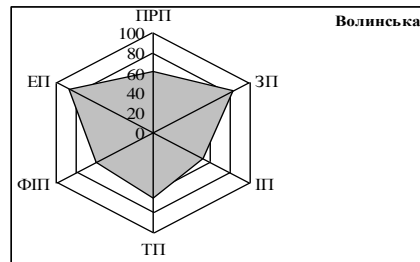
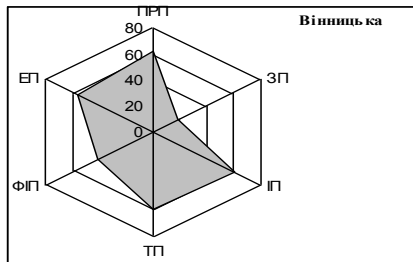
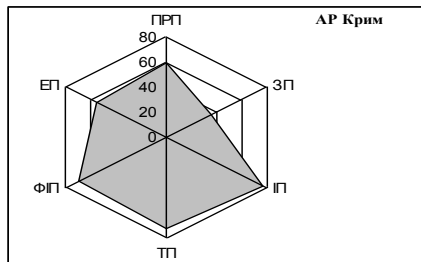
Примітка. ¹Авторські розрахунки

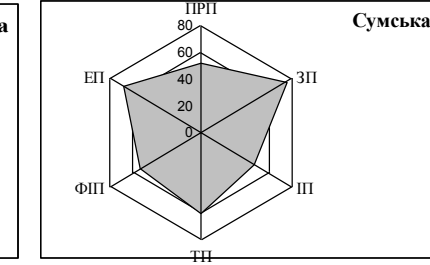
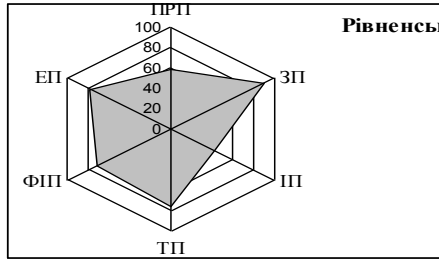
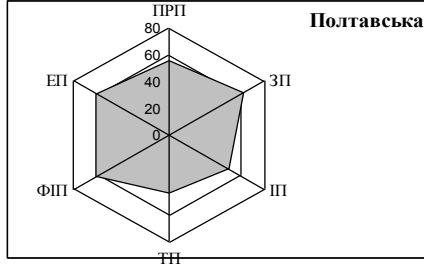
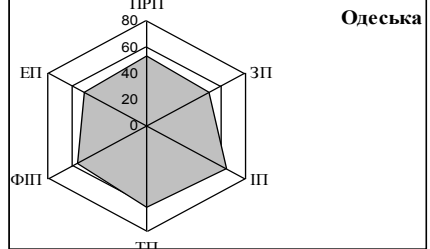
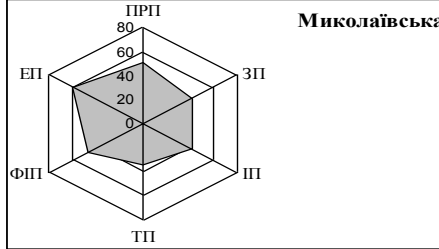
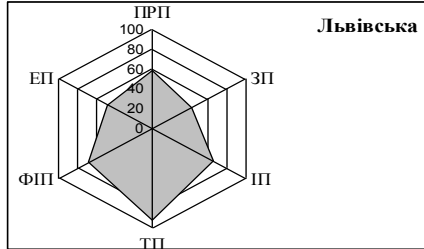
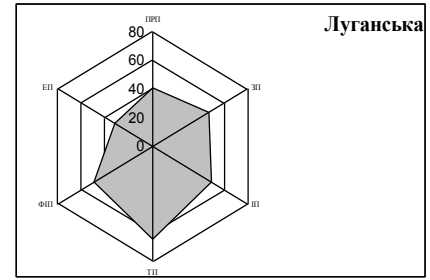
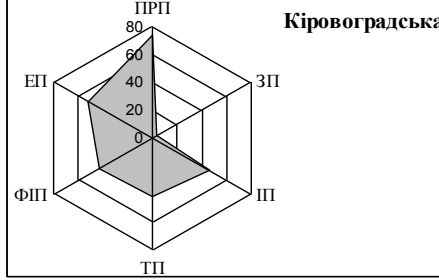
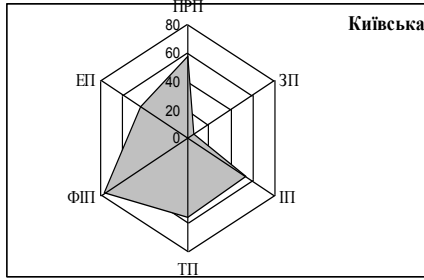
Таблиця Д.17

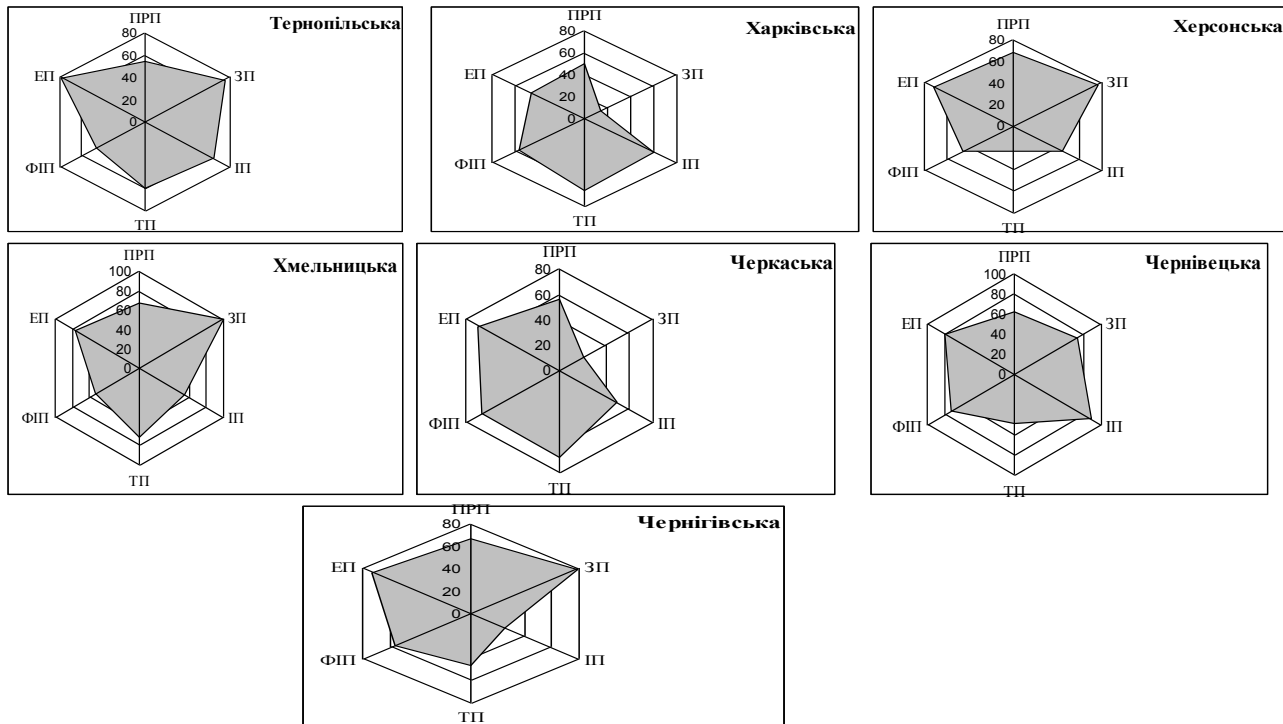
Результати розрахунку суми міськ регіонів, отриманих у процесі ранжування¹

Адміністративні утворення	Сума міськ, що характеризують					
	природно-рекреаційний потенціал	земельний потенціал	інфраструктурний потенціал	трудоий потенціал	фінансовий потенціал	екологічний потенціал
	$S_{прп}$	$S_{зн}$	$S_{ін}$	$S_{тп}$	$S_{фін}$	$S_{еп}$
АР Крим	107	33	52	30	82	106
Вінницька	100	41	85	43	152	103
Волинська	103	10	101	37	110	37
Дніпропетровська	143	48	71	53	127	180
Донецька	145	37	54	42	92	169
Житомирська	103	26	110	40	114	88
Закарпатська	106	22	85	37	105	53
Запорізька	124	36	76	62	128	157
Івано-Франківська	126	9	88	31	84	96
Київська	111	47	99	46	65	132
Кіровоградська	73	48	112	60	148	112
Луганська	151	27	105	38	132	157
Львівська	108	30	75	11	88	123
Миколаївська	127	30	120	67	139	95
Одеська	121	26	75	41	115	116
Полтавська	115	20	104	58	102	91
Рівненська	110	7	122	27	78	58
Сумська	125	14	109	42	122	77
Тернопільська	118	14	77	43	141	57
Харківська	130	43	83	37	115	125
Херсонська	85	13	114	78	140	71
Хмельницька	89	2	98	31	126	60
Черкаська	115	40	106	35	90	76
Чернівецька	101	15	32	53	76	51
Чернігівська	90	12	153	55	114	68

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Рис. Д.1. Графічне зображення шестигранника сукупного потенціалу рекреаційної системи регіону¹
 Примітка. ¹Авторська розробка

Додаток Е

Таблиця Е.1

Вихідні дані для оцінки сукупного потенціалу оздоровчої субгалузі рекреації¹

Показники	Одиниці виміру	Значення
Водні ресурси	тис.га	2416,9
Лісові ресурси	тис.га	10503,7
Річна кількість опадів	мм	14233
Тривалість періоду з температурою понад + 10 °С	дні	167
Середня температура липня	°С	19,7
Землі оздоровчого призначення	тис.га	8,3
Землі рекреаційного призначення	тис.га	30,6
Будинки та пансіонати відпочинку	місць	63583
Дитячі оздоровчі табори	тис.місць	18238
Персонал будинків та пансіонатів відпочинку	чол.	10773
Персонал дитячих оздоровчих таборів	чол.	30105
Фінансові ресурси будинків та пансіонатів відпочинку	тис.грн.	81908,7
Фінансові ресурси дитячих оздоровчих таборів	тис.грн.	859849,5
Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки територій	коєф.	0,52
Частота виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру	випадків	304
Скидання забруднених вод у природні поверхневі водні об'єкти	млн. м. ³	3444
Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря	тис.т	6600,4
Наявність промислових токсичних відходів у сховищах організованого складування	тис.т	21674
Антропогенне навантаження на 1 га лісових угідь	чол/га	4,5
Антропогенне навантаження на водні об'єкти	чол/км ²	877,09
Антропогенне навантаження на рекреаційні землі	чол/га	16,2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Е.2

Вихідні дані для оцінки сукупного потенціалу лікувальної субгалузі рекреації¹

Показники	Одиниці виміру	Значення
Мінеральні води	м ³ /добу/люд.	0,0895
Лікувальні грязі	м ³ /люд.	0,1386
Річна кількість опадів	мм	14233
Тривалість періоду з температурою понад + 10 °С	дні	167
Середня температура липня	°С	19,7
Землі оздоровчого призначення	тис.га	8,3
Санаторії та пансіонати з лікуванням	місць	130701
Персонал санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	чол.	64488
Фінансові ресурси санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	тис.грн.	1815292
Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки територій	коєф.	0,52
Частота виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру	випадків	304
Скидання забруднених вод у природні поверхневі водні об'єкти	млн. м. ³	3444
Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря	тис.т	6600,4
Наявність промислових токсичних відходів у сховищах організованого складування	тис.т	21674
Антропогенне навантаження на рекреаційні землі	чол/га	16,2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Е.3

Вихідні дані для оцінки сукупного потенціалу пізнавальної субгалузі рекреації¹

Показники	Одиниці виміру	Значення
Архітектурно-містобудівні споруди	одиниць	2334
Сакральні споруди	одиниць	12069
Музеї та музейні комплекси	одиниць	49147
Об'єкти природно-заповідного фонду	тис.га	1104,3
Забезпеченість орографічними ресурсами	коєф.	0,56
Закарстованість території	коєф.	0,102
Землі природоохоронного призначення	тис.га	374,1
Землі історико-культурного призначення	тис.га	7,2
Щільність автошляхів	км/1000км ²	273
Щільність залізничних колій	км/1000км ²	36
Кількість готелів	місць	110669
Персонал готелів	чол.	32167
Фінансові ресурси готелів	тис.грн.	1478787,7
Фінансові ресурси туристичних агенств	тис.грн.	2679034
Інвестиційні ресурси на розвиток готелів	тис.грн.	750536
Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки території	коєф.	0,52
Частота виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру	випадків	304
Частота виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру	випадків	508
Скидання забруднених вод у природні поверхневі водні об'єкти	млн. м. ³	3444
Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря	тис.т	6600,4
Наявність промислових токсичних відходів у сховищах організованого складування	тис.т	21674
Антропогенне навантаження на 1 га лісових угідь	чол/га	4,5
Антропогенне навантаження на водні об'єкти	чол/км ²	877,09
Антропогенне навантаження на рекреаційні землі	чол/га	16,2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Е.4

**Вихідні дані для оцінки сукупного потенціалу спортивної
субгалузії рекреації¹**

Показники	Одиниці виміру	Значення
Водні ресурси	тис.га	2416,9
Лісові ресурси	тис.га	10503,7
Мисливські угіддя	тис.га	47252,2
Перната дичина	тис.голів	9647,1
Хутрові звірі	тис.голів	2224,7
Копитні тварини	тис.голів	208,0
Забезпеченість орографічними ресурсами	коєф.	0,56
Закарстованість території	коєф.	0,102
Землі рекреаційного призначення	тис.га	30,6
Кількість готелів	місць	110669
Персонал готелів	чол.	32167
Фінансові ресурси мисливських господарств	тис.грн.	50145,1
Інвестиційні ресурси на розвиток місць короткотермінового перебування	тис.грн.	553034
Інвестиційні ресурси на розвиток мисливського господарства	тис.грн.	93121
Інвестиційні ресурси на відтворення та охорону мисливських тварин	тис.грн.	33815,4
Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки територій	коєф.	0,52
Частота виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру	випадків	304
Частота виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру	випадків	508
Скидання забруднених вод у природні поверхневі водні об'єкти	млн. м. ³	3444
Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря	тис.т	6600,4
Наявність промислових токсичних відходів у сховищах організованого складування	тис.т	21674
Антропогенне навантаження на 1 га лісових угідь	чол/га	4,5
Антропогенне навантаження на водні об'єкти	чол/км ²	877,09
Антропогенне навантаження на рекреаційні землі	чол/га	16,2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Е.5

Результати ранжування регіонів за рівнем сукупного потенціалу субгалузей рекреації¹

Адміністративні утворення	Субгалузі							
	Оздоровча		Лікувальна		Пізнавальна		Спортивна	
	індекс	ранг	індекс	ранг	індекс	ранг	індекс	ранг
АР Крим	7,098	1	3,235	1	5,996	3	6,61	8
Вінницька	2,395	18	1,695	9	2,539	13	4,479	17
Волинська	5,002	6	1,305	12	3,719	8	7,783	2
Дніпропетровська	-2,117	25	-1,868	24	-2,468	25	0,161	24
Донецька	-1,902	24	-1,899	25	-1,906	24	-0,697	25
Житомирська	2,789	15	0,853	17	1,784	20	6,134	11
Закарпатська	6,271	4	2,996	2	4,611	6	7,462	3
Запорізька	-0,374	23	-1,152	23	-0,458	22	0,662	23
Івано-Франківська	6,469	3	2,638	5	6,115	2	6,27	10
Київська	2,939	14	-0,07	22	1,937	19	7,031	5
Кіровоградська	1,331	21	0,7	19	2,291	16	3,139	20
Луганська	0,341	22	0,722	18	-0,521	23	2,072	22
Львівська	3,64	8	2,892	3	3,817	7	5,215	14
Миколаївська	2,487	17	0,326	21	1,117	21	3,24	19
Одеська	1,397	20	0,395	20	2,046	18	2,951	21
Полтавська	2,57	16	1,945	8	2,502	14	5,801	12
Рівненська	5,676	5	2,148	6	3,091	10	6,745	7
Сумська	3,164	10	0,998	14	2,609	12	6,791	6
Тернопільська	3,111	11	2,137	7	3,692	9	3,68	18
Харківська	2,054	19	1,435	10	2,121	17	5,391	13
Херсонська	4,759	7	1,048	13	2,479	15	5,011	16
Хмельницька	3,06	13	1,314	11	4,749	4	5,019	15
Черкаська	3,095	12	0,867	16	2,985	11	6,282	9
Чернівецька	6,636	2	2,658	4	7,397	1	9,056	1
Чернігівська	3,446	9	0,878	15	4,745	5	7,348	4

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Результати розрахунку нормативного природно-рекреаційного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Мінеральні води	ранг	Лікувальні грязі	ранг	Водні ресурси	ранг	Лісові ресурси	ранг	місцеві склади угіддями	ранг	місцеві склади тваринами	ранг	об'єктами ІЗФ	ранг	культурно-історичними ресурсами	ранг	кліматичні ресурси	ранг	природно-географічні умови	ранг	Сума рангів	Величина вектора
АР Крим	0,043	20	0,196	5	1,000	1	1,000	1	1,000	1	1,268	15	0,244	5	1,142	14	0,939	2	0,681	1	65	77,1
Вінницька	0,129	10	0,163	7	0,075	9	0,075	9	0,075	9	1,896	8	-	0	1,220	12	0,799	13	0,566	3	80	70,8
Волинська	0,027	23	0,566	2	0,032	16	0,032	16	0,032	16	1,057	18	0,199	6	1,730	7	0,756	15	0,277	25	144	44,2
Дніпропетровська	0,039	21	-	-	0,087	8	0,087	8	0,087	8	2,678	2	0,014	17	0,349	24	0,907	4	0,434	14	106	60,0
Донецька	0,170	8	-	-	0,266	3	0,266	3	0,266	3	1,739	11	0,165	9	0,291	25	0,836	8	0,435	13	83	69,6
Житомирська	0,106	11	-	-	0,020	19	0,020	19	0,020	19	1,971	5	0,077	11	1,565	9	0,741	19	0,346	21	133	48,8
Закарпатська	0,607	3	0,166	6	0,065	11	0,065	11	0,065	11	0,375	23	0,511	3	1,286	11	0,759	14	0,387	17	110	58,3
Запорізька	0,050	19	-	-	0,197	5	0,197	5	0,197	5	1,840	9	-	0	0,446	22	0,863	7	0,465	9	81	70,4
Івано-Франківська	0,477	4	0,398	3	0,028	17	0,028	17	0,028	17	0,347	24	0,393	4	1,604	8	0,721	22	0,439	12	128	50,8
Київська	0,054	18	-	-	0,062	12	0,062	12	0,062	12	1,641	13	-	0	0,393	23	0,824	9	0,373	19	118	55,0
Кіровоградська	0,150	9	-	-	0,018	21	0,018	21	0,018	21	1,682	12	-	0	2,889	2	0,755	15	0,488	7	108	59,2
Луганська	0,082	13	-	-	0,041	14	0,041	14	0,041	14	1,901	7	0,008	19	0,463	21	0,873	6	0,365	20	128	50,8
Львівська	0,775	2	1,000	1	0,247	4	0,247	4	0,247	4	1,102	17	0,170	8	2,209	3	0,683	24	0,413	16	83	69,6
Миколаївська	0,059	16	-	-	0,130	7	0,130	7	0,130	7	1,815	10	0,006	20	0,636	19	0,914	3	0,486	8	97	63,8
Одеська	0,080	14	-	-	0,273	2	0,273	2	0,273	2	2,300	4	0,192	7	0,701	18	0,880	5	0,559	4	58	80,0
Полтавська	0,262	5	0,150	8	0,066	10	0,066	10	0,066	10	1,241	16	-	0	0,888	16	0,808	12	0,425	15	102	61,7
Рівненська	0,074	15	0,257	4	0,025	18	0,025	18	0,025	18	1,037	19	0,162	10	1,396	10	0,756	15	0,328	22	149	42,1
Сумська	0,026	24	-	-	0,015	22	0,015	22	0,015	22	1,459	14	0,062	12	1,169	13	0,754	17	0,308	24	170	33,3
Тернопільська	1,000	1	0,012	19	0,018	21	0,018	21	0,018	21	0,403	22	0,040	14	2,199	4	0,732	20	0,588	2	145	43,8
Харківська	0,098	12	-	-	0,059	13	0,059	13	0,059	13	2,335	3	0,055	13	0,588	20	0,816	11	0,384	18	116	55,8
Херсонська	0,074	15	-	-	0,172	6	0,172	6	0,172	6	1,905	6	0,668	2	0,785	17	0,984	1	0,531	5	64	77,5
Хмельницька	0,243	7	-	-	0,019	20	0,019	20	0,019	20	0,913	21	1,000	1	2,024	6	0,723	21	0,456	10	126	51,7
Черкаська	0,057	17	-	-	0,036	15	0,036	15	0,036	15	0,973	20	0,008	18	1,001	15	0,819	10	0,447	11	136	47,5
Чернівецька	0,036	22	-	-	0,001	23	0,001	23	0,001	23	0,202	25	0,030	16	3,000	1	0,691	23	0,509	6	162	36,7
Чернігівська	0,260	6	0,039	9	0,018	21	0,018	21	0,018	21	3,000	1	0,037	15	2,162	5	0,749	18	0,316	23	140	45,8

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Ж.2

Результати розрахунку нормативного земельного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Загальний індекс концентрації земель рекреаційного призначення	Ранг	Індекс рівня забезпечення землями рекреаційного призначення	Ранг	Сума рангів	Величина векторів
АР Крим	0,301	9	0,004	23	32	37,50
Вінницька	0,080	20	0,008	21	41	18,75
Волинська	0,556	4	0,256	7	11	81,25
Дніпропетровська	0,022	23	0,006	22	45	10,42
Донецька	0,045	21	0,004	23	44	12,50
Житомирська	0,529	6	0,149	8	14	75,00
Закарпатська	1,000	1	0,137	9	10	83,33
Запорізька	0,025	22	0,008	21	43	14,58
Івано-Франківська	0,771	2	0,319	5	7	89,58
Київська	0,301	9	0,019	16	25	52,08
Кіровоградська	1,000	1	0,018	17	18	66,67
Луганська	0,232	11	0,049	12	23	56,25
Львівська	0,560	3	0,010	20	23	56,25
Миколаївська	0,019	19	0,013	18	37	27,08
Одеська	0,120	18	0,012	19	37	27,08
Полтавська	0,121	17	0,041	13	30	41,67
Рівненська	0,552	5	0,450	3	8	87,50
Сумська	0,297	10	0,295	6	16	70,83
Тернопільська	0,157	12	0,134	10	22	58,33
Харківська	0,149	15	0,020	15	30	41,67
Херсонська	0,137	16	0,055	11	27	47,92
Хмельницька	0,152	14	0,340	4	18	66,67
Черкаська	0,153	13	0,026	14	27	47,92
Чернівецька	0,477	7	1,000	1	8	87,50
Чернігівська	0,409	8	0,595	2	10	83,33

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Ж.3

Результати розрахунку нормативного інфраструктурного потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс підгрупи рівня забезпеченості								Сума рангів	Величина векторів
	санаторіями та пансіонатами з лікуванням	rang	пансіонатами та будинками відпочинку	rang	дитячими оздоровчими таборах	rang	готелями	rang		
АР Крим	1,000	1	1,000	1	1,000	1	0,260	2	5	99,0
Вінницька	0,157	4	0,002	18	0,050	16	0,056	17	55	46,9
Волинська	0,028	13	0,022	12	0,052	15	0,073	13	53	49,0
Дніпропетровська	0,032	12	0,097	8	0,156	5	0,187	5	30	72,9
Донецька	0,064	8	0,475	2	0,227	2	0,172	6	18	85,4
Житомирська	0,032	12	0,000	20	0,029	19	0,073	13	64	37,5
Закарпатська	0,133	6	0,019	13	0,012	23	0,098	8	50	52,1
Запорізька	0,061	9	0,355	5	0,138	6	0,088	10	30	72,9
Івано-Франківська	0,018	16	0,015	16	0,066	11	0,055	18	61	40,6
Київська	0,081	7	0,104	7	0,201	3	1,000	1	18	85,4
Кіровоградська	0,004	23	0,029	11	0,007	24	0,029	22	80	20,8
Луганська	0,016	18	0,016	15	0,120	7	0,076	12	52	50,0
Львівська	0,547	2	0,022	12	0,072	9	0,225	4	27	76,0
Миколаївська	0,012	21	0,266	6	0,085	8	0,053	19	54	47,9
Одеська	0,176	3	0,417	3	0,161	4	0,239	3	13	90,6
Полтавська	0,135	5	0,003	17	0,039	17	0,071	14	53	49,0
Рівненська	0,014	19	0,016	15	0,059	14	0,078	11	59	42,7
Сумська	0,005	22	0,017	14	0,027	20	0,057	16	72	29,2
Тернопільська	0,026	14	0,001	19	0,031	18	0,055	18	69	32,3
Харківська	0,054	10	0,059	9	0,062	12	0,137	7	38	64,6
Херсонська	0,017	17	0,363	4	0,068	10	0,036	21	52	50,0
Хмельницька	0,039	11	0,000	20	0,016	22	0,066	15	68	33,3
Черкаська	0,025	15	0,031	10	0,060	13	0,090	9	47	55,2
Чернівецька	0,000	24	0,000	20	0,005	25	0,049	20	89	11,5
Чернігівська	0,013	20	0,017	14	0,024	21	0,078	11	66	35,4

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку нормативного трудового потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченість персоналом													
	санаторіїв та пансіонатів з лікуванням		ранг	пансіонатів та будинків відпочинку		ранг	дитячих оздоровчих таборів		ранг	готелів		ранг	Сума рангів	Довжина векторів
	чол.	індекс		чол.	індекс		чол.	індекс		чол.	індекс			
АР Крим	15381	1,000	1	7360,56	1,000	1	8016	1,000	1	4900,32	1,000	1	4	100,00
Вінницька	1395,36	0,091	10	48	0,007	10	1464	0,183	11	578,88	0,118	22	53	48,96
Волинська	695,88	0,045	15	0	0,000	0	840	0,105	18	699,84	0,143	19	52	50,00
Дніпропетровська	1697,76	0,110	7	228	0,031	6	3480	0,434	5	4044,96	0,825	2	20	83,33
Донецька	2243,52	0,146	4	2668,32	0,363	2	7392	0,922	2	2066,4	0,422	6	14	89,58
Житомирська	595,8	0,039	16	0	0,000	0	792	0,099	19	673,2	0,137	21	56	45,83
Закарпатська	1416,96	0,092	9	14,4	0,002	13	1680	0,210	9	1263,6	0,258	8	39	63,54
Запорізька	1864,08	0,121	6	226,8	0,031	6	4560	0,569	3	907,2	0,185	13	28	75,00
Івано-Франківська	795,96	0,052	14	41,76	0,006	11	1056	0,132	13	879,12	0,179	15	53	48,96
Київська	1964,52	0,128	5	45,12	0,006	11	912	0,114	16	3129,84	0,639	4	36	66,67
Кіровоградська	162	0,011	21	108	0,015	8	888	0,111	17	414,72	0,085	25	71	30,21
Луганська	970,2	0,063	12	0	0,000	0	2952	0,368	7	1649,52	0,337	7	26	77,08
Львівська	5740,92	0,373	2	92,88	0,013	9	888	0,111	17	3405,6	0,695	3	31	71,88
Миколаївська	933,48	0,061	13	1096,08	0,149	4	1488	0,186	10	505,44	0,103	23	50	52,08
Одеська	4704,48	0,306	3	469,2	0,064	5	3144	0,392	6	2380,32	0,486	5	19	84,38
Полтавська	1452,96	0,094	8	92,4	0,013	9	1488	0,186	10	972	0,198	11	38	64,58
Рівненська	390,96	0,025	19	0	0,000	0	456	0,057	22	902,88	0,184	14	55	46,88
Сумська	239,4	0,016	20	0	0,000	0	1416	0,177	12	710,64	0,145	18	50	52,08
Тернопільська	504	0,033	18	0	0,000	0	624	0,078	21	1106,64	0,226	10	49	53,13
Харківська	1133,64	0,074	11	145,44	0,020	7	2448	0,305	8	1244,16	0,254	9	35	67,71
Херсонська	965,52	0,063	12	2478,96	0,337	3	4392	0,548	4	760,32	0,155	17	36	66,67
Хмельницька	591,48	0,038	17	0	0,000	0	744	0,093	20	498,96	0,102	24	61	40,63
Черкаська	583,56	0,038	17	0	0,000	0	1056	0,132	13	689,04	0,141	20	50	52,08
Чернівецька	240,12	0,016	20	0	0,000	0	960	0,120	15	960,84	0,196	12	47	55,21
Чернігівська	388,8	0,025	19	24	0,003	12	984	0,123	14	774	0,158	16	61	40,63

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Ж.5

Результати розрахунку нормативної забезпеченості фінансовими ресурсами¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості фінансовими ресурсами												Сума рангів
	санаторіїв та пансіонатів з лікуванням	Ранг	пансіонатів та баз відпочинку	Ранг	дитячих оздоровчих таборів	Ранг	готелів	Ранг	туристичних агенств	ранг	мисливських господарств	ранг	
АР Крим	1,000	1	1,000	1	0,688	7	1,000	1	0,109	18	0,359	7	35
Вінницька	0,072	10	0,007	13	0,586	9	0,005	15	0,130	14	0,190	16	77
Волинська	0,031	17	-	0	0,353	21	0,009	11	0,227	8	0,239	12	69
Дніпропетровська	0,135	5	0,030	8	0,891	3	0,034	6	0,455	6	0,226	14	42
Донецька	0,166	4	0,367	2	0,864	5	0,077	3	0,627	2	0,306	8	24
Житомирська	0,035	16	-	0	0,333	22	0,004	16	0,088	20	0,495	2	76
Закарпатська	0,082	8	0,004	15	0,461	15	0,014	8	0,152	13	0,183	17	76
Запорізька	0,091	7	0,044	6	0,422	16	0,012	10	0,300	7	0,210	15	61
Івано-Франківська	0,053	12	0,013	11	0,501	13	0,013	9	0,127	15	0,134	18	78
Київська	0,091	7	0,013	11	0,324	23	0,311	2	0,091	19	1,000	1	63
Кіровоградська	0,016	20	0,008	12	0,361	20	0,004	16	0,073	21	0,046	24	113
Луганська	0,104	6	-	0	0,874	4	0,009	11	1,000	1	0,110	21	43
Львівська	0,304	3	0,036	7	0,406	17	0,043	5	0,464	5	0,377	6	43
Миколаївська	0,046	14	0,147	4	0,467	14	0,005	15	0,121	17	0,097	22	86
Одеська	0,308	2	0,081	5	0,993	2	0,049	4	0,488	4	0,131	19	36
Полтавська	0,077	9	0,014	10	0,627	8	0,008	12	0,203	10	0,230	13	62
Рівненська	0,031	17	-	0	0,317	24	0,009	11	0,152	13	0,259	11	76
Сумська	0,019	19	-	0	0,565	11	0,006	14	0,124	16	0,273	10	70
Тернопільська	0,031	17	-	0	0,381	19	0,005	15	0,124	16	0,071	23	90
Харківська	0,057	11	0,015	9	1,000	1	0,033	7	0,497	3	0,390	5	36
Херсонська	0,047	13	0,349	3	0,809	6	0,004	16	0,121	17	0,281	9	64
Хмельницька	0,044	15	-	0	0,517	12	0,004	16	0,161	11	0,190	16	70
Черкаська	0,031	17	-	0	0,585	10	0,008	12	0,158	12	0,466	3	54
Чернівецька	0,022	18	-	0	0,305	25	0,007	13	0,109	18	0,130	20	94
Чернігівська	0,019	19	0,005	14	0,392	18	0,007	13	0,206	9	0,438	4	77

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Результати розрахунку нормативного фінансового потенціалу¹

Адміністративні утворення	Індекс забезпеченості інвестиційними ресурсами							Сума рангів	Загальна сума рангів	Величина вектора	
	готелів, грн./об'єкт	Ранг	рекреаційних закладів, грн./об'єкт	Ранг	мисливських господарств, грн./га	Ранг	відтворення мисливських тварин, грн./голову				Ранг
АР Крим	0,260	2	1,000	1	1,000	1	0,152	19	23	58	80,0
Вінницька	0,056	17	0,070	10	0,075	9	0,161	17	53	130	50,0
Волинська	0,073	13	0,034	16	0,032	16	0,193	13	58	127	51,3
Дніпропетровська	0,187	5	0,095	9	0,087	8	0,377	7	29	71	74,6
Донецька	0,172	6	0,255	2	0,266	3	0,297	9	20	44	85,8
Житомирська	0,073	13	0,020	19	0,020	19	0,522	3	54	130	50,0
Закарпатська	0,098	8	0,055	13	0,065	11	0,190	14	46	122	53,3
Запорізька	0,088	10	0,185	5	0,197	5	0,090	23	43	104	60,8
Івано-Франківська	0,055	18	0,033	17	0,028	17	0,137	20	72	150	41,7
Київська	1,000	1	0,129	7	0,062	12	1,000	1	21	84	69,2
Кіровоградська	0,029	22	0,013	23	0,018	21	0,091	23	89	202	20,0
Луганська	0,076	12	0,051	14	0,041	14	0,105	22	62	105	60,4
Львівська	0,225	4	0,214	4	0,247	4	0,270	10	22	65	77,1
Миколаївська	0,053	19	0,121	8	0,130	7	0,113	21	55	141	45,4
Одеська	0,239	3	0,251	3	0,273	2	0,157	18	26	62	78,3
Полтавська	0,071	14	0,059	11	0,066	10	0,396	5	40	102	61,7
Рівненська	0,078	11	0,030	18	0,025	18	0,185	15	62	138	46,7
Сумська	0,057	16	0,016	22	0,015	22	0,338	8	68	138	46,7
Тернопільська	0,055	18	0,019	20	0,018	21	0,066	25	84	174	31,7
Харківська	0,137	7	0,058	12	0,059	13	0,576	2	34	70	75,0
Херсонська	0,036	21	0,149	6	0,172	6	0,221	11	44	108	59,2
Хмельницька	0,066	15	0,018	21	0,019	20	0,205	12	68	138	46,7
Черкаська	0,090	9	0,039	15	0,036	15	0,428	4	43	97	63,8
Чернівецька	0,049	20	0,002	24	0,001	23	0,175	16	83	177	30,4
Чернігівська	0,078	11	0,018	21	0,018	21	0,385	6	59	136	47,5

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Таблиця Ж.7

Результати розрахунку нормативних показників екологічної комфортності рекреаційних систем регіонів¹

Адміністративні утворення	Індивідуальні індекси											Сума рангів	
	Скидання забруднених вод у природні поверхневі водні об'єкти, млн. м. ³	Ранг	Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря, у розрахунку на км. кв., т	Ранг	Наявність промислових токсичних відходів у сховищах організованого складування, тис.т	Ранг	Коефіцієнт потенційної радіаційної небезпеки територій	Ранг	Частота виникнення надзвичайних ситуацій, природного характеру, випадків	Ранг	Частота виникнення надзвичайних ситуацій, техногенного характеру, випадків		Ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
АР Крим	0,069	3	0,042	3	0,0109	6	0,000	1	0,750	9	0,410	14	36
Вінницька	0,069	3	0,086	4	0,0001	2	0,316	4	0,500	5	0,164	6	24
Волинська	0,012	1	0,018	1	0,0001	2	0,989	14	0,350	2	0,115	4	24
Дніпропетровська	1,000	4	1,000	5	0,0109	6	1,000	15	1,000	12	0,590	18	60
Донецька	1,000	4	1,000	5	0,9723	8	0,000	1	0,500	5	1,000	21	44
Житомирська	0,015	2	0,033	2	0,0020	4	1,000	15	0,500	5	0,148	5	33
Закарпатська	0,012	1	0,018	1	0,092	5	0,000	1	0,800	10	0,066	1	19
Запорізька	1,000	4	1,000	5	1,0000	9	0,905	10	1,000	12	0,328	13	53
Івано-Франківська	0,015	2	0,086	4	0,0020	4	0,000	1	0,550	5	0,230	9	25
Київська	0,069	3	0,086	4	0,092	5	0,989	14	1,000	12	0,525	17	55
Кіровоградська	0,015	2	0,033	2	0,0020	4	0,789	8	0,950	11	0,426	15	42
Луганська	1,000	4	1,000	5	0,192	7	0,000	1	0,800	10	0,918	20	47
Львівська	0,015	2	0,086	4	0,092	5	0,158	2	0,750	9	0,852	19	41

Продовж. табл. Ж.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Миколаївська	0,015	2	0,033	2	0,0109	6	0,979	13	0,400	3	0,197	8	34
Одеська	0,069	3	0,042	3	0,0001	2	0,895	9	0,350	2	0,443	16	35
Полтавська	0,015	2	0,086	4	0,0001	2	0,211	3	0,650	7	0,164	6	24
Рівненська	0,015	2	0,033	2	0,0009	3	0,968	12	0,400	3	0,311	12	34
Сумська	0,015	2	0,042	3	0,192	7	0,526	5	0,450	4	0,279	10	31
Тернопільська	0,012	1	0,018	1	0,0000	1	0,789	8	0,700	8	0,098	3	22
Харківська	1,000	4	1,000	5	0,0009	3	0,000	1	0,450	4	0,230	9	26
Херсонська	0,015	2	0,033	2	0,0009	3	0,684	7	0,550	5	0,180	7	26
Хмельницька	0,012	1	0,018	1	0,0001	2	0,895	9	0,550	5	0,295	11	29
Черкаська	0,015	2	0,042	3	0,0001	2	0,632	6	0,200	1	0,180	7	21
Чернівецька	0,012	1	0,018	1	0,0000	1	0,000	1	0,450	4	0,098	3	11
Чернігівська	0,015	2	0,042	3	0,0009	3	0,947	11	0,600	6	0,082	2	27

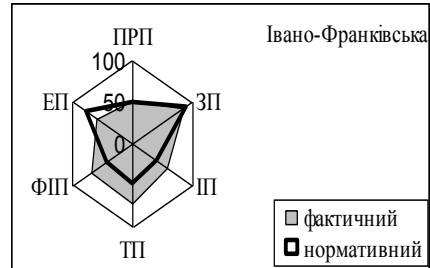
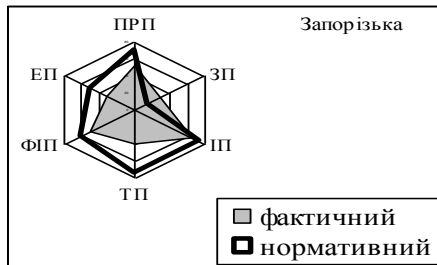
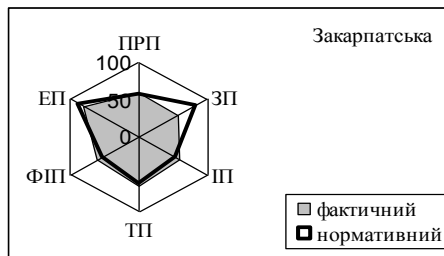
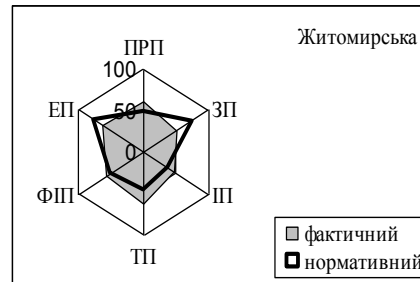
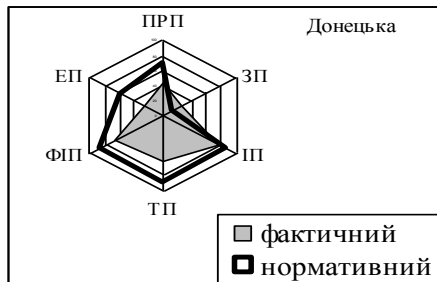
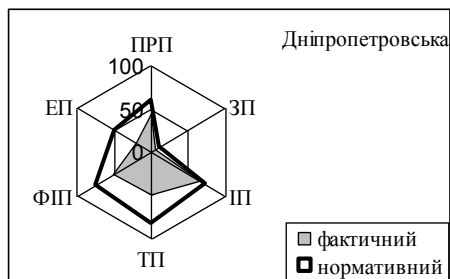
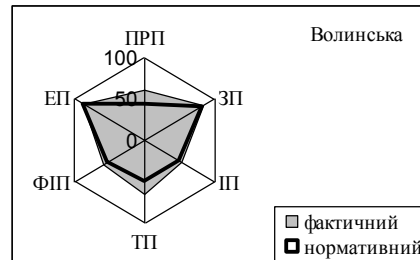
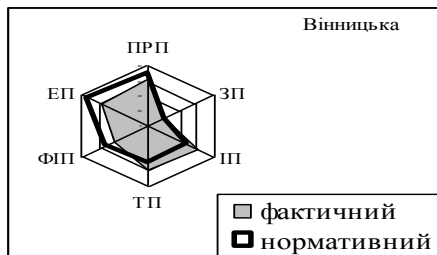
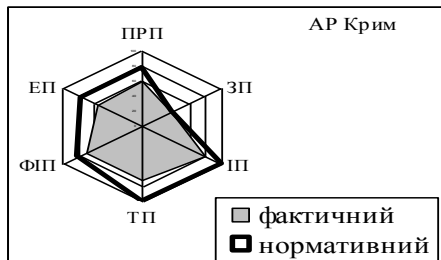
Примітка. ¹Авторські розрахунки

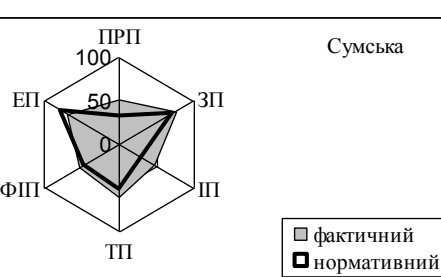
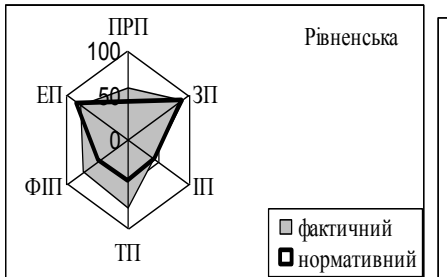
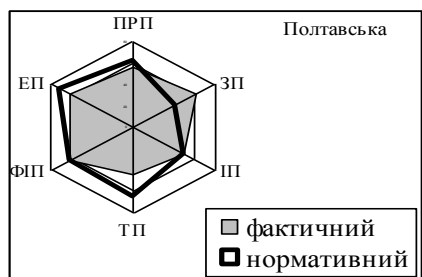
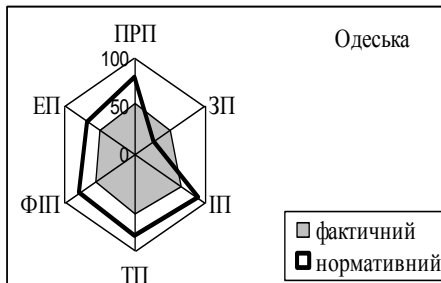
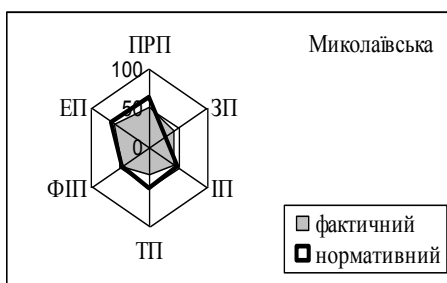
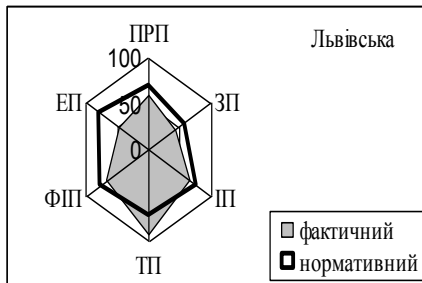
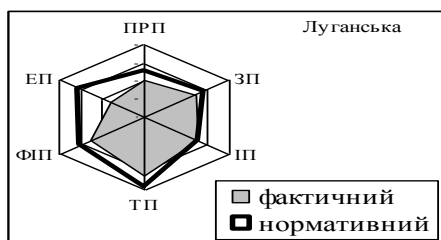
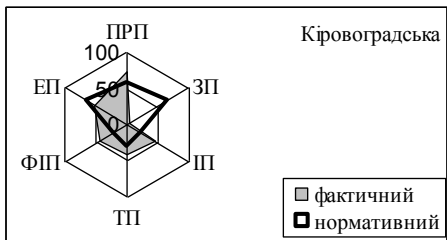
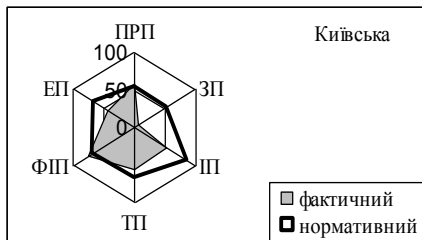
Таблиця Ж.8

**Результати розрахунку нормативних показників екологічної
місткості рекреаційних систем регіонів¹**

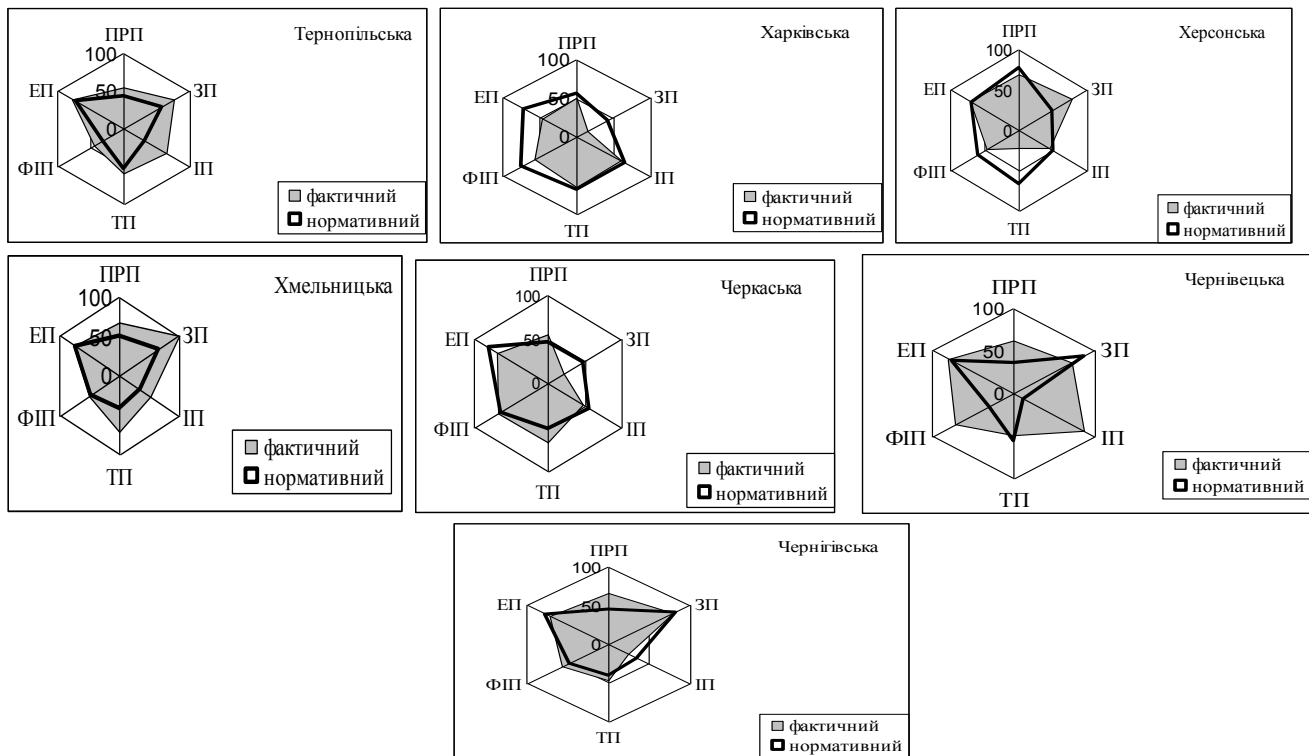
Адміністративні утворення	Індивідуальні індекси						Сума рангів	Загальна сума рангів	Величина вектора
	Антропогенного навантаження на 1 га лісових угідь, чол/га	ранг	Антропогенного навантаження на водні об'єкти, чол/км ²	ранг	Антропогенного навантаження на рекреаційні землі, чол/га	ранг			
АР Крим	0,276	14	0,780	3	0,301	9	26	62	75,5
Вінницька	0,349	11	0,486	11	0,080	20	42	66	73,6
Волинська	0,639	6	1,000	1	0,556	4	11	35	88,0
Дніпропетровська	0,177	21	0,390	16	0,022	23	60	120	48,6
Донецька	0,188	19	0,196	21	0,045	21	61	105	55,6
Житомирська	1,000	1	0,189	22	0,529	6	29	62	75,5
Закарпатська	0,669	3	0,460	12	1,000	1	16	35	88,0
Запорізька	0,108	25	0,435	14	0,025	22	61	114	51,4
Івано-Франківська	0,588	8	0,183	23	0,771	2	33	58	77,3
Київська	0,600	7	0,489	9	0,301	9	25	80	67,1
Кіровоградська	0,168	22	0,359	18	1,000	1	41	83	65,7
Луганська	0,321	12	0,263	20	0,232	11	43	90	62,5
Львівська	0,641	5	0,691	4	0,560	3	12	53	79,6
Миколаївська	0,111	24	0,541	8	0,019	19	51	85	64,8
Одеська	0,206	18	0,488	10	0,120	18	46	81	66,7
Полтавська	0,255	16	0,459	13	0,121	17	46	70	71,8
Рівненська	0,737	2	0,635	5	0,552	5	12	46	82,9
Сумська	0,421	9	0,606	6	0,297	10	25	56	78,2
Тернопільська	0,185	20	0,397	15	0,157	12	47	69	72,2
Харківська	0,385	10	0,309	19	0,149	15	44	70	71,8
Херсонська	0,140	23	0,486	11	0,137	16	50	76	69,0
Хмельницька	0,264	15	0,573	7	0,152	14	36	65	74,1
Черкаська	0,312	13	0,805	2	0,153	13	28	49	81,5
Чернівецька	0,238	17	0,125	24	0,477	7	48	59	76,9
Чернігівська	0,663	4	0,381	17	0,409	8	29	56	78,2

Примітка. ¹Авторські розрахунки

Рис. Ж.1. Графоаналітична модель шестигранника нормативного та фактичного потенціалів рекреаційних систем регіонів¹

Примітка. ¹Авторська розробка

Наукове видання

**Черчик Лариса Миколаївна,
Коленда Наталія Вікторівна**

**СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ:
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ОЦІНКА**

Монографія

Комп'ютерний набір

Н.В.Коленда

Редактор

Підписано до друку 28.09.08.

Формат 60x84 /16. Папір офс. Гарнітура Times.

Умовн. друк. арк. 10,75. Обл. вид арк. 10,0. Тираж 300
примірників.